

JAARSTUKKEN 2023

TYTSJERKSTERADIEL

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
1.1 Ynlieding.....	5
1.2 Leeswijzer	7
1.3 2023 IN VOGELVLUCHT	9
2 BESLUITVORMING.....	26
3.1 Programma's	28
Bestuur en ondersteuning.....	29
Veiligheid	39
Verkeer, vervoer en waterstaat	45
Economie.....	60
Onderwijs	68
Sport, cultuur en recreatie	74
Sociaal domein	83
Volksgezondheid en milieu.....	104
Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening	116
Overhead	122
3.2 Paragrafen.....	138
A – Lokale heffingen.....	138
B – Weerstandsvermogen en risicobeheersing	145
C – Onderhoud kapitaalgoederen	156
D – Financiering	158
E – Bedrijfsvoering	162
F – Verbonden partijen	176
G – Grondbeleid	189
H – Wet Open Overheid.....	195
4.1 Balans	198
4.2 Baten en lasten.....	202
4.3 Grondslagen financiële verslaglegging	206
4.4 Toelichting balans.....	211
4.5 Toelichting baten en lasten	235
4.6 Verantwoording Wet Normering Topinkomens (WNT).....	237
4.7 Single Information Single Audit.....	239
4.8 Controleverklaring accountant	246

1.1 Ynlieding

It jier 2023 stie yn it ramt fan it beslút oer hoe fierder mei de wurkmaatskippij, ús organisaasje foar twa gemeenten. Mei hieltyd minder ienriedigens oer de ‘opdrachten’ dy’t yn de organisaasje dellein waarden, hiene ús minsken de hannen fol om it wurk rûn te setten. De organisaasje hie ferlet fan ien opdrachtjouwer, as dat no twa of ien gemeente binne. It beslút kaam op 22 juny; ûntflechten, beide gemeenten krije wer ien eigen organisaasje. En nei de simmer kaam alles op gong om alles yn rij en gelid te setten om it beslút op goede wize ta útfiering te bringen.

De oandacht is yn 2023 foar in grut part nei de ynterne organisaasje gongen, mar net sûnder de bûtenwrâld út it each te ferliezen. De winkel is iepen bleaun. Der binne besluten naam oer it MFC Jistrum en MFA Tytsjerk. De boargemaster is op ‘e nij beneamd foar seis jier. Trije ekstra leslokalen binne boud by Papilio, it aksjeplan Wenjen is op it kleed brocht, de gebietsfyzje Burgum-West is op priemmen set, de omjouwingsfyzje foar Tytsjerksteradiel is fêststeld en sa kinne wy noch wol efkes trochgean. En njonken al dizze besluten en útfiering fan dizze ambysjes, stie it ôfrûne jier benammen yn it ramt fan opfang fan Oekraïeners, de húsfêsting fan statushâlders en oare doelgroepen. Der is in put wurk ferset om dat allegearre yn goede banen te lieden en dat hat fan gefolgen hân dat oare taken lizzen bleaun binne.

Foar jo leit de jierrekken 2023. Wy lizze hjirmei ferantwurdiging ôf oan de gemeenteried oer it belied fan 2023 en de finansjele effekten dêrfan. We sjogge in posityf resultaat en in stevige algemiene reserve. En hoe nuver ek: dat jout net it folsleine byld.

It liket krekt as kin dizze gemeente de útdagings wol oan, mar finansjeel sjoen ûntbrekt it mearjierrenperspektyf. De koarting fan 2,3 miljard op it gemeentefûns rekket ek ús gemeente. De gebouwen foar de mienskip binne op leeftyd, dy ha hege enerzjyrekken; wy moatte ferduorsumje, mar dat freget in ynvestearring. Net op ien plak, mar op ferskate plakken yn de gemeente. Dat leit in struktureel beslach op ús begrutting. Dy romte is der net. Wat is it alternatyf? Ferienings op kosten jeie om de enerzjykosten te beteljen? Dat is it dilemma wat wy foar ús sjogge. De needsaak om op ferskate terreinen te ynvestearjen foar in takomstich libbene mienskip en de finansjele romte net ha om dat te dwaan, wêrmei’t dyselde mienskip driigje kwyt te reitsjen.

Nij is dat wy as kolleezje foar it earst in rjochtmjittichheidsferklearring ôf jouwe. In nij proses mei in protte bernesykten wat ús oanbelanget. It is stranger en der wurde hegere easken steld as doe’t de accountant it noch die en dat liedt ta in fertekene byld. Wy hoopje jo ried in ekstra taljochting te jaan en dêrmei de eftergrûn goed te sketsen. De ferbetterpunten dy’t út ús ynterne kontrôle komme, binne tige wichtich en dêr wurdt mei faasje oan wurke om dêr resultaat op te boeken.

Resultaat

Wy konstatearje, dat wy hiel bliid binne dat wy it jier 2023 ôfslute kinne mei in posityf saldo fan € 7.740.000. As kolleezje binne we bliid mei dit resultaat en de ynset fan de minsken yn ús organisaasje. Dat krewearjen is net oan ús foarby gien.

Ta beslút

Yn it earste part fan de jierstikken '2023 in vogelvlucht', geane we yn op de wichtigere ûntjouwings fan it ynsette belied. De ferdjipping hjirop is te finen yn de ferskate programma's fan it jierferslach. De jierstikken wurde ôfsletten mei in jierrekken mei dêryn opnaam de finansjele ferantwurdling fan it fierde belied.

De goede gearwurking mei de accountant hat der foar soarge dat we de stikken op 'e tiid oan jo foarlizze kinne mei opnij in goedkarrende, skjinne ferklearring. Dêr binne we wiis mei en grutsk op.

It kolleezje, Burgum, 18 juny 2024

1.2 Leeswijzer

Vooraf

De jaarstukken zijn belangrijk voor de gemeente omdat ze helpen om te zien, of alles volgens plan verloopt, of eventueel bijsturing behoeft. Het gaat hierbij om twee documenten: het jaarverslag en de jaarrekening. Samen vormen zij de jaarstukken.

JAARVERSLAG

In de Meerjarenprogrammabegroting wordt beschreven wat de gemeente wil bereiken en wat dat mag kosten. In het jaarverslag wordt gekeken naar wat de gemeente wilde bereiken, wat er gelukt is en wat niet, en hoeveel alles heeft gekost.

JAARREKENING

In de jaarrekening wordt gekeken naar de financiën van de gemeente. Dit is belangrijk omdat de gemeente verantwoording moet afleggen aan de gemeenteraad. In deze leeswijzer kun je lezen wie welke rol heeft en hoe het document is opgebouwd.

De jaarstukken zijn opgesteld volgens de eisen van het Besluit, Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). In de jaarstukken legt het college van Burgemeester en Wethouders verantwoording af aan de gemeenteraad. De jaarstukken bestaan uit twee delen: het jaarverslag en de jaarrekening.

In deze leeswijzer wordt aangegeven wie welke rol heeft en hoe de indeling van de jaarstukken eruitziet.

Wie doet wat?

De wet Dualisering gemeentebestuur heeft als doel om de lokale politiek dichterbij de burgers te brengen. Dit gebeurt onder andere door de begroting, waarin meetbare resultaten staan. Zo kan de burger zien waar de lokale bestuurders mee bezig zijn en welke resultaten er behaald worden.

Door het dualistisch werken hebben de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders andere rollen gekregen. Het college bestuurt en voert alle besluiten van de gemeenteraad uit, terwijl de raad het beleid bepaalt en belangrijke beslissingen neemt. Hierdoor is er meer controle en transparantie in het bestuur. In schema ziet het er als volgt uit:

raad		college	
kaderstellen	wat willen we, wat mag het kosten	besturen	wat gaan we doen
controleren	wat bereikten we, wat kostte het	verantwoorden	wat hebben we gedaan

Om snel te kunnen handelen heeft het college bevoegdheden gekregen om zelfstandig te handelen binnen het beleids- en financiële kader dat de raad heeft vastgesteld. Bijvoorbeeld voor de bedrijfsvoering.

Opbouw van de jaarstukken

De jaarstukken zijn opgebouwd uit verschillende hoofdstukken die in de inhoudsopgave staan. Het eerste hoofdstuk heet "2023 in Vogelvlucht" en laat de belangrijkste financiële ontwikkelingen van dat jaar zien. Daarna worden de belangrijkste taken en het resultaat van het beleid in 2023 genoemd.

JAARVERSLAG

Het jaarverslag is verdeeld in programma's en paragrafen. De programma's bestaan uit drie onderdelen:

- een korte beschrijving van het programma,
- de financiële resultaten
- een aantal beleidsindicatoren, die verplicht zijn op grond van de BBV. Deze informatie is afkomstig uit Waarstaatjegemeente.nl.

De paragrafen zijn een soort doorsnede van de programma's. De paragrafen zijn verplicht.

JAARREKENING

De jaarrekening is verdeeld in twee delen: de Balans en de Baten en Lasten. Verder vindt u hier informatie over de Wet Normering Topinkomens en de Controleverklaring van de accountant.

1.3 2023 IN VOGELVLUCHT

Om te beginnen

Tytsjerksteradiel is een middelgrote gemeente met veel groen en water. Veel werk wordt gedaan vanuit het gemeentehuis in Burgum. Maar we gebruiken ook enkele locaties voor de buitendienst, zoals bijvoorbeeld de afvalinzameling en het beheer van het openbaar groen. We zijn een groene gemeente, met aandacht voor mens en milieu. Daar zetten we ons elke dag weer met hart en ziel voor in.

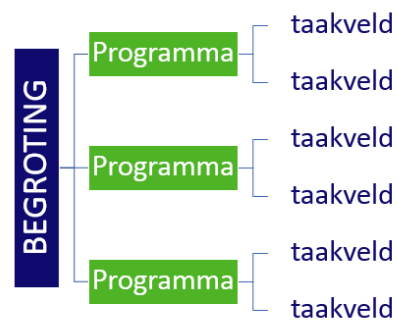
Veel taken worden voor ons uitgevoerd door de Werkmaatschappij 8KTD vanuit zowel Burgum als Buitenpost. Voor de uitvoering van deze taken verstrekt de gemeenten een bijdrage aan de Werkmaatschappij 8KTD. De Werkmaatschappij heeft een eigen begroting en legt zelfstandig verantwoording af.

In dit verslag geven we op hoofdlijnen aan wat we gedaan hebben en wat dat gekost heeft. Wij zijn ons ervan bewust dat we met gemeenschapsgeld werken en we willen daar ook transparant in zijn. En dus leggen we graag verantwoording af over wat de gemeente Tytsjerksteradiel in 2023 heeft gedaan en wat het heeft gekost.

PROGRAMMA'S EN TAAKVELDEN

De begroting van onze gemeente is verdeeld in programma's en de daaronder liggende taakvelden. De indeling in programma's en taakvelden is verplicht op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

In de begroting staat wat we willen bereiken en hoeveel geld dat kost. In de jaarstukken leggen we uit wat we hebben gedaan en hoeveel geld we daaraan hebben uitgegeven. We vertellen ook wat er (nog) niet is gelukt.

De begroting en het jaarverslag hebben dezelfde indeling. Dit maakt het makkelijker om te begrijpen.

Op de volgende pagina ziet u:

Op de volgende pagina ziet u in één oogopslag:

- wat hadden we begroot
- wat hebben we werkelijk uitgegeven

We hebben de **uitgaven** verdeeld in drie aandachtsgebieden:

- Wonen en werken

- Samenleving
- Bestuur en dienstverlening

De **inkomsten** zijn verdeeld in

- wat we van het Rijk ontvangen
- alle overige inkomsten uit lokale heffingen en andere inkomstenbronnen

JAARREKENING 2023 IN ÉÉN OOGOPSLAG

Deze jaarrekening geeft u in één oogopslag informatie over de inkomsten en uitgaven in 2023 van de gemeente Tytsjerksteradiel (bedragen x € 1.000).

	begroot	werkelijk	verschil
UITGAVEN	115.277	113.466	1.812
Bestuur en dienstverlening	115.277	113.466	1.812
Bestuur en ondersteuning	28.147	28.547	- 400
Economie	793	870	- 77
Onderwijs	5.950	6.152	- 202
Sociaal domein	47.410	45.097	2.312
Sport, cultuur en recreatie	8.855	8.639	216
Veiligheid	5.705	6.098	- 393
Verkeer, vervoer en waterstaat	5.778	5.470	308
Volksgezondheid en milieu	9.176	8.600	577
Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening	3.462	3.992	- 530
Per inwoner (in hele euro's) *	3.556	3.500	56
INKOMSTEN	120.271	121.206	935
Ontvangen wij van het rijk	67.982	68.019	37
Lokale heffingen en overige inkomstenbronnen	52.289	53.186	898
Per inwoner (in hele euro's) *	3.710	3.739	29
RESULTAAT	4.993	7.740	2.747
Per inwoner (in hele euro's) *	154	239	85

* inwoneraantal per 01.01.2023

BALANS

De balans is het overzicht van alle bezittingen en schulden op een bepaald moment. Deze momentopname laat zien hoe de organisatie er financieel voor staat. De balans bestaat uit twee delen.

De twee kanten van de balans

Op de linkerkant van de balans zijn de bezittingen te vinden. Aan de rechterkant van de balans staan de schulden. Het verschil tussen bezittingen en schulden is het eigen vermogen.

De balans is in evenwicht

De balans laat zien hoe de bezittingen (de linkerkant) worden gefinancierd (de rechterkant). Een belangrijk kenmerk van de balans is dus dat de twee kanten van de balans altijd aan elkaar gelijk zijn, vandaar de naam.

Balans per 31 december 2023 (x € 1.000)

BEZITTINGEN	2023	2022	SCHULDEN	2023	2022
Bezittingen	58.181	56.723	Eigen vermogen	46.426	41.405
Vorraden, geld en vorderingen	39.093	27.533	Schulden	50.848	42.851
TOTAAL	97.274	84.256	TOTAAL	97.274	84.256

Wat hebben we ervoor gedaan?

De jaarrekening 2023 sluit af met een voordelig saldo van € 7.740.000. Bij de begroting na wijziging (december 2023) gingen we nog uit van een verwacht voordelig saldo van € 4.993.000. Het verschil van € 2.747.000 is in hoofdlijnen als volgt:

Ontwikkeling saldo jaarrekening 2023		Bedrag
Stand begroting 2023 na wijzigingen		4.993.000
Ontwikkeling jaarrekening reguliere bedrijfsvoering		
Lagere bijdrage aan WM8KTD	207.000	
Bijstorten APPA voorziening	-164.000	
Hogere renteopbrengst	142.000	
Hogere OZB opbrengst	168.000	
Minder kosten straatwerk	89.000	
Lagere kosten gebouwenbeheer	50.000	
Meerkosten Jobinder en overig vervoer leerlingen	-166.000	
Hogere lasten huisvesting basisonderwijs	-54.000	
Hogere kosten sportaccommodaties	-103.000	
Hogere opbrengst binnensporten	63.000	
Hulp bij het huishouden	508.000	
WMO begeleiding	180.000	
WMO dagbesteding	503.000	
WMO maatwerkvoorzieningen	-257.000	
Jeugdhulp	184.000	
Ontwikkeling bijstandsuitkeringen	422.000	
Inburgering nieuwkomers	75.000	
Ontwikkelingen riolering	-252.000	
Ontwikkeling afvalinzameling	-83.000	
Lagere bijdrage FUMO	74.000	
Diverse ontwikkelingen	-110.000	
		1.476.000
Ontwikkelingen jaarrekening incidenteel / bijzonder		
Algemene uitkering oude jaren	37.000	
Vrijval niet gebruikte taakmutaties en overige reservering	335.000	
Hogere OZB inkomsten	167.000	
Hogere kosten Oekraïners	-394.000	
Lagere vergoeding wegens uitstel aanleg glasvezelnetwerk	-111.000	
Vertraging inventarisatie beschoeiing	44.000	
Winst bouwgrond bedrijventerreinen c.a. (complexen)	172.000	
Incidentele grondverkopen (geen complexen)	214.000	
Winst bouwgrond woningbouw	470.000	
Afrekening opvang peuters VVE 2022	91.000	
Afrekening reguliere peuteropvang 2022	59.000	
Afrekening achterstandenbeleid 2019-2022	20.000	
Hogere SPUK GaALA bijdrage	211.000	
Planschade	-44.000	
		1.271.000
Resultaat jaarrekening 2023		7.740.000

Rechtmatigheidsverantwoording van het college

Bij de jaarrekening 2023 leggen we als college voor het eerst verantwoording af over de rechtmatigheid.

We zijn van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

De formele onrechtmatigheid bedraagt hierin € 8.563.878, waarvan een bedrag van € 959.476 past binnen het vooraf gestelde beleid en daarmee als acceptabel is geduid onder verwijzing naar dit vooraf vastgestelde beleid.

Voor een nadere toelichting verwijzen we naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

Het verloop van het saldo van de Primitieve begroting 2023 naar het saldo van de Begroting 2023 na wijzigingen heeft zich in de loop van 2023 als volgt ontwikkeld:

Primitieve begroting	1.260
(x € 1.000)	
– begrotingswijzigingen April	–95
– begrotingswijzigingen Juni/juli	137
– begrotingswijzigingen Oktober	599
– begrotingswijzigingen December	2.237
– begrotingswijzigingen Tussentijdse wijzigingen	856
– begrotingswijzigingen Jaarrekening	
Begroting na wijziging	4.993

Verloop Algemene Reserve

Het verloop van de Algemene Reserve heeft zich in 2023 ten opzichte van de begroting als volgt ontwikkeld:

Verloop algemene reserve 2023 <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Prognose begroting	Realisatie jaarrekening
Saldo algemene reserve (jaarrekening 2022 exclusief resultaat)	21.607	21.607
Resultaat jaarrekening 2022	10.593	10.593
Saldo algemene reserve (jaarrekening 2022 inclusief resultaat)	32.200	32.200
Mutaties o.b.v. reeds vastgesteld beleid		
Gebiedsontwikkeling Centrale As 2e fase	-1.188	-1.157
Data op orde	-122	-121
Regiodeal (raad 25-4-2019)	-263	-263
Actualisering locatiedossiers bodem (KN 2020-2023; 7.02)	-18	-15
Kosten harmoniseren beleid en uitvoering en optimaliseren van processen (Omb. 5.1)	-4	-70
Kadernota 2022-2025		
P&C-coördinator/gemeenteadviseur (KN 2022-2025; 00.11)	-47	-47
Aanjagen toerisme (KN 2022-2025; 03.05)	-9	-9
Uitbreiding formatie zorgadministratie (KN 2022-2025; 06.10)	-19	-19
Project Beurtschip (KN 2022-2025; 06.13)	-144	-144
Uitbreiding ondersteuning gaswinningsdossier (KN 2022-2025; 07.08)	-32	-27
Formatie stikstof (KN 2022-2025; 07.09)	-40	-40
Formatie gemeentelijk beleid Milieu (KN 2022-2025; 07.10)	-17	-
Uitvoering woningbouwprogrammering (KN 2022-2025; 08.05)	-72	-28
Omgevingswet (KN 2022-2025; 08.09b)	-80	-
Overig (eerdere besluitvorming)		
Deelname Friese projectenmachine (Raad 16-12-2021)	-20	-20
Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (Raad 27-01-2022)	-60	-20
Incidentele bijdrage ontmoetingsplek Eastermar (Raad 30-06-2022)	-20	-20
Kadernota 2023-2026		
Invulling actiepunten vanuit Communicatiestrategie	-28	-
Formatie medewerker recordbeheer	-67	-67
Overstap fin. systeem c.a naar de Cloud	-30	-
Organiseren en faciliteren van het thuiswerken	-35	-34
Juridische Zaken / Inkoop: Uitzetting FTE m.b.t. contractmanagement en contractbeheer	-35	-35
Formatie HR en Communicatie	-297	-297
HR: Vlootscouw in het kader van Strategisch Personeelsplan (SPP)	-2	-2
HR: Recrutement	-10	-10
Omzetting van het dashboard (digitalisering) voor Liberaux	-4	-2

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

Verloop algemene reserve 2023 (bedragen x € 1.000)	Prognose begroting	Realisatie jaarrekening
I&A: doorontwikkelingen team en organisatie	-192	-192
Nieuw verkeer- en vervoerbeleid	-35	-30
Realisatie twee TOP's (toeristische overstappunten)	-	-
Subsidie Het Achterland	-30	-30
Garyp yn it Grien	-24	-18
Inkoop Wmo & Participatiewet (Implementatieplan)	-82	-82
Overig		
Lobby herijking gemeentefonds; (Begroting 2023–2026)	-3	-1
Herinrichting van het plein de drie van Sminia; (Begroting 2023–2026)	-90	-90
Kwaliteitsborging bouw en woningtoezicht	-83	-
Inburgering 2020	-23	-
Impuls weerbaar bestuur	-37	-
Diverse correcties	-3	-
Raad 20-04-2023		
Taxatie eigendommenverzekering	-28	-28
Raadscommunicatie	-2	-2
Nulmeting dienstverlening	-10	-8
Kosten realiseren biodiversiteitsplan	-30	-21
Uitvoeringskosten startnotitie visie op bedrijventerreinen	-20	-20
Vervolgproces brede participatie Gebiedsvisie Burgum–West	-75	-75
Raad 22-06-2023		
Pilot cameratoezicht schoolterreinen	-20	-
Ontmoetingsplek Eastermar	-20	-20
Raad 14-12-2023		
Onttrekkingen		
Budget ontvechttingsproces	-3.193	-3.193
Werkbudget opbouw gemeentelijke organisatie	-25	-25
Totaal Af	-6.688	-6.282
Bij:		
Reservering middelen ontmoetingscentrum Gytsjerk	28	28
Vrijval bedragen taakmutaties reserve Decentralisatie uitkeringen Algemene Uitkering	31	31
Temporiserings Gebiedsontwikkeling Centrale As fase 2	105	105
Vrijval overlopende post Inhuur visie maatschappelijk vastgoed	49	49
Digitalisering openbare ruimte	115	115
Behoedzaamheidsbuffer	2.644	2.644

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

Verloop algemene reserve 2023 (bedragen x € 1.000)	Prognose begroting	Realisatie jaarrekening
Opvang ontheemde Oekraïners	3.395	3.012
Restantbudget procesoptimalisatie	150	150
Vrijval Onderzoeksbudget bezuinigingen van OP naar AR	–	12
Totaal Bij	6.517	6.146
Stand algemene reserve voor besluit jaarrekening 2023	32.029	32.064
Besluitvorming jaarrekening 2023		
Resultaat 2023		7.740
Stand algemene reserve na besluit (stand 31/12/2023)		39.804

Temporiserings

Voor de geplande onttrekkingen uit reserves, die niet in 2023 hebben plaatsgevonden, wordt bij de besluitvorming van de jaarrekening aan de raad gevraagd om deze door te schuiven naar 2024. Dit noemen we temporiseren. Hierdoor vallen de benodigde middelen niet vrij en kunnen ze in een volgend jaar worden ingezet.

Om de benodigde stortingen uit de reserves in het volgende jaar plaats te laten vinden is een besluit van de raad nodig.

Prog.	Onderwerp	Bedrag
(bedragen in € 1.000)		
Temporiserings Algemene Reserve		
0	Kosten harmoniseren beleid en uitvoering en optimaliseren van processen	85
0	Overstap fin. systeem c.a naar de Cloud	30
0	Organiseren en faciliteren van het thuiswerken	25
0	Juridische Zaken / contractmanagement en contractbeheer	26
0	HR: Recruitement	13
0	Omzetting van het dashboard (digitalisering) voor Liberaux	2
0	Lobby herijking gemeentefonds	19
0	Raadscommunicatie	4
1	Impuls weerbaar bestuur	37
2	Gebiedsontwikkeling Centrale As 2e fase	261
2	Data op orde	134
2	Alde Feanen herinrichting 2e en 3e uitvoeringsfase	242
2	Actualisering locatiedossiers bodem	3
2	Nieuw verkeer- en vervoerbeleid	5
3	Aanjagen toerisme	69

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

Prog.	Onderwerp	Bedrag
3	Pont Prinses Margrietkanaal Bergumermeer–Sumar	340
3	Realisatie twee TOP's (toeristische overstappunten)	12
3	Uitvoeringskosten startnotitie visie op bedrijventerreinen	21
4	Integraal Huisvestingsplan Onderwijs	40
4	Pilot cameratoezicht schoolterreinen	20
5	Garyp yn it Grien	8
5	Kosten realiseren biodiversiteitsplan	9
6	Inkoop Wmo & Participatiewet (Implementatieplan)	33
6	Inburgering 2020	23
8	Bijdrage aan Karakteristieke panden	35
8	Uitbreiding ondersteuning gaswinningsdossier	19
8	Uitvoering woningbouwprogrammering	44
8	Omgevingswet	80
8	Kwaliteitsborging bouw en woningtoezicht	83
Temporisering Algemene Reserve 2023 naar 2024		1.721

Ombuigingen

In het kader van de jaarrekening 2023 is de stand van zaken met betrekking tot de ombuigingen geactualiseerd. Op basis van de motie van het CDA bij de behandeling van de Kadernota 2024–2027 is besloten om het pakket van de nog niet gerealiseerde ombuigingen tegen het licht te houden en de uitkomsten (en verwerking) hiervan mee te nemen in de begroting 2024–2027 en eveneens te verwerken in de nu voorliggende jaarrekening. Via de begrotingswijzigingen van december is dit voor het jaar 2023 meegenomen.

WONEN EN WERKEN

Omgevingswet

Het jaar 2023 stond in het teken van de laatste voorbereidingen op de introductie van de Omgevingswet per 1 januari 2024. Dit als sluitstuk van een lange periode van voorbereidingen, maar ook van onzekerheid en uitstel. Uiteindelijk is de wet in werking getreden. In 2023 is er nog veel werk verzet. Zo zijn de werkprocessen van onze eigen organisatie beschreven en afgestemd met die van de andere organisaties die een rol hebben bij de vergunningverlening. Er zijn casemanagers aangesteld, die projecten van het begin tot het einde begeleiden. Er is gestart met het maken van een handboek Omgevingsplan. De geldende bestemmingsplannen zijn per 1 januari 2024 overigens onderdeel geworden van het Omgevingsplan. De start per 1 januari 2024 betekent overigens niet dat dit onderwerp klaar is. We zullen ervaring gaan op doen in de praktijk en ongetwijfeld tegen verbeterpunten gaan aanlopen. We gaan dit bijhouden, evalueren en zo nodig aanpassingen doorvoeren. Dit geldt niet alleen voor ons, maar voor alle gemeenten. Door samenwerken en kennisdeling gaan we dit continue proces gezamenlijk aan. Ook voor het jaar 2024 zijn hiervoor nog weer middelen door het Rijk ter beschikking gesteld.

Regiodeal / ANNO

De Regiodeal Noordoost Fryslân en de Versnellingsagenda lopen op 31 december 2025 af. In 2023 zijn veel partijen samengebracht, is met initiatiefnemers van projecten meegedacht en zijn plannen aangescherpt. De beschikbare subsidieregeling wordt steeds beter gevonden. De raad wordt periodiek via nieuwsbrieven en projectbezoeken geïnformeerd over de voortgang van de Versnellingsagenda. Aangezien er mogelijk budget over leek te blijven heeft het Bestuurlijk Overleg (BO) besloten de uitvoeringstermijn voor de projecten met een jaar te verlengen tot 31 december 2026. Gezien de kracht en het belang van de Regiodeal voor onze kwetsbare regio, wordt de voorbereiding van een nieuwe aanvraag voor een tweede regiodeal gestart. Deze moet in het najaar worden aangemeld bij het Rijk, nadat ook de raden hiermee hebben ingestemd. Het belang van samenwerken in Regiodeal en ANNO-verband staat buiten kijf. Samen kunnen we meer bereiken dan als individuele gemeenten. Om die reden zijn wij ook voornemens om aangesloten te blijven bij Europapact. Hierbij hebben wij als ANNO regio, richting het bestuur van Europapact wel de suggestie voor een andere manier van financiering (naar voorbeeld Vlaamse Vleva model) hebben meegegeven. Binnen de ANNO-III agenda wordt intensief samengewerkt op het terrein van mobiliteit, de duurzaamheidsopgaven en ook op bijvoorbeeld het terrein van wonen en de woonzorgvisie.

Duurzaamheid

Door het Rijk zijn er geormerkte middelen toegekend, de zogenaamde CDOKE middelen: Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid. Deze middelen mogen uitsluitend gebruikt worden voor personeelskosten c.a. voor de uitvoering van klimaat- en energiedoelen en zijn voorsnog toegekend voor een periode van drie jaar (2023–2025). Wij zijn daardoor in staat geweest in 2023 te starten met een intensivering van de uitvoering van onze duurzaamheidsagenda en de daaraan gekoppelde Transitievisie Warmte. Er zijn enkele projectleiders actief om de door de raad vastgestelde agenda en transitievisie uit te voeren.

De evaluatie van het Energieloket, dat in 2023 is uitgevoerd, vormt de basis voor een verdere optimalisering van het loket.

Wonen

Vanuit het Rijk wordt er, via de Nationale Woon- en Bouwagenda, de komende jaren extra ingezet om het aantal nieuwe woningen te vergroten met het oog op de vraag vanuit de samenleving. De minister van Binnenlandse zaken, verantwoordelijk voor volkshuisvesting en ruimtelijke ordening, benadrukt in de Nationale Woon- en Bouwagenda met name de bouw van betaalbare woningen welke een substantieel bestandsdeel vormen van deze agenda. Speciale aandacht hierbij is er voor het toegankelijk houden voor de woningmarkt voor met name starters op de woningmarkt. Dit heeft ertoe geleid dat wij in april 2023 tezamen met de andere ANNO-gemeenten een regionale Woondeal hebben afgesloten.

Onze Woonvisie loopt hiermee nog goed in de pas. Op dit moment zitten er voldoende plannen in de pijplijn, die ontwikkeld kunnen worden. Ook is er voldoende harde plancapaciteit en plannen die in procedure zijn. In 2023 hebben we echter niet alle voorgenomen voortgang op de projecten kunnen bewerkstelligen; de onderbezetting en krapte op de arbeidsmarkt zijn daar vooral debet aan. De gemeenteraad is in het Iepen Podium van oktober uitgebreid bijgepraat. Afsgesproken is dat dit in het vervolg twee keer per jaar plaatsvindt, in april en oktober.

We hebben de lijn voortgezet om oog te blijven houden voor toevoeging van betaalbare huur en koop en voor het stimuleren van doorstroming waardoor de bestaande woningen toekomstbestendig en duurzamer worden. Hierbij is aandacht voor spreiding over de gemeente, waarbij we in gesprek zijn met alle dorpen om te bespreken hoe we tot woningbouwplannen komen die voorzien in de lokale behoefte en de leefbaarheid van het dorp verhogen. Ondertussen zijn we in 2023 gestart met de voorbereidingen op een woon-zorgvisie, die richtinggevend wordt voor het programma voor specifieke doelgroepen. In 2024 willen we die vaststellen, waarna er een uitvoeringsagenda opgesteld gaat worden. Dat willen we parallel laten lopen met het opstellen van een Volkshuisvestingsprogramma, dat als opvolger gaat gelden van de Woonvisie en voor 1 januari 2026 vastgesteld moet zijn. Op deze wijze wordt er een gecoördineerd programma opgesteld voor alle doelgroepen.

Centrumvisie Burgum

Om het winkelcentrum van Burgum actueel te houden en goed aan te laten sluiten bij alle maatschappelijke ontwikkelingen die hebben plaatsgevonden, is op 15 september 2022 door de raad de centrumvisie Burgum vastgesteld. De aandachtspunten, verbeterpunten en de gewenste aanpassingen uit de 'Centrumvisie Burgum' zijn samengevat in een geprioriteerde actielijst, welke kan worden gezien als het uitvoeringsprogramma van de centrumvisie. Deze actielijnen zijn in uitvoering genomen en worden vertaald in concrete voorstellen en inrichtingsplannen met een kostenraming. Deze worden (afzonderlijk) in de loop van 2025 besluitvormend aan de raad voorgelegd.

Deze actielijnen zullen nog uit te werken actielijst in de vorm van concrete plannen zullen, inclusief een kostenraming, later (2025) besluitvormend aan de Raad worden voorgelegd.

Bedrijventerreinen

In 2023 zijn de laatste bedrijfskavels uitgeven in Oentsjerk en Burgum. In 2023 is een startnotitie door de gemeenteraad vastgesteld voor een verkenning naar een nieuw regionaal bedrijventerrein. In 2023 is vervolgens gestart met de voorbereidingen van een visie hierop, waarbij het bedrijfsleven en de omliggende dorpsbelangen van de potentiële locaties ook zijn betrokken. Naar verwachting kan na de zomer van 2024 hierover besluitvorming plaatsvinden.

Recreatie en toerisme

Een andere pijler van onze lokale economie wordt gevormd door recreatie en toerisme. Het Beleid en uitvoeringsprogramma 2021–2030 (Tytsjerksteradiel, folle mear om te ûntdekken") is leidend. Er is een subsidieregeling hiertoe in het leven geroepen, waarvan nog maar in één geval gebruik is gemaakt. De vacature om hieraan met volle kracht verder te werken is echter pas in oktober 2023 ingevuld. We stellen daarom voor de beschikbare middelen over een wat langere periode uit te smeren, zodat de doelen in de volgende jaren alsnog gehaald gaan worden.

SAMENLEVING

Nota Frysk taalbelied

Yn 2023 is de Nota Frysk taalbelied fêststeld. Doel fan de nota is it kreëarjen fan rânebetingsten foar it behâld en fuortsterkjen fan de Fryske taal. Dêrby steane trije útgongspunten sintraal: de foarbyldfunksje fan de gemeente, twataligens en it stribjen nei lykweardigens yn talen.

Nieuwkomers

Oekraïners

Begin 2023 was de opgave capaciteit voor de opvang van Oekraïense ontheemden 174. Tytsjerksteradiel voldeed jaarrond ruimschoots aan dit aantal met de drie opvanglocaties in Burgum (Berchhiem), Aldtsjerk (Berchhiem) en Hurdegaryp (pastorie). In maart 2023 is De Klinze met 30 opvangplaatsen uitgebreid. Daarentegen is de kleinschalige opvang voor derdelanders in de pastorie in Hurdegaryp in september beëindigd. Tytsjerksteradiel sloot het jaar 2023 af met 218 Oekraïense ontheemden in de gemeentelijke opvang. In de particuliere opvang verbleven in 2023 ook Oekraïense vluchtelingen. Gemiddeld waren dit er 15.

Statushouders

Tytsjerksteradiel heeft in 2023 de taakstelling bijna geheel behaald, het jaar is afgesloten met nog vier te huisvesten statushouders.

Onderwijs

In 2023 is de proeftuin ‘Gebiedsteamregisseur in de School (GIS) gecontinueerd. De gebiedsteams waren zichtbaar in de scholen en zochten naar verbinding in de driehoek rondom school, gezin en hulpverlening. Vanuit de NPO-middelen (Nationaal Programma Onderwijs) is de inzet van extra jongerenwerk door Kearn in de scholen voor voortgezet onderwijs gecontinueerd. De extra inzet is gekozen om in het kader van de ‘post-corona periode’ de nodige extra zorg te kunnen bieden.

In het najaar van 2023 is de nodige uitbreiding van AZC-school Papilio in Burgum gerealiseerd. In 2023 is het onderzoek naar de haalbaarheid van een multifunctioneel gebouw in Garyp gestart.

De school in Noardburgum is in de komende vijf jaar aan vervanging toe. In 2023 is gestart met het locatieonderzoek. Met de schoolbesturen Oarsprong en Adenium zijn in het najaar van 2023 verkennende gesprekken gestart over de toekomst van de scholen in de Trynwâlden.

Het onderwijs-kansenbeleid ging in 2023 voort op de ingeslagen weg. Het huidige gemeentelijke beleidsplan “Samen sterk in de basis” met de bijbehorende rijksmiddelen (GOAB) loopt tot en met 2025. De gemeentelijke speerpunten blijven gericht op de Voor- en Vroegschoolse Educatie, de aanpak Laaggeletterdheid en ontwikkeling van de verbinding tussen Onderwijs en Zorg in en rond de school.

In september 2023 was de (landelijke) Week van Lezen en Schrijven. De gemeente heeft in deze week volop aandacht geschonken aan het thema herkennen van laaggeletterdheid, zowel binnen de eigen gemeentelijke organisatie als naar onze inwoners toe.

Tjits is mei har Fryske floch by in oantal basisskoallen yn de gemeente west mei har Fruittoer. Op in moaie wize hat se de bern wizen op it belang fan sûn iten.

Inkomen en ondernemen

In 2023 daalde het aantal huishoudens dat een beroep deed op een uitkering van de gemeente van 532 naar 520 PW-uitkeringen. Ook het beroep op een IOAW-uitkering daalden van 36 naar 30 uitkeringen. De IOAW-uitkering zorgt voor een inkomen op (tenminste) het bijstandsniveau

Het gebruik van de bijzondere bijstand is wederom verhoogd. Een direct gevolg van het beschikbaar stellen van de Energietoeslag 2023, die net als in 2022 door het kabinet beschikbaar is gesteld als ondersteuning voor de hoge energieprijzen. Het gebruikelijke beroep op bijzondere bijstand en de overige armoederegelingen is tegen de verwachting in gedaald. Ook op schulddienstverlening is wederom minder een beroep gedaan.

Wonen Zorg en Welzijn

In 2023 is er binnen het ANNO-verband een initiatief genomen om gezamenlijk een visie te ontwikkelen op het gebied van Wonen, Zorg en Welzijn. Deze visie richt zich vooral op ouderen, de grootste doelgroep waarvoor er ook dringende behoeften zijn. De urgentie wordt veroorzaakt door dubbele vergrijzing, arbeidsmarktproblematiek en huisvestingsvraagstukken (thuis wonen en verpleeghuiszorg). Naast ouderen is er in de visie ook aandacht voor andere doelgroepen, zoals gehandicapten en mensen met psychische problematiek.

GALA/IZA

In 2023 zijn we van start gegaan met de uitwerking van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA). Voor het GALA is een plan van aanpak opgesteld. De GALA-doelstellingen sluiten aan bij het gezondheidsbeleid. Bestaande activiteiten zijn gecontinueerd en we zijn begonnen met het uitvoering geven aan nieuwe plannen. Binnen de Friese vertaling van het IZA, ook wel het FrlZA genoemd, hebben wij via diverse overlegvormen bijgedragen aan de totstandkoming van het regioplan. Gemeente Smallingerland is als gemandateerde gemeente in de lead.

Welzijn

In 2023 is er een herstelactie uitgevoerd voor de subsidieregeling Versterken Sociale Basis. Aanvragers hebben de subsidie tot en met 2026 toegekend gekregen. We hebben de grotere uitvoeringsorganisaties (Kearn, Humanitas en Stjoer) extra subsidie toegekend vanwege hogere kosten op personeel (COA-aanpassing sociale sector) en snel gestegen energiekosten.

Jeugd

Gelijk aan de landelijke ontwikkelingen, zien wij ook dat voor onze gemeente geldt dat wij een toename zien in de kosten van de jeugdhulp. De problematieken die de jeugdigen hebben zijn complexer en de trajecten zijn langer en duurder. Dat wij in 2023 hebben overgehouden komt omdat er voor Hoog specialistische Jeugdhulp en perceel Jeugdbescherming een te hoog voorschot in rekening is betaald. De verrekening heeft inmiddels plaatsgevonden. De prognoses zijn voor 2024 bijgesteld.

Wmo 2023

In 2023 is de gemeentelijke uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) voortgezet, met als doel onze inwoners zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen en actief te laten deelnemen aan de 'Mienskip'. De beslissing om als zelfstandige gemeente verder te gaan, heeft geleid tot een tijdelijke pauze in de nieuwe inkoop voor de Wmo. Er is gestart met het verbinden van het medische en sociale domein. Daarnaast wordt er gewerkt aan een Wonen-Zorg-Welzijn visie in het licht van de dubbele vergrijzing, de verwachte arbeidskrapte in de zorg en het woningtekort.

BESTUUR EN DIENSTVERLENING

Samenwerking en Organisatieontwikkeling

Op 22 juni 2023 hebben de gemeenteraden van zowel Achtkarspelen als Tytsjerksteradiel besloten te willen stoppen met de ambtelijke samenwerking in de vorm van de werkmaatschappij 8KTD.

Voor beide gemeenten betekent dit, dat er op basis van een gezamenlijk Plan van aanpak wordt gewerkt aan het proces van ontvlechting en afzonderlijk aan de opbouw van de nieuwe ambtelijke organisatie vanaf 1 januari 2025.

Budget ontvlechttingsproces

Op basis van het plan van aanpak voor de ontvlechting van de Werkmaatschappij en de daarbij te verwachten kosten is voor de periode tot en met eind 2024 een bedrag nodig van € 6.385.000.

Hiervoor is in 2023 door beide gemeenten een bedrag van € 3.192.000 aan de werkmaatschappij 8KTD als extra bijdrage overgemaakt. Dit bedrag is ten laste van de algemene reserve gebracht. Monitoring vindt plaats via de cyclus van begrotingswijzigingen.

Werkbudget opbouw gemeentelijke organisatie

Naast de incidentele middelen voor het proces van ontvlechting zijn voor de periode tot en met eind 2024 ook incidentele middelen nodig voor externe inzet in het begeleiden en voorbereiden van de koersbepaling en koersvertaling van de eigen gemeentelijke organisatie. De kosten voor 2023 zijn ten laste van de algemene reserve gebracht. Ook hiervoor vindt monitoring plaats via de cyclus van begrotingswijzigingen.

Rechtmatigheidsverantwoording

Als gevolg van gewijzigde wet- en regelgeving moet het college vanaf 2023 als onderdeel van de jaarrekening verantwoording afleggen over de naleving van regels die belangrijk zijn voor de financiële situatie van de gemeente. Met deze zogenaamde 'rechtmatigheidsverantwoording' wordt transparantie beoogd op het gebied van:

- Onrechtmatige (financiële) beheershandelingen (*begrotingscriterium*). Dit betreft:
 - o Overschrijdingen op het gebied van lasten en investeringsbudgetten;
 - o Onderschrijdingen van lasten of investeringsbudgetten en/of lagere of hogere baten dan begroot die niet tijdig met begrotingswijzigingen zijn aangepast; en
 - o Niet door de raad vastgestelde toevoegingen en/of onttrekkingen aan de reserves.
- het niet naleven van voorwaarden in wet- en regelgeving (*voorwaardencriterium*), en
- misbruik en oneigenlijk gebruik (*M&O-criterium*).

Als basis voor de rechtmatigheidsverantwoording gelden de uitkomsten van uitgevoerde (verbijzonderde) interne controles (VIC), themaonderzoeken en audits zoals vastgesteld in het controlejaarplan VIC. Voor de wijze van uitvoering van interne controles geldt de systematiek van de 'Three lines of defence' (derdelijns dijkbewaking). De kaders en uitgangspunten voor de uitvoering van het controlejaarplan VIC zijn vastgelegd in het

meerjaren VIC-plan 2021-2024, het Controleprotocol 2021-2024 en het Risicomanagementbeleid (juni 2023).

Uitvoering controleprogramma

Na het zomerreces is de raad geïnformeerd over geconstateerde achterstanden in de uitvoering van het controleprogramma. Diverse controles waren nog niet opgepakt of met een te beperkte omvang uitgevoerd. De signaleringsfunctie op mogelijke tekortkomingen en het (tijdig) bij kunnen sturen was daardoor niet op het gewenste niveau. Bijkomend risico was dat er onvoldoende basis lag om te komen tot een adequate rechtmatigheidsverantwoording door het college. De raad is middels twee raadsbrieven geïnformeerd over de oorzaken, de in gang gezette herstelacties en de bijsturing. In overloop naar 2024 kon het volledige controleprogramma worden afgerond.

Bevindingen

Voor een nadere toelichting en onderbouwing verwijzen wij u naar de paragraaf Bedrijfsvoering (zie hiervoor: 3.2; E).

Bijdrage Werkmaatschappij 8KTD

Op basis van de jaarrekening 2023 van de werkmaatschappij wordt in totaal een lagere bijdrage gevraagd van € 406.000. Voor onze gemeente betekent dit een lagere bijdrage van € 207.000. In de jaarrekening 2023 van de werkmaatschappij is dit verder toegelicht.

2 BESLUITVORMING

Wij stellen u voor:

1. De jaarstukken 2023 vast te stellen.
2. Kennis te nemen van de rechtmatigheidsverantwoording van het college.
3. De vrijval van beschikking over reserves als gevolg van temporisering van de initiatieven in 2023 voor het restantbedrag van € 1.721.000 opnieuw beschikbaar te stellen voor de begroting van 2024 en verder.
4. Het gerealiseerde resultaat van € 7.740.000 te storten in de Algemene Reserve.

3.1 Programma's

Bestuur en ondersteuning

Bij dit programma horen de volgende relevante taakvelden:

- 0.1 Bestuur
- 0.10 Mutaties reserves
- 0.2 Burgerzaken
- 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
- 0.5 Treasury
- 0.61 OZB woningen
- 0.62 OZB niet-woningen
- 0.64 Belastingen overig
- 0.7 AU en overige uitkeringen gemeentefonds
- 0.8 Overige baten en lasten

Inhoudelijk

In de programmabegroting van 2023 staat wat we van plan waren voor dat jaar. De onderwerpen daarvoor waren afkomstig uit onder meer de Kadernota 2023 (jaren 2023–2026) en eerdere Kadernota's voor zover van toepassing.

We leggen per onderwerp uit wat we wilden doen, wat gelukt is en wat nog niet. Ook bespreken we onderwerpen uit eerdere plannen die nog niet helemaal zijn afgehandeld.

Inrichten Mijngemeente.nl

[Kadernota 2023

nr. 00.03]

[Vertraging]

Wat wilden we?

We beschikken nu over Mijn Overheid, welke is bedoeld voor het publiceren van eindbeschikkingen en bekendmakingen (bijvoorbeeld aanslag onroerende zaken). Mijn Overheid is echter niet geschikt voor interactie tussen burger en gemeente. Zo vindt er bijvoorbeeld na een digitale aanvraag voor een omgevingswet nog veel communicatie analoog of via e-mail plaats. Met het gebruik van Mijn Gemeente kunnen we tijdens het proces tussen aanvraag en besluit wel volledig digitaal communiceren met de burger. Aanvullend op Mijn Overheid willen we een kanaal Mijn Gemeente in richten, waarin communicatie met onze inwoners zoveel mogelijk digitaal kan plaatsvinden. Wij vragen een jaarlijkse bijdrage van € 13.000 (per gemeente) om dit te realiseren.

Wat hebben we bereikt?

Het zaaksysteem is ingericht, waardoor het mogelijk wordt Mijn Gemeente te gebruiken. Het zaaksysteem wordt in de eerste helft van 2024 in gebruik genomen. Ook het WOZ-systeem is zodanig ingericht dat Mijn Gemeente kan worden gebruikt voor bijvoorbeeld inzage en betalingsregelingen. Voor het Sociaal Domein is het burgerportaal aangeschaft, waar deze functionaliteit ook beschikbaar is.

Wat is (nog) niet gelukt?

We hebben nu alleen nog de verschillende losse, productgerichte componenten beschikbaar. Uiteindelijk is het de bedoeling deze te integreren in een centrale Mijn Gemeente oplossing, dat is nu nog niet gerealiseerd. In verband met de ontvlechting zal dat ook niet dit jaar gebeuren.

Invulling actiepunten vanuit Communicatiestrategie

[Kadernota 2023

nr. 00.04]

[In ontwikkeling]

Wat wilden we?

De huidige tijd vraagt om een heldere en consistente positionering van de twee gemeenten en de Werkmaatschappij. Door de communicatie van de beide gemeenten en van de werkmaatschappij professioneler, consistent en helderder aan te pakken wordt dit bewerkstelligt.

1. Extern: zorg dragen voor een professionele uitstraling van de drie organisaties en zorgen voor begrijpelijke teksten (B1-niveau) in alle uitingen.
2. Intern: De drie organisaties zijn in ontwikkeling. Werken voor deze drie organisaties is soms complex. Een goede interne communicatie zorgt ervoor dat medewerkers zich

verbonden voelen met de organisatie en op een juiste, tijdige en begrijpelijke wijze worden geïnformeerd over de organisatieontwikkeling.

Wat hebben we bereikt?

In 2023 is een groot deel van de medewerkers getraind in het schrijven op B1-niveau. De communicatieadviseurs geven op verzoek opfrustrainingen aan teams. In het proces van ontvlechting van de Werkmaatschappij en opbouw van de nieuwe organisaties wordt fors ingezet op interne communicatie.

Wat is (nog) niet gelukt?

De ontwikkeling van een aantal nieuwe interne communicatiemiddelen wordt opgepakt bij de inrichting van de nieuwe organisaties. Dan zal ook een vervolg gegeven worden aan de training B1-schrijven voor medewerkers.

MedewerkerTevredenheidsOnderzoek (MTO) 2022

[Kadernota 2022

nr. 00.05]

[Stopgezet]

Wat wilden we?

We achten het belangrijk om periodiek (om de twee jaar) een MTO (medewerkerstevredenheidsonderzoek) te houden. We peilen dan de algemene tevredenheid van de medewerkers. Dit levert waardevolle informatie op voor het managementteam waarmee de bedrijfsvoering eventueel bijgesteld kan worden. Het is tevens een vast onderdeel van het 'Goed Werkgeverschap'.

In 2019 hebben we voor het laatst een dergelijk onderzoek uitgevoerd. We stellen voor om in 2022 opnieuw een MTO te houden.

Wat hebben we bereikt?

Dit was beoogd: 'Een deel van het medewerkers tevredenheidsonderzoek heeft betrekking op de organisatie. Dit wordt opgepakt door een aantal leidinggevend en HR-adviseurs. In de loop van 2023 wordt een rapportage opgeleverd waarin de aanbevelingen staan voor het managementteam.'

In 2023 is dit stopgezet vanwege capaciteitsproblemen en de transitie waarin de organisatie terecht kwam.

Wat is (nog) niet gelukt?

We stellen voor het MTO op te pakken in de nieuwe organisaties.

Participatiewebsite

[Kadernota 2022

nr. 08.09c]

[Continue proces]

Wat wilden we?

De dynamiek van de samenleving verandert. Gemeente en inwoners gaan steeds vaker gezamenlijk op zoek naar wat hun woonomgeving mooier, beter en leefbaarder kan maken. Deze betrokkenheid van inwoners bij het beleid van de gemeente is, evenals de betrokkenheid van de gemeente bij haar inwoners, een vorm van participatie. De Participatie website is dienstbaar om burgerinitiatieven vorm te geven, de omgevingsvisie vorm te geven en om beleidsdoeleinden interactief met de inwoners te delen.

Per jaar wordt uitgegaan van 4 burgerinitiatieven. Daarnaast wordt uitgegaan van 4 projecten met een looptijd van 1 jaar. Van deze projecten zijn er 2 gemeenschappelijk met Achtkarspelen vorm gegeven. Daarnaast worden er 6 projecten met een looptijd van 3 tot 6 maanden geraamd, waarvan er 4 gemeenschappelijk met Achtkarspelen vorm worden gegeven. Totale kosten € 50.000 waarvan aan dit programma een gedeelte van € 8.000 wordt doorbelast en het overige verdeeld is over twee andere programma's.

Wat hebben we bereikt?

De doelen zoals omschreven in de Kadernota met betrekking tot de projecten en burgerinitiatieven worden op dit moment nog niet behaald.

Wel zetten we de participatiewebsites in voor diverse kleinere en grotere projecten. De participatiewebsite wordt ingezet voor uiteenlopende thema's: woningbouwprojecten, nieuw beleid rondom sport en biodiversiteit, of het bevragen van inwoners over hun visie op hun leefomgeving.

Inwoners worden uitgenodigd om (online) input te geven. Als we voor een project een inwonersbijeenkomst organiseren, dan delen we de uitkomsten ervan op de Participatiewebsite. Ook een belangrijk onderdeel van de site is dat we laten zien wat de stappen zijn in het proces, van start tot besluitvorming, zodat inwoners weten wat erbij komt kijken.

Wat is (nog) niet gelukt?

De doelen zoals omschreven in de Kadernota met betrekking tot de projecten en burgerinitiatieven worden op dit moment nog niet behaald.

In november 2023 is de startnotitie besproken in de Raad. Door de tijdsinvestering die de ontvlechting van de organisatie vraagt is afgesproken dat de startnotitie in september 2024 wordt geagendeerd.

Taakverzwaring strategische advisering colleges, raden, DB en AB

[Kadernota 2023

nr. 00.01]

[Vertraging]

Wat wilden we?

Uit evaluatie en onderzoek is gebleken dat de organisatie op meerdere fronten behoefte heeft aan strategische capaciteit. De aard en frequentie van complexe dossiers waarmee de organisatie te maken krijgt neemt steeds meer toe. Daarnaast komen er steeds meer taken en nieuwe wetten en regels op de gemeenten af die leiden tot strategische, integrale vraagstukken. Het Dagelijks Bestuur van de Werkmaatschappij (DB) moet, gelet op de beleidsmatige en organisatorische opgaven, meer volgens strategische plannen en agenda's gaan werken. De strategische capaciteit is niet meegegroeid met omvang en complexiteit van de organisatie en staat extra onder druk door een groot verloop onder het personeel. Daarmee is de beschikbare capaciteit om adequaat te ondersteunen op strategische vraagstukken structureel ontoereikend. De complexiteit van de onderwerpen vraagt steeds meer integrale strategische voorbereiding, ook met andere gemeenten.

Wat hebben we bereikt?

Een klein deel van de formatie is toegewezen. Een concrete functieomschrijving en invulling om deze functie een structureel profiel en plek te geven in de organisatie heeft vanwege het verloop in de organisatie nog niet plaatsgevonden.

Wat is (nog) niet gelukt?

De functie is onderdeel van de ontvlechting en kan desgewenst meegenomen worden in de inrichting van de nieuwe organisaties.

Overige ontwikkelingen

Algemene uitkering

Jaar 2023

De algemene uitkering uit het gemeentefonds inclusief integratie uitkering voor het Sociaal Domein voor 2023 bedraagt zowel op begroting- als rekeningbasis € 68 miljoen. Begroting en jaarrekening zijn gebaseerd op de septembercirculaire 2023 en de laatste specificatie van 2023 op basis van de decembercirculaire 2023.

Uitkering vorige dienstjaren (2020 en 2021)

In 2023 is er nog een aantal mutaties over de jaren 2020, 2021 en 2022 doorgevoerd. Voor de jaarrekening 2023 levert dit per saldo een incidenteel voordeel voor de jaarrekening op van € 37.000.

Het betreft de volgende mutaties m.b.t. de verschillende jaren:

Jaar 2020

Actualisering uitkeringsfactor	52.000 V
--------------------------------	----------

Jaar 2021

Actualisering maatstaf medicijngebruik	5.000 V
Actualiseren WOZ-waarden	2.000 V

Jaar 2022

Actualisering uitkeringsfactor	34.000 V
Actualisering decentralisatie uitkering jeugdhulp AZC	- 7.000 N
Actualisering maatstaf aantal uitkeringsontvangers	-16.000 N
Actualiseren Suppletie-uitkering IUSD	-33.000 N

Totaal	37.000 V
---------------	-----------------

Ontwikkeling voorziening APPA

Op basis van de recente berekening van de actuariële waarde van de pensioenaanspraken van wethouders en voormalige wethouders is beoordeeld in hoeverre aanpassing nodig is van de voorziening APPA. Deze berekeningen worden gemaakt aan de hand van de wettelijke factoren voor individuele waardeoverdracht naar de situatie van eind 2023. Hierbij wordt

uitgegaan van de uitgangspunten circulaire ‘aanpassingen pensioenen en inhoudingen APPA, van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Voor onze gemeente betekent dit dat wij de voorziening APPA moeten verhogen met € 164.000. Voor de jaarrekening een nadelige ontwikkeling.

Ontwikkeling reserves c.a.

Binnen programma 0 worden de mutaties op de reserves verantwoord. Voor de geplande onttrekkingen uit reserves, die niet in 2023 hebben plaatsgevonden, wordt bij de besluitvorming van de jaarrekening aan de raad gevraagd om deze door te schuiven naar 2024. Dit noemen we temporiseren. Hierdoor vallen de benodigde middelen niet vrij en kunnen ze in een volgend jaar worden ingezet. Op het taakveld reserves binnen programma 0 is per saldo sprake van een nadeel van € 1.295.000. Tegenover dit nadeel ontstaat op de diverse programma's een voordeel, omdat de geplande uitgaven niet of deels niet zijn gemaakt. Binnen deze programma's vindt u de inhoudelijke toelichting.

Meer dividend BNG en Afvalsturing

Van de BNG en de Afvalsturing is meer dividend ontvangen dan vooraf begroot. Voor de jaarrekening een voordeel van € 31.000

Hogere renteontvangst

In 2023 is er € 142.000 meer ontvangen dan de begrote € 525.000 aan ontvangen rente kortlopende leningen. Dit betreft het saldo op schatkistbankieren. Het is gedurende het jaar lastig te voorspellen wat de ontvangen rente voor het schatkistbankieren in totaal gaat bedragen.

Hogere OZB-opbrengst

In 2023 is er voor een bedrag van € 168.000 meer ontvangen aan OZB dan begroot. Dit heeft vooral te maken met het moment waarop het tarief moet worden bepaald. De taxaties voor het belastingjaar 2023 zijn in oktober 2022 bepaald. Er zijn op dat moment inschattingen gemaakt van de WOZ-waardeontwikkelingen, de invloed van correcties op bezwaar en beroep en de inschatting van het waardeverloop van courante en incurante objecten, ver- en nieuwbouw. Uiteindelijk lag de totaalwaarde iets hoger waardoor op basis van het vastgestelde tarief meer OZB-opbrengst binnen is gekomen.

Lagere huuropbrengst verhuurde panden

Er is op jaarbasis minder huuropbrengst van verhuurde panden ontvangen dan van te voren begroot. Voor de jaarrekening een nadeel van € 32.000.

Verhoogde/verlaagde bijdrage aan WM8KTD op basis van jaarrekening 2023

Op basis van de jaarrekening 2023 van de WM8KTD wordt in totaal een lagere bijdrage gevraagd van € 406.000. Voor onze gemeente betekent dit een lagere bijdrage van € 207.000. De onder- en overschrijdingen zijn in de jaarrekening 2023 van de WM8KTD toegelicht.

In verband met de verplichte verdeling over taakvelden conform het BBV, zien we het nadeel van de WM8KTD als volgt terug binnen de verschillende programma's in de jaarrekening van de gemeente.

Programma	Bedrag	
0. Bestuur en ondersteuning (incl. Overhead)	159.000	N
1. Veiligheid	23.000	N
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	–	
3. Economie	22.000	V
4. Onderwijs	29.000	V
5. Sport, cultuur en recreatie	13.000	V
6. Sociaal domein	351.000	V
7. Volksgezondheid en milieu	72.000	N
8. Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening	46.000	V
Totaal	207.000	V

Wat heeft het gekost?

Bij de programma's geven we alleen de kosten aan die direct te maken hebben met de taken en activiteiten in het programma. Alle andere kosten, die niet direct te maken hebben met het programma, zijn kosten van ondersteunende afdelingen (zoals personeelszaken, facilitaire zaken en financiën) en ondersteunende medewerkers op de taakvelden (zoals leidinggevend en secretariaat). De kosten die niet direct te maken hebben met het programma worden in het programma Overhead opgenomen. Dit is verplicht.

Lasten exclusief reserves	Begroting primitief	Begroting definitief	Rekening	Verschil
AU en overige uitkeringen gemeentefonds	–	–	–	–
Beheer overige gebouwen en gronden	499	568	584	– 16
Belastingen overig	51	51	36	15
Bestuur	2.037	1.921	2.104	– 183
Burgerzaken	1.517	1.496	1.557	– 61
Overige baten en lasten	3.313	3.045	3.316	– 271
OZB niet-woningen	177	187	188	– 1
OZB woningen	208	191	198	– 6
Treasury	25	779	732	46
Totaal lasten	7.827	8.238	8.716	– 478
Baten exclusief reserves	Begroting primitief	Begroting definitief	Rekening	Verschil
AU en overige uitkeringen gemeentefonds	63.149	67.982	68.019	37
Beheer overige gebouwen en gronden	143	154	116	– 39

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

Belastingen overig	70	70	65	- 6
Bestuur	-	-	259	259
Burgerzaken	294	294	380	86
Overige baten en lasten	-	-	15	15
OZB niet-woningen	2.500	2.500	2.633	133
OZB woningen	6.037	6.037	6.072	35
Treasury	164	701	875	173
Totaal baten	72.357	77.739	78.432	694
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	64.529	69.501	69.716	216

In de reserves gestort	Begroting primitief	Begroting definitief	Rekening	Vershil
Mutaties reserves	-	7.592	7.194	398
Totaal lasten	-	7.592	7.194	398
Uit de reserves gehaald	Begroting primitief	Begroting definitief	Rekening	Vershil
Mutaties reserves	4.006	11.603	9.913	- 1.690
Totaal baten	4.006	11.603	9.913	- 1.690
Saldo mutaties reserves	4.006	4.011	2.719	- 1.292

TOTAAL	Begroting primitief	Begroting definitief	Rekening	Vershil
Lasten programma	7.827	15.830	15.910	- 80
Baten programma	76.363	89.342	88.345	- 997
Saldo programma	68.535	73.512	72.435	- 1.077

Analyse verschillen rekening – begroting

In de tabel hieronder laten we zien wat het belangrijkste verschil is tussen de rekening en de begroting. Als er een negatief bedrag staat, betekent dit dat er sprake is van nadeel, en als er een positief bedrag staat, betekent dit juist een voordeel.

Per programma

Verklaring resultaat (x € 1.000)		- 1.072
<i>negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig</i>		
Reguliere voor- of nadelen		- 1.109
Lasten	272	
– Diverse overige ontwikkelingen	41	
– Lagere stortingen in reserves	395	
– Bijstorten voorziening APPA	- 164	
Baten	- 1.381	
– Meer dividend BNG en Afvalsturing	31	
– Hogere renteontvangst	142	
– Hogere OZB opbrengst	168	
– Lagere uitnames reserves	- 1.690	
– Lagere huuropbrengst verhuurde panden	- 32	
Incidentele voor- of nadelen		37
Baten	37	
– Algemene uitkering oude dienstjaren (2020, 2021 en 2022)	37	

Verbonden Partijen

Hieronder ziet u het overzicht van de Verbonden Partijen die te maken hebben met dit programma.

Een Verbonden Partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Een verdere specificatie vindt u in de paragraaf Verbonden Partijen.

Gemeenschappelijke regeling

Naam verbonden partij

Werkmaatschappij Achtkarspelen–Tytsjerksteradiel

Vestigingsplaats

Buitenpost / Burgum

Vennootschap / Coöperatie

Naam verbonden partij

BNG Bank NV

Vitens NV

Vestigingsplaats

Den Haag

Zwolle

Beleidsindicatoren BBV

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Taakveld 00. Bestuur en ondersteuning							
De icoontjes betreffen de ontwikkeling (O) t.o.v. de laatste meting en de prognose (P) o.b.v. de historie							
ongunstig neutraal gunstig nog geen (nieuwe) gegevens 							
Indicator	Eenheid	Metingen en refertejaar					
meting ten tijde van		ref.jaar	O	P	rek.	begr.	rek.
					2023	2024	2022
Apparaatskosten							
Kosten per inwoner							
Tytsjerksteradiel	euro	2023			769,8	769,8	864,3
Nederland	euro				onbekend	onbekend	onbekend
Bezetting							
Bezetting in fte per 1.000 inwoners							
Tytsjerksteradiel	fte	2023			9,7	9,7	10,2
(Vanaf 2023: inclusief deel bezetting Werkmaatschappij)							
Nederland	fte				onbekend	onbekend	onbekend
Externe inhuur							
Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen							
Tytsjerksteradiel	euro	2023			3,6	3,6	17,5
(Inclusief toerekening deel vanuit de Werkmaatschappij)							
Nederland	euro				onbekend	onbekend	onbekend
Formatie							
Het aantal fte per 1.000 inwoners							
Tytsjerksteradiel	fte	2023			9,3	9,3	9,4
(Vanaf 2023: inclusief deel van de formatie Werkmaatschappij)							
Nederland	fte				onbekend	onbekend	onbekend

Veiligheid

Bij dit programma horen de volgende relevante taakvelden:

- 1.1 Crisisbeheersing en brandweer
- 1.2 Openbare orde en veiligheid

Inhoudelijk

In de programmabegroting van 2023 staat wat we van plan waren voor dat jaar. De onderwerpen daarvoor waren afkomstig uit onder meer de Kadernota 2023 (jaren 2023–2026) en eerdere Kadernota's voor zover van toepassing.

We leggen per onderwerp uit wat we wilden doen, wat gelukt is en wat nog niet. Ook bespreken we onderwerpen uit eerdere plannen die nog niet helemaal zijn afgehandeld.

Jurist veiligheid

[Kadernota 2023

nr. 01.01]

[Gereed]

Wat wilden we?

We gaan de juridische schil van het Veiligheidsdomein op peil brengen door het aanstellen van een juridische adviseur/beleidsmedewerker voor 0,25 fte. Door de juridisch adviseur toe

te voegen in de hele keten kunnen zware juridische klussen in de keten zelf met de juiste antenne voor openbare orde en veiligheid worden afgewikkeld. De totale kosten voor de gemeente Tytsjerksteradiel worden geschat op € 27.500. Van dit bedrag worden de loonkosten (€ 22.000) verantwoord in dit programma en de overheadkosten (€ 5.500) in het programma Overhead.

Wat hebben we bereikt?

De juridisch adviseur is toegevoegd.

Wat is (nog) niet gelukt?

Niet van toepassing.

Schenken onder de 18 jaar

[Kadernota 2023

nr. 01.02]

[Vertraging]

Wat wilden we?

We willen dat er minder alcohol wordt geschonken aan mensen onder de 18 jaar. Wij willen het naleefgedrag op dit punt verbeteren in het belang van de gezondheid en zullen hierop tweejaarlijks proactief controles laten uitvoeren door een extern bureau. Als wij dit niet doen dan blijft het naleefgedrag waarschijnlijk laag. Dit heeft gevolgen voor de gezondheid maar ook voor de openbare orde en de handhaving hiervan. De totale kosten voor de gemeente Tytsjerksteradiel worden geraamd op € 30.000.

Wat hebben we bereikt?

In verband met het langdurig niet in kunnen vullen van de functie Coördinator middelengebruik, is besloten om deze controles vooruit te schuiven naar 2024. Dit doen we omdat het belangrijk is om, naast het handhavende optreden, ook de preventieve rol in te vullen. Nu daarin al jaren niks (structureel) is gedaan, schuiven we ook de controles één jaar op.

Wat is (nog) niet gelukt?

De functie Coördinator middelengebruik moet structureel ingevuld worden. Dit is vanaf 2024 gelukt waardoor we in de toekomst de toezichtstaak kunnen uitvoeren.

Overige ontwikkelingen

Oekraïnegelden

Voor de opvang van de Oekraïners wordt door het rijk op drie manieren een vergoeding gegeven. Voor 'Leefgeld particuliere opvang' en 'Transitiekosten gebouwen' is dat een 100% dekkende vergoeding. Daarnaast wordt voor de gemeentelijke opvang een normvergoeding verstrekt op basis van een gerealiseerde opvangplek per dag.

Ondanks de bijstelling in de begrotingswijziging van december 2023 is er een afwijking ontstaan tussen de aangepaste begroting en de realisatie in de jaarrekening. Deze afwijking bedraagt € 394.000 nadelig, waarbij de kosten voor de realisatie in de jaarrekening hoger zijn dan de begroting. Deze afwijking wordt voornamelijk veroorzaakt doordat er met terugwerkende kracht voor een opvanglocatie een huurverhoging over 2023 heeft

plaatsgevonden van € 222.000. Daarnaast is in de begrotingswijziging van december 2023 geen rekening gehouden met de kosten voor de uitbreiding van Papilio (AZC-school). De kosten hiervan bedragen € 91.000.

Tegenover de kosten (en dus de afwijkingen tussen de aangepaste begroting en realisatie in de jaarrekening) staan de opbrengsten die wij ontvangen vanuit het Rijk. In de begrotingswijziging van december zijn de opbrengsten wel volledig verwerkt waardoor er per saldo alleen een verschil op de kosten ontstaat. De totale opbrengsten voor de opvang van Oekraïners over 2023 bedraagt € 6,5 miljoen waaruit onder andere deze kosten worden gedekt.

Wat heeft het gekost?

Bij de programma's geven we alleen de kosten aan die direct te maken hebben met de taken en activiteiten in het programma. Alle andere kosten, die niet direct te maken hebben met het programma, zijn kosten van ondersteunende afdelingen (zoals personeelszaken, facilitaire zaken en financiën) en ondersteunende medewerkers op de taakvelden (zoals leidinggevend en secretariaat). De kosten die niet direct te maken hebben met het programma worden in het programma Overhead opgenomen. Dit is verplicht.

Lasten exclusief reserves	Begroting primitief	Begroting definitief	Rekening	Vershil
Crisisbeheersing en brandweer	2.082	2.082	2.075	8
Openbare orde en veiligheid	650	3.623	4.023	- 401
Totaal lasten	2.732	5.705	6.098	- 393
Baten exclusief reserves	Begroting primitief	Begroting definitief	Rekening	Vershil
Crisisbeheersing en brandweer	-	-	-	-
Openbare orde en veiligheid	14	6.509	6.541	32
Totaal baten	14	6.509	6.541	31
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	- 2.718	804	443	- 361

Analyse verschillen rekening – begroting

In de tabel hieronder laten we zien wat het belangrijkste verschil is tussen de rekening en de begroting. Als er een negatief bedrag staat, betekent dit dat er sprake is van nadeel, en als er een positief bedrag staat, betekent dit juist een voordeel.

Per programma

Verklaring resultaat (x € 1.000)		- 361
<i>negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig</i>		
<u>Reguliere voor- of nadelen</u>		33
Lasten	33	
– Diverse verschillen per saldo	33	
<u>Incidentele voor- of nadelen</u>		- 394
Lasten	- 394	
– Hogere kosten opvang Oekraïners	- 394	

Verbonden Partijen

Hieronder ziet u het overzicht van de Verbonden Partijen die te maken hebben met dit programma.

Een Verbonden Partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Een verdere specificatie vindt u in de paragraaf Verbonden Partijen.

Gemeenschappelijke regeling

Naam verbonden partij

Veiligheidsregio Fryslân

Vestigingsplaats

Leeuwarden

Beleidsindicatoren BBV

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Taakveld 01. Veiligheid							
De icoontjes betreffen de ontwikkeling (O) t.o.v. de laatste meting en de prognose (P) o.b.v. de historie							
onqunstig neutraal gunstig nog geen (nieuwe) gegevens 							
Indicator	Eenheid	Metingen en refertejaar					
meting ten tijde van		ref.jaar	O	P	rek.	begr.	rek.
					2023	2024	2022
Misdrijven – Diefstal uit woning per 1.000 inwoners							
Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.							
Tytsjerksteradiel	aantal	2023			1,5	1,4	0,6
Nederland	aantal	2023			1,3	1,4	1,3
Misdrijven – Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners							
Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).							
Tytsjerksteradiel	aantal	2023			2,6	1,9	2,8
Nederland	aantal	2023			4,3	4,6	4,3
Misdrijven – Vernieling en beschadigingen (in de openbare ruimte)							
Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.							
Tytsjerksteradiel	aantal	2023			3,4	3,3	3,6
Nederland	aantal	2023			5,8	6,0	3,8
Misdrijven – Winkeldiefstal per 1.000 inwoners							
Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.							

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

Tytsjerksteradiel	aantal	2023	▼	▼	0,8	0,6	0,6
Nederland	aantal	2023	▼	▼	2,5	2,3	1,8
Verwijzingen Halt Het aantal verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straft. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.							
Tytsjerksteradiel	aantal	2022	▲	■	5,0	5,0	6,0
Nederland	aantal	2022	■	■	8,0	8,0	8,0

Verkeer, vervoer en waterstaat

Bij dit programma horen de volgende relevante taakvelden:

- 2.1 Verkeer en vervoer
- 2.3 Recreatieve havens
- 2.4 Economische havens en waterwegen

Inhoudelijk

In de programmabegroting van 2023 staat wat we van plan waren voor dat jaar. De onderwerpen daarvoor waren afkomstig uit onder meer de Kadernota 2023 (jaren 2023–2026) en eerdere Kadernota's voor zover van toepassing.

We leggen per onderwerp uit wat we wilden doen, wat gelukt is en wat nog niet. Ook bespreken we onderwerpen uit eerdere plannen die nog niet helemaal zijn afgehandeld.

2e fase Gebiedsontwikkeling De Centrale As

[Kadernota 2023

nr. 02.09]

[Op schema]

Wat wilden we?

De Gebiedsontwikkeling zorgt ervoor dat De Centrale As goed wordt ingepast in het

landschap en moet daarnaast zorgen voor een “plus” voor het gebied. Deze “gebiedsplus” is als een soort van compensatie toegezegd aan de streek en kent zogenaamde fase 1 en fase 2 maatregelen. Het college heeft ingestemd met de maatregelen voor beide fasen en voor fase 1 is tevens de gemeentelijke cofinanciering (50%) geregeld. Voor de fase 2 maatregelen is er nog geen gemeentelijke cofinanciering geregeld. Deze wordt op basis van de laatste informatie van de Provincie geraamd op € 125.000 voor het realiseren van:

- Z38; aanleg recreatieve voorzieningen natuurgebied De Leijen
- Z42; aanleg recreatieve voorzieningen natuurgebied De Súdermar
- M54; Aanleg wandelpad Rijksweg Noardburgum

Voor incidentele lasten hanteren we de lijn dat deze ten laste van de Algemene Reserve worden gebracht.

Wat hebben we bereikt?

In 2023 is door het college ingestemd met de financiële afwikkeling van het project Gebiedsontwikkeling Centrale As.

Voor de tweede fase is de projectondersteuning vanuit het Projectbureau en de werkvoorbereiding provincie gestopt. Als gevolg van personeelsverloop en beperkte personele capaciteit hebben deze projecten in 2023 beperkte voortgang gekend.

Wat is (nog) niet gelukt?

In 2024 wordt dit hoger geprioriteerd, de uiterste datum realisatie is haalbaar. De mogelijkheid om dit te realiseren ligt vooral bij particuliere eigenaren, waar gesprekken mee (her-)geopend gaan worden (eerste en tweede kwartaal 2024). Om aanspraak te kunnen maken op een overdracht van middelen (50%-bijdrage provincie) uit de Centrale As moeten de maatregelen op 1 januari 2027 gerealiseerd zijn. De gereserveerde middelen moeten voor voorbereiding en realisatie beschikbaar blijven.

Aanpak fietsverbinding Damsingel naar de van Harinxmaweg

[Kadernota 2023

nr. 02.11]

[In ontwikkeling]

Wat wilden we?

De bedrijven Sonac en Noppert hebben een probleem voorgelegd dat zij ervaren met fietsers die de route over het bedrijventerrein Sumar nemen. In gezamenlijk overleg is het probleem geanalyseerd en onderzocht op welke wijze iets aan de situatie gedaan kan worden.

De oplossing die is onderzocht is erop gericht om het bedrijventerrein voor fietsende werknemers vanuit Burgum wel toegankelijk te houden, maar deze minder aantrekkelijk te maken voor doorgaand fietsverkeer. Dit kan door de huidige fietsverbinding vanaf de Van Harinxmaweg naar beneden richting bedrijventerrein op te heffen en een nieuwe verbinding aan te leggen die vanaf de Van Harinxmaweg terug buigt (en afdaalt) richting het kanaal. Recreatief fietsverkeer kan zo de route linksaf vervolgen via het aquaduct naar Garyp en werknemers kunnen daar rechtsaf naar het bedrijventerrein fietsen.

De totale kosten van de genoemde aanpassing in de fietsroute van de Van Harinxmaweg naar het bedrijventerrein Sumar zijn geraamd op € 125.000. Met de betrokken bedrijven is nog niet gesproken over een verdeling van deze kosten. Het maximale financiële effect (uitgaande van € 125.000) voor de gemeente bedraagt € 5.000.

Wat hebben we bereikt?

Het ontwerp is nog enkele keren aangepast en afgestemd met de betrokken bedrijven. Afstemming over het dragen van de kosten tussen gemeente en deze bedrijven zal in het voorjaar 2024 plaatsvinden.

Wat is (nog) niet gelukt?

Na afstemming over de financiën zal het werk worden voorbereid in 2024. De daadwerkelijk uitvoering zal naar verwachting in 2025 plaatsvinden.

Aanpassing bediening brug Aldtsjerk

[Kadernota 2022

nr. 02.02]

[Gereed]

Wat wilden we?

We gaan de installatie van de zelfbedieningsbrug Aldtsjerk aanpassen om de bediening te vereenvoudigen en het aantal storingen te verminderen. De bediening maken we duidelijker en intuïtiever, niet alleen voor de Nederlandse toerist, maar ook voor buitenlandse toeristen. Door de bediening te verbeteren wordt de vaarroute nog aantrekkelijker. Voor het wegverkeer, fietsers en voetgangers betekent een verbeterde bediening dat er minder wachttijd is en minder overlast is van storingen.

Wat hebben we bereikt?

Door toepassing van pictogrammen en het overzichtelijker maken van het bedieningspaneel is de zelfbediening vereenvoudigd. Het aantal storingen is dan ook verminderd.

Wat is (nog) niet gelukt?

Niet van toepassing.

Aanpassingen brug Eastermar

[Kadernota 2022

nr. 02.04]

[In ontwikkeling]

Wat wilden we?

De brug Eastermar wordt bediend vanuit de bedienpost Schuilenburg. Deze bedienpost van Rijkswaterstaat wordt op termijn gesloten. De gemeenteraad heeft eerder dit jaar besloten de beweegbare brug in stand te houden, maar wel grondig te renoveren. We gaan de brugbediening op afstand verplaatsen naar, dan wel geschikt maken voor, aansluiting op de provinciale bedienpost It Swettehûs in Leeuwarden. Bovendien moet groot onderhoud uitgevoerd worden aan de brug. Het groot onderhoud is enerzijds nodig op basis van de onderhoudstoestand, anderzijds moeten er in combinatie met de aanpassing van de brugbediening op afstand aanpassingen gedaan worden om te blijven voldoen aan wet- en regelgeving.

Wat hebben we bereikt?

De noodzakelijke onderzoeken en berekeningen zijn in samenspraak en ter controle door de provincie Fryslân uitgevoerd. De resultaten worden momenteel verwerkt in een uitvoeringsbestek. Verwacht wordt dat voorjaar 2024 diverse marktpartijen voor een aanbesteding kunnen worden uitgenodigd. Om de opdracht te kunnen gunnen zal daarna het project aan college en raad worden voorgelegd.

Ook heeft de provincie aangegeven om, behoudens de bediening op afstand vanuit It Swettehûs, de brug na uitvoering van groot onderhoud onder voorwaarden in beheer te willen overnemen. Recent is hierover bestuurlijk overleg gevoerd, zodat duidelijk wordt in hoeverre met name de overname van de brug haalbaar is. Qua proces wordt dit aspect meegenomen in het op te stellen raadsvoorstel. In de tijd gezien is besluitvorming bepalend voor de uitvoering: deze moet in het winterseizoen plaatsvinden en nu al wordt rekening gehouden met het seizoen 2025– 2026.

Wat is (nog) niet gelukt?

Bediening in vaarseizoen 2024

Als Rijkswaterstaat niet bereid is de brug nog één vaarseizoen te bedienen dan zullen wij dit zelf moeten faciliteren en brugwachters moeten inhuren.

Overname door de provincie

Behoudens het bedienen van de bediening op afstand vanuit It Swettehûs is de provincie onder voorwaarden bereid de brug ook fysiek over te nemen. Over de voorwaarden (bruidsschat) moet nog duidelijkheid komen en daarvoor heeft de provincie mondeling aangegeven meer tijd nodig te hebben.

Gunning na aanbesteding

Na aanbesteding moet het werk gegund worden aan een marktpartij, hiervoor is akkoord van de raad noodzakelijk. Het is echter ook de wens om de overname door de provincie gelijktijdig te behandelen. Voor zowel de gunning als overname is aanvullend budget noodzakelijk.

Actualisatie en koppeling BGT & GBI-beheersysteem

[Kadernota 2019

nr. 2.05]

[Vertraging]

Wat wilden we?

Vele jaren lang werden de Grootchalige Basiskaart Nederland (GBKN, nu Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT)) en de geografische data in het beheersysteem (GBI) voor de openbare ruimte separaat van elkaar bijgehouden. In de loop van jaren zijn hierdoor veel grotere en kleine verschillen tussen beide datasets ontstaan. Een analyse heeft aangetoond dat er niet alleen verschillen tussen de BGT en GBI zijn, maar dat de informatie ook niet altijd overeenkomt met de werkelijke situatie buiten op straat. Conform de Wet

Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) is de gemeente verplicht om de BGT actueel te houden. Daarnaast dient voor 1 januari 2020 fase II van de transitie BGT uitgevoerd te zijn. Dit betreft onder andere het verbeteren van de volledigheid en de kwaliteit van de BGT. Daarnaast zijn we verplicht om de BGT te gebruiken als basis voor onze beheeractiviteiten.

De beide systemen (BGT en GBI) moeten gekoppeld worden, waarbij de BGT leidend wordt. Hierbij mogen geen metadata verloren gaan. Dit is een arbeidsintensieve klus hoewel een groot deel geautomatiseerd gekoppeld kan worden. Echter, alle verschillen tussen de systemen moeten handmatig op elkaar afgestemd worden. Daarnaast volgt er nog een grote hoeveelheid mutaties als gevolg van de Centrale As en Kansen in Kernen. De koppeling biedt uiteindelijk veel voordelen: enkelvoudig data inwinnen/meervoudig gebruik, voorkomen van fouten, betere analysemogelijkheden door standaardisatie.

Samengevat

- De BGT is niet 100% actueel conform Wet Basisregistratie Grootchalige Topografie
- We hebben ons te beheren areaal in de openbare ruimte niet compleet in beeld in ons beheersysteem
- De systemen zijn niet gekoppeld waardoor veranderingen in de openbare ruimte via de BGT niet geautomatiseerd in het beheersysteem GBI komen (dubbel werk, kans op fouten)

De basis moet dus weer op orde komen en blijven. Door samenwerking tussen het team Informatiebeheer (WM) en Beheer Binnendienst (TD) kunnen we een boppeslach maken: optimalisatie van zowel de BGT (verplichting Wet BGT) als ook het GBI-beheersysteem. We gaan hiervoor bovendien ervaringen inwinnen bij Achtkarspelen. In Achtkarspelen is de BGT en GBI inmiddels op elkaar afgestemd en gekoppeld. De omvang van de werkzaamheden is op voorhand niet in te schatten. Het betreft veelal handmatig mutatie-werk. Op basis van ervaringen elders is bekend dat hier minimaal ca. 2,5 jaar werk (€ 175.000) in zit.

Reeds beschikbaar in begroting van 2019: € 70.000. Nog benodigd:

- in 2020 € 35.000
- in 2021 € 70.000

Wat hebben we bereikt?

Het jaar 2023 stond in het teken van de implementatie van de nieuwe versie van GeoVisia volgens de IMBOR+ normen. Er is veel getest en er zijn voorbereidingen getroffen voor het implementeren van de koppeling tussen

BGT en het beheersysteem van Geovisia. (STUF GeoConnector).

De koppeling met de BGT is nog niet gerealiseerd, dit is gestagneerd vanwege de implementatie van

de nieuwe versie van GeoVisia en een versie-update probleem aan de kant van de BGT.

De verschillen tussen de BGT en het beheerpakket zijn grotendeels weggewerkt en de informatie komt nu

meer overeen met de werkelijkheid buiten op straat. Dit is mede te danken aan de goede samenwerking met de collega's van de buitendienst. Ook is er veel gebruik gemaakt van de ervaring bij de Gemeente Achtkarspelen.

Wat is (nog) niet gelukt?

De koppeling met de BGT is nog niet gerealiseerd. Dit is gestagneerd vanwege de implementatie van de nieuwe versie van GeoVisia en een versie-update probleem aan de kant van de BGT.

Vanwege de nog niet definitieve overdracht zijn de mutaties van de Centrale As en Kansen in Kernen

nog niet volledig verwerkt.

Borging bijhouden beheerdata

[Kadernota 2022

nr. 00.13]

[Continue proces]

Wat wilden we?

Het is onze taak om de openbare ruimten adequaat en volgens de afgesproken kwaliteitsnormen te onderhouden. Daarvoor is actueel inzicht noodzakelijk in het te beheren areaal. Daarnaast hebben wij wettelijke verplichtingen op onderdelen qua beschikbaarheid van data voor derden. De taak – het bijhouden van de data – is zowel toegenomen in omvang, noodzaak als in complexiteit wat structureel meer inzet vraagt van de beheerorganisatie.

Wat hebben we bereikt?

In de afgelopen periode zijn er een aantal verbeteringen in het groenareaal doorgevoerd. Zo zijn er hekkelkaarten, maaikaarten (gazon en bermen) gerealiseerd, met de daarbij behorende hoeveelheden.

Door de aanschaf van het pakket "Bestekchecker" kunnen aannemers nu met behulp van bijvoorbeeld

een tablet langs de groen arealen rijden. Op en aanmerkingen kunnen hierbij worden toegevoegd.

Een professionelere werkwijze wat naast gemak ook tijdswinst oplevert.

Wat is (nog) niet gelukt?

Er is inmiddels gestart met het verwerken van gegevens van de bakken (containers en afvalbakken).

In de nabije toekomst zal worden gestart met:

- meubilair (banken, tafels)
- watergangen
- oeverbescherming

Infrastructuur rondom Pont Prinses Margrietkanaal Burgumermeer–Sumar

[Kadernota 2023

nr. 02.16]

[Op schema]

Wat wilden we?

De realisatie van een pontverbinding tussen Burgum en Sumar (ter hoogte van Recreatiecentrum Burgumermeer). Dit initiatief maakt onderdeel uit van de Gebiedsontwikkeling De Centrale As, fase 2. Het project is tot stand gekomen met een stichting (i.o), waarin de lokale mienskip participeert. De aanleg van de pontverbinding, nabij de Burgumer Mar, versterkt de toeristisch–recreatieve (infra)structuur in de gemeente. Dit initiatief past binnen de ambitie van het gebiedscluster Burgumer Mar, welke is opgenomen in het toeristisch–recreatieve beleidsplan “Tytsjerksteradiel, folle mear om te ûntdekken”.

Door het ontbreken van de financiële middelen heeft het project een tijd stilgelegen. Het project kan nu een vervolg krijgen en moet weer worden geactiveerd. Provincie en gemeente zijn gezamenlijk 50/50% verantwoordelijk voor de randvoorwaardelijke zaken van de pontverbinding: de fietspaden en de aanlandingsplaatsen aan de noord– en zuidkant van het Prinses Margrietkanaal. De stichting i.o. is verantwoordelijk voor de aanschaf van de pont. De stichting i.o. zal via een scholenproject een pont laten bouwen op hun kosten. Daarnaast is de stichting i.o. verantwoordelijk voor de exploitatie van het geheel (inclusief beheer en onderhoud). De aangenomen motie wordt meegenomen bij de verdere uitvoering.

De totale kosten voor de gemeente Tytsjerksteradiel worden geschat op € 340.000. De provincie investeert eveneens € 340.000 zodat er een totaalbudget ontstaat van € 680.000. Dit onderwerp classificeren wij als incidenteel. Voor incidentele lasten hanteren we de lijn dat deze ten laste van de Algemene Reserve worden gebracht.

Wat hebben we bereikt?

De randinfrastructuur voor de pont is gekoppeld aan het project 'pont Burgum – Sumar' en daarom niet los te zien van het onderdeel 'Motie: Pont Burgum–Sumar'. De tekst hierna is ook bij dat onderwerp terug te vinden:

In 2023 lag de focus op het bij elkaar brengen van alle bij de pont Burgum–Sumar betrokkenen. Dit als vervolg op een gesprek op 26 september 2022, met de dorpsbelangen. Doel van het proces in 2023 was het bereiken van gedragenheid, het in overleg met betrokkenen vaststellen van randvoorwaarden (zoals positie aanlegplaatsen, route) en het behouden van draagvlak, betrokkenheid en energie van de betrokken organisaties.

Actueel is er een grote mate van draagvlak. In overleg met betrokkenen worden in het eerste en tweede kwartaal van 2024 de technische randvoorwaarden verder voorbereid (met name de afstemming met Rijkswaterstaat met betrekking tot het gebruik van het PM–kanaal). Als ook daar de seinen (binnen haalbare kaders voor de stichting/vrijwilligers) op groen staan, kan de raad inhoudelijk verder geïnformeerd worden, een en ander conform Motie: Pont Burgum–Sumar (M–4–8–2).

Wat is (nog) niet gelukt?

Het project ligt nog op schema, maar het proces van draagvlak heeft wel de nodige procestijd gekost en de rek qua uitloop is hiermee wel uit het project. Om op 1–1–2027 de realisatie verwezenlijkt te hebben mag er nu dus verder geen vertraging optreden.

Inventarisaties en inspecties oeververdedigingsobjecten en steigers/vlonders

[Kadernota 2023

nr. 02.04]

[Vertraging]

Wat wilden we?

We hebben een groot areaal met waterbouwkundige werken. De bruggen zijn bekend en worden periodiek geïnspecteerd. Van de oeververdedigingen en steigers/vlonders zijn niet alle gegevens geregistreerd en deze worden niet structureel geïnspecteerd. Daarnaast speelt op dit moment tevens de discussie over het eigendom en beheer van oevers langs de vaarwegen wat ook invloed kan hebben op de grootte van ons areaal.

Om ongevallen en aansprakelijkstellingen te voorkomen is het noodzakelijk om het areaal te inventariseren en daarna driejaarlijks structureel te inspecteren. De gegevens worden verwerkt en bijgehouden in het beheerprogramma Geovisia.

De kosten voor inventarisatie en inspectie worden voor 2023 ingeschat op € 40.000. Daarna is er structureel om de drie jaar een budget van € 30.000 benodigd.

Wat hebben we bereikt?

Tijdens de inventarisatie is gebleken dat het areaal oeververdedigingen en steigers/vlonders nog groter was dan verwacht. Er is ingezet op meer onderzoek naar volledigheid van het areaal, voordat de inspectie wordt uitgezet naar de markt, wat de vertraging heeft veroorzaakt.

Wat is (nog) niet gelukt?

De inspecties zullen in 2024 worden voltooid.

Lagere bezuiniging recreatieve haven Earnewâld

[Kadernota 2022

nr. 21.10]

[Stopgezet]

Wat wilden we?

In de begroting 2021–2024 zijn financiële taakstellingen opgenomen. Dit was nodig om op termijn een gezond financieel perspectief te bereiken. Periodiek beoordelen we in hoeverre de begrote taakstelling ook werkelijk gerealiseerd wordt. Uit de inventarisatie van de stand van zaken van de ombuigingen kwam naar voren dat de realisatie van de bezuiniging op de recreatieve haven in Earnewâld niet gerealiseerd gaat worden.

Deze verwachte lagere realisatie van de bezuiniging op de recreatieve haven in Earnewâld is gebaseerd op de eerste verkenningen.

Wat hebben we bereikt?

In de vergadering van 20 april 2023 heeft de raad besloten om de privatisering van de passantenhaven en omliggend projectgebied niet verder te onderzoeken. Hierdoor blijft de haven gemeentelijk eigendom en kan de verwachte bezuiniging van € 125.000 niet worden gerealiseerd. De taakstelling is hiermee afgewikkeld en afgevoerd.

Wat is (nog) niet gelukt?

Niet van toepassing.

Motie: Pont Burgum–Sumar

[Kadernota 2023

nr. M–4–8–2]

[Op schema]

Wat wilden we?

Om by de inisjatyfnimmers foar de pont Burgum–Sumar oan te jaan dat in ynsidintele ynvestearring troch de gemeente Tytsjerksteradiel allinnich akkoart is mits de kontinuïteit fan de farrûte boarge wurde kin en der oan in oantal rânebetingsten foldien wurdt:

- De te kiezen oanlisplakken moatte yn oerlis mei alle belanghawwenden fêststelt wurde.
- Der is sprake fan in sluten eksploitaasje ynklusyf reservearringen foar ferfanging/grut ûnderhâld.
- In konsept jierplanning en frijwilligerspool binne klear foardat besluten wurdt oer de ynsidintele ynvestearring (sûnder leechrin frijwilligerspool Sûwald).
- De rie op de hichte hâlden wurdt fan de wize werop oan de rânebetingsten foldien wurde.

Op 18 augustus jl. heeft er een bestuurlijk overleg plaatsgevonden met de vertegenwoordigers van de stichting Pont PMK i.o.

De gemeente gaat, in navolging van de aangenomen motie, in gesprek met vertegenwoordigers van de dorpsbelangen, over dit initiatief en het draagvlak ervoor. De

dorpsbelangen Burgum, Sumar, Eastermar, Jistrum en Noardburgum zijn uitgenodigd voor een overleg op 26 september. De vertegenwoordigers van de stichting gaan in de tussentijd verder met de actualisatie van het plan en betrekken van partners en vrijwilligers.

Wat hebben we bereikt?

In 2023 lag de focus op het bij elkaar brengen van alle bij de pont Burgum–Sumar betrokkenen. Dit als vervolg op een gesprek op 26 september 2022, met de dorpsbelangen. Doel van het proces in 2023 was het bereiken van gedragenheid, het in overleg met betrokkenen vaststellen van randvoorwaarden (zoals positie aanlegplaatsen, route) en het behouden van draagvlak, betrokkenheid en energie van de betrokken organisaties.

Actueel is er een grote mate van draagvlak. In overleg met betrokkenen worden in de eerste twee kwartalen van 2024 de technische randvoorwaarden verder voorbereid (met namen de afstemming met Rijkswaterstaat met betrekking tot het gebruik van het PM–kanaal). Als ook daar de seinen (binnen haalbare kaders voor de stichting/vrijwilligers) op groen staan, kan de raad inhoudelijk verder geïnformeerd worden, e.e.a. conform Motie: Pont Burgum–Sumar (M–4–8–2).

Wat is (nog) niet gelukt?

Het project ligt nog op schema, maar het proces van draagvlak heeft wel de nodige procestijd gekost en de rek qua uitloop is hiermee wel uit het project. Om op 1 januari 2027 de realisatie verwezenlijkt te hebben mag er nu dus verder geen vertraging optreden.

Nieuw verkeer– en vervoerbeleid

[Kadernota 2023

nr. 02.01]

[Op schema]

Wat wilden we?

Het huidige gemeentelijk verkeer– en vervoerplan loopt af en moet vervangen worden door een vernieuwd plan waarin het gemeentelijk beleid (incl. uitvoeringsprogramma) voor de komende vijf jaar wordt vastgelegd. Dit voeren we in 2023 uit. Daarmee geven we een antwoord op de uitdagingen die in deze periode voor ons liggen en stellen we het ambitieniveau vast.

De kosten voor het opstellen worden geraamd op € 35.000. Dit onderwerp classificeren wij als incidenteel en die kosten worden ten laste gebracht van de Algemene Reserve.

Wat hebben we bereikt?

De ontwerpversie van het Gemeentelijk Mobiliteitsplan is gereed. De kosten zijn binnen het gestelde budget gebleven. In 2024 zal hier nadere opvolging aan worden gegeven, waar raad en inwoners bij zullen worden betrokken.

Wat is (nog) niet gelukt?

Aan de hand van de reacties zal het plan definitief worden gemaakt. Dit wordt in juli 2024 ter besluitvorming voorgelegd aan de raad.

Reconstructie Quatrebras ca.

[Kadernota 2022

nr. 02.06]

[Vertraging]

Wat wilden we?

De provincie gaat binnenkort kruispunt Quatrebras in de N355 (de oost–westverbinding) flink aanpakken. De aansluitende Oude Commissieweg en Woudweg zijn gemeentelijke wegen. De provincie heeft in nauw overleg met de gemeente een ontwerp gemaakt voor buurtschap Quatrebras. Dit ontwerp hebben we gezamenlijk met de provincie afgestemd met de omgeving.

In aansluiting op de werkzaamheden van de provincie gaan we de Woudweg en de Oude Commissieweg in buurtschap Quatrebras opnieuw inrichten. Daarnaast gaan we ook kruispunt Zomerweg–Oude Commissieweg aanpassen om de oversteekbaarheid en veiligheid te verbeteren.

Wat hebben we bereikt?

De werkzaamheden zijn grotendeels voltooid. In het werk is het asfalteren van de Woudweg meegenomen om werk– met–werk te maken.

In de vorige termijn is dit meerwerk geboekt op het krediet. Het krediet is hiermee volledig benut. Er dienen nog een aantal werkzaamheden te worden uitgevoerd ten behoeve van de vervanging/aanleg van riolering en de daarop liggende verharding. De kosten van de verharding kunnen worden gedekt uit de Voorziening wegen, dit bedrag is vergelijkbaar met het eerder uitgevoerde meerwerk.

Wat is (nog) niet gelukt?

Er zijn nog resterende werkzaamheden ten behoeve van de verharding. Deze kunnen worden gedekt uit de Voorziening wegen.

Toezicht kabels, leidingen, wegopbrekingen

[Kadernota 2023

nr. 02.12]

[Continue proces]

Wat wilden we?

De komende jaren wordt een groot aantal werkzaamheden aan de ondergrondse infrastructuur, zoals aanleg glasvezelnetwerk(en) en uitbreiding van het elektriciteitsnetwerk uitgevoerd.

Voor een adequate begeleiding van deze structurele toename van nutswerkzaamheden zijn extra middelen nodig. De staande organisatie is hier niet op berekend en daarom is aanvullend budget van € 95.000 voor het organiseren en inrichten van voldoende begeleiding noodzakelijk.

Wat hebben we bereikt?

Er is een vaste medewerker aangenomen om de werkzaamheden op MOOR (ondergrondse infrastructuur) te begeleiden. Voor deze werkzaamheden worden leges geheven die, in combinatie met de vergoeding voor het houden van toezicht op de aanleg van glasvezel door Deltafiber en Glaspoort, voldoende inkomsten genereren om de kosten van deze medewerker af te dekken.

Wat is (nog) niet gelukt?

Verwacht wordt dat de energietransitie werkzaamheden met zich meebrengen waarvan de inkomsten gebruikt kunnen worden om de dekking van de medewerker de komende jaren verder te borgen.

Zwerfafval

[Kadernota 2023

nr. 02.15]

[Continue proces]

Wat wilden we?

Per 2023 stopt de landelijke vergoeding voor het opruimen van zwerfafvalvergoeding à € 1,19 per inwoner per jaar.

Het doel is dat er "zo weinig mogelijk zwerfafval in de openbare ruimte" ligt. De huidige situatie is dat de beeldkwaliteit op orde is – Friesland 100% zwerfafvalvrij 2020 was Tytsjerksteradiel de schoonste gemeente van Fryslân. Voor het in stand houden van de huidige beeldkwaliteit met betrekking tot zwerfafval is het wenselijk dat hiervoor budget beschikbaar wordt gesteld en het zwerfafval wordt opgeruimd.

De totale kosten bedragen € 50.000. Per 2023 is het wenselijk dat € 40.000 beschikbaar gesteld wordt voor het opruimen van zwerfafval. Daarnaast is het wenselijk dat € 10.000 beschikbaar wordt gesteld voor het verstrekken van middelen en de communicatie met de inwoners en vrijwilligers.

Wat hebben we bereikt?

Het budget is over 2023 goed besteed aan het opruimen van zwerfafval, het verstrekken van grijpers en communicatie.

De landelijke vergoedingen van de overheid zijn afgesproken voor 2023 en 2024:

- Een Single Used Plastic (SUP-) –vergoeding. Voor de gemeente over 2023 van waarschijnlijk € 3,02 per inwoner. De uitkering van de definitieve vergoeding (peiljaar 2023) aan gemeenten gebeurt voor november 2024.
- Prullenbakkenvergoeding. Gemeenten ontvangen over het jaar 2023 € 0,76 per inwoner. Voor het jaar 2024 bedraagt de vergoeding € 0,94 per inwoner.

In de begrotingswijziging van december 2023 is gemeld dat op basis van de landelijke vergoedingen over 2023 een bedrag van € 25.000 is vrijgevallen ten gunste van het begrotingsresultaat.

Wat is (nog) niet gelukt?

Niet van toepassing.

Overige ontwikkelingen

Uitstel aanleg glasvezelnetwerk

Voor de aanleg van het glasvezelnetwerk door Glaspoort (KPN) ontvangt de gemeente een vergoeding. Deze vergoeding wordt toegerekend aan het moment waarop de werkzaamheden ook daadwerkelijk plaatsvinden. Tijdens de eerdere begrotingswijziging was de inschatting dat de werkzaamheden gestart zouden worden in december 2023. Echter de werkzaamheden zijn gestart in januari 2024 waardoor de opbrengsten (te relateren aan de daadwerkelijke uitvoering) € 111.000 lager uitvallen in 2023.

Naast de lagere opbrengsten zijn, als gevolg van uitstel van de werkzaamheden, gerealiseerde kosten € 89.000 lager dan begroot. Net als de opbrengsten worden deze kosten toegerekend aan het moment waarop de werkzaamheden worden uitgevoerd waardoor deze doorschuiven naar 2024.

Dekking eigen uren

De opbrengsten voor de dekking van eigen uren is lager dan begroot. De afwijking bedraagt € 37.000 lager. Deze afwijking wordt veroorzaakt doordat de eigen medewerker voor het installatiewerk uit dienst is gegaan. Doordat er geen eigen medewerker meer in dienst is vervalt deze dekking. Om de werkzaamheden toch uit te voeren is hiervoor een externe partij ingeschakeld waarvoor wij facturen ontvangen. In plaats van de (oorspronkelijk) begrote dekking eigen uren zijn in 2023 de facturen van de externe partij verantwoord in de onderhoudsvoorziening.

Lagere kosten gebouwenbeheer

De kosten voor het gebouwenbeheer zijn € 50.000 lager dan begroot. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de kosten van gas en elektriciteit € 15.000 lager zijn dan eerder begroot. Deze daling wordt vooral veroorzaakt doordat de prijzen minder sterk zijn gestegen dan oorspronkelijk begroot. Daarnaast zijn er in 2023 € 25.000 minder kosten gemaakt voor de magazijnvoorraad. Doordat er minder (aanvulling van de) voorraad nodig was dan oorspronkelijke begroot heeft dit tot een voordeel geleid.

Vertraging inventarisatie beschoeiing

In de Kadernota 2023 is € 40.000 beschikbaar gesteld voor inventarisatie en inspectie van de oeververdedigingen en de steigers/vlonders. Uitvoering hiervan heeft in 2023 niet plaatsgevonden waardoor deze incidentele middelen niet zijn besteed.

Wat heeft het gekost?

Bij de programma's geven we alleen de kosten aan die direct te maken hebben met de taken en activiteiten in het programma. Alle andere kosten, die niet direct te maken hebben met het programma, zijn kosten van ondersteunende afdelingen (zoals personeelszaken, facilitaire zaken en financiën) en ondersteunende medewerkers op de taakvelden (zoals leidinggevenden en secretariaat). De kosten die niet direct te maken hebben met het programma worden in het programma Overhead opgenomen. Dit is verplicht.

Lasten exclusief reserves	Begroting primitief	Begroting definitief	Rekening	Verschil
Economische havens en waterwegen	216	208	153	55
Recreatieve havens	178	325	363	- 39
Verkeer en vervoer	5.003	5.245	4.953	291
Totaal lasten	5.398	5.778	5.470	308
Baten exclusief reserves	Begroting primitief	Begroting definitief	Rekening	Verschil
Economische havens en waterwegen	30	30	27	- 3
Recreatieve havens	104	140	128	- 12
Verkeer en vervoer	461	1.170	1.068	- 102
Totaal baten	595	1.339	1.222	- 117
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	- 4.803	- 4.439	- 4.247	191

Analyse verschillen rekening – begroting

In de tabel hieronder laten we zien wat het belangrijkste verschil is tussen de rekening en de begroting. Als er een negatief bedrag staat, betekent dit dat er sprake is van nadeel, en als er een positief bedrag staat, betekent dit juist een voordeel.

Per programma

Verklaring resultaat (x € 1.000)		191
<i>negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig</i>		
<u>Reguliere voor- of nadelen</u>		234
Lasten	264	
– Lagere kosten gebouwenbeheer	50	
– Minder kosten straatwerk als gevolg van uitstel aanleg glasvezelnetwerk	89	
– Ontwikkeling personeelskosten	143	
– Diverse verschillen per saldo	– 18	
Baten	– 30	
– Ontwikkeling personeelskosten	6	
– Minder dekking eigen uren door (externe) uitbesteding werkzaamheden	– 37	
– Lagere opbrengsten toeristenbelasting haven Earnewâld	– 11	
– Diverse verschillen per saldo	12	
<u>Incidentele voor- of nadelen</u>		– 43
Lasten	44	
– Vertraging inventarisatie beschoeiing	44	
Baten	– 87	
– Hogere vastgestelde SPV subsidie	24	
– Lagere vergoeding agv uitstel aanleg glasvezelnetwerk	– 111	

Verbonden Partijen

Hieronder ziet u het overzicht van de Verbonden Partijen die te maken hebben met dit programma.

Een Verbonden Partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Een verdere specificatie vindt u in de paragraaf Verbonden Partijen.

Vennootschap / Coöperatie

<u>Naam verbonden partij</u>	<u>Vestigingsplaats</u>
Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân, OVEF	Leeuwarden

Economie

Bij dit programma horen de volgende relevante taakvelden:

- 3.1 Economische ontwikkeling
- 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
- 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
- 3.4 Economische promotie

Inhoudelijk

In de programmabegroting van 2023 staat wat we van plan waren voor dat jaar. De onderwerpen daarvoor waren afkomstig uit onder meer de Kadernota 2023 (jaren 2023–2026) en eerdere Kadernota's voor zover van toepassing.

We leggen per onderwerp uit wat we wilden doen, wat gelukt is en wat nog niet. Ook bespreken we onderwerpen uit eerdere plannen die nog niet helemaal zijn afgehandeld.

Aanjagen toerisme

[Kadernota 2022

nr. 03.05]

[Vertraging]

Wat wilden we?

Met het Beleidsplan Recreatie en Toerisme is een kwalitatief sterk uitgangspunt gemaakt voor de periode tot 2030 dat past bij onze gemeente. Van belang is nu de uitvoering te

implementeren in het werkveld.

Wij zoeken die ondernemers die in staat zijn tot nieuwe initiatieven om de parels in onze gemeente goed te benutten en andere ondernemers in producten en activiteiten betrekken. Deze ondernemers verdienen faciliteiten van de gemeente om het nieuwe beleid met bijbehorende uitvoeringsagenda om te zetten in daden. Deze faciliteiten kunnen zeer divers zijn. Door juist de ondernemers hierin het voortouw te geven kan een vliegwieleffect ontstaan, dat zichzelf gaat versterken.

Daarom is financiële ondersteuning vanuit de gemeente vooral in de beginfase van belang. Het gewenste effect is een aanzienlijke toename van toeristen en verbreding van het recreatieve aanbod die ook de inwoners ten goede komt.

We stellen voor om hiervoor een incidenteel budget ter hoogte van jaarlijks € 45.000 gedurende drie jaren beschikbaar te stellen en ten laste te brengen van de algemene reserve. De verwachting is gerechtvaardigd dat als gevolg van de uitvoering de bijdragen toeristenbelasting zullen toenemen.

Wat hebben we bereikt?

In 2023 hebben we een subsidieregeling opgesteld voor initiatieven die de doelen zoals omschreven in het beleidsplan, dichterbij brengen. Van deze regeling is één keer gebruik gemaakt.

De extra formatie voor toerisme en recreatie kon pas in september 2023 ingevuld worden. Daarom hebben we weinig tijd in kunnen zetten om ondernemers te betrekken bij de uitvoeringsagenda en te ondersteunen bij het opzetten van initiatieven. Het beschikbare budget is doorgeschoven.

Wat is (nog) niet gelukt?

Omdat er te weinig bezetting op de afdeling was om actief aan de slag te gaan met de uitvoeringsagenda gaan wij college en raad voorstellen om de beschikbaar gestelde middelen over een langere tijd uit te smeren zodat deze maximaal ingezet kunnen worden om de doelen in de uitvoeringsagenda te realiseren.

We schatten in dat er weinig gebruik gemaakt is van de subsidieregeling omdat deze nog onbekend was. In 2024 gaan we meer communiceren over de subsidieregeling.

Extra inzet recreatie en toerisme

[Kadernota 2023

nr. 03.02]

[Gereed]

Wat wilden we?

Voor het beleidsveld Toerisme en Recreatie wordt een uitbreiding van 0,67 fte gevraagd. De huidige formatie voor Toerisme en Recreatie (0,5 fte) is te weinig om op professionele wijze invulling te geven aan vragen in relatie tot toerisme en recreatie van ondernemers en de samenleving en om inhoudelijk de regie te houden en proactief onze rol als gemeente op te pakken. De uitbreiding van uren is zowel nodig als aanvulling op de beleidstaken als om aan de slag te gaan met de gemeentelijke ambitie op het vlak van toerisme en recreatie (netwerkaanjager). De totale kosten voor de gemeente Tytsjerksteradiel worden geschat op

€ 73.000. Van dit bedrag worden de loonkosten (€ 59.000) verantwoord in dit programma en de overheadkosten (€ 14.000) in het programma Overhead.

Wat hebben we bereikt?

In september 2023 is de uitbreiding ingevuld voor 20 uren per week. Binnen deze uitbreiding wordt uitvoering gegeven aan de algemene werkzaamheden van de beleidsadviseurs R&T, en in het bijzonder de uitvoering van het Beleid en Uitvoeringsprogramma 2021–2030 van R&T, "Tytsjerksteradiel, folle mear om te ûntdekkjen".

Wat is (nog) niet gelukt?

Niet van toepassing.

Lidmaatschap Kennislab Noordoost Fryslân

[Kadernota 2023

nr. 03.03]

[Continue proces]

Wat wilden we?

Kennislab NOF helpt invulling geven aan de ambities van het vastgestelde beleidsplan Economische Zaken. Door jongeren te interesseren voor techniek ontstaat een goede basis voor vervolgstudies in de techniek. Hierdoor zijn er volop kansen voor jongeren voor kansrijke en toekomstgerichte banen in de gemeente/regio.

De verschillende programma's van de Technetkring Tytsjerksteradiel worden gefaciliteerd met behulp van het Kennislab NOF. De Technetkring Tytsjerksteradiel is een samenwerking van het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs, de Industriële Club Tytsjerksteradiel en de gemeente. De jaarlijkse kosten voor de gemeente Tytsjerksteradiel zijn € 6.000.

Wat hebben we bereikt?

Voor wat betreft de jaarlijkse activiteiten hebben we het afgelopen jaar o.a. Techniek Tastbaar georganiseerd bij de ENGIE-centrale in Burgum. Deze activiteit is voor de groepen 7 en 8 van het basisonderwijs en de groepen 1 en 2 van het voortgezet onderwijs. Aan Techniek Tastbaar doen ca. 35–40 bedrijven mee met een stand met activiteiten. Daarnaast is de techniek dag georganiseerd. De groepen 1 en 2 van het voortgezet onderwijs gaan bij een aantal bedrijven langs in de gemeente. Daar kunnen ze kennis nemen van het bedrijf.

Wat is (nog) niet gelukt?

Niet van toepassing.

Regiodeal fase II

[Kadernota 2018

nr. 3.1 a]

[In ontwikkeling]

Wat wilden we?

De probleemdefinitie en de ambitie is vastgelegd in de notitie 'Maak het Verschil die in de raad is besproken en vastgesteld. De ontwikkellijnen zijn uitgewerkt naar businesscasussen, waarop een programmatisch uitvoeringsprogramma van de Regiodeal fase 2 is bepaald, uitgaande van doelstellingen voor extra groei van het bruto regionaal product waarmee we onze regio vitaal kunnen houden. Deze regiodeal wordt ter besluitvorming voorgelegd aan

colleges en raden.

De (nu nog concept) businesscasussen zijn gebaseerd op de ontwikkellijnen:

1. Innovatie & Ondernemerschap
2. Onderwijs & Arbeidsmarkt
3. Doorontwikkeling regionale samenwerking

De Regiodeal (fase 2) is definitief aangemeld voor de bijdrage uit de Regio-enveloppe van het Rijk. Op 24 september hebben alle (42–44) betrokken organisatie een symbolische handtekening gezet onder de Regiodeal. De verwachting is dat het Rijk in november duidelijkheid verschaft over haar bijdrage aan dit project.

De provincie Fryslân heeft de Regiodeal per brief aan de minister geduid als één van de projecten welke de provincie ook financieel steunt.

De gemeente(n) zullen hun bijdrage aan de Regiodeal ook moeten formaliseren met een besluit door de raden.

De totale bijdrage vanuit onze gemeente in de periode 2019 t/m 2024 bedraagt € 1.542.000 en verwachten wij over de jaren als volgt in te zetten:

- 2019: € 157.000
- 2020: € 257.000
- 2021 t/m 2024 € 282.000

Wat hebben we bereikt?

Ook in 2023 zijn vele partijen samengebracht, is met initiatiefnemers van projecten meegedacht, zijn plannen aangescherpt, kansen gekoppeld en heel veel tips gegeven door de betrokken partijen bij de versnellingsagenda. Van projecten die inzetten op het verkorten van ketens binnen de industrie en landbouw tot het opzetten van waardeketens en nieuwe verdienmodellen. De regio weet de subsidieregeling meer en meer te vinden.

Wat is (nog) niet gelukt?

De Regio Deal Noordoost Fryslân en de Versnellingsagenda lopen op 31 december 2025 af. Gezien de huidige uitgaven van de Versnellingsagenda (na openstelling 11) is er nog ca. € 5,2 mln. voor grote projecten en ca. € 400.000 voor de kleine en middelgrote projecten beschikbaar (stand januari 2024).

Om te zorgen dat de projecten nog groot in omvang kunnen blijven – waardoor de impactkans ook groter kan zijn – heeft het Bestuurlijk Overleg (BO) besloten om de uiterlijke aflooptermijn van de projecten van 31 december 2025 naar 31 december 2026 te verschuiven.

Overige ontwikkelingen

Winstrealisatie grondexploitaties bedrijventerreinen

Op de bedrijventerreinen is in 2023 een totale winst gerealiseerd van € 172.000. Deze winst kan gespecificeerd worden naar de volgende complexen:

Oentsjerk, Sanjesfjild	€ 198.000
Burgum west	€ 3.000
Gytsjerk centrum	€ 29.000 –

Voor een uitgebreidere toelichting op de grondexploitaties wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid en de Meerjaren Prognose Grondbeleid.

Voordeel grondverkoop losse bedrijventerreinen

In 2023 zijn twee bouwrijpe kavels uit voorraad verkocht. Rekening houdend met de boekwaarde is hier een positief resultaat behaald van € 164.000.

Hogere opbrengst toeristenbelasting

De totale opbrengst toeristenbelasting over 2023 is € 456.000. Ten opzichte van de oorspronkelijke raming is dit € 24.000 hoger. Voor de jaarrekening betekent dit een voordeel van € 24.000.

Bijdrage project Wetterwâlden

In 2023 is de afrekening van gemeente Dantumadiel ontvangen. Hiermee is het project Wetterwâlden in 2023 financieel afgerond. De totale kosten van de afrekening bedragen € 103.000. In de begroting was rekening gehouden met een totaal van kosten van € 113.000. Per saldo leidt dit tot een voordeel van € 10.000 wat een positief effect heeft op de jaarrekening.

Wat heeft het gekost?

Bij de programma's geven we alleen de kosten aan die direct te maken hebben met de taken en activiteiten in het programma. Alle andere kosten, die niet direct te maken hebben met het programma, zijn kosten van ondersteunende afdelingen (zoals personeelszaken, facilitaire zaken en financiën) en ondersteunende medewerkers op de taakvelden (zoals leidinggevenden en secretariaat). De kosten die niet direct te maken hebben met het programma worden in het programma Overhead opgenomen. Dit is verplicht.

Lasten exclusief reserves	<i>Begroting primitief</i>	Begroting definitief	Rekening	Verschil
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	83	88	71	17
Economische ontwikkeling	618	508	487	22
Economische promotie	199	177	163	15
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1	20	149	- 130
Totaal lasten	900	793	870	- 77
Baten exclusief reserves	<i>Begroting primitief</i>	Begroting definitief	Rekening	Verschil
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	13	13	11	- 2
Economische ontwikkeling	-	-	-	-
Economische promotie	432	432	456	23
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-	-	503	503
Totaal baten	445	445	970	524
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	- 454	- 348	100	448

Analyse verschillen rekening – begroting

In de tabel hieronder laten we zien wat het belangrijkste verschil is tussen de rekening en de begroting. Als er een negatief bedrag staat, betekent dit dat er sprake is van nadeel, en als er een positief bedrag staat, betekent dit juist een voordeel.

Per programma

Verklaring resultaat (x € 1.000)		448
<i>negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig</i>		
Reguliere voor- of nadelen		35
Lasten	22	
– Ontwikkeling bijdrage werkmaatschappij	28	
– Diverse verschillen per saldo	– 6	
Baten	13	
– Hogere opbrengsten toeristenbelasting	24	
– Diverse verschillen per saldo	– 11	
Incidentele voor- of nadelen		413
Lasten	27	
– Lagere lasten project Wetterwâld	10	
– Lagere lasten bijdrage ANNO II	17	
Baten	386	
– Hogere winstrealisatie grondexploitatie bedrijventerreinen	172	
– Voordeel grondverkoop losse bedrijventerreinen	214	

Beleidsindicatoren BBV

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Taakveld 03. Economie							
De icoontjes betreffen de ontwikkeling (O) t.o.v. de laatste meting en de prognose (P) o.b.v. de historie							
ongunstig neutraal gunstig nog geen (nieuwe) gegevens 							
Indicator	Eenheid	Metingen en refertejaar					
meting ten tijde van		ref.jaar	O	P	rek.	begr.	rek.
					2023	2024	2022
Funciemenging							
De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.							
Tytsjerksteradiel	%	2022			42,5	42,5	41,7

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

Nederland	%	2022			53,8	53,8	53,3
Vestigingen (van bedrijven)							
Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15–64 jaar.							
Tytsjerksteradiel	aantal	2022			156,4	156,4	146,5
Nederland	aantal	2022			174,1	174,1	165,1

Taakveld 06. Sociaal domein

De icoontjes betreffen de ontwikkeling (O) t.o.v. de laatste meting en de prognose (P) o.b.v. de historie

onqunstiq neutraal gunstig nog geen (nieuwe) gegevens

Indicator

Eenheid

Metingen en refertejaar

meting ten tijde van		ref.jaar	O	P	rek.	begr.	rek.
					2023	2024	2022
Banen							
Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15–64 jaar.							
Tytsjerksteradiel	aantal	2022			542,4	542,4	524,8
Nederland	aantal	2022			825,4	825,4	805,5

Onderwijs

Bij dit programma horen de volgende relevante taakvelden:

- 4.1 Openbaar basisonderwijs
- 4.2 Onderwijshuisvesting
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Inhoudelijk

In de programmabegroting van 2023 staat wat we van plan waren voor dat jaar. De onderwerpen daarvoor waren afkomstig uit onder meer de Kadernota 2023 (jaren 2023–2026) en eerdere Kadernota's voor zover van toepassing.

We leggen per onderwerp uit wat we wilden doen, wat gelukt is en wat nog niet. Ook bespreken we onderwerpen uit eerdere plannen die nog niet helemaal zijn afgehandeld.

Overige ontwikkelingen

Nationaal Programma Onderwijs (NPO)

In 2021 werd aan scholen en gemeenten budget toegekend volgens het NPO. Het doel was, kort gezegd, daarmee de gevolgen van de Coronacrisis (de leerachterstanden, leervertragingen en met name ook de mentale impact van de lockdowns) te bestrijden.

Vanuit de NPO kreeg de gemeente Tytsjerksteradiel eenmalig € 495.000. In goed overleg met de partners in het Strategisch Platform Jeugd (SPJ), voortaan lokaal educatieve jeugd agenda (LEJA) zijn keuzes gemaakt voor de besteding. Gezamenlijk werd gekozen voor het organiseren en duurzaam versterken van de samenwerkingen op het gebied van Zorg in en rond het Onderwijs.

Deze uitgesproken prioritering is omgezet naar de volgende projecten;

- Extra uren sociaal werkers gebiedsteamregisseurs in de scholen (GIS) voor basis- en voortgezet onderwijs; de ervaringen en effecten worden nauwgezet gevolgd door middel van onderzoek.
- Jongerenwerkers zichtbaar in de scholen voor Voortgezet Onderwijs
- Nieuwe initiatieven/activiteiten Sport, Spel en Cultuuraanbod

De projecten liepen initieel door tot 31 december 2023. Echter is door diverse instanties aangegeven, dat door de late bekendmaking van het krijgen van deze middelen en doordat plannen nog moesten worden ontwikkeld de bestedingsperiode daardoor bekort werd. Daarop is door het ministerie van O.C. en W. aangegeven dat de periode verlengd wordt tot en met het schooljaar 2024–2025. De ontvangen middelen zijn echter nog niet volledig besteed maar zullen op basis van de gemaakte plannen later worden ingezet. De resterende middelen zijn via de balans als 'vooruitontvangen bedragen' overgebracht naar 2024 en hebben daarom dus geen effect op het resultaat.

Onderwijsachterstandenbeleid.

In 2019 is het Onderwijsachterstandenbeleid landelijk herijkt. Bij de nieuwe verdeling heeft de gemeente aanzienlijk meer middelen tot haar beschikking gekregen voor deze taken. De ontvangen middelen mogen gedurende een periode van vier jaren worden ingezet. Over de periode 2019–2022 is van het rijk een definitieve afrekening ontvangen. Hierbij is een voordeel ontstaan van € 20.000 welke ten gunste van de exploitatie is geboekt.

De huidige periode loopt van 2023 tot en met 2026. Op grond van de regeling mag de gemeente eventuele middelen die overblijven meenemen naar het volgende jaar.

Binnen achterstandenbeleid is ook de opvang voor- en vroegschoolse educatie (VVE) Peuters opgenomen. In 2023 heeft de definitieve afrekening plaatsgevonden van de subsidie 2022 op de opvang VVE peuters. Gebleken is dat er minder peuters gebruik hebben gemaakt van de opvang dan waarmee in de aanvragen door de organisaties rekening was gehouden. Hierdoor is een incidentele bate ontstaan van € 91.000.

Tot slot zijn er in de Algemene uitkering gemeentefonds aanvullende middelen beschikbaar gesteld voor voorschoolse educatie en taalonderwijs Oekraïners. Het gaat hierbij om een bedrag van € 32.000. In 2023 zijn er geen bestedingen geweest ten laste van dit budget.

Leerlingenvervoer

De kosten over het jaar 2023 zijn beduidend hoger geweest dan de raming. Er is een nadeel ontstaan van € 133.000. Dit komt door de toename van het aantal te vervoeren leerlingen, waarbij opvalt dat vooral de anders geïndiceerde ritten een substantieel aandeel hebben in de oorzaak. Ten opzichte van 2022 is het aantal beladen kilometers met 25% gestegen en het aantal ritten met 16%. Er zijn dus meer ritten geweest, welke gemiddeld een langere afstand kenden.

Bij het leerlingenvervoer uitgezonderd het vervoer door Jobinder is een structureel nadeel ontstaan van € 33.000. Ook hier is sprake van een toename van het aantal leerlingen, wat mede wordt veroorzaakt door de toename van het aantal migranten uit andere landen. Hierbij valt te denken aan Oekraïners en nieuwkomers.

Onderwijshuisvesting basisonderwijs

Op de kosten van huur van schoolgebouwen en gymlokalen c.a. voor bewegingsonderwijs is een structureel nadeel ontstaan van € 54.000. In 2023 is een afrekening van servicekosten 2022 ontvangen van de verhuurder van de schoolgebouwen. Het gaat hierbij om een bedrag van € 18.000, waarmee in de ramingen geen rekening gehouden is. Verder is een klein verschil ontstaan op de huurkosten 2023 door een afwijking van de toegepaste index op de huurkosten ten opzichte van de raming van € 4.000. Daarnaast is er in het jaar 2022 een nadeel geweest op de kosten van het bewegingsonderwijs. Door miscommunicatie waren roosterwijzigingen en daardoor meerkosten niet voldoende bekend bij (intern) belanghebbenden. De begroting 2023 is daardoor niet aangepast op deze gebeurtenis, zodat ook in 2023 een nadeel is ontstaan in dezelfde orde van grootte. Het nadeel bedraagt € 32.000.

Tegenover dit nadeel in 2023 staat een incidentele bate van € 40.000. In het huidige Integraal huisvestingsplan (IHP) is voor een drietal onderzoeken (Trynwâlden, Noardburgum en Ryptsjerk) € 60.000 beschikbaar gesteld. Met deze onderzoeken is in 2023 een begin gemaakt, in afstemming met de twee schoolbesturen. In 2024 zal met de uitkomsten van deze onderzoeken verder worden gegaan. Ook zullen er voor de onderwijshuisvesting in de Trynwâlden nog nadere onderzoeken moeten worden gedaan. Op dit taakveld leidt dat tot een voordeel van € 40.000. Voor het resultaat van de jaarrekening heeft het geen gevolgen, omdat voor de dekking van de kosten een onttrekking aan de algemene reserve was geraamd op programma 0. Doordat er minder besteding heeft plaatsgevonden is de onttrekking aan de algemene reserve ook minder geweest. Dit levert op programma 0 een nadeel op tot hetzelfde bedrag.

Peuteropvang

In 2023 heeft de definitieve afrekening plaatsgevonden van de subsidie 2022. De afrekening betrof een incidentele bate van € 59.000. Het blijkt dat er minder peuters gebruik hebben

gemaakt van de opvang dan waarmee in de aanvragen door de organisaties rekening was gehouden.

Bij de peuteropvang is tevens een nadeel ontstaan van € 34.000. Er zijn kosten gemaakt voor de peuteropvang, waarvoor dekking binnen Achterstandsmiddelen was gevonden. Deze dekking geldt echter alleen voor het VVE deel.

Master Frankeskoalle

De exploitatie van de Master Frankeskoalle is voor de gemeente, op de vergoeding van de aanvulling op de kosten van administratie, beheer en bestuur na, budgettair neutraal. De financiële ondersteuning voor het schoolbestuur is extern belegd. Het verschil bij zowel de uitgaven als de inkomsten komt doordat gedurende het exploitatiejaar hierop geen begrotingswijzigingen zijn voorgelegd, terwijl de kosten hoger waren.

Wat heeft het gekost?

Bij de programma's geven we alleen de kosten aan die direct te maken hebben met de taken en activiteiten in het programma. Alle andere kosten, die niet direct te maken hebben met het programma, zijn kosten van ondersteunende afdelingen (zoals personeelszaken, facilitaire zaken en financiën) en ondersteunende medewerkers op de taakvelden (zoals leidinggevend en secretariaat). De kosten die niet direct te maken hebben met het programma worden in het programma Overhead opgenomen. Dit is verplicht.

Lasten exclusief reserves	Begroting primitief	Begroting definitief	Rekening	Vershil
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.142	2.506	2.630	- 124
Onderwijshuisvesting	2.206	2.882	2.875	7
Openbaar basisonderwijs	540	562	648	- 86
Totaal lasten	4.888	5.950	6.152	- 202
Baten exclusief reserves	Begroting primitief	Begroting definitief	Rekening	Vershil
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	840	1.100	1.258	158
Onderwijshuisvesting	34	765	759	- 6
Openbaar basisonderwijs	529	551	638	87
Totaal baten	1.403	2.416	2.655	239
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	- 3.486	- 3.534	- 3.497	37

Analyse verschillen rekening – begroting

In de tabel hieronder laten we zien wat het belangrijkste verschil is tussen de rekening en de begroting. Als er een negatief bedrag staat, betekent dit dat er sprake is van nadeel, en als er een positief bedrag staat, betekent dit juist een voordeel.

Per programma

Verklaring resultaat (x € 1.000)		37
<i>negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig</i>		
<u>Reguliere voor- of nadelen</u>		- 205
Lasten	- 292	
- Diverse overige verschillen	21	
- Lagere lasten bijdrage 8KTD	28	
- Hogere lasten leerlingenvervoer	- 166	
- Hogere lasten Master Frankeskoalle	- 87	
- Hogere lasten onderwijshuisvesting basisonderwijs	- 54	
- Hogere lasten Peuteropvang	- 34	
Baten	87	
- Hogere baten Master Frankeskoalle	87	
<u>Incidentele voor- of nadelen</u>		242
Lasten	87	
- Lagere lasten Nationaal Programma Onderwijs (achterstanden)	15	
- Lagere lasten Achterstandsbeleid	32	
- Lagere lasten onderwijshuisvesting basisonderwijs	40	
Baten	155	
- Hogere baten Peuteropvang	59	
- Hogere baten Achterstandsbeleid	111	
- Lagere baten Nationaal Programma Onderwijs (achterstanden)	- 15	

Beleidsindicatoren BBV

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Taakveld 04. Onderwijs							
De icoontjes betreffen de ontwikkeling (O) t.o.v. de laatste meting en de prognose (P) o.b.v. de historie							
ongunstig neutraal gunstig nog geen (nieuwe) gegevens 							
Indicator	Eenheid	Metingen en refertejaar					
meting ten tijde van		ref.jaar	O	P	rek.	begr.	rek.
					2023	2024	2022
% Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)							
Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12 – 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.							
Tytsjerksteradiel	%	2022			1,8	1,2	1,2
Nederland	%	2022			2,4	1,9	1,9
Absoluut verzuim							
Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatieplichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven.							
Tytsjerksteradiel	aantal	2021			0,0	0,0	0,0
Nederland	aantal	2021			2,7	2,7	2,7
Relatief verzuim							
Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend. Per 1.000 leerlingen.							
Tytsjerksteradiel	aantal	2022			38,0	38,0	20,0
Nederland	aantal	2022			24,0	20,0	20,0

Sport, cultuur en recreatie

Bij dit programma horen de volgende relevante taakvelden:

- 5.1 Sportbeleid en activering
- 5.2 Sportaccommodaties
- 5.3 Cultuurpresent., -prod. en participatie
- 5.4 Musea
- 5.5 Cultureel erfgoed
- 5.6 Media
- 5.7 Openb. groen en (openlucht)recreatie

Inhoudelijk

In de programmabegroting van 2023 staat wat we van plan waren voor dat jaar. De onderwerpen daarvoor waren afkomstig uit onder meer de Kadernota 2023 (jaren 2023–2026) en eerdere Kadernota's voor zover van toepassing.

We leggen per onderwerp uit wat we wilden doen, wat gelukt is en wat nog niet. Ook bespreken we onderwerpen uit eerdere plannen die nog niet helemaal zijn afgehandeld.

Alde Feanen; herinrichting – afrondende (3e) uitvoeringsmodule

[Kadernota 2018

nr. 5.7 a]

[Op schema]

Wat wilden we?

Op basis van de laatste gesprekken (en ramingen) van de Provincie met ons en de andere gebiedspartners houden wij in de begroting rekening met een minimale bijdrage/cofinanciering van de gemeente van € 240.000, verspreid over de jaren 2020 tot en met 2022. Hierdoor kunnen we de gewenste afronding van de vaarroute realiseren en krijgen we een eindinrichting van de Panhuyspoel. Daardoor kunnen we ook het gebied afmaken en inrichten zoals het beoogd was in het Raamplan. En sluiten we aan bij de reeds eerder uitgevoerde 1e en 2e uitvoeringsmodule en ook blijven eerder gedane investeringen behouden. De bijdrage is bestemd voor het afronden van de vaarroute uit de 2e uitvoeringsmodule (€ 140.000) en de eindinrichting van de Panhuyspoel (€ 100.000).

Wat hebben we bereikt?

In 2023 is in opdracht van de gebiedscommissie Âlde Feanen een variantenstudie gemaakt ten aanzien van (het afronden van) de gewenste verlenging van de (electric only-) vaarroute uit de 2e module. Uit de analyse bleek dat de benodigde investering vele malen groter zou zijn dan het begrootte bedrag (€ 140.000). Het college heeft in mei 2023 de raad geïnformeerd dat op basis van het voortschrijdende inzicht en de uitkomsten uit de studie, het verder nastreven van de verlenging van de vaarroute niet zinvol is.

Aangezien realisatie niet meer wordt nagestreefd stellen we voor het hiervoor gereserveerde (€140.000) bedrag vrij te laten vallen.

Voor het budgetdeel 'eindinrichting Panhuyspoel' ligt dat anders: als onderdeel van het raamplan (2004) van de gebiedsontwikkeling is bij de zandwinning 'Panhuyspoel' de aanleg van een recreatiestrand en wandelpad voorzien. Hiervoor is een gemeentelijke bijdrage gereserveerd. De realisatie kan niet op korte termijn ten uitvoer worden gebracht omdat de recreatieve doeleinden zich niet (veilig) laten combineren met de bedrijfs- en winningsactiviteiten. Ook daarover is de raad in mei 2023 geïnformeerd. Fase 2 van de uitbreiding van de zandwinput zal voor de zandwinning tot 2033 duren. Mede met het oog op de toezeggingen die gedaan zijn richting medeoverheden is het van belang dat het budget beschikbaar is op het moment dat realisatie (veilig) mogelijk is.

Wat is (nog) niet gelukt?

Zoals eerder is beschreven wordt de afronding van de electric-only vaarroute niet meer nagestreefd.

De eindinrichting Panhuyspoel wordt gerealiseerd op een natuurlijk moment, wanneer eindafwerking en recreatie (veilig) gecombineerd kunnen worden met de winningsactiviteiten.

Facilitering ambities biodiversiteit

[Kadernota 2022

nr. 05.04]

[Vertraging]

Wat wilden we?

Wij hebben in ons Coalitieakkoord 2018–2022 aangegeven dat we de biodiversiteit willen vergroten. In de Duurzaamheidsagenda is hiervoor jaarlijks € 15.000 beschikbaar gesteld voor het bevorderen van initiatieven op het gebied van biodiversiteit en Operatie Steenbreek. Invulling geven aan onze ambities vraagt om meer inspanning dan het benutten van werk–met–werksituaties bij aanleg en beheer van het openbaar groen. Het vraagt om een stap naar voren en naar buiten te zetten om zo invloed uit te oefenen op het gebied van biodiversiteit. Concreet betekent dit ondersteuning en advisering van externe partijen en bewoners, deelname aan gemeente–overstijgende projecten en het leveren van extra inspanning aan Operatie Steenbreek. Om dit te realiseren is voor de komende drie jaar formatieve uitbreiding nodig van 1 fte, dit zorgt de komende drie jaar voor € 75.000 aan hogere kosten.

Wat hebben we bereikt?

De beleidsmedewerker Biodiversiteit is gestart in 2022. De werkzaamheden zijn lopende zaken. Er worden minimaal twee acties per jaar gehouden in het kader van Steenbreek. Najaar 2023 was dit de bloembollenactie.

Wat is (nog) niet gelukt?

In het voorjaar 2024 organiseren wij een Tegeltaxi en lezing. Daarnaast wordt gewerkt aan het Biodiversiteitsplan. Deze komt in april 2024 opiniërend in de raad.

Garyp yn it Grien

[Kadernota 2023

nr. 05.10]

[Vertraging]

Wat wilden we?

Garyp was het eerste dorp waar het project Kansen in Kernen (KIK) in uitvoering is gekomen. Het maakte deel uit van de eerste fase van het KIK–programma (2015). In tegenstelling tot de later in uitvoering genomen dorpen Burgum en Hurdegaryp zijn er minder ‘kansen’ in het plan van aanpak opgenomen. Het dorp ervaart dat nu als een gemiste kans. Vanuit Garyp is nadien het initiatief genomen voor het project ‘Garyp yn it Grien’, waarbij diverse initiatieven worden genomen om langs de door het KIK–project heringerichte rondweg de biodiversiteit te bevorderen, inclusief een beleeftuin. Het project wordt in 2022–2023 uitgevoerd.

De totale kosten voor 2023 worden geschat op € 32.000. Dit onderwerp classificeren wij als incidenteel. Voor incidentele lasten hanteren we de lijn dat deze ten laste van de Algemene Reserve worden gebracht.

Wat hebben we bereikt?

De eerste maatregelen om de biodiversiteit te bevorderen zijn uitgevoerd. Zo zijn er op een aantal locaties bollen geplant, is er een wilde bloemenborder aangelegd en is er eetbaar groen aangeplant. Daarnaast is de beleeftuin aangelegd en geopend.

Wat is (nog) niet gelukt?

Er resteren nog een aantal maatregelen. Zo is de werkgroep van 'Garyp yn it grien' bezig met het plaatsen van een ecotil. Ze zitten nog in de vergunningenprocedure. Daarnaast willen wij nog op een aantal plaatsen bollen planten en buiten de bebouwde kom op enkele plekken wilde bloemenmengsel zaaien. Beide onderdelen hebben door capaciteitsgebrek vertraging opgelopen. Wij streven ernaar deze onderdelen in 2024 uit te voeren.

Realisatie twee TOP's (toeristische overstappunten)

[Kadernota 2023

nr. 03.01]

[In ontwikkeling]

Wat wilden we?

Realisatie van een toeristische overstappunt (TOP) in de omgeving Trynwâlden en in de omgeving Burgum.

Een toeristisch overstappunt is een zuil waarop routes staan. Provinciebreed wordt door de Marrekrite in samenwerking met de gemeenten een netwerk van TOP's gerealiseerd. Deze vormen de startpunten om de mooiste gebieden van Fryslân te voet, per fiets of varend te ontdekken. Een aantal jaren terug is in het kader van een pilot al een TOP in Earnewâld geplaatst. De realisatie van twee TOP's wordt voor de gemeente Tytsjerksteradiel geraamd op € 12.000.

Wat hebben we bereikt?

Met de realisatie van een TOP in Burgum en in de Trynwâlden is in 2023 een start gemaakt.

Wat is (nog) niet gelukt?

De verwachting is dat in 2024 een TOP in Burgum en in de Trynwâlden wordt gerealiseerd.

Subsidie Het Achterland

[Kadernota 2023

nr. 05.08]

[Gereed]

Wat wilden we?

Het Achterland in Burgum is een cultuurlab voor jong talent uit de regio Noordoost-Fryslân. Sinds 2019 geven professionele docenten cultuur- en theaterles in de Molkfabryk in Burgum, in Hurdegaryp en op basisscholen in Tytsjerksteradiel. De activiteiten van Het Achterland zijn een waardevolle aanvulling op het bestaande culturaanbod en Het Achterland ontwikkelt zich als een volwaardige culturele partner in de regio. Met het cultuur- en theateronderwijs levert Het Achterland een bijdrage aan de persoonlijke ontwikkeling, participatie en sociale cohesie van inwoners. Om Het Achterland voor de toekomst te behouden, willen we voor drie jaar een subsidie verstrekken.

De kosten hiervan bedragen € 30.000 per jaar voor de periode 2023 t/m 2025. Dit onderwerp wordt als incidenteel geclassificeerd. Voor incidentele lasten hanteren wij de lijn dat deze ten laste van de Algemene Reserve worden gebracht.

Wat hebben we bereikt?

Cultuurlab Het Achterland in Burgum krijgt voor een periode van drie jaar subsidie voor kunst- en cultuureducatie in Tytsjerksteradiel. Het Achterland geeft wekelijks les op basisscholen in verschillende kunstvormen, zoals theater, beeldende kunst en dans en organiseert cultuurdagen voor basisscholen en voortgezet onderwijs in Tytsjerksteradiel. Daarnaast geeft Het Achterland theaterles in Burgum en Hurdegaryp. De subsidie moet jaarlijks worden aangevraagd en verantwoord. De verantwoording over het eerste subsidiejaar (2023) vindt in 2024 plaats.

Wat is (nog) niet gelukt?

Niet van toepassing.

Overige ontwikkelingen

Ontwikkelingen SPUK-GALA

Vanaf 2023 is de Specifieke Uitkering – Gezond en Actief Leven Akkoord (SPUK-GALA) in het leven geroepen. Voor de periode 2023–2026 zullen wij van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport € 2,1 miljoen ontvangen. Voor 2023 is een bedrag van in totaal € 564.000 toegekend. Aangezien de SPUK-GALA een breed scala aan onderwerpen (en dus ook programma's) behelst is een deel van deze opbrengsten verantwoord in programma 5. De extra opbrengsten voor programma 5 bedragen € 110.000. De gerealiseerde kosten voor de SPUK-GALA 2023 komen uit op € 22.000. Dit zorgt voor een nadeel op de opbrengsten van € 88.000 omdat wij minder opbrengsten kunnen krijgen van het Ministerie. Dit komt doordat tegenover de opbrengsten de kosten een voordeel laten zien van € 88.000. Oftewel, over 2023 is € 88.000 minder kosten gemaakt voor SPUK-GALA waardoor deze 'gemiste kosten' ook niet vergoed worden door het Ministerie.

Binnensport

Over 2023 zijn de opbrengsten € 63.000 hoger dan begroot. Deze afwijking wordt voornamelijk (€ 85.000) veroorzaakt door een hogere SPUK-sport uitkering. In de begroting is uitgegaan van het voorgenomen percentage (75%) waarvoor de btw-vergoeding van sport geldt. De eindafrekening van de SPUK-sport laat zien dat er een volledige (100%) btw-vergoeding plaatsvindt waardoor een voordeel ontstaat in de jaarrekening 2023. Het restant van het verschil wordt veroorzaakt door minder kantine-opbrengsten en verhuur sporthallen aan verenigingen en scholen.

De kosten van binnensport zijn in de jaarrekening 2023 € 65.000 hoger dan de begroting. Deze afwijking wordt voornamelijk veroorzaakt door een hogere onderhoudsbehoefte bij de zwembaden in onze gemeente. De begroting van 2023 is namelijk gebaseerd op uitgangspunten (ervaringscijfers, trend en dergelijke), in de werkelijkheid was de noodzaak voor dit (dagelijks) onderhoud hoger waardoor een nadeel op de kosten ontstaat van € 29.000.

In 2023 zijn de schoonmaakkosten voor het zwembad Burgum € 20.000 hoger dan begroot. Deze afwijking wordt veroorzaakt door een te laag begroot bedrag én extra (onvoorziene) schoonmaakkosten € 7.000.

Ontwikkelingen buitensport

De kosten voor buitensport zijn in de jaarrekening 2023 € 38.000 hoger dan begroot. Deze ontwikkeling wordt met name veroorzaakt doordat in 2023 onvoorziene onderhoudskosten zijn uitgevoerd aan een tractor die gebruikt wordt voor het onderhoud van de velden (€ 18.000). Daarnaast worden de hogere kosten veroorzaakt door een stijging van de OZB die betaald moet worden over de kunstgrasvelden (€ 14.000). Het restant van de verschillen van € 6.000 bestaat uit allemaal kleine afwijkingen.

Recreatieve voorzieningen

In 2022 is het wandelpad 40-Med aangelegd en in 2023 is het project (financieel) afgerond. Voor de financiële afronding was de verwachting dat er in 2023 nog een laatste factuur van de aannemer ontvangen zou worden. In 2023 is echter gebleken dat alle werkzaamheden uit zijn gevoerd en er geen financiële verrekening meer plaatsvindt. Daarom zorgt dit voor lagere kosten in de jaarrekening 2023 van € 32.000.

Wat heeft het gekost?

Bij de programma's geven we alleen de kosten aan die direct te maken hebben met de taken en activiteiten in het programma. Alle andere kosten, die niet direct te maken hebben met het programma, zijn kosten van ondersteunende afdelingen (zoals personeelszaken, facilitaire zaken en financiën) en ondersteunende medewerkers op de taakvelden (zoals leidinggevenden en secretariaat). De kosten die niet direct te maken hebben met het programma worden in het programma Overhead opgenomen. Dit is verplicht.

Lasten exclusief reserves	Begroting <i>primitief</i>	Begroting definitief	Rekening	Verschil
Cultureel erfgoed	86	86	81	6
Cultuurpresent., -prod. en participatie	551	659	640	19
Media	599	924	924	-
Musea	46	46	49	- 3
Openb. groen en (openlucht)recreatie	2.817	2.770	2.729	42
Sportaccommodaties	4.287	3.962	3.942	21
Sportbeleid en activering	195	407	275	131
Totaal lasten	8.582	8.855	8.639	216
Baten exclusief reserves	Begroting <i>primitief</i>	Begroting definitief	Rekening	Verschil
Cultureel erfgoed	10	10	9	- 1
Cultuurpresent., -prod. en participatie	59	59	65	6
Media	-	32	32	-
Musea	-	-	-	-
Openb. groen en (openlucht)recreatie	151	199	176	- 23
Sportaccommodaties	1.068	1.377	1.445	68
Sportbeleid en activering	15	135	53	- 82
Totaal baten	1.303	1.811	1.780	- 32
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	- 7.279	- 7.044	- 6.860	184

Analyse verschillen rekening – begroting

In de tabel hieronder laten we zien wat het belangrijkste verschil is tussen de rekening en de begroting. Als er een negatief bedrag staat, betekent dit dat er sprake is van nadeel, en als er een positief bedrag staat, betekent dit juist een voordeel.

Per programma

Verklaring resultaat (x € 1.000)		184
<i>negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig</i>		
<u>Reguliere voor- of nadelen</u>		184
Lasten	122	
– Lagere kosten recreatieve voorzieningen	33	
– Diverse verschillen per saldo	34	
– Ontwikkeling personeelskosten	158	
– Hogere kosten binnensport	– 65	
– Hogere kosten buitensport	– 38	
Baten	62	
– Hogere opbrengsten binnensport	63	
– Diverse verschillen per saldo	– 1	
<u>Incidentele voor- of nadelen</u>		–
Lasten	88	
– Lagere besteding SPUK–GALA	88	
Baten	– 88	
– Lagere opbrengst SPUK–GALA	– 88	

Verbonden Partijen

Hieronder ziet u het overzicht van de Verbonden Partijen die te maken hebben met dit programma.

Een Verbonden Partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Een verdere specificatie vindt u in de paragraaf Verbonden Partijen.

Gemeenschappelijke regeling

<u>Naam verbonden partij</u>	<u>Vestigingsplaats</u>
Recreatieschap Marrekrite	Grou

Stichting / Vereniging

<u>Naam verbonden partij</u>	<u>Vestigingsplaats</u>
VvE Nije Westermar	Burgum

Beleidsindicatoren BBV

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Taakveld 05. Sport, cultuur en recreatie							
De icoontjes betreffen de ontwikkeling (O) t.o.v. de laatste meting en de prognose (P) o.b.v. de historie							
ongunstig neutraal gunstig nog geen (nieuwe) gegevens 							
Indicator	Eenheid	Metingen en referentiejaar					
meting ten tijde van		ref.jaar	O	P	rek.	begr.	rek.
					2023	2024	2022
% Niet-sporters							
Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.							
Tytsjerksteradiel	%	2022			54,2	56,9	56,9
Nederland	%	2022			46,4	49,2	49,3

Sociaal domein

Bij dit programma horen de volgende relevante taakvelden:

- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.2 Wijkteams
- 6.3 Inkomensregeling
- 6.4 Begeleide participatie
- 6.5 Arbeidsparticipatie
- 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
- 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
- 6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)
- 6.71B Begeleiding (WMO)
- 6.71C Dagbesteding (WMO)
- 6.72 Maatwerkdienstverlening 18–
- 6.72A Jeugdhulp begeleiding
- 6.72B Jeugdhulp behandeling
- 6.72C Jeugdhulp dagbesteding
- 6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig
- 6.73A Pleegzorg

- 6.73B Gezinsgericht
- 6.73C Jeugdhulp met verblijf overig
- 6.74A Jeugdhulp behand. GGZ zonder verblijf
- 6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf
- 6.74C Gesloten plaatsing
- 6.81 Geëscaleerde zorg 18+
- 6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)
- 6.82 Geëscaleerde zorg 18-
- 6.82A Jeugdbescherming
- 6.82B Jeugdreclassering

Inhoudelijk

In de programmabegroting van 2023 staat wat we van plan waren voor dat jaar. De onderwerpen daarvoor waren afkomstig uit onder meer de Kadernota 2023 (jaren 2023–2026) en eerdere Kadernota's voor zover van toepassing.

We leggen per onderwerp uit wat we wilden doen, wat gelukt is en wat nog niet. Ook bespreken we onderwerpen uit eerdere plannen die nog niet helemaal zijn afgehandeld.

Hoofdlijnenakkoord GGZ

[Kadernota 2023

nr. 06.04]

[In ontwikkeling]

Wat wilden we?

In het Hoofdlijnenakkoord GGZ zijn structurele middelen ter beschikking gesteld aan de centrumgemeenten om vorm te geven aan de ambulantisering van mensen met GGZ-problematiek. Dit houdt in dat mensen met (ernstige) psychische aandoeningen zo veel mogelijk kunnen deelnemen aan en wonen in de maatschappij. De toedeling van deze financiële middelen moet eraan bijdragen dat de achterstand in kwaliteit van leven van mensen met een ernstige psychiatrische aandoening (EPA) wordt ingehaald. Daardoor kunnen inwoners met psychische problematiek beter in staat worden gesteld een gezond, veilig, sociaal en maatschappelijk leven te leiden in hun eigen woonomgeving.

Deze gelden werden tot 2022 ter beschikking gesteld aan de centrumgemeenten (i.c. Leeuwarden). In Sociaal Domein Fryslân verband is afgesproken dat deze middelen vanaf 2022 aan de regiogemeenten ter beschikking worden gesteld. Met behulp van deze middelen kan iedere gemeente zelf invulling geven aan ambulante zorg/ondersteuning voor mensen met een (ernstige) psychiatrische aandoening.

Een bureau voert een nulmeting uit naar de EPA-doelgroep in onze gemeente. Doel van dit onderzoek is feiten en cijfers over de EPA-doelgroep te verzamelen. Ook om in kaart te brengen hoe de zorgverlening voor deze doelgroep nu is georganiseerd. En om te beoordelen waar verbetermogelijkheden worden gezien in de integrale zorg- en ondersteuning aan deze doelgroep. Tot slot wordt bekeken of implementatie van de Friese EPA passend zou zijn voor deze doelgroep in onze gemeente.

Afhankelijk van de opbrengsten van de nulmeting zullen de beschikbare middelen efficiënt en effectief voor onze EPA-doelgroep worden ingezet.

Wat hebben we bereikt?

Het bureau EHdK heeft een concept-rapport opgeleverd. Dit concept-rapport is besproken met de wethouders.

Geconcludeerd is dat plaatsing van sociaal werkers in een EPA-team onder leiding van GGZ Fryslân voor onze gemeente geen efficiënte oplossing biedt. Op dit moment ligt er een voorstel bij de colleges van B&W van beide gemeenten om invulling te geven aan deze taak.

Wat is (nog) niet gelukt?

Niet van toepassing.

Implementatie handelingsprotocol Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling

[Kadernota 2020

nr. 06.10]

[In ontwikkeling]

Wat wilden we?

Een onderdeel van Veilig in het Sociaal domein is de toepassing van de wettelijk verplichte meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling.

Het handelingsprotocol met daarin de meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling wordt na vaststelling door het colleges geïmplementeerd in de beide gemeentelijke organisaties en de werkmaatschappij 8KTD. Bij de implementatie en uitvoering is een belangrijke rol en taak weggelegd voor de aandachtsfunctionarissen Huiselijk Geweld en Kindermishandeling voor gemiddeld 2 uur per week per aandachtsfunctionaris. Deze taak wordt onderdeel van de herschikking van taken in de gebiedsteams.

Wat hebben we bereikt?

Er is een concept-handelingsprotocol. Deze is nog niet vastgesteld in de beide organisaties. Aan de wettelijke taak van de aandachtsfunctionaris Huiselijk Geweld en Kindermishandeling wordt uitvoering gegeven.

Wat is (nog) niet gelukt?

Landelijke en regionale ontwikkelingen vragen om een heroverweging van de inzet van taken en daarmee de uitvoering die is vastgelegd in het handelingsprotocol. Dit heeft daarnaast mede stilgestaan in afwachting van de recente landelijke en politieke ontwikkelingen en de keuzes die hierin worden gemaakt.

Inkoop Wmo & Participatiewet (Implementatieplan)

[Kadernota 2023

nr. 06.03]

[Gereed]

Wat wilden we?

De inkoopstrategie Wmo en Participatie heeft tot doel om effectieve en kwalitatief hoogwaardige dienstverlening te kunnen blijven bieden bij een groeiend aantal zorgbehoeftige inwoners (door vergrijzing). In deze inkoopstrategie wordt gekozen voor twee verschillende manieren van inkoop en bekostiging (wijze waarop we gaan betalen voor

de ondersteuningsdiensten). We maken hierbij onderscheid in de inkoop van de ondersteuning aan ouderen en de inkoop van de ondersteuning aan (jong-) volwassenen. Daarnaast onderzoeken we of vervoer van en naar de dagbesteding op een andere wijze kan worden georganiseerd.

Het vertalen van en het tot uitvoering brengen van de inkoopstrategie vraagt om een zorgvuldig proces naar inwoners, zorgaanbieders en naar de ambtelijke organisatie. Met het implementatieplan brengen we in kaart welke activiteiten en inzet nodig is om het inkoopproces te doorlopen en de inkoopstrategie te implementeren. De totale kosten voor het implementatieplan voor de gemeente Tytsjerksteradiel bedragen €122.000.

Wat hebben we bereikt?

Naast WMO en Participatie is de inkoop Jeugd hierin meegenomen. Gezien de huidige ontwikkelingen loopt dit project eind 2023 deels af. De feitelijke inzet van de projectleider in 2023 is iets lager geweest dan van tevoren ingeschat. Voor de jaarrekening van de werkmaatschappij levert dit een voordeel op van € 20.000.

Wat is (nog) niet gelukt?

Alleen de inkoop Jeugd krijgt een vervolg in 2024. Dit betekent dat inkoop Wmo en Participatiewet geen vervolg hebben gekregen en ook nog niet krijgen. In verband met de komende ontvlechting van de samenwerking zal in 2025 de situatie opnieuw worden bekeken, na inventarisatie van de wensen van de beide afzonderlijke gemeenten.

Motie: Ondersteuning pleegouders ter voorkoming van breakdown

[Kadernota 2023

nr. M-4-8-3]

[In ontwikkeling]

Wat wilden we?

Helaas is in de afgelopen jaren het aantal pleeggezinnen teruggelopen. Dit heeft onder andere met de complexe problematiek van kinderen te maken, maar ook met een verandering in de maatschappij. De maatschappij is meer individueel ingericht, dat maakt dat minder gezinnen bereid zijn om de zorgen van andere kinderen dan hun eigen op zich te nemen. Ook de negatieve berichtgeving in de media over de jeugdzorg draagt niet bij aan het vergroten van het aantal pleeggezinnen.

Het onderzoeken of een tussenvorm tussen een gezinshuis en pleeggezin wenselijk is, is zeker de moeite waard. Jeugdhulp Fryslân is de grootste aanbieder van pleegzorg in Fryslân. Het selecteren van pleeggezinnen, de match, het begeleiden van pleegouders, de financiën: alles wordt door Jeugdhulp Fryslân georganiseerd. Als gemeente monitoren en financieren we dit. In de komende periode zullen wij gesprekken voeren met Jeugdhulp Fryslân om te inventariseren en onderzoeken wat zij als helpend ervaren. Wij zullen de raad over de voortgang informeren. Het project buurtgezinnen is een ander type zorg. Eventuele mogelijkheden hiertoe zullen wij in een later stadium onderzoeken.

Wat hebben we bereikt?

Inmiddels is in Fryslân een vierde pleegzorgaanbieder gecontracteerd.

Wat is (nog) niet gelukt?

Er wordt momenteel op regionaal niveau gewerkt aan het ontwikkelen van een 'pleegzorgplus product'. Het doel hiervan is dat pleeggezinnen worden ondersteund.

Motie: Ophoging éénmalige energietoeslag

[Kadernota 2023

nr. M-4-8-

12]

[Gereed]

Wat wilden we?

Het college heeft, na het bekend worden van het besluit van het kabinet om de energietoeslag nogmaals te verhogen met € 500, meteen de informatie op de gemeentewebsite aangepast. Ook is gedurende 4 achtereenvolgende weken (27 juli, 3 augustus, 10 augustus en 17 augustus) een bericht geplaatst op de infopagina in weekblad Actief en tevens hiervan herhaaldelijk melding gemaakt via de sociale media. De hiervoor gebruikte teksten zijn in overleg met communicatie tot stand gekomen. Het college zal de raad afzonderlijk hierover nog schriftelijk informeren. Hiermee heeft het college voldaan aan de strekking van de motie.

Wat hebben we bereikt?

De motie is al op 13 oktober 2022 afgehandeld.

Wat is (nog) niet gelukt?

Niet van toepassing.

Motie: VoorleesExpress

[Kadernota 2023

nr. M-4-8-

11]

[Gereed]

Wat wilden we?

Op 14 juli 2022 heeft de gemeenteraad Tytsjerksteradiel een motie aangenomen die het college oproept om de invoering van de VoorleesExpress in onze gemeente te onderzoeken. Over uitvoering van de motie is de raad inmiddels op de hoogte gesteld via een raadsbrief op de LIST. Humanitas heeft met het 'Voorleesproject' een soortgelijk project als de Voorleesexpress in onze gemeente. We gaan wel met Humanitas bekijken hoe wij als gemeente kunnen ondersteunen in het vinden van vrijwilligers.

Wat hebben we bereikt?

We hebben geen signalen van Humanitas ontvangen dat er te weinig vrijwilligers zijn om het "Voorleesproject" goed uit te kunnen voeren. Daarmee is de uitvoering van de motie tot een einde gekomen.

Wat is (nog) niet gelukt?

Niet van toepassing.

Participatiebeleid (uitvoeringsplan)

[Kadernota 2023

nr. 06.06]

[Vertraging]

Wat wilden we?

Uitvoeringsplan

De raad heeft in december 2021 het nieuwe participatiebeleid vastgesteld. Wij hebben toen aangegeven dat we het nieuwe participatiebeleid uitvoeren binnen de bestaande budgettaire kaders. Dit met de kanttekening dat we op basis van een uitvoeringsplan bekijken of we onze ambities voor de komende jaren kunnen waarmaken met de inzet van de bestaande budgetten. Wegens diverse omstandigheden lukt het niet om het plan dit jaar nog op te stellen. Wij streven ernaar dat het uitvoeringsplan medio 2023 klaar is.

Omtinken foar elkenien

Op 1 januari 2023 loopt het project 'Omtinken foar elkenien' af. Vanaf deze datum willen wij willen structureel invulling geven aan het project. Dit op basis van het coalitieakkoord en de positieve resultaten van het project.

Coördinatiepunt Social Return On Investment (CP SROI)

We nemen € 8.000 structureel op in de begroting voor het CP SROI. Het CP SROI adviseert en ondersteunt opdrachtgevers en opdrachtnemers bij de uitvoering en monitoring van de Social Return afspraken in Fryslân. Tot en met 2020 werden de kosten van het CP SROI betaald door Werkgeversservicepunt Fryslân Werkt. Vanaf 2021 betalen de Friese gemeenten deze kosten zelf op basis van een verdeelsleutel. Deze kosten waren nog niet structureel opgenomen in de begroting.

Wat hebben we bereikt?

Uitvoeringsplan

Er is nog geen geactualiseerd uitvoeringsplan vastgesteld in 2023.

Omtinken foar elkenien

Werkwijze van het project is structureel ingebed. Extra formatie is opgenomen in begroting

Coördinatiepunt SROI

Het bedrag ad €8.000 is structureel opgenomen in de begroting

Wat is (nog) niet gelukt?

Uitvoeringsplan opstellen en vaststellen in 2024.

Overige ontwikkelingen

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

In 2023 heeft het rijk hiervoor een specifieke uitkering in het leven geroepen voor een periode van vier jaar, waarbij vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid als rijksoverheid, gemeenten en zorgverzekeraars afspraken worden gemaakt op het gebied van preventie, gezondheid en sociale basis. Op het terrein van welzijn is hiervoor een bedrag beschikbaar van € 117.000. Er zijn meer gelden gerealiseerd dan vooraf begroot, wat leidt tot zowel hogere lasten als baten. Het betreft een incidentele ontwikkeling.

Welzijn Kearn

Welzijnsorganisatie Kearn heeft in 2023 een project uitgevoerd waarbij subsidie beschikbaar is gesteld via het ministerie van VWS. De gemeente is de ontvangende partij voor deze subsidie. De verrekening van de projectsubsidie vindt dan ook plaats via de gemeente. In de begroting is hiervoor niets opgenomen. De kosten voor 2023 bedragen € 21.000 en dit leidt tot een nadeel in de lasten. Voor de jaarrekening heeft dit geen gevolgen, want bij de inkomsten is de ontvangst voor hetzelfde bedrag meegenomen.

Welzijnswerk Project 'Een plek voor de jeugd in Burgum'

In 2023 is een nadeel ontstaan in de kosten van € 25.000. Toegezegde gelden voor het project "Een plek voor de jeugd in Burgum" van € 25.000 in het jaar 2022 zijn per abuis niet in 2022 verantwoord. Dit is hersteld in 2023, met als gevolg voor dit jaar een nadeel in de exploitatie.

HAR-regeling

Binnen de begeleiding vluchtelingen/Hotel en accommodatie regeling (HAR) is een nadeel ontstaan van € 26.000 in de lasten. Volgens de zogenaamde HAR-regeling wordt aan gemeenten een vergoeding beschikbaar gesteld door het COA van € 8.280 per halfjaar per persoon voor de tijdelijke huisvesting. Voor de begeleidingscomponent was een bedrag van € 1.000 per persoon per halfjaar beschikbaar. Als de tijdelijke huisvesting wordt verlengd na die periode zijn de kosten voor de gemeente. Dit heeft zich voorgedaan in 2023 waardoor een nadeel is ontstaan van € 26.000.

6.3 Inkomensregelingen

Bijstandsverlening (BUIG)

De inkomensregelingen bestaan uit diverse regelingen (Bijstand, IOAW, Bbz en IOAZ). Per saldo hebben deze regelingen geleid tot een voordeel voor de jaarrekening 2023 van € 422.000.

In onderstaande tabel is het verloop van het aantal uitkeringen over het afgelopen jaar weergegeven.

In december is door de raad een begrotingswijziging vastgesteld, waarbij lasten en baten zijn geactualiseerd op grond van de ontwikkelingen in het aantal cliënten en de definitief toegekende rijksbijdrage. Bij de ontwikkeling in aantal cliënten is toen aangegeven, dat door een stijging in de eerste maanden van het jaar een nadelige ontwikkeling gaande was, ondanks een stabilisatie van het aantal cliënten tijdens de latere maanden. De laatste maanden is er zelfs sprake geweest van een lichte daling. Hierdoor is er ten opzichte van de actualisering in december een positief resultaat ontstaan.

Bijzondere Bijstand (Energietoeslag)

Het uitvoeren van regeling Energietoeslag heeft geleid tot een nadeel van € 207.000 voor de jaarrekening 2023. Van het Rijk is voor de uitvoering van de regeling € 1.887.000 ontvangen. In 2023 is in totaal een bedrag van € 2.094.000 uitgegeven, waarvan een bedrag van € 160.000 nog betrekking had op 2022.

Bijzondere bijstand structureel

Op de uitgaven van deze post is een nadeel ontstaan van € 41.000. In relatie tot het geraamd budget van ruim € 800.000 betekent dit een afwijking van afgerond 5%.

Minimabeleid

Tytsjerksteradiel kent diverse inkomensregelingen in het kader van minimabeleid. Onder deze titel vallen naast de bijzondere bijstand de collectieve ziektekostenverzekering, algemene kosten, de schuldhelpverlening, kwijtschelding gemeentelijke belastingen en de regeling maatschappelijke participatie. Per saldo is het resultaat op minimabeleid € 240.000 positief. Het resultaat wordt bepaald door de mate waarin hierop een beroep op wordt gedaan.

Regeling toeslagenproblematiek

Er is over 2023 per saldo een voordeel ontstaan van €33.000 op de uitvoering van de Regeling toeslagenproblematiek. Dit saldo bestaat uit een voordeel op de baten van €49.000 en een nadeel in de lasten van €16.000.

Gemeenten worden gecompenseerd voor de kosten die zij maken met betrekking tot de Regeling toeslagenproblematiek. Dit bestaat uit de werkelijke kosten die voor ondersteuning van gedupeerden wordt gemaakt en ook een normbedrag per gedupeerde. De totale bijdrage wordt achteraf vastgesteld en daarom wordt hiervoor geen raming opgenomen.

De lasten over 2023 bedroegen € 35.000. Van Kearn is met betrekking tot 2022 een bedrag van €19.000 terugontvangen, waardoor per saldo een nadeel in de lasten is ontstaan van €16.000.

Deze € 16.000 zal opgenomen worden in de verantwoording naar het Rijk, tezamen met de interne apparaatskosten van €8.000. Dit levert een te ontvangen bijdrage op van € 24.000 met betrekking tot 2023. Dit bedrag wordt meegenomen in de verantwoording. Omdat in de begroting hiermee geen rekening is gehouden betreft dit een voordeel.

Verder is gedurende 2023 over het jaar 2021 nog een afrekening van het Rijk ontvangen van € 25.000. Hiervoor was geen balanspost opgenomen, waardoor dit een voordeel in de exploitatie oplevert.

6.4 Begeleide participatie

DVO's Caparis

De uitgaven aan Caparis zijn gestegen en laten een nadeel zien van € 36.000. Het tekort wordt veroorzaakt door de Cao-verhogingen welke afgelopen jaar zijn doorgevoerd. Deze Cao-verhogingen werken door in de tarieven.

Beschut Werken

Wanneer het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen vaststelt dat een persoon is aangewezen op beschut werk, dan hebben wij de wettelijke verplichting om een baan voor deze persoon te zoeken. Wij kopen Beschut Werkplekken in bij aanbieders van Beschut Werk of realiseren deze bij reguliere werkgevers. Kopen we in, dan zijn de begeleidingskosten van Beschut Werk hoger dan de begeleidingskosten bij reguliere werkgevers. Op dit product is over 2023 een voordelig verschil ontstaan van €39.000. Hiervoor zijn een aantal oorzaken aan te wijzen. De dienstverbanden zijn niet allemaal aangegaan voor 32 uur per week. In- en uitstroom vindt gedurende het hele jaar plaats, zodat niet in alle gevallen kosten worden gemaakt voor een heel jaar. Daarnaast zijn de werkplekken niet alleen gerealiseerd bij aanbieders van Beschut Werk, maar deels ook bij reguliere werkgevers, waarbij geen sprake is van extra kosten voor begeleiding.

6.5 Arbeidsparticipatie

Re-integratie lasten maatwerkvoorzieningen

Per saldo wijken de baten en lasten met betrekking tot de re-integratie niet af van de begroting. Binnen de baten en lasten zelf zijn wel voor en nadelen ontstaan.

Op de lasten van dit product is zowel een nadeel (€ 69.000) als een voordeel (€ 57.000) ontstaan. Per saldo is de afwijking in de lasten ten opzichte van de begroting € 12.000 negatief.

Het nadeel in de lasten van € 69.000 is ontstaan doordat er bij cliënten vaak een grotere afstand tot de arbeidsmarkt is dan in eerste instantie wordt aangenomen. Dit leidt tot meer maatwerk. Daarnaast bleek dat bij bepaalde werkgevers niet de begeleiding kon worden gegeven die in specifieke gevallen nodig is. Daarop is specifiek maatwerk ingekocht. Dit is vaak een duurdere oplossing. Ook is er door krapte in de bezetting binnen het team de prioriteit komen te liggen bij het helpen van de kwetsbare cliënten. Dit heeft prioriteit, waardoor niet altijd de goedkoopste aanbieder is gekozen.

Het voordeel in de lasten van € 57.000 heeft twee oorzaken. De raming van de kosten van Beurtschip was inclusief btw, terwijl de btw verrekenbaar is. Dit levert een voordeel op van € 26.000. Daarnaast zijn door krapte in de bezetting binnen het team en daardoor strakkere prioritering niet alle plannen in uitvoering gebracht. Hierdoor is er onderbesteding opgetreden wat een voordeel oplevert van € 31.000.

Binnen de baten een voordeel ontstaan van € 12.000. De baten zijn incidenteel van aard en waren niet geraamd.

Inburgering nieuwkomers

Binnen de uitvoering van de wet inburgering is per saldo een voordeel ontstaan van € 75.000.

Het voordeel van € 75.000 is ontstaan als gevolg van een lagere besteding, door een lagere vraag. Er is sprake van een open-einde regeling, waarbij besteding afhankelijk is in welke mate de vraag zich voordoet.

Verder is er binnen de uitvoering van deze wet zowel een voordeel (lagere lasten) als een nadeel (lagere lasten) ontstaan van € 206.000. Deze afwijking heeft betrekking op de inburgering nieuwkomers maatwerkvoorzieningen. De corresponderende uitkering hiervoor wordt gebaseerd op een prognose die het betreffende ministerie doet omtrent te huisvesten asielstatushouders in 2022 en 2023 en het aantal gezins- en overige migranten in 2023. Omdat hier sprake is van een meerjarige termijn van de uitkering met een meeneemregeling hoeft de besteding niet in één jaar plaats te vinden. Deze systematiek is gekozen omdat de beleidsinspanningen van gemeenten kunnen variëren over de jaren. Niet alle uitgaven voor een nieuwkomer worden binnen 1 jaar gedaan. Gevolg daarvan is, dat het voordeel op de lasten tot een nadeel leidt op de baten. Het verschil tussen uitkering en besteding wordt vanuit de exploitatie geparkeerd op de balans vanwege de meeneemregeling.

6.6 / 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+

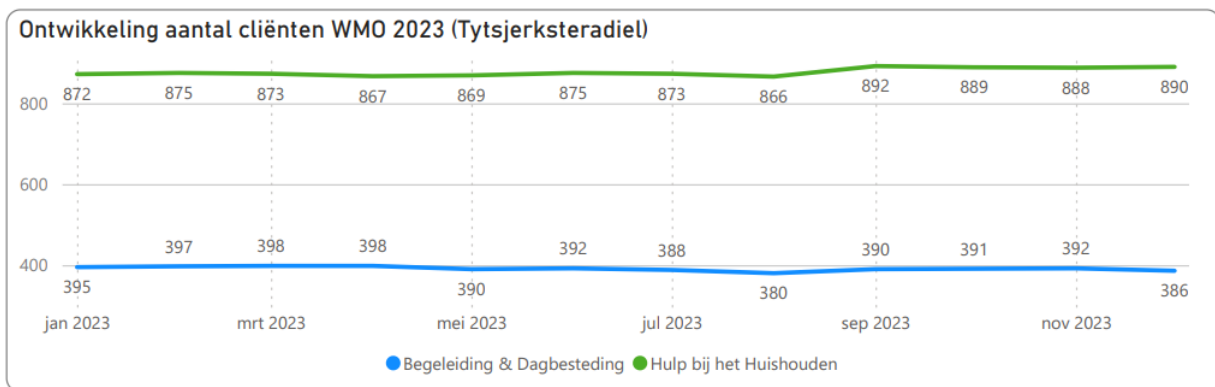
Wmo-maatwerkvoorzieningen

Op de uitgaven van de maatwerkvoorzieningen is een nadeel ontstaan van € 243.000. Bij de maatwerkvoorzieningen gaat het om hulpmiddelen en woonvoorzieningen waarbij sprake is van een open-einde regeling. De uitkomsten op rekeningbasis zijn daardoor moeilijk voorspelbaar. In de loop van het jaar is bewust niet gekozen om het budget bij te stellen, omdat er niet alleen een afhankelijkheid bestaat in de vraag naar voorzieningen, maar ook qua soort en prijs. Het nadeel op deze voorzieningen bedraagt € 154.000.

Daarnaast is binnen dit taakveld een nadeel ontstaan van € 86.000. Dit betreft een theoretisch nadeel, omdat volgens de BBV-regels kosten voor het vervoer van WMO-begeleiding op dit taakveld moeten worden verantwoord. Dit betekent dus een verschuiving van taakveld 6.71 naar dit taakveld. Voor het saldo van de jaarrekening heeft dit uiteraard geen gevolgen, omdat op taakveld 6.71 een voordeel ontstaat tot hetzelfde bedrag.

WMO Hulp bij het huishouden

Op de uitgaven is een voordeel ontstaan van € 490.000. Het aantal cliënten is gedurende 2023 stabiel gebleven. In de loop van het jaar is er bewust voor gekozen om het budget niet bij te stellen. Er is een voordeel ontstaan op de gehanteerde indexatie, welke in de begroting hoger is geweest dan wat zich in werkelijkheid heeft voorgedaan. Het voordeel op deze voorzieningen bedraagt € 490.000.

WMO Begeleiding

Op de uitgaven is een voordeel ontstaan van € 180.000. Op basis van de maandrapportages en –prognoses mocht een voordeel worden verwacht, gezien de ontwikkeling in het aantal cliënten. Dit laat zich berekenen op een bedrag van € 94.000. Daarnaast is een voordeel van € 86.000 ontstaan, omdat op grond van de BBV-regels, zoals ook hierboven beschreven, de vervoerskosten van de cliënten begeleiding niet meer op dit taakveld verantwoord worden, maar op taakveld 6.6. Voor het saldo van de jaarrekening heeft dit geen gevolgen. Het voordeel op dit taakveld leidt tot een nadeel op taakveld 6.6.

WMO Dagbesteding

Op de uitgaven is per saldo een voordeel ontstaan van € 503.000. Voor de reguliere dagbesteding mocht op basis van de maandrapportages en –prognoses een voordeel worden verwacht gezien de ontwikkeling in het aantal cliënten. Gedurende het hele jaar 2023 is er sprake van een gestage daling in het aantal, wat een voordeel oplevert van € 375.000 in de lasten.

WMO dagbesteding PGB

Op de uitgaven dagbesteding PGB is een voordeel ontstaan van € 128.000. Afgelopen jaar zijn hierop geen boekingen geweest van verstrekte voorschotten aan de

SocialeVerzekeringsBank (SVB) als uitvoerende instantie. Deze hanteert nog steeds de driedeling pgb's voor hulp bij het huishouden, begeleiding en jeugdwet.

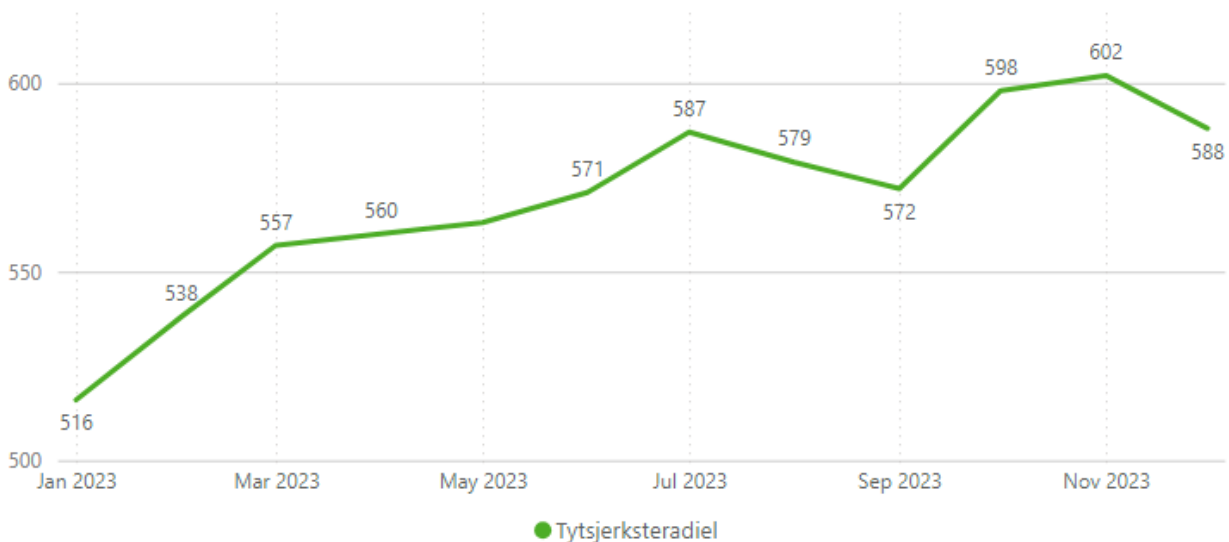
WMO-vervoer

Op het WMO-vervoer is per saldo een voordeel ontstaan van € 74.000. Op de uitgaven van het WMO-vervoer, dat uitgevoerd wordt Jobinder, is een voordeel ontstaan van € 53.000. Het aantal cliënten dat gebruik maakt van WMO-vervoer is over gedurende 2023 weliswaar gestegen, maar nog altijd lager dan voor de pandemie.

6.72 Jeugdhulp behandeling/Jeugdhulp zonder verblijf

Net als afgelopen jaren blijft de vraag naar Jeugdzorg groot. Daarbij zien we dat de zorg die wordt ingezet steeds zwaarder wordt (hogere profiel/intensiteit combinaties), met als gevolg duurdere zorg. Conform de landelijke trend laat ook Tytsjerksteradiel een stijging zien van het aantal cliënten in de Jeugdzorg. De duurdere zorgtrajecten tezamen met de stijging van het aantal cliënten resulteren erin dat de kosten van specialistische jeugdhulp (Jeugdhulp behandeling, Jeugdhulp zonder verblijf) in 2023 hoger uitvallen dan begroot. Het positieve resultaat is te wijden aan teveel betaalde voorschotten op Jeugdbescherming en het perceel Hoog specialistisch.

Ontwikkeling totaal aantal cliënten

6.73 Pleegzorg/Jeugdhulp met verblijf

De kosten op dit taakveld worden op basis van een voorschot betaald. Het voorschot wordt betaald op basis van de zorgconsumptie en het aantal 0 tot 18-jarigen op 1 januari 2022. De afrekening wordt gedaan op basis van de werkelijke cijfers 2023. Hieruit volgt dat er over 2023 minder zorgconsumptie geweest is, waardoor er sprake is van lagere lasten.

Over het algemeen zijn deze trajecten intensief en kostbaar. Slechts een klein aantal van dit soort trajecten kan al leiden tot hoge uitgaven. 2023 was het laatste jaar van de

lumpsumregeling voor Hoog-specialistische Jeugdzorg. Vanaf 2024 is deze zorg verdeeld over het Jeugdzorglandschap (Specialistische Jeugdzorg, Landelijk Transitie Arrangement, kleinschalige woonvoorzieningen, individuele maatwerktrajecten enz.) waardoor er een reële kans bestaat dat de kosten op andere taakvelden binnen Jeugdzorg vanaf 2024 toenemen.

6.74 Jeugdhulpbehandeling GGZ met en zonder verblijf/Crisis/LTA

De kosten voor Crisishulp zijn hoger uitgevallen dan begroot. Enerzijds komt dit doordat de instandhoudingsbijdrage hoger is dan geraamd en anderzijds zijn er meer trajecten afgenomen. De instandhoudingsbijdrage wordt berekend op basis van inwoneraantal van 0–18 jaar. Dit voorziet onder meer in een aantal beschikbare crisisbedden. Ook wordt er per afgenomen traject een bedrag doorberekend. Deze trajecten voorzien in een zeer specifieke zorgvraag en zijn kostbaar. Ook voor deze taak geldt dat een klein aantal kan leiden tot hoge uitgaven.

6.81B WMO Maatschappelijke en vrouwenopvang

Per saldo is op dit taakveld een voordeel ontstaan van € 248.000.

Hoofdlijnenakkoord GGZ

In het Hoofdlijnenakkoord GGZ zijn vanaf 2022 structurele middelen ter beschikking gesteld aan de (centrum) gemeenten om vorm te geven aan de ambulantisering van mensen met GGZ-problematiek. Ambulantisering houdt in dat mensen met (ernstige) psychische aandoeningen zo veel mogelijk kunnen deelnemen aan en wonen in de maatschappij. Het streven is: minder en kortere psychiatrische opnamen en gelijktijdig verbetering van de ambulante zorg en ondersteuning.

De herallocatie van middelen moet ertoe bijdragen dat de achterstand in kwaliteit van leven van mensen met een ernstige psychiatrische aandoening (EPA) wordt ingehaald en dat betrokkenen beter in staat worden gesteld een gezond, veilig, sociaal en maatschappelijk leven te leiden. In Fryslân is afgesproken dat deze middelen aan de lokale gemeenten ter beschikking worden gesteld. In de loop van 2023 is gewerkt aan de totstandkoming van een voorstel om te komen tot een meer optimale werkwijze en inzet van het team zorg en veiligheid. Voor dekking van de kosten zou deels de hiervoor genoemde middelen worden ingezet. In 2023 is dit niet meer gerealiseerd, zodat de beschikbare middelen ook niet zijn ingezet. Hierdoor is een voordeel ontstaan van € 123.000.

Maatschappelijke Opvang en Vrouwenopvang (MOVO)

De producten Maatschappelijke Opvang en Vrouwenopvang worden op provinciaal niveau uitgevoerd door de centrumregeling Sociaal Domein Fryslân (SDF). Financiering vindt plaats via de centrumgemeente Leeuwarden. Eventuele tekorten of overschotten worden verrekend met de Fryske gemeenten. Over het jaar 2023 hebben we een positieve afrekening ontvangen van de Maatschappelijke opvang en Vrouwenopvang, alsmede de daaraan gerelateerde afrekening Coronamiddelen van in totaal € 46.000.

Op het budget Personen met verward gedrag is een voordeel ontstaan van € 89.000. Besteding van de middelen is afhankelijk van gebeurtenissen die vragen om ingrijpen en/of behandelingen.

6.82 Jeugdbescherming en –reclassering

Het voorschot voor de Beschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen wordt berekend aan de hand van de maatregelen die in de voorafgaande jaren zijn uitgevoerd. Door de wetswijziging Woonplaatsbeginsel die op 1 januari 2022 is ingegaan heeft de gemeente minder jeugdigen waarvoor zij de financiële verantwoordelijkheid draagt. Het aantal is naar aanleiding van het woonplaatsbeginsel echter niet bijgesteld, waardoor de voorschotten 2023 te hoog zijn geweest. Dat is voor 2024 hersteld waardoor er een reëler voorschot in rekening wordt gebracht.

Wat heeft het gekost?

Bij de programma's geven we alleen de kosten aan die direct te maken hebben met de taken en activiteiten in het programma. Alle andere kosten, die niet direct te maken hebben met het programma, zijn kosten van ondersteunende afdelingen (zoals personeelszaken, facilitaire zaken en financiën) en ondersteunende medewerkers op de taakvelden (zoals leidinggevend en secretariaat). De kosten die niet direct te maken hebben met het programma worden in het programma Overhead opgenomen. Dit is verplicht.

Lasten exclusief reserves	Begroting primitief	Begroting definitief	Rekening	Vershil
Arbeidsparticipatie	1.032	2.319	2.057	262
Begeleide participatie	3.799	3.867	3.862	5
Begeleiding (WMO)	2.419	2.550	2.367	183
Dagbesteding (WMO)	1.683	1.472	969	503
Geëscaleerde zorg 18-	-	-	-	-
Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-
Gesloten plaatsing	103	-	- 14	14
Gezinsgericht	219	-	-	-
Hulp bij het huishouden (WMO)	4.306	4.638	4.142	496
Inkomensregeling	12.346	15.298	14.775	523
Jeugdbescherming	1.107	907	516	391
Jeugdhulp begeleiding	409	-	-	-
Jeugdhulp behand. GGZ zonder verblijf	105	133	143	- 10
Jeugdhulp behandeling	650	56	51	5
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	103	142	221	- 79
Jeugdhulp dagbesteding	409	-	-	-
Jeugdhulp met verblijf overig	1.810	1.472	1.403	68
Jeugdhulp zonder verblijf overig	3.665	6.341	6.537	- 196
Jeugdreclassering	277	75	75	-
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	110	94	- 30	125
Maatwerkdienstverlening 18-	-	-	-	-
Maatwerkdienstverlening 18+	-	-	-	-

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.489	2.182	2.366	- 184
Pleegzorg	836	487	456	31
Samenkracht en burgerparticipatie	2.564	2.741	2.682	59
Wijkteams	3.552	2.635	2.520	115
Totaal lasten	42.993	47.410	45.097	2.312
Baten exclusief reserves	<i>Begroting primitief</i>	Begroting definitief	Rekening	Verschil
Arbeidsparticipatie	183	333	149	- 184
Begeleide participatie	-	-	-	-
Begeleiding (WMO)	-	-	-	-
Dagbesteding (WMO)	-	-	-	-
Geëscaleerde zorg 18-	-	-	-	-
Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-
Gesloten plaatsing	-	-	-	-
Gezinsgericht	-	-	-	-
Hulp bij het huishouden (WMO)	219	219	237	18
Inkomensregeling	9.213	9.414	9.458	44
Jeugdbescherming	-	-	-	-
Jeugdhulp begeleiding	-	-	-	-
Jeugdhulp behand. GGZ zonder verblijf	-	-	-	-
Jeugdhulp behandeling	-	-	-	-
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-	-	-	-
Jeugdhulp dagbesteding	-	-	-	-
Jeugdhulp met verblijf overig	-	-	-	-
Jeugdhulp zonder verblijf overig	-	-	-	-
Jeugdreclassering	-	-	-	-
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	781	904	123
Maatwerkdienstverlening 18-	-	-	-	-
Maatwerkdienstverlening 18+	-	-	-	-
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	79	53	69	16
Pleegzorg	-	-	-	-
Samenkracht en burgerparticipatie	195	355	483	127
Wijkteams	-	6	6	-
Totaal baten	9.890	11.161	11.307	146
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	- 33.103	- 36.249	- 33.791	2.458

Analyse verschillen rekening – begroting

In de tabel hieronder laten we zien wat het belangrijkste verschil is tussen de rekening en de begroting. Als er een negatief bedrag staat, betekent dit dat er sprake is van nadeel, en als er een positief bedrag staat, betekent dit juist een voordeel.

Per programma

Verklaring resultaat (x € 1.000)		2.458
<i>negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig</i>		
<u>Reguliere voor- of nadelen</u>		2.323
Lasten	2.397	
– Lagere lasten beschutte werkplekken	39	
– Lagere lasten WMO vervoer	53	
– Lagere lasten WMO Maatschappelijke en vrouwenopvang	79	
– Lagere lasten WMO Begeleiding	180	
– Lagere lasten gemeentelijk minimabeleid	240	
– Lagere lasten bijdrage aan 8KTD	346	
– Lagere lasten Jeugdbescherming	391	
– Lagere lasten bijstandsuitkeringen	422	
– Lagere lasten WMO Hulp bij huishouden	490	
– Lagere lasten WMO Dagbesteding	503	
– Hogere lasten WMO maatwerkvoorzieningen	– 242	
– Hogere lasten Jeugdhulp zonder verblijf overig	– 163	
– Hogere lasten Jeugdhulp crisis LTA en GGZ-verblijf	– 79	
– Diverse verschillen per saldo	– 45	
– Hogere lasten bijzondere bijstand	– 41	
– Hogere lasten DVO's Caparis	– 36	
– Hogere lasten re-integratie	– 12	
– Lagere lasten wet inburgering	272	
Baten	– 74	
– Hogere baten WMO Maatschappelijke en vrouwenopvang	123	
– Lagere baten wet inburgering	– 197	
<u>Incidentele voor- of nadelen</u>		135
Lasten	– 85	
– Lagere lasten Pleegzorg	31	
– Lagere lasten WMO Maatschappelijke en vrouwenopvang	46	
– Lagere lasten Jeugdhulp met verblijf overig	68	
– Lagere lasten Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) gelden	117	
– Hogere lasten bijzondere bijstand	– 207	
– Diverse verschillen per saldo	– 68	
– Hogere lasten welzijn	– 46	
– Hogere lasten uitvoering HAR-regeling	– 26	
Baten	220	
– Hogere baten welzijnswerk	22	
– Hogere baten regeling toeslagenproblematiek	48	
– Diverse verschillen per saldo	51	
– Hogere baten Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) gelden	99	

Verbonden Partijen

Hieronder ziet u het overzicht van de Verbonden Partijen die te maken hebben met dit programma.

Een Verbonden Partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Een verdere specificatie vindt u in de paragraaf Verbonden Partijen.

Gemeenschappelijke regeling (licht)

<u>Naam verbonden partij</u>	<u>Vestigingsplaats</u>
Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân	Dokkum

Daarnaast kennen we nog overige samenwerkingsvormen, zoals de centrumregeling. Deze vorm kent geen eigen rechtspersoonlijkheid en is geen verbonden partij conform de definitie van het BBV. Maar gelet op het belang van samenwerkingsverbanden kiezen we ervoor om deze, voor zover van toepassing, wel te presenteren.

Centrumregeling

<u>Naam verbonden partij</u>	<u>Vestigingsplaats</u>
Sociaal Domein Fryslân	Leeuwarden

Beleidsindicatoren BBV

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Taakveld 06. Sociaal domein							
De icoontjes betreffen de ontwikkeling (O) t.o.v. de laatste meting en de prognose (P) o.b.v. de historie							
ongunstig neutraal gunstig nog geen (nieuwe) gegevens 							
Indicator	Eenheid	Metingen en refertejaar					
meting ten tijde van		ref.jaar	O	P	rek.	begr.	rek.
					2023	2024	2022
Achterstand onder jeugd – Kinderen in uitkeringsgezin							
Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut – Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.							
Tytsjerksteradiel	%	2022			4,0	3,0	3,0
Nederland	%	2022			6,0	6,0	6,0
Achterstand onder jeugd – Werkloze jongeren							
Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut – Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.							

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

Tytsjerksteradiel	%	2022			2,0	2,0	2,0
Nederland	%	2022			1,0	2,0	2,0
Clïënten met een maatwerkarrangement							
Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.							
Tytsjerksteradiel	aantal	2022			600,0	600,0	540,0
Nederland	aantal	2022			680,0	700,0	640,0
Jongeren met delict voor rechter							
Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut – Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.							
Tytsjerksteradiel	%	2022			1,0	1,0	1,0
Nederland	%	2022			1,0	1,0	1,0
Jongeren met jeugdbescherming							
Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.							
Tytsjerksteradiel	%	2023			1,1	1,2	1,2

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

Nederland	%	2023			1,0	1,2	1,1
Jongeren met jeugdhulp							
Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.							
Tytsjerksteradiel	%	2023			10,3	11,5	8,9
Nederland	%	2023			11,1	13,2	10,7
Jongeren met jeugdreclassering							
Het percentage jongeren (12–23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12–23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.							
Tytsjerksteradiel	%	2023			0,2	0,2	0,2

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

Nederland	%	2023	 	0,3	0,3	0,3
Lopende re-integratievoorzieningen						
Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.						
Tytsjerksteradiel	aantal	2023	 	451,5	436,0	512,0
Nederland	aantal	2023	 	191,5	198,0	202,0
Netto arbeidsparticipatie						
Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.						
Tytsjerksteradiel	%	2022	 	72,5	72,5	72,5
Nederland	%	2022	 	72,2	72,2	72,2
Personeel met een bijstandsuitkering						
Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.						
Tytsjerksteradiel	aantal	2023	 	264,8	287,6	287,6
Nederland	aantal	2023	 	344,8	431,2	431,2

Volksgezondheid en milieu

Bij dit programma horen de volgende relevante taakvelden:

- 7.1 Volksgezondheid
- 7.2 Riolering
- 7.3 Afval
- 7.4 Milieubeheer
- 7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Inhoudelijk

In de programmabegroting van 2023 staat wat we van plan waren voor dat jaar. De onderwerpen daarvoor waren afkomstig uit onder meer de Kadernota 2023 (jaren 2023–2026) en eerdere Kadernota's voor zover van toepassing.

We leggen per onderwerp uit wat we wilden doen, wat gelukt is en wat nog niet. Ook bespreken we onderwerpen uit eerdere plannen die nog niet helemaal zijn afgehandeld.

Actualiseren locatiedossiers op het onderdeel Bodem

[Kadernota 2019

nr. 7.02]

[Gereed]

Wat wilden we?

In 2017 zijn de Milieudossiers geactualiseerd door de afdeling Vergunningverlening en Toezicht en handhaving. Het resultaat van deze actualisatie geeft een actie voor het onderdeel Bodem: uitzoeken van vraagstukken met betrekking tot bodembedreigende activiteiten en afronden van bodemdossiers. Er is geen formatie beschikbaar binnen de beleidsuitvoering Bodem om het project op te pakken en de actualisatie Milieudossiers af te ronden. De wens is echter om dit wel op orde te hebben in het kader van de uitvoering van werkzaamheden binnen vergunningverlening en toezicht en handhaving.

Wat hebben we bereikt?

De actualisatie van de milieudossiers heeft in 2023 plaatsgevonden. Hierdoor kan een goede uitvoering van de werkzaamheden binnen Vergunningverlening en Toezicht en handhaving weer plaatsvinden.

Wat is (nog) niet gelukt?

Niet van toepassing.

Basiskaart Geluid Emissies

[Kadernota 2022

nr. 02.01]

[In ontwikkeling]

Wat wilden we?

In het kader van de Omgevingswet zijn we verplicht voor een groot deel van onze wegen Basis Geluid Emissiekaarten (BGE) vast te stellen. We willen aan deze wettelijke verplichting voldoen. De BGE's zijn noodzakelijk om te komen tot de beoordeling van een goede ruimtelijke ordening in het kader van onze omgevingsplannen en voor het beoordelen van aanvragen om omgevingsvergunningen. Voor de doorgaande wegen in onze gemeenten hebben wij voor het wegverkeerslawaaï geluidzones vastgesteld. Op basis van de Omgevingswet moeten ook voor overige wegen geluidszones worden vastgelegd. Met behulp van software wordt op basis van deze data de geluidaandachtsgebieden bepaald waarmee rekening dient te worden gehouden voor nieuwe ontwikkelingen. Om voor de belangrijkste wegen een Basis Geluid Emissiekaart vast te stellen is formatieve uitbreiding van 0,6 fte (0,3 per gemeente zijnde € 25.000) en een werkbudget van € 35.000 per gemeente opgenomen in de begroting.

Wat hebben we bereikt?

De Omgevingswet is na meerdere malen uitstel per 1 januari 2024 inwerking getreden. Er kan dan ook eindelijk worden begonnen met het uitvoeren van de wettelijk taak.

Er zijn eerder met FUMO afspraken gemaakt voor een gezamenlijke implementatie met alle Fryske gemeenten. Er gaan echter geluiden op dat niet alle gemeenten meer willen meewerken en ook de FUMO de uitvoering niet op wil pakken. Tevens is er discussie met het Rijk of het aantal vervoersbewegingen voor de bepaling BGE aanpassing behoeft, ingezet door enkele grotere gemeenten buiten Fryslân. Hoewel voorgaande van invloed kan zijn is de verwachting niet dat het financieel tot voordeel zal leiden.

Wat is (nog) niet gelukt?

De inwerkingtreding van de Omgevingswet, de ontvlechting van de Werkmaatschappij, de opbouw van de nieuwe organisatie, en uitval van personeel door ziekte maken zorgen voor veel extra taken op de vakafdeling. Getracht wordt de taakuitvoering voort te zetten, maar vanwege deze omstandigheden is wel enige stagnatie voorzien.

Bodemtaken/BRO

[Kadernota 2020

nr. 07.08]

[Continue proces]

Wat wilden we?

Basis Registratie Ondergrond (BRO)

Vanaf 1 januari 2018 geldt vanuit de Wet op de Basisregistratie Ondergrond (BRO) een wettelijke taak voor de gemeente om gegevens over de ondergrond aan te leveren via het Bronhoudersportaal. In het kader van de BRO is de gemeente aangewezen als bronhouder. Deze nieuwe taak is nu toe niet in de begroting verwerkt. De BRO voorziet in het registreren van 26 objecten, de procesinrichting en structureel bijhouden van deze registraties.

Extra bodemtaken naar gemeente (Warme Overdracht)

In het kader van de Omgevingswet wordt de gemeenten bevoegd gezag voor bodemtaken die voorheen onder de Wet Bodembescherming (Wbb) vielen waarbij het bevoegd gezag bij de provincie lag of de 25 grote gemeenten in Nederland. Dees is het een basistaak is die door de Fumo is en blijft uitgevoerd, maar coördinatie, afstemming, (bestuurlijk)overleg en afspraken komen bij de gemeente te liggen.

Actualiseren locatiedossiers op het onderdeel bodem

Er is nog een actualisatie en structurele aandacht nodig voor locatiedossiers voor het onderdeel bodem van de milieudossiers. Het is nodig om vervolgens voor een adequate en goede procesgang bij de afhandeling van dossiers te kunnen zorgen.

Wat hebben we bereikt?

BRO

De wettelijke taken in het kader van de basisregistratie ondergrond (BRO) zijn vanaf 1 december 2021 ingevuld en belegd bij de afdeling Beheer. In 2022 is met behulp van een extern adviesbureau invulling gegeven aan de procesinrichting van de BRO-taak voor fase 1 van de BRO. Ook is gebruik gemaakt van het structureel gereserveerde bedrag voor de jaarlijkse dataverwerking in het Bronhoudersportaal en begeleidend advies. Hiermee is invulling gegeven aan het onderdeel uit de kadernota 2020. De basisregistratie ondergrond wordt continu doorontwikkeld, zo vindt van 2024 tot en met 2027 de migratie en implementatiefase plaats van milieu hygiënische bodemkwaliteitgegevens (fase 2).

Extra bodemtaken naar gemeente (Warme overdracht)

Het uitgangspunt van de Omgevingswet is dat alle locaties met onaanvaardbare humane, ecologische en verspreidingsrisico's – de ernstig vervuilde locaties die met spoed gesaneerd dienen te worden – zijn aangepakt of beheerst. Voor die gevallen waarbij dit nog niet het geval is, is overgangsrecht van toepassing en blijft de provincie Fryslân bevoegd gezag. Voor de overgebleven verontreinigingen is de gemeente nu bevoegd gezag. In december 2023 is door de provincie in overeenstemming met de gemeente een lijst aangeleverd waarin is weergegeven wie op dit moment bevoegd gezag is voor welke bodemlocatie.

De bodemtaken met betrekking tot de overgebleven verontreinigde bodemlocaties zijn grotendeels taken op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht en handhaving (VTH) en blijven in behandeling bij de FUMO. Coördinatie, afstemming, (bestuurlijk)overleg en afspraken liggen bij de gemeente. De financiering van de bodemtaken uitgevoerd door de FUMO is verlegd van de provincie naar de gemeenten en is door de begrotingswijziging FUMO 2024 reeds verwerkt in de gemeentelijke begroting.

De verdeling van middelen vanuit het Rijk voor de uitvoer van bodemtaken blijft voor de periode 2023–2030 gecontinueerd op basis van het convenant bodemontwikkelingsbeleid 2010–2015, het convenant bodem en ondergrond 2016–2020 en de 'tussenjaren' 2021 en 2022. Dit is vastgelegd in de brief van het Ministerie van IenW d.d. 9-1-2024 betreffende 'Bestuurlijke afspraken bodem en ondergrond'. In deze brief is aangegeven dat; hoewel er sprake is van verschuiving van bodemtaken vindt er voorlopig geen verschuiving van middelen vanuit het Rijk plaats. Wel wordt een monitoring gestart om inzicht te krijgen in de inzet, opdracht en uitgaven van de VTH– bodemtaken en het effect op verschuiving van bodemtaken op de uitvoering daarvan.

Wat is (nog) niet gelukt?

Niet van toepassing.

Motie: Monitoren opbrengsten energiecoach en energieloket (07.04)

[Kadernota 2023

nr. M-4-8-4]

[Continue proces]

Wat wilden we?

In 2022 zijn we in Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen gestart met het aanbieden van energiecoaching waarvoor incidentele middelen door de provincie beschikbaar zijn gesteld. Wij willen energiecoaching structureel inzetten, om inwoners die te maken hebben met energiearmoede te helpen om in kleine stappen energie te besparen. Energiecoaching brengt de energietransitie verder dicht bij de mensen, waarmee de bewustwording wát we doen en waaróm we dat doen toeneemt. Door op deze manier in gesprek te komen met onze inwoners, krijgen wij bovendien ook beter zicht op hulp en ondersteuning die mensen mogelijk verder nodig hebben.

Om energiecoaching in de huidige vorm voort te kunnen zetten is jaarlijks € 55.000 nodig. De komende tijd gaan wij ons inzetten om een netwerk van energiecoaches te ontwikkelen in samenwerking met lokale energiecoöperaties en de woningbouwcorporaties. Ook zal op dit gebied de samenwerking binnen ANNO verder worden gezocht. De materiële kosten (€ 7.000) worden in dit programma verantwoord, de personele kosten in programma 0.

Wat hebben we bereikt?

De energiecoaches zijn volop met een wijkgerichte aanpak bezig (zoals de energietour).

Wat is (nog) niet gelukt?

Niet van toepassing.

Structurele inbedding energiecoaching

[Kadernota 2023

nr. 07.04]

[Op schema]

Wat wilden we?

In 2022 zijn we in Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen gestart met het aanbieden van energiecoaching waarvoor incidentele middelen door de provincie beschikbaar zijn gesteld. Wij willen energiecoaching structureel inzetten, om inwoners die te maken hebben met energiearmoede te helpen om in kleine stappen energie te besparen. Energiecoaching brengt de energietransitie verder dicht bij de mensen, waarmee de bewustwording wát we doen en waaróm we dat doen toeneemt. Door op deze manier in gesprek te komen met onze inwoners, krijgen wij bovendien ook beter zicht op hulp en ondersteuning die mensen mogelijk verder nodig hebben.

Om energiecoaching in de huidige vorm voort te kunnen zetten is jaarlijks € 55.000 nodig. De komende tijd gaan wij ons inzetten om een netwerk van energiecoaches te ontwikkelen in samenwerking met lokale energiecoöperaties en de woningbouwcorporaties. Ook zal op dit gebied de samenwerking binnen ANNO verder worden gezocht. De materiële kosten (€ 7.000) worden in dit programma verantwoord, de personele kosten in programma 0.

Wat hebben we bereikt?

Ook in 2023 zijn de energiecoaches in Tytsjerksteradiel aan de slag gegaan. Ze hebben in 2023 ruim 100 huisbezoeken bezoeken afgelegd en daarnaast bij meerdere informatiebijeenkomsten presentaties gegeven.

De mogelijkheid om een energiecoachingsopleiding te volgen is door een energiecoöperatie opgepakt en tot een succesvolle afronding van de opleiding tot energiecoach geleidt. Om meer bekendheid aan de energiecoaches te geven is sinds november 2023 de Energietour gaande. De lokale energiecoöperaties zijn hierbij aangesloten. Hierbij staat wekelijks de Energiecoach met de Energiewagen in een van de dorpen. Er zijn in november en december ongeveer 100 inwoners bij de Energiewagen op bezoek geweest.

Met de grootste wooncorporatie Woonfriesland zijn we in gesprek geweest. Zij dragen zelf al zorg voor aanpassingen in de woningen (tocht-, en kierdichting). Energiecoaching is daardoor voor deze groep minder noodzakelijk.

Binnen ANNO verband is er regelmatig overleg om zoveel mogelijk afstemming te zoeken.

Wat is (nog) niet gelukt?

Het energiecoaches netwerk is nog niet verder ontwikkeld, daar gaan we in 2024 verder aan werken.

vGRP

[Kadernota 2020

nr. 07.07]

[Op schema]

Wat wilden we?

In 2020 is het nieuwe vGRP 'Wettersoarch' vastgesteld waarmee invulling wordt gegeven aan de Gemeentelijke watertaken. De raad heeft gekozen voor 'klimaatrobuust'. Om dit te realiseren wordt jaarlijks een uitvoeringsprogramma opgesteld voor de uit te voeren activiteiten. Tevens wordt dan teruggekeken naar de uitgevoerde activiteiten van het afgelopen jaar en wordt het jaarprogramma gebruikt als evaluatie- en bijstuurmiddel.

Wat hebben we bereikt?

In lijn met het vGRP en op basis van het uitvoeringsprogramma zijn verschillende activiteiten en maatregelen uitgevoerd in 2023.

Afgeronde grotere rioleringsprojecten in 2023:

- Aanleg van een regenwaterriool in combinatie met (deels) vervangen van gemengd riool in Gytsjerk Súdwest (Fase 1).
- Aanleg van een regenwaterriool in combinatie met (deels) vervangen van gemengd riool de Singel/Inialoane Garyp.
- Aanleg van een regenwaterriool in combinatie met (deels) vervangen van gemengd riool in de Tije Tolstraat Garyp.
- Aanleg van een regenwaterriool in combinatie met (deels) vervangen van gemengd riool in de J.D. de Vriesstrjitte yn Burgum.
- Aanleg van een regenwaterriool in combinatie met (deels) vervangen van gemengd riool in de Jintewarren/Preestyrlânswei yn Hurdegaryp.

Wat is (nog) niet gelukt?

Conform het vGRP 2020–2025 wordt invulling gegeven aan de Gemeentelijke watertaken. Daarbij wordt het uitvoeringsprogramma scenario C (klimaatrobuust) gevolgd. In 2024 wordt hier, conform planning, verdere invulling aan gegeven.

Overige ontwikkelingen

Ontwikkelingen gezondheidsbeleid

Vanaf 2023 is de Specifieke Uitkering – Gezond en Actief Leven akkoord (SPUK–GALA) in het leven geroepen. Voor de periode 2023–2026 ontvangt de gemeente van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport € 2,1 miljoen. Voor 2023 is een bedrag van in totaal € 564.000 toegekend. Aangezien de SPUK–GALA een breed scala aan onderwerpen (en dus ook programma's) behelst is een deel van deze opbrengsten verantwoord in programma 7. De extra opbrengsten voor programma 7 bedragen € 196.000. In de begroting is hier voor zowel de opbrengsten als de lasten rekening mee gehouden. Uit de jaarrekening 2023 blijkt echter dat de uitgaven voor SPUK–GALA € 74.000 lager zijn dan begroot. Dit wordt veroorzaakt doordat niet alle activiteiten voor de SPUK–GALA in 2023 zijn uitgevoerd. Voor de opbrengsten leidt dit tot een negatieve afwijking (minder opbrengsten). Voor de kosten leidt dit eveneens tot minder kosten en daardoor een positief effect op de jaarrekening, in beide gevallen € 74.000.

Naast de ontwikkelingen voor de SPUK–GALA zijn de kosten voor de uitvoering van het gezondheidsbeleid € 38.000 lager dan begroot. Deze afwijking wordt veroorzaakt doordat er, als gevolg van onderbezetting op het team, minder werkzaamheden zijn uitgevoerd dan oorspronkelijk gepland.

Duurzaamheid

De opbrengsten voor duurzaamheid zijn € 67.000 lager in de jaarrekening dan begroot. Deze afwijking wordt veroorzaakt doordat eind 2023 middelen voor het Nationaal Isolatie Programma (NIP) zijn ontvangen. In eerste instantie was de inschatting dat deze middelen in 2023 nog besteed konden worden, maar dat is niet gelukt. Het aanbestedingstraject, waarin een partij gezocht werd die de subsidieregeling voor de gemeente uit kan voeren, heeft langer geduurd dan van te voren ingeschat.

Ontwikkelingen riolering

Het resultaat van het taakveld riolering over 2023 betekent voor de jaarrekening een nadeel van € 252.000 ten opzichte van de definitieve begroting. Dit nadeel wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in 2023 een toevoeging aan de voorziening (dat betekent een last in het programma) heeft plaatsgevonden van € 103.000 terwijl in de begroting 2023 rekening wordt gehouden met een onttrekking (bate in het programma) van € 142.000 wat per saldo leidt tot een negatief verschil van € 245.000. In de paragraaf Lokale Heffingen onderdeel rioolheffing worden de verschillen tussen de primitieve begroting 2023 en de jaarrekening voor de volledige rioolheffing toegelicht. Deze volledige toelichting is nodig omdat vanuit meerdere programma's kosten worden doorbelast naar de rioolheffing. In dit programma worden alleen de verschillen van dit programma (7) gepresenteerd. Voor een nadere

toelichting over de ontwikkeling van de opbrengsten en kosten met betrekking tot riolering verwijzen wij u naar de paragraaf Lokale Heffingen onderdeel Rioolheffing.

Ontwikkelingen afval

Het resultaat van het taakveld afval over 2023 betekent voor de jaarrekening een nadeel van € 83.000 ten opzichte van de definitieve begroting. In de paragraaf Lokale Heffingen onderdeel Afvalstoffenheffing worden de verschillen tussen de primitieve begroting 2023 en de jaarrekening voor de volledige Afvalstoffenheffing toegelicht. Deze volledige toelichting is nodig omdat vanuit meerdere programma's kosten worden doorbelast naar de Afvalstoffenheffing. In dit programma worden alleen de verschillen van dit programma (7) gepresenteerd. Voor een nadere toelichting over de ontwikkeling van de opbrengsten en kosten met betrekking tot afval verwijzen wij u naar de paragraaf Lokale Heffingen onderdeel Afvalstoffenheffing.

Energieloket

Voor de periode 2019 tot en met 2021 heeft de gemeente een specifieke uitkering ontvangen voor Reductie energieverbruik van € 425.000. In de SISA-verantwoording van 2021 is aangegeven dat voor dit onderdeel € 355.000 aan kosten is gemaakt. In december 2022 is de beschikking voor de vaststelling van de specifieke uitkering Reductie energieverbruik ontvangen. Uit deze beschikking blijkt de waardering voor het feit dat 16.760 woningen zijn bereikt waarvan 701 met energiebesparende maatregelen. Als blijkt voor deze prestatie is besloten het gehele voorschotbedrag van € 425.000 toe te kennen. Eind 2022 was nog steeds rekening gehouden met het terugbetalen van een bedrag van € 70.000 ($€ 425.000 - € 355.000$). In 2023 heeft de verwerking van de vaststellingsbeschikking plaatsgevonden waardoor er een positief resultaat van € 70.000 wordt verantwoord.

Energiearmoede

Voor de jaren tot en met 2025 is aan de gemeente Tytsjerksteradiel een specifieke uitkering Energiearmoede toegekend voor in totaal € 831.000. In 2023 zijn kosten gemaakt voor de invulling hiervan. Deze invulling ziet toe op de witgoedactie waarbij vouchers beschikbaar worden gesteld aan de inwoners indien niet duurzame witgoedmachines vervangen worden voor duurzame witgoedmachines. In totaal is hiervoor in 2023 € 94.000 aan kosten gemaakt. In de begroting 2023 was geen rekening gehouden met de opbrengsten (dekking SPUK energiearmoede) en de kosten (vouchers witgoedregeling). Voor de opbrengsten zorgt dit derhalve voor een positieve afwijking in de jaarrekening van € 94.000. Tegenover deze positieve afwijking staat een negatieve afwijking voor de kosten die gemaakt zijn van hetzelfde bedrag van € 94.000.

Proeftuin Garyp

Vanaf 2019 neemt Tytsjerksteradiel deel aan het Programma Aardgasvrije Wijken waarbij het dorp Garyp is aangemerkt als proeftuin. In dit traject wordt intensief samengewerkt met de mienskip in Garyp. Het project heeft een looptijd van tien jaar. Voor deze proeftuin zijn van het Rijk middelen verkregen die in de bestemmingsreserve Proeftuin aardgasvrij Garyp geplaatst.

Deze middelen zijn eerst toegedeeld aan de eerste vijf jaar van het project. Dit met de wetenschap dat niet-benutte middelen jaarlijks weer worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve en zo beschikbaar blijven voor het project.

De vooraf opgestelde doelen blijken achteraf te optimistisch te zijn geweest. Het project is geëvalueerd en voor de komende tijd worden er aanpassingen gedaan voor de tweede fase van het project.

Gemeentelijke bijdrage FUMO

Per 1 januari 2022 is de nieuwe sturings- en financieringssystematiek van de FUMO in werking getreden. Een belangrijk element hierin betreft de nacalculatie. Net als voorgaand jaar worden jaarlijks de werkelijk gerealiseerde uren in rekening gebracht. Indien er meer uren zijn besteed dan begroot, dan ontvangt de deelnemer een aanvullende factuur. Indien er minder uren zijn besteed, dan krijgt de deelnemer een bedrag terug. Voor onze gemeente zijn er over 2023 minder uren afgenomen dan vooraf waren begroot, dit heeft geleid tot een positieve nacalculatie. Hierdoor is de gemeentelijke bijdrage aan de FUMO over 2023 € 75.000 lager uitgevallen. Voor het jaarrekeningresultaat is dit een voordeel.

Wat heeft het gekost?

Bij de programma's geven we alleen de kosten aan die direct te maken hebben met de taken en activiteiten in het programma. Alle andere kosten, die niet direct te maken hebben met het programma, zijn kosten van ondersteunende afdelingen (zoals personeelszaken, facilitaire zaken en financiën) en ondersteunende medewerkers op de taakvelden (zoals leidinggevenden en secretariaat). De kosten die niet direct te maken hebben met het programma worden in het programma Overhead opgenomen. Dit is verplicht.

Lasten exclusief reserves	Begroting primitief	Begroting definitief	Rekening	Verschil
Afval	3.640	3.322	3.233	89
Begraafplaatsen en crematoria	6	6	10	- 5
Milieubeheer	2.270	2.261	1.768	492
Riolering	1.941	1.846	1.960	- 114
Volksgezondheid	1.551	1.742	1.628	114
Totaal lasten	9.408	9.176	8.600	577
Baten exclusief reserves	Begroting primitief	Begroting definitief	Rekening	Verschil
Afval	4.250	3.945	3.769	- 176
Begraafplaatsen en crematoria	17	17	13	- 4
Milieubeheer	13	84	204	120
Riolering	2.320	2.391	2.253	- 138
Volksgezondheid	-	216	142	- 74
Totaal baten	6.600	6.653	6.381	- 272
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	- 2.808	- 2.524	- 2.219	304

Analyse verschillen rekening – begroting

In de tabel hieronder laten we zien wat het belangrijkste verschil is tussen de rekening en de begroting. Als er een negatief bedrag staat, betekent dit dat er sprake is van nadeel, en als er een positief bedrag staat, betekent dit juist een voordeel.

Per programma

Verklaring resultaat (x € 1.000)		304
<i>negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig</i>		
Reguliere voor- of nadelen		304
Lasten	576	
– Lagere bijdrage FUMO	74	
– Saldo lasten taakveld afval	93	
– Lagere lasten gezondheidsbeleid	109	
– Lagere lasten proeftuin Garyp	582	
– Saldo lasten taakveld riolering	– 114	
– Hogere lasten energiearmoede	– 94	
– Ontwikkeling bijdrage werkmaatschappij	– 72	
– Diverse verschillen per saldo	– 2	
Baten	– 272	
– Hogere opbrengsten proeftuin Garyp	34	
– Hogere opbrengsten energieloket	72	
– Hogere opbrengsten energiearmoede	94	
– Saldo baten taakveld afval	– 176	
– Saldo baten taakveld riolering	– 138	
– Lagere opbrengsten gezondheidsbeleid	– 74	
– Lagere opbrengsten NIP gelden	– 68	
– Diverse verschillen per saldo	– 16	

Verbonden Partijen

Hieronder ziet u het overzicht van de Verbonden Partijen die te maken hebben met dit programma.

Een Verbonden Partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Een verdere specificatie vindt u in de paragraaf Verbonden Partijen.

Gemeenschappelijke regeling

<u>Naam verbonden partij</u>	<u>Vestigingsplaats</u>
FUMO (Fryske Utfieringsorganisaasje Miljeu en Omjouwing)	Grou

Vennootschap / Coöperatie

<u>Naam verbonden partij</u>	<u>Vestigingsplaats</u>
Afvalsturing Friesland N.V. (handelsnaam Omrin)	Leeuwarden

Beleidsindicatoren BBV

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Taakveld 07. Volksgezondheid en Milieu							
De icoontjes betreffen de ontwikkeling (O) t.o.v. de laatste meting en de prognose (P) o.b.v. de historie							
onqunstig neutraal gunstig nog geen (nieuwe) gegevens 							
Indicator	Eenheid	Metingen en refertejaar					
meting ten tijde van		ref.jaar	O	P	rek.	begr.	rek.
					2023	2024	2022
Hernieuwbare elektriciteit							
Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.							
Tytsjerksteradiel	%	2021			16,5	16,5	13,2
Nederland	%	2021			33,1	33,2	26,9
Omvang huishoudelijk restafval							
Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.							
Tytsjerksteradiel	kg	2022			141,0	149,0	149,0
Nederland	kg	2022			148,0	169,0	169,0

Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

Bij dit programma horen de volgende relevante taakvelden:

- 8.1 Ruimtelijke ordening
- 8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)
- 8.3 Wonen en bouwen

Inhoudelijk

In de programmabegroting van 2023 staat wat we van plan waren voor dat jaar. De onderwerpen daarvoor waren afkomstig uit onder meer de Kadernota 2023 (jaren 2023–2026) en eerdere Kadernota's voor zover van toepassing.

We leggen per onderwerp uit wat we wilden doen, wat gelukt is en wat nog niet. Ook bespreken we onderwerpen uit eerdere plannen die nog niet helemaal zijn afgehandeld.

Omgevingswet

[Kadernota 2022

nr. 08.09b]

[Continue proces]

Wat wilden we?

Op 1 juli 2022 treedt de Omgevingswet in werking. De regels voor de omgeving waar we wonen, werken en onze vrije tijd doorbrengen worden daarin samengevoegd en vereenvoudigd. Binnen de wet is meer ruimte voor maatwerk en ideeën uit de samenleving. Om de Omgevingswet in de praktijk uit te voeren zijn er nieuwe instrumenten die gemeenten kunnen gebruiken voor de inrichting van de leefomgeving, zoals een omgevingsvisie, programma's, omgevingsplan en omgevingsvergunning. Bij de inwerkingtreding worden de bestaande bestemmingsplannen van rechtswege tijdelijke omgevingsplannen. Daarmee voldoen deze plannen nog niet automatisch aan de intentie van de Omgevingswet. Door ervaring in de praktijk leren we de komende jaren hoe de nieuwe instrumenten het beste volgens de doelen van de Omgevingswet en de wensen van onze gemeente ingericht kunnen worden. De doorvertaling van de nieuwe wet vraagt daarom ook de komende jaren om extra middelen en inzet. Hiervoor wordt nu voorgesteld de eerdere voorgestelde middelen van € 15.000 in 2022 en ruim € 80.000 in 2023 beschikbaar te stellen.

Wat hebben we bereikt?

De Omgevingswet is na een aantal keren uitstel per 1 januari 2024 in werking getreden. In 2023 en voorgaande jaren hebben wij ons voorbereid op de implementatie van de wet. Op 1 september 2023 zijn casemanagers gestart die initiatieven van begin tot eind begeleiden. Daarnaast is in 2023 gestart met het maken van het handboek Omgevingsplan. De geldende bestemmingsplannen zijn per 1 januari 2024 onderdeel van het Omgevingsplan. Er is sprake van een continue proces omdat we de komende jaren moeten blijven werken aan de implementatie van de Omgevingswet en ervaring moeten opdoen in de praktijk. Dit betekent dat we pas later zicht krijgen op de inhoudelijke en financiële gevolgen van de Omgevingswet.

Wat is (nog) niet gelukt?

We weten nog niet exact hoe de wet in de praktijk werkt. We hebben in 2023 bijvoorbeeld nog niet kunnen leren hoe een vergunning voor een buitenplanse omgevingsplan activiteit moet worden opgesteld en ook is nog niet bekend in welke situaties die precies toegepast mag worden. Door samen te werken en kennis te delen ook met andere gemeenten wordt dit in de praktijk opgelost.

Omzetting van het dashboard (digitalisering) voor Liberaux

[Kadernota 2023

nr. 00.04.18]

Wat wilden we?

In het kader van de Kwaliteitscriteria, willen wij digitale uitwisseling van kennis met andere gemeenten. Daarom gaan wij het VTH–dashboard (Vergunningverlening, Toezicht en handhaving) digitaliseren. De kwaliteitscriteria betreft een wettelijke plicht waaraan VTH in het kader van de uitvoering van de regelgeving in het Wabo–domein aan moet voldoen. Provinciebreed is afgesproken dat de samenwerkende Fryske gemeenten deze stap zetten.

Door het VTH–dashboard te digitaliseren maken wij maximaal gebruik van de provinciale samenwerking op VTH–gebied met een positief effect op onze efficiency, inzicht en kennis. De kosten voor Tytsjerksteradiel worden geschat op € 4.000.

Wat hebben we bereikt?

Het VTH–dashboard is gedigitaliseerd.

Wat is (nog) niet gelukt?

Niet van toepassing.

Vastgoed registratiesysteem

[Kadernota 2019

nr. 8.01]

[In ontwikkeling]

Wat wilden we?

Het contractbeheer moet worden verbeterd. Aanbevelingen daarover spitsen zich vooral toe op het registeren, beheren, actualiseren, ontsluiten en gebruiken van contractinformatie. Het huidige systeem dat daarvoor in Tytsjerksteradiel wordt gebruikt (contractenbank en papieren archief) voldoet niet. In Achtkarspelen is eerder al geld gereserveerd voor een nieuw systeem; dit had in Tytsjerksteradiel ook gemoeten.

Een nieuw systeem zorgt voor een aangepaste werkwijze waarbij een rentmeester/contractbeheerder als centrale verbinder wordt neergezet zodat gegevens over eigendom, verwerving, bijzondere voorwaarden, bestemming, gebruik, gebruiker, verzekering, onderhoud, ligging, visie, gemeentelijke doelstelling helder en actief beschikbaar komen bij vastgoed gerelateerde ontwikkelingen en beslissingen. Voor het opzetten, ontwikkelen en/of aanschaffen van een dergelijk systeem is in eerste instantie € 25.000 meegenomen. Dit is een eerste aanzet, de hoogte van het bedrag is afhankelijk van positionering en aansluiting bij andere ICT–budgetten. Gezien het eenmalige karakter van deze kosten zijn ze meegenomen ten laste van de algemene reserve.

Wat hebben we bereikt?

Het vastgoedregistratiesysteem is inmiddels opgeleverd. Momenteel worden de laatste wensen van de gemeente nog aan het systeem toegevoegd en is het klaar voor gebruik. De processen voor contractvorming en het contractbeheer zijn klaar voor gebruik van het systeem.

Wat is (nog) niet gelukt?

Het systeem moet nog verder gevuld worden met data zoals contract- en gebouwgegevens. Wanneer ook dit is gedaan is zal het contractbeheer verbeteren. Daarnaast maakt dit systeem dan ook inzicht en overzicht in de portefeuille mogelijk.

Overige ontwikkelingen

Woningbouwprogrammering

In 2023 was € 72.000 beschikbaar voor ambtelijke ondersteuning van woningbouwprogrammering. Vanwege ziekte en onderbezetting binnen team Wonen is het in 2023 niet gelukt dit volledige bedrag in te zetten. Hierdoor ontstaat een voordeel op de kosten in de jaarrekening 2023 van € 44.000. Overigens heeft dit geen effect op de voortgang van woningbouwprogrammering zelf gehad.

Ontwikkelingen grondexploitaties woningbouw

Op de woningbouwcomplexen is in 2023 een totale winst gerealiseerd van € 470.000. Dit resultaat wordt veroorzaakt door de volgende complexen:

- Garyp; Sânhichte € 7.000 –/–
- Hurdegaryp; Stationskwartier € 476.000

Voor een uitgebreidere toelichting op de grondexploitaties wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid en de Meerjaren Prognose Grondbeleid.

Wat heeft het gekost?

Bij de programma's geven we alleen de kosten aan die direct te maken hebben met de taken en activiteiten in het programma. Alle andere kosten, die niet direct te maken hebben met het programma, zijn kosten van ondersteunende afdelingen (zoals personeelszaken, facilitaire zaken en financiën) en ondersteunende medewerkers op de taakvelden (zoals leidinggevend en secretariaat). De kosten die niet direct te maken hebben met het programma worden in het programma Overhead opgenomen. Dit is verplicht.

Lasten exclusief reserves	Begroting primitief	Begroting definitief	Rekening	Vershil
Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	270	205	824	– 619
Ruimtelijke ordening	1.837	2.689	2.597	93
Wonen en bouwen	688	568	571	– 4
Totaal lasten	2.795	3.462	3.992	– 530
Baten exclusief reserves	Begroting primitief	Begroting definitief	Rekening	Vershil
Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	–	–	1.228	1.228
Ruimtelijke ordening	130	174	211	37
Wonen en bouwen	357	358	355	– 3
Totaal baten	487	533	1.794	1.261
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	– 2.308	– 2.930	– 2.198	731

Analyse verschillen rekening – begroting

In de tabel hieronder laten we zien wat het belangrijkste verschil is tussen de rekening en de begroting. Als er een negatief bedrag staat, betekent dit dat er sprake is van nadeel, en als er een positief bedrag staat, betekent dit juist een voordeel.

Per programma

Verklaring resultaat (x € 1.000)		731
<i>negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig</i>		
Reguliere voor- of nadelen		106
Lasten	- 32	
- Ontwikkeling bijdrage werkmaatschappij	44	
- Hogere kosten planschade	- 44	
- Diverse verschillen per saldo	- 32	
Baten	138	
- Meer doorbelaste uren op projecten	138	
Incidentele voor- of nadelen		625
Lasten	155	
- Lagere kosten project Bûtenfjild door bijdragen stadsregio	31	
- Vertraging woningbouwprogrammering	44	
- Lagere kosten implementatie Omgevingswet	80	
Baten	470	
- Winst grondexploitatie woningbouw	470	

Beleidsindicatoren BBV

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Taakveld 08. Volkshuisv., RO en Sted. Vern. (Vhrosv)							
De icoontjes betreffen de ontwikkeling (O) t.o.v. de laatste meting en de prognose (P) o.b.v. de historie							
ongunstig neutraal gunstig nog geen (nieuwe) gegevens 							
Indicator	Eenheid	Metingen en referentiejaar					
meting ten tijde van		ref.jaar	O	P	rek.	begr.	rek.
					2023	2024	2022
Demografische druk							
De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.							
Tytsjerksteradiel	%	2023			87,2	87,2	87,4
Nederland	%	2023			70,3	70,3	70,3

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.									
Tytsjerksteradiel	euro	2023			826,0	826,0	830,0		
Nederland	euro	2023			860,0	860,0	823,0		
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.									
Tytsjerksteradiel	euro	2023			926,0	926,0	934,0		
Nederland	euro	2023			942,0	942,0	905,0		
Gemiddelde WOZ-waarde De gemiddelde WOZ waarde van woningen.									
Tytsjerksteradiel	euro	2023			283,0	284,0	249,0		
Nederland	euro	2023			368,0	369,0	317,0		
Nieuw gebouwde woningen Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.									
Tytsjerksteradiel	aantal	2022			6,5	6,5	2,6		
Nederland	aantal	2022			9,3	9,3	8,9		

Overhead

Bij dit programma hoort het taakveld

0.4 Overhead

Inhoudelijk

In de programmabegroting van 2023 staat wat we van plan waren voor dat jaar. De onderwerpen daarvoor waren afkomstig uit onder meer de Kadernota 2023 (jaren 2023–2026) en eerdere Kadernota's voor zover van toepassing.

We leggen per onderwerp uit wat we wilden doen, wat gelukt is en wat nog niet. Ook bespreken we onderwerpen uit eerdere plannen die nog niet helemaal zijn afgehandeld.

Capaciteitsuitbreiding contractmanagement en contractbeheer [Kadernota 2023 nr. 00.04.11]

[Vertraging]

Wat wilden we?

We willen graag een projectleider inhuren voor 1 jaar voor 24 uur per week om de visie op Contractmanagement en werkwijze binnen team Advies en vervolgens in de gehele organisatie goed te implementeren.

Wat hebben we bereikt?

In het eerste half jaar van 2023 is een projectleider ingehuurd voor het opstellen van een visie op het contractmanagement en het ontwikkelen van een werkwijze. Vanwege het besluit van de gemeenteraden tot ontvlechting van de Werkmaatschappij heeft deze projectleider zich met name gericht op het op orde brengen van het contractbeheer. In het najaar is een projectleider aan de slag gegaan met de rechtmatigheidstoets van contracten. Primair is toen ingezet op het op orde brengen van de contractadministratie voor inkoopcontracten. Onderdeel van de rechtmatigheidstoets die is uitgevoerd is een controle op contractregistratie, spend in de contracten en het vullen van de contractadministratie van de uit het onderzoek opgeleverde contracten etc.

Wat is (nog) niet gelukt?

De verwachting is dat de werkzaamheden in 2024 worden afgerond.

Continuering FTE HRM voor 2022

[Kadernota 2022

nr. 00.04]

[Continue proces]

Wat wilden we?

Naast de reguliere dienstverlening levert team HRM de noodzakelijke ondersteuning aan en advisering op diverse doorontwikkelingen binnen de organisatie. Daarnaast is het team verantwoordelijk voor het opstellen en actualiseren van het HRM-beleid. Voor het totale takenpakket had het team tijdelijk 1,12 fte extra beschikbaar. Het beoogde opstellen en actualiseren van dit beleid is in de afgelopen jaren (2020/2021) slechts gedeeltelijk gelukt doordat inzet voor de Coronacrisis prioriteit heeft gekregen.

In 2022 willen we de huidige dienstverlening continueren en de achterstand in het opstellen en actualiseren van beleid wegwerken. Hiervoor is de tijdelijk extra capaciteit (1,12 fte, bestaande uit 0,45 fte HRM-ondersteuning en 0,67 fte HRM-advies) nog een jaar langer nodig.

Kiezen we niet voor extra inzet, dan wordt de benodigde extra advisering voor diverse organisatieonderdelen, waar doorontwikkeling noodzakelijk geacht wordt, gestopt of afgebouwd. Een deel van de afdelingsondersteuning valt weg. Diverse beleidsonderdelen worden niet verder ontwikkeld en vastgesteld voor de organisatie.

We stellen voor om benodigde tijdelijke capaciteit voor 2022 beschikbaar te stellen.

Wat hebben we bereikt?

In de Kadernota van 2023–2026 is incidenteel 3,5 extra fte toegewezen. Deze uitbreiding is gebruikt voor recruitment, arbeidsmarktcommunicatie, onboarding, duurzame inzetbaarheid en ziekteverzuim. Tevens is deze extra formatie ook gebruikt voor het opstellen en actualiseren van het HR-beleid.

Wat is (nog) niet gelukt?

Inzet is gepleegd op genoemde onderwerpen.

Coördinatie energiebeheertaken

[Kadernota 2022

nr. 00.12]

[In ontwikkeling]

Wat wilden we?

De ontwikkelingen op de energiemarkt gaan snel. Ook de wet- en regelgeving op gebied van energie, energiemanagement en duurzaamheid veranderen voortdurend. Om hier richting aan te geven en om er beleid op te maken is het meer dan wenselijk om binnen de gemeente een energiecoördinator aan te stellen.

Er is een wettelijke plicht om het energieverbruik van de gemeentelijke gebouwen te monitoren. De gemeente heeft inmiddels een energiemonitoringssysteem. Het is de bedoeling dat aan de hand van dit monitoringssysteem er energiebesparingsdoelstellingen worden opgesteld en dat de voortgang hiervan bewaakt wordt en dat de vorderingen gerapporteerd worden. De coördinator moet ook kennis hebben van subsidieregelingen, fiscale regelingen e.d. De verwachting is dat hij of zij op die manier zijn kosten weer terug kan verdienen.

Het gaat in eerste instantie om een halve fte voor Tytsjerksteradiel. Deze halve baan kan eventueel met een halve fte voor Achtkarspelen gecombineerd worden tot een volledige functie.

Wat hebben we bereikt?

De functie is vanaf 2024 tijdelijk (tot 31-12-2024) ingevuld.

Wat is (nog) niet gelukt?

Een structurele invulling van de functie is nog niet gelukt. Eind 2024 zal gekeken worden naar de (mogelijkheden voor) structurele invulling.

DIV: Medewerker semi statisch en openbaar archief

[Kadernota 2023

nr. 00.04.19]

[Vertraging]

Wat wilden we?

We begroten een structurele uitbreiding van de formatie met 0,49 fte op de functie medewerker semi-statisch en openbaar archief, die nodig is om het huidige niveau van dienstverlening in stand te houden.

Wat hebben we bereikt?

Door ziekte en vertrek van huidige medewerkers semi-statisch en openbaar archief en de moeilijke arbeidsmarkt op dit gebied onderzoeken we verschillende mogelijkheden om deze functie in te vullen. De functie wordt op dit moment tijdelijk ingevuld, waardoor de dienstverlening op het huidige niveau kan blijven gehandhaafd.

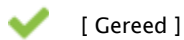
Wat is (nog) niet gelukt?

De functie is nog niet definitief ingevuld, een extern bureau is ingezet om te onderzoeken welke rollen noodzakelijk zijn voor het team DIV en hoe we deze rollen het beste kunnen combineren in de verschillende functies. Voor het openbaar archief voeren we een pilot uit met Tresoar, de evaluatie daarvan wordt in juni 2024 verwacht.

Facilitair senior beleidsadviseur

[Kadernota 2023

nr. 00.04.07]

[Gereed]

Wat wilden we?

We willen één brede functie (0,85 fte) toevoegen aan team Interne Diensten (Facilitair) om daarmee alle drie organisaties duurzaam en slagvaardig te kunnen bedienen op strategisch en tactisch niveau inclusief projectleiding.

Wat hebben we bereikt?

In oktober 2023 is, ter vervanging van de vorige teamleider die een andere functie kreeg, een nieuwe teamleider gestart met een brede facilitaire achtergrond op strategisch en tactisch niveau. Deze teamleider is een goede gesprekspartner voor het MT ten aanzien van facilitair beleid. De eerdere, door voorgaande teamleider beoogde functie, werd daarmee overbodig. Er is nog wel werving gedaan in 2023 maar dat leverde geen geschikte kandidaten op, daarom is er voor gekozen geen invulling te geven aan de functie van facilitair beleidsadviseur.

Wat is (nog) niet gelukt?

Kennis en deskundigheid op facilitair gebied is in het huidige team voldoende aanwezig om de organisaties duurzaam en slagvaardig te kunnen bedienen.

Formatie medewerker recordbeheer

[Kadernota 2023

nr. 00.04.01]

[Op schema]

Wat wilden we?

We begroten een tijdelijke extra investering in de formatie van medewerker recordbeheer bij het team DIV, door deze formatie voor een periode van twee jaar tijdelijk uit te breiden met 1,5 fte. De formatie en de huidige bezetting is op dit moment zowel kwantitatief als kwalitatief ontoereikend om de vele werkzaamheden uit te kunnen voeren. Met de extra investering in de formatie van medewerker recordbeheer bij het team DIV kunnen we de vereiste en gevraagde werkzaamheden uitvoeren.

Wat hebben we bereikt?

Er wordt een tijdelijke externe medewerker ingezet voor recordbeheer.

Wat is (nog) niet gelukt?

Niet van toepassing.

Formatie-uitbreiding i.v.m. subsidie in relatie tot staatssteuntoets

[Kadernota 2022

nr. 00.09]

[Op schema]

Wat wilden we?

Door toenemende druk vanuit wet- en regelgeving op de rechtmatigheid van diverse processen, wordt systematisch geanalyseerd waar we als organisatie risico's lopen. Daaruit is gebleken dat wij niet voldoen aan Europese Wetgeving op het gebied van subsidies. Om dat nu wel te bereiken moeten wij voldoen aan de toets op staatssteun bij subsidies. Alle subsidies (bestaande en nieuwe) moeten getoetst worden. De gemeente loopt mogelijk

aanzienlijke financiële risico's, niet alleen zelf maar ook samen met partners of subsidieontvangers. Toegekende subsidies moeten mogelijk teruggevorderd worden wanneer deze niet voldoen aan de staatssteuntoets. Naast de financiële risico's is er ook kans op imagoschade voor de gemeente in haar rol als betrouwbare partner voor inwoners, ondernemers en partners.

Voorgesteld wordt om structureel budget beschikbaar te stellen voor het aannemen van een specialist en hiermee het specialisme in huis halen om de toets uit te kunnen voeren en nieuwe trajecten van actueel advies te kunnen voorzien.

Wat hebben we bereikt?

Voor het actualiseren van de Algemene Subsidieverordening en de adviesvragen vanuit het primair proces met betrekking tot subsidies is een subsidieloket ingericht door een externe partij. In de twee nieuwe gemeentelijke organisaties moet deze taak binnen de organisatie belegd worden.

Wat is (nog) niet gelukt?

Het is nog niet gelukt om een geschikte kandidaat in dienstverband te werven om deze taak uit te voeren. Dat wordt opgepakt in de twee nieuwe gemeentelijke organisaties.

Herindeling Team Communicatie / tijdelijke uitbreiding inzet personeel

[Kadernota 2022

nr. 00.02]

[Stopgezet]

Wat wilden we?

De sterk veranderende organisatie vraagt steeds meer van team Communicatie en ook de opdrachten worden complexer met meer tijdsdruk. De vraag vanuit bestuur en organisatie (huidig takenpakket) ligt veel hoger dan met de huidige formatie bediend kan worden. Het team komt voor het jaar 2022 met de huidige opdrachtenlijst 1,5 formatieplek te kort. Om tot een structurele aanpak te komen is 'meer van hetzelfde' niet de juiste oplossing. Team Communicatie heeft een verandertraject ingezet. Hierbij dient (her)prioritering binnen de organisatie ertoe te leiden dat er in 2023 op basis van duidelijke afspraken gewerkt gaat worden. Inzet voor het team is om in 2023 met de originele bezetting van uren de organisatie effectief te ondersteunen.

Naast de invulling van de huidige opdrachten moet het team ook aan de slag met het verandertraject. De extra inzet wordt gebruikt om een deel van de opdrachten voor 2022 uit te kunnen voeren.

Zonder deze extra inzet zal de ondersteuning van diverse opdrachten en werkzaamheden niet uitgevoerd kunnen worden. Naast het risico dat er decentraal oplossingen gezocht worden, met hogere kosten als gevolg, zullen ook onze inwoners het gaan merken.

Wat hebben we bereikt?

In verband met het besluit van de gemeenteraden tot ontvlechting van de Werkmaatschappij is besloten om de herindeling van het team te laten plaatsvinden binnen de nieuw op te richten organisaties. Wel is inhuur gepleegd op de functie van bestuurscommunicatieadviseur en opvang van overlopende taken.

Wat is (nog) niet gelukt?

Het verandertraject is stopgezet. Voor de nieuwe organisaties worden twee nieuwe teams communicatie ingericht.

HR: Recruitment

[Kadernota 2023

nr. 00.04.16]

[Op schema]

Wat wilden we?

Om de juiste kandidaten voor onze organisatie te werven is het belangrijk om een goede arbeidsmarktstrategie te ontwikkelen. De ontwikkeling en uitvoering van een arbeidsmarktstrategie valt uiteen in twee punten:

1. De ontwikkeling van een arbeidsmarktcampagne (incidentele kosten).
2. Het sluiten van een raamcontract met een of meer recruitmentbureaus (structurele kosten).

Wat hebben we bereikt?

Er is een recruitment tool aangeschaft en er is een recruiter ingehuurd om dit proces te stroomlijnen. We zijn een eind op weg en de wervingen zijn ook al aangepast, maar de strategie is nog niet afgerond. Dit krijgt zijn beslag in 2024.

Wat is (nog) niet gelukt?

De strategie is nog niet definitief. Er wordt in 2024 vanuit de twee gemeenten dezelfde vraag gesteld en vanaf mei wordt er voor beide een strategie vormgegeven. Daar is al voorwerk voor gedaan vanuit de Werkmaatschappij.

HR: Talentschouw in het kader van Strategisch Personeelsplan (SPP)

[Kadernota 2023

nr. 00.04.17]

[In ontwikkeling]

Wat wilden we?

Inzicht in de kwaliteiten, mogelijkheden en groeipotentieel van ons huidig medewerkersbestand, afgezet tegen onze opgaven, is essentieel voor de ontwikkeling van de organisaties. Op deze manier kunnen HR-instrumenten als werving & selectie, mobiliteit en leren & ontwikkelen heel gericht en effectief ingezet worden. Om dit te bewerkstelligen moet het volgende worden geïmplementeerd:

- Het inhuren van expertise (€ 38.400)
- Aankoop tool inclusief implementatie en licentie (€ 30.000)
- Opleiding medewerkers HR (€ 5.000)

Wat hebben we bereikt?

We hebben geen volledige SPP gestart maar werken met stuur- en management informatie, formatie- en bezettingslijsten. Daaruit weten we de schaarste functies en pensioengegevens te halen die in de huidige inventarisaties worden meegenomen. Er is met de Ondernemingsraad besloten geen SPP meer te doen in de Werkmaatschappij.

Wat is (nog) niet gelukt?

In de twee nieuwe gemeenten vormgeven.

I&A: Doorontwikkelingen team en organisatie

[Kadernota 2023

nr. 00.04.20]

[Op schema]

Wat wilden we?

Het is van groot belang dat we de continuïteit van onze ICT-omgeving kunnen waarborgen en andere manieren van (digitaal) werken kunnen faciliteren. De praktijkervaring van team I&A leert dat het onmogelijk is om dit met de huidige bezetting te doen. Met de invulling van een tweetal functies en daarnaast een tijdelijk programmabudget kunnen we de doorontwikkeling verder mogelijk maken. Dit kan worden gezien als een eerste deel van deze maatregelen, eerst op incidentele basis, om te kunnen beschikken over specialistische functies die deze doorontwikkeling faciliteren. Het gaat dan om een architectuurspecialist en een coördinator Functioneel beheer & Datagedreven werken plus een programmabudget 'Ontwikkelopgave I&A'.

Wat hebben we bereikt?

Er wordt invulling gegeven aan de functies Architectuurspecialist en coördinator Functioneel Beheer. De opbrengst is een architectuurplaat met alle applicaties inclusief onderlinge verbindingen. Voor Functioneel Beheer vormen we een gezamenlijke koers en voeren we quick wins toe in de processen. Hiermee zijn al belangrijke stappen gezet om de continuïteit van de ICT-omgeving te borgen.

Vanuit het programmabudget zijn diverse mensen ingezet om in verband met rechtmatigheid, informatieveiligheid en technische eisen noodzakelijke implementaties van applicaties uit te voeren.

Wat is (nog) niet gelukt?

De functie van architectuurspecialist is nog slechts tijdelijk belegd, terwijl een structurele invulling noodzakelijk is. Dat geldt ook voor de functie Coördinator Functioneel Beheer. Bij inrichting van de nieuwe organisaties wordt onderzocht hoe we deze rollen in kunnen vullen.

IBP / Informatieveiligheid

[Kadernota 2023

nr. 00.04.02]

[Continue proces]

Wat wilden we?

De Wet politiegegevens (Wpg) stelt het verplicht om periodiek audits te laten uitvoeren. Dit is één keer per vier jaar extern en in de overige jaren vinden interne audits plaats. Beide audits worden door een externe partij verricht. Om deze Wpg-audits uit te kunnen voeren,

is een budget van in totaal € 5.000 (€ 2.500 per gemeente) noodzakelijk.

Wat hebben we bereikt?

Er is een contract afgesloten met een auditor. Deze verricht zowel de interne als de externe audit. Voor zowel de interne als externe audits wordt november aangehouden als doelmaand.

Het budget is, afhankelijk van de grootte van de interne audit, voldoende. De eerstvolgende externe audit is in 2026, de gemeenten zijn dan al ontvlochten. Het is afwachten of het budget in de nieuwe situatie toereikend is.

Wat is (nog) niet gelukt?

Niet van toepassing.

ICT Datagedreven werken

[Kadernota 2023 nr. 00.04.04]

[Gereed]

Wat wilden we?

We hebben op dit moment onvoldoende rapportagemogelijkheden voor een groot aantal applicaties. Dit is nog een gevolg van de overgang van Centric naar Pink-applicaties. We willen nu één oplossing aanschaffen, waarbij de rapportages uit verschillende applicaties binnen één centraal dashboard kunnen worden aangeboden. Hierdoor wordt de data toegankelijker, zijn wij eigen baas over de data en is dit kostenbesparend. De keuze voor een centrale oplossing maakt voor de toekomst ook de weg vrij om door te ontwikkelen naar datagedreven werken en sturing.

Wat hebben we bereikt?

De software is aangeschaft, daarmee is een centrale voorziening (dashboard) gerealiseerd. Nieuwe databronnen kunnen hierop worden aangesloten.

Wat is (nog) niet gelukt?

Niet van toepassing.

ICT Diverse noodzakelijke upgrades

[Kadernota 2023 nr. 00.04.03]

[Gereed]

Wat wilden we?

De servers in het datacenter moeten elke zeven jaar vervangen worden omdat ze technisch zijn afgeschreven (kans op uitval is hoog en er is geen onderhoud meer mogelijk). Om deze servers in stand te houden moeten onderhoudslicenties voor de servers worden aangeschaft. Naast de licenties is het mogelijk om onderhoud en upgrade support bij deze licenties af te nemen, waarmee je periodiek kunt upgraden. Deze upgrade licenties hebben wij in het verleden niet aangeschaft, maar zijn nu wel noodzakelijk om continuïteit te bieden in gebruik en veiligheid van deze servers. De kosten hiervoor bedragen € 26.000 per jaar, zijnde € 13.000 per gemeente.

Wat hebben we bereikt?

De licenties zijn aangeschaft.

Wat is (nog) niet gelukt?

Niet van toepassing.

ICT Informatieveiligheid

[Kadernota 2023 nr. 00.04.05]

[Gereed]

Wat wilden we?

Gezien de toenemende complexiteit van dreigingen en aanvallen zijn conventionele beveiligingsmaatregelen steeds vaker ontoereikend. Er worden daartoe diverse maatregelen ondernomen, conform de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Deze geldt als basisnormenkader binnen alle overheidslagen (Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen) voor informatiebeveiliging. Als organisatie willen we een veilige informatievoorziening leveren; de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) is daarbij leidend voor onze organisatie. We stellen voor de middelen ter beschikking te stellen om aan de gestelde eisen te kunnen voldoen.

Wat hebben we bereikt?

We hebben software aangeschaft om bewustzijn van medewerkers te verhogen van de risico's van digitale aanvallen (bijv phishing mail) en deze ook beter te kunnen herkennen. Ook is software aangeschaft om kwetsbaarheden op netwerken en in (cloud-)applicaties op te sporen.

Wat is (nog) niet gelukt?

Niet van toepassing.

ICT: Informatieveiligheid

[Kadernota 2022 nr. 00.04.01]

[In ontwikkeling]

Wat wilden we?

Met de toenemende digitalisering neemt het belang van informatieveiligheid ook toe. We merken dat de digitale kwetsbaarheden en dreigingen fors toenemen. Ook de complexiteit en de impact van security-incidenten nemen toe op zowel bestuurlijk als uitvoerend niveau. Betrouwbare (en veilige) informatievoorziening is een absolute randvoorwaarde voor een gemeente.

Er worden daartoe diverse maatregelen ondernomen, zoals het implementeren van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), die geldt als basisnormenkader binnen alle overheidslagen (Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen) voor informatiebeveiliging. Deze is leidend voor onze organisatie.

Als gemeente nemen wij deel aan GGI-Veilig (GGI staat voor Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur). We kunnen daarmee onze digitale weerbaarheid verhogen en onze ICT-infrastructuur nog veiliger maken. Om de volgende stappen te kunnen zetten stellen we voor onder meer Security Information & Event Management (SIEM) en Security Operations Center (SOC) in te zetten. Deze helpen ons deze dreigingen zichtbaar te maken. Monitoring is verplicht gesteld vanuit de Baseline Informatiebeveiliging Overheid

(BIO).

Binnen de huidige ICT-begroting zijn onvoldoende middelen beschikbaar om de noodzakelijke volgende stappen structureel op te vangen. We vragen voor nu een structurele verhoging van het budget van in totaal € 25.000 per jaar.

Wat hebben we bereikt?

We zijn bezig met het aanbesteden van software om het SIEM (Security Information & Event Management) proces in te richten. We nemen hiervoor deel aan een collectieve aanbesteding van de VNG. SIEM is een proces dat geselecteerde en kritische beschikbare informatie binnen de ICT-infrastructuur, dat een relatie heeft met informatie beveiliging, verzamelt en analyseert. Op basis van deze analyses kunnen kwetsbaarheden ontdekt worden en kunnen aanvallen en verdacht gedrag in een vroeg stadium worden gesignaleerd.

Wat is (nog) niet gelukt?

De implementatie van SIEM zal in 2024 plaatsvinden. We hebben nog geen SOC ingericht, dit zal aanvullend worden gedaan. SOC staat voor Security Operations Center. Het is de plek in de organisatie waar alle IT-security gerelateerde zaken kunnen worden begeleid en uitgevoerd.

Kwantitatieve en kwalitatieve impuls stafdiensten (HR en communicatie)

[Kadernota 2023

nr. 00.04.12]

[Continue proces]

Wat wilden we?

We willen de nu beschikbare tijdelijke flexibele schil bij zowel Hrm (3,5 fte) als bij Communicatie (2,0 fte) in 2023 continueren. Op deze manier kan er een kwantitatieve en kwalitatieve impuls worden gegeven om tot een toekomstbestendige inrichting te komen en om de voortgang in de werkzaamheden te borgen bij team Advies.

Wat hebben we bereikt?

Dit is geborgd in de bezetting en met adviseurs die daadwerkelijk worden ingezet om de leidinggevenden te ondersteunen.

Wat is (nog) niet gelukt?

FTE's structureel inzetten.

Motie: Telefonische bereikbaarheid thuiswerken

[Kadernota 2023

nr. M-4-8-

10]

[Continue proces]

Wat wilden we?

We zijn voornemens om het thuiswerken te stimuleren, echter moet dit niet ten koste gaan van de dienstverlening aan onze inwoners. De medewerker dient binnen zijn/haar werktijden ook thuis telefonisch bereikbaar te zijn. Als de medewerker niet bereikbaar is bijvoorbeeld in verband met een overleg dan wordt, net zoals deze medewerker op het gemeentehuis verhinderd zou zijn om de telefoon op te nemen, een terugbelnotitie gemaakt door het KCC. De medewerker geeft binnen 24 uur gevolg aan deze terugbelnotitie. De

praktijk leert dat dit heel vaak dezelfde dag nog is. Met deze manier van werken voldoen we aan de strekking van de motie en is deze daarmee in uitvoering.

Wat hebben we bereikt?

De combinatie van thuis en op kantoor werken is 'norm' geworden. Hierdoor wordt er geen verschil ervaren in de telefonische bereikbaarheid bij thuiswerken of op kantoor. Ook worden terugbelverzoeken op dezelfde manier en met dezelfde snelheid afgehandeld.

Wat is (nog) niet gelukt?

Niet van toepassing.

Noodzakelijke upgradering financieel informatiesysteem naar een nieuw platform in de cloud [Kadernota 2023 nr. 00.04.08]

[Op schema]

Wat wilden we?

Het is noodzakelijk om het financieel systeem vervroegd te upgraden naar een nieuw platform (van dezelfde leverancier) in de cloud. Dit is nodig om hiermee de aanzienlijke tekortkomingen en continuïteitsrisico's van het huidige systeem op te lossen op het gebied van gebruiksvriendelijkheid, performance en functionaliteit.

Wat hebben we bereikt?

Eind 2023 is in samenspraak met de leverancier van Civision Middelen een voorstel gedaan tot het migreren van het huidige systeem naar de cloud en het upgraden van Civision Middelen naar IFinanciën. In 2024 gaan we dit gefaseerd uitvoeren, waarbij we eerst zullen overgaan naar de cloud om vervolgens de migratie naar de nieuwe versie IFinanciën te koppelen aan de ingangsdatum van de nieuw op te richten organisaties per 1 januari 2025.

Wat is (nog) niet gelukt?

In 2023 is dit nog niet gerealiseerd. Dit staat nu in de planning voor 2024.

Organiseren en faciliteren van het thuiswerken [Kadernota 2023 nr. 00.04.09]

[Continue proces]

Wat wilden we?

We vragen incidenteel middelen beschikbaar te stellen voor het kunnen voorzien in thuiswerkplekvoorzieningen voor naar schatting 380 medewerkers in 2023, en in de daarop volgende jaren structureel jaarlijks voorzieningen voor personele wisselingen van naar schatting 75 medewerkers.

Wat hebben we bereikt?

Deze voorziening is een continue proces. Nieuwe medewerkers krijgen de mogelijkheid geboden een thuiswerkplek te regelen. Voor deze voorziening geldt een protocol (langer dan een jaar in dienst dan geen verrekening van de kosten, korter dan een jaar in dienst, dan een gedeeltelijke terugbetaling).

Wat is (nog) niet gelukt?

Binnen het daarvoor geldende protocol werkt deze voorziening zoals beoogd.

Samengestelde objectregistratie (SOR)

[Kadernota 2023

nr. 00.04.21]

[Gereed]

Wat wilden we?

De Samenhangende Objectenregistratie (SOR) wordt een landelijk uniforme registratie met daarin basisgegevens over objecten in de fysieke werkelijkheid. Hierbij moet worden gedacht aan spoorlijnen, wegen, water, gebouwen en bomen, maar ook aan niet-zichtbare objecten, zoals bestuurlijke gebieden, woonplaatsen en openbare ruimten. In kader van de SOR moet per 1 maart 2023 de basisregistratie kadaster (BRK) worden samengevoegd met de basisregistratie adressen en gebouwen (BAG). In 2023 vindt dan de doorontwikkeling plaats op het gebied van Beheer openbare Ruimte (BOR) en geografie. We stellen voor de hiervoor beschikbare software aan te schaffen.

Wat hebben we bereikt?

De software is aangeschaft en in gebruik genomen en de BRK is samengevoegd met de BAG.

Wat is (nog) niet gelukt?

Er is nog geen duidelijkheid wanneer de BOR (Beheer Openbare Ruimte) wordt samengevoegd met de basisregistraties BRK en BAG. We zijn hiervoor afhankelijk van landelijk beleid.

Spraakverkeer i.c.m. KCC-functionaliteit voor telefonie

[Kadernota 2022

nr. 00.04.07]

[Vertraging]

Wat wilden we?

De dienstverlening van de gemeente moet aansluiten op de hedendaagse uitdagingen: moderne bereikbaarheid met verschillende contactvormen die burgers en bedrijven nu al gebruiken en nieuwe manieren van samenwerking, onafhankelijk van locatie en tijd. We gebruiken op dit moment onder meer een communicatieplatform voor spraak en Klantcontactcenter-functionaliteit uit 2005.

Om door te kunnen ontwikkelen, moeten we investeren in vernieuwende spraak, UC en KCC-functionaliteit, waarbij we de al bij de organisatie in gebruik zijnde applicaties maximaal willen kunnen aansluiten. Omdat we in afwachting waren van een collectieve inkoop van telefonie, via GT Connect, hebben we de huidige software nog niet vervangen en is een echte vernieuwing uitgesteld. De overeenkomst GT Connect is inmiddels ontbonden, waardoor we alsnog zelf een nieuw platform moeten selecteren en implementeren. Een noodzakelijke upgrade kost jaarlijks € 20.000. Naast de aanschaf (structurele kosten), verwachten we eenmalige implementatiekosten. De hoogte hiervan is onbekend, omdat dit afhankelijk is van te maken keuzes. Deze kosten zijn daarom ook (nog) niet begroot.

Wat hebben we bereikt?

In verband met de ontvlechting kiezen we ervoor nu te kiezen voor een tijdelijke upgrade van het bestaande systeem voor telefonie en niet voor een uiteindelijk gewenste oplossing met meer functionaliteit die ook aansluit bij de wensen van Dienstverlening. Hiermee wordt de continuïteit van onze bereikbaarheid gegarandeerd en kunnen er toch enkele verbeteringen worden doorgevoerd. De verwachting is dat de uitrol in april en mei 2024 zal plaatsvinden.

Wat is (nog) niet gelukt?

We kiezen ervoor om nu geen grootschalige maar uiteindelijk wel noodzakelijke vernieuwing door te voeren in verband met de ontvlechting.

Ventilatie-/brandveiligheidsproblematiek gemeentehuis

[Kadernota 2022

nr. 21.07]

[In ontwikkeling]

Wat wilden we?

Juli 2021 is bij begrotingswijziging geld beschikbaar gesteld voor noodzakelijke aanpassingen op het gebied van brandveiligheid en nooduitgangen.

Daarnaast is nog een ander gebrek geconstateerd en dat betreft het ventilatiesysteem. Dit systeem veroorzaakt al een aantal jaren (gezondheids)klachten. In verband met de recente COVID-19 uitbraak is het systeem nogmaals uitgebreid geïnspecteerd en onderzocht. Het is hoognodig dat het systeem een grondige renovatiebeurt/vervanging ondergaat. Daarbij past de kanttekening dat er een directe relatie ligt met onderliggende structurele gebreken aan de schil van het gebouw door met name de toegepaste vliesgevel die vooralsnog niet opgelost worden omdat dat een meer structurele (huisvestings)afweging vraagt. Omdat er nog een engineeringsvraagstuk speelt is de kostenraming nu nog indicatief.

Wat hebben we bereikt?

Het engineeringsvraagstuk is een ingewikkeld en moeizaam proces gebleken. Mede door prijsstijgingen heeft een langer geduurd om tot een goed ontwerp te komen wat ook binnen het budget gerealiseerd kan worden. Dit proces is inmiddels afgerond en het werk is aanbesteed.

Wat is (nog) niet gelukt?

De uitvoering heeft hierdoor vertraging opgelopen. Vanwege de omvang van het werk kan het werk alleen uitgevoerd worden als ruimtes leeg zijn. Het werk wordt opgedeeld in 4 fases waarbij telkens een deel van de afdelingen wordt leeg gepland.

Dit is in voorbereiding waarbij het streven is om het werk uiterlijk in week 32 van 2024 af te ronden.

Verbijzonderde Interne Controle (VIC) en rechtmatigheidsverantwoording

[Kadernota 2020

nr. 00.04.08]

[Continue proces]

Wat wilden we?

Er wordt primair ingezet op het vinden van oplossingen binnen de bestaande kaders. Bij de verdere uitwerking van de diverse (V)IC processen zal blijken of dit afdoende gaat lukken.

Dit hangt mede samen met het project 'procesoptimalisatie' waar de (V)IC ook onderdeel van is. Daarnaast is het afhankelijk van de prioritering en daarmee samenhangende beschikbaarheid van medewerkers die input moeten leveren, maar in het kader van de ombuigingen ook andere taken op zich moeten nemen.

Wat hebben we bereikt?

Het inrichten en actueel houden van processen en werkinstructies en daarin het wegen, prioriteren en monitoren van risico's is een doorlopend proces en draagt bij aan eenduidigheid en kwaliteit van werken, het beheersen van risico's en tijdigheid van (bij)sturing in de organisatie.

Begin 2023 is geconstateerd dat het project 'procesoptimalisatie' onvoldoende effectief bleek en dat doelen niet of nauwelijks werden gerealiseerd. Er is daarom voor gekozen het project in de oorspronkelijke opzet te stoppen waarbij de diverse ombuigingsthema's zijn heroverwogen. Voor het vervolg geldt dat waar ombuigingsruimte wordt gezien, steeds aan de hand van businesscases door het management wordt afgewogen of deze wel of niet worden opgepakt als deelproject.

Het op orde brengen van de procesorganisatie heeft separaat vervolg gekregen met de inrichting van een team Administratieve Organisatie en Interne Beheersing (AOIB). Dit team heeft als primaire focus de processen in te richten met het oog op de (financiële) rechtmatigheidsverantwoording en de beheersing van risico's. De deelfasering krijgt de gewenste invulling. Tegelijk is er druk op de uitvoering omdat in het complex van prioriteitstellingen in de organisatie tijd en middelen vanuit toeleverende afdelingen schaars is. Dit betekent vaak maatwerk. Waar nodig linken de processen aan het beschrijven en wegen van risico's ten behoeve van uit te voeren Verbijzonderde Interne Controles (VIC). De basis hiervoor is gelegd in het door de raad geaccordeerde risicomanagementbeleid (juni 2023).

Wat is (nog) niet gelukt?

De uitvoering van het controleprogramma VIC stond in 2023 behoorlijk onder druk. Er was een forse achterstand in de uitvoering in vooral de eerste lijncontroles. Hierop is geëscaleerd en in overloop met 2024 wordt er gericht bijgestuurd met het oog op de rechtmatigheidsverantwoording door het college.

Overige ontwikkelingen

Bijdrage aan de Werkmaatschappij

De bijdrage aan de Werkmaatschappij voor kosten binnen het onderdeel Overhead zijn € 166.000 hoger uitgevallen dan begroot. In verband met de verdeling over de taakvelden conform het BBV, zien we binnen Overhead een nadeel.

In programma 0 is een overzicht opgenomen van de diverse voor- en nadelen in de bijdrage per programma. De toelichting hiervan is verder in de jaarrekening 2023 van de WM8KTD opgenomen.

Hogere kosten externe juridische advisering

In 2023 zijn de kosten voor externe advisering € 25.000 hoger dan begroot. Er is dit jaar extra vraag vanuit het primaire proces geweest voor juridisch advies en ondersteuning. Deze vragen konden niet allemaal met de bestaande formatie worden afgehandeld. Daarom is er meer extern advies ingewonnen.

Lagere energielasten gemeentehuis

De energielasten voor het gemeentehuis (elektriciteit en gas) vallen lager uit dan de begroting. Dit heeft te maken met de relatief zachte weersomstandigheden in 2023. Gezamenlijk is er een voordeel van € 18.000 ten opzichte van de begroting 2023.

Wat heeft het gekost?

Bij de programma's geven we alleen de kosten aan die direct te maken hebben met de taken en activiteiten in het programma. Alle andere kosten, die niet direct te maken hebben met het programma, zijn kosten van ondersteunende afdelingen (zoals personeelszaken, facilitaire zaken en financiën) en ondersteunende medewerkers op de taakvelden (zoals leidinggevend en secretariaat). De kosten die niet direct te maken hebben met het programma worden in het programma Overhead opgenomen. Dit is verplicht.

Lasten exclusief reserves	Begroting primitief	Begroting definitief	Rekening	Vershil
Overhead	10.364	12.317	12.637	- 320
Totaal lasten	10.364	12.317	12.637	- 320
Baten exclusief reserves	Begroting primitief	Begroting definitief	Rekening	Vershil
Overhead	48	62	212	150
Totaal baten	48	62	212	150
Saldo van baten en lasten (excl. reserves)	- 10.316	- 12.256	- 12.425	- 169

Analyse verschillen rekening – begroting

In de tabel hieronder laten we zien wat het belangrijkste verschil is tussen de rekening en de begroting. Als er een negatief bedrag staat, betekent dit dat er sprake is van nadeel, en als er een positief bedrag staat, betekent dit juist een voordeel.

Verklaring resultaat	€	- 169
<i>negatieve bedragen = nadelig, positieve bedragen = voordelig</i>		
Overhead		- 169
<u>Structureel</u>		- 169
Lasten		-
- Diversen	4	
- Lagere energielasten gemeentehuis	18	
- Bijdrage aan de Werkmaatschappij	- 166	
- Hogere kosten externe juridische advisering	- 25	

Beleidsindicatoren BBV

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Taakveld 00. Bestuur en ondersteuning							
De icoontjes betreffen de ontwikkeling (O) t.o.v. de laatste meting en de prognose (P) o.b.v. de historie							
onqunstiq neutraal gunstig nog geen (nieuwe) gegevens 							
Indicator	Eenheid	Metingen en refertejaar					
meting ten tijde van		ref.jaar	O	P	rek.	begr.	rek.
					2023	2024	2022
Overhead							
Percentage overhead t.o.v. de totale lasten							
Tytsjerksteradiel	euro	2023			10,8	10,8	12,8
Nederland	euro				onbekend	onbekend	onbekend

3.2 Paragrafen

A – Lokale heffingen

Inleiding

Een deel van de inkomsten van onze gemeente bestaat uit lokale heffingen en belastingen. We geven hieronder een samenvatting zodat inzicht ontstaat in de lokale lastendruk. Dit is van belang om een goede afweging te kunnen maken tussen enerzijds beleid en anderzijds inkomsten. Ook laten we zien welk beleid de gemeente in 2023 heeft gevoerd op het gebied van de lokale heffingen en de kwijschelding daarvan.

De lokale heffingen vormen een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente. De heffingen worden voor het grootste deel opgebracht door burgers.

	Begroting 2023	Rekening 2023	Vershil
<i>(x € 1.000)</i>			
Afvalstoffenheffing			
7.3 Afval	3.421	3.416	- 4
Begraafenisrechten			
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	17	13	- 4
Burgerzaken			
0.2 Burgerzaken	294	379	85
Omgevingsvergunningen			
1.2 Openbare orde en veiligheid	7	16	9
2.1 Verkeer en vervoer	107	93	- 14
8.1 Ruimtelijke ordening	65	81	16
8.3 Wonen en bouwen	344	341	- 3
Overige			
0.2 Burgerzaken	-	-	-
1.2 Openbare orde en veiligheid	6	4	- 2
2.3 Recreatieve havens	115	123	8
2.4 Economische havens en waterwegen	2	-	- 2
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	10	8	- 2
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	18	16	- 2
7.4 Milieubeheer	2	1	- 2
8.3 Wonen en bouwen	13	10	- 2
OZB			
0.61 OZB woningen	6.037	6.072	35
0.62 OZB niet-woningen	2.500	2.633	133

	Begroting 2023	Rekening 2023	Vershil
<i>(x € 1.000)</i>			
Precario			
5.2 Sportaccommodaties	8	–	– 8
Reclamebelasting			
0.64 Belastingen overig	46	40	– 6
Rioolheffing			
7.2 Riolering	2.220	2.215	– 5
Toeristenbelasting			
3.4 Economische promotie	432	456	24
TOTAAL	15.662	15.915	253

Uitgangspunten leges- en tarievenbeleid

Voor de jaarrekening gebruiken we de uitgangspunten van de programmabegroting 2023. Deze vindt u in de paragraaf Lokale heffingen van de begroting.

OZB

De onroerendezaakbelastingen zijn belastingen die worden geheven over binnen de gemeentegrenzen gelegen onroerende zaken. De WOZ-waarde vormt de heffingsmaatstaf voor de OZB. De tarieven worden jaarlijks gecorrigeerd voor de waardeontwikkeling van de onroerende zaken.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een bedrag dat alle huishoudens moeten betalen om ervoor te zorgen dat het afval dat ze produceren wordt opgehaald en verwerkt. Het is een wettelijke verplichting van de gemeente. De afvalstoffenheffing is een algemene heffing. Dit betekent dat het niet uitmaakt of je daadwerkelijk gebruik maakt van deze dienst, iedereen moet betalen.

De kosten die worden toegerekend aan de afvalstoffenheffing komen van een aantal taakvelden, waarbij taakveld afval het belangrijkste taakveld is. Van dit taakveld wordt nagenoeg 100% van de kosten toegerekend. Daarnaast worden kosten toegerekend van taakveld wegen. Het gaat om een deel van de kosten van voertuigen en verder wordt een deel van de kosten van de werkplaats toegerekend.

Over het totaal van de kosten wordt overhead toegerekend. De totale kosten van taakveld overhead worden uitgedrukt in een percentage van de totale begroting. Dat is het omslagpercentage voor het toe te rekenen bedrag aan overhead aan afval. Om praktische redenen is ervoor gekozen om het overheadbedrag zoals dat is berekend bij de begroting 2023 mee te nemen in de berekening van de kostendeckendheid van de jaarrekening 2023.

Bij de opbrengsten is er naast de afvalstoffenheffing nog sprake van vergoedingen voor opbrengst van afvalstromen (bv oud ijzer, kunststof of glas), individuele diensten (ophalen van takken of een extra container) en ontvangen dividend van Afvalsturing Friesland NV.

(x € 1.000)	2023
Lasten taakvelden incl. omslagrente	3.366
Inkomsten taakvelden excl. heffingen	353
Netto lasten taakveld	3.013
<i><u>toe te rekenen lasten</u></i>	
Overhead incl. omslagrente	411
BCF-BTW	–
Totale lasten	3.424
<i>– kosten per inwoner in hele euro's</i>	<i>106</i>
Opbrengst heffingen	3.416
dekking	100%

Op basis van bovengenoemde uitgangspunten bedroegen de kosten in 2023 € 3.424.000. De opbrengsten waren € 3.416.000. Daardoor bedroeg de kostendekkendheid in 2023 100%. Het verschil tussen de opbrengsten en de kosten bedroeg € –8.000.

In de begroting 2023 was voorzien dat de baten € 149.000 lager zouden liggen als de lasten. Dit bedrag zou worden onttrokken uit de voorziening reiniging en is benut als korting op de afvalstoffenheffing 2023.

Uiteindelijk hoefde er maar € 8.000 te worden onttrokken. Deze lagere onttrekking is een voordeel van € 141.000. Dat komt door een voordeel in de lasten van € 452.000 met als gevolg een lagere toerekening de overhead van € 55.000. Een nadeel in de baten van € 357.000 en een lager gerealiseerde afvalstoffenheffing van € 9.000 t.o.v. de begroting.

De lasten binnen het taakveld afval zijn per saldo € 451.000 lager. Het is wel een resultaat van meerdere verschillen bij elkaar opgeteld:

- de salariskosten waren hoger doordat de definitieve gemeente CAO hoger uitviel dan in de oorspronkelijke begroting is opgenomen; effect –/– € 73.000
- vrijval in kapitaallasten door minder gebruik van het krediet ondergrondse containers , lagere rente in 2023 en vrijval restant budget maatregelen grondstoffenbeleidsplan; effect + € 68.000
- lagere kosten verwerking deelstromen: hogere prijs textiel: effect + € 50.000; minder volume GFT: 300 ton effect: + € 24.000; restant: prijsverlaging bouw gelieerde stromen Omrin per december 2022 na vaststelling afvalstoffenheffing 2023; effect + € 36.000
- rechtstreekse afrekening tussen Afvalsturing Friesland NV en Afvalfonds voor de kosten van nascheiding van kunststof; effect + € 375.000. Inzamelvergoeding blijft; voordeel lasten even groot als nadeel baten en per saldo neutraal effect.

- minder omstellingen op de Compostering te Sumar; effect + € 24.000
- de prijzen voor onderhoud en brandstof HV100 stegen meer dan oorspronkelijk begroot voor het wagenpark voor reiniging; effect -/- € 68.000
- overige verschillen; effect + € 15.000

De baten lagen ook € 357.000 lager. Dit werd veroorzaakt door de volgende verschillen:

- rechtstreekse afrekening tussen Afvalsturing Friesland NV en Afvalfonds voor de kosten van nascheiding; effect -/- € 375.000.
- forse lagere oud papierprijs dan begroot; nadeel -/- 74.000
- meer opbrengst oud ijzer; zowel in volume als prijs; effect + € 30.000
- meer opbrengst tweede containers; effect: + € 52.000
- meer dividenduitkering van Afvalsturing Friesland NV; effect + € 10.000

Tot slot werd door een verschuiving naar steeds meer eenpersoonshuishoudens de begrote opbrengst van de afvalstoffenheffing niet gerealiseerd; effect -/- € 9.000.

Onderstaande tabel geeft de tarieven voor de afvalstoffenheffing voor 2023 weer zoals deze zijn vastgesteld door de raad in 2022.

Tarieven afvalstoffenheffing	2023	2022	Verschil €	Verschil %
Eenpersoonshuishouden	193,80	204,00	10,20-	-5,00%
Meerpersoonshuishouden	277,20	291,60	14,40-	-4,94%

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven over alle gebouwen als dekking voor de kosten voor het onderhouden en in stand houden van het gemeentelijk rioolstelsel en voor de zorg van afvoer van grond- en hemelwater.

De gemeente mag voor een groot deel zelf de hoogte van de rioolheffing bepalen. We gaan daarbij uit van het volgende:

- Er is een basisheffing voor alle percelen.
- Heffing op basis van vaste tarieven bij gebruiker en eigenaar.
- Voor gebruikers maken we verschil tussen eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens in de verhouding 70:100. Daarnaast maken we verschil tussen meerpersoonshuishoudens en bedrijven in de verhouding 100:150.
- De opbrengsten van de rioolheffing moet de kosten dekken maar mag niet hoger zijn dan 100%. Het uitgangspunt van het geldende verbreed gemeentelijk rioleringsplan (vGRP) Wettersoarch 2020-25 is, dat dit langjarig geldt.

De kosten die worden toegerekend aan de rioolheffing komen van een aantal taakvelden, waarbij taakveld riolering het belangrijkste taakveld is. Van dit taakveld wordt nagenoeg 100% van de kosten toegerekend. Daarnaast worden kosten toegerekend van taakveld wegen, het gaat om een deel van de kosten van straatreiniging, onderhoud duikers, baggeren en voertuigen. Verder wordt een deel van de kosten van de werkplaats toegerekend.

Over het totaal van die kosten wordt overhead toegerekend. De totale kosten van taakveld overhead worden uitgedrukt in een percentage van de totale begroting. Dat is het omslagpercentage voor het toe te rekenen bedrag aan overhead aan riolering. Om praktische redenen is ervoor gekozen om het overheadbedrag zoals dat is berekend bij de begroting 2023 mee te nemen in de berekening van de kostendekkendheid van de jaarrekening 2023.

Bij de opbrengsten is er naast de rioolheffing nog sprake van vergoedingen voor individuele diensten, zoals het aanleggen van huisaansluitingen of het legen van beerputten.

(x € 1.000)	2023
lasten taakvelden incl. omslagrente	1.899
inkomsten taakvelden excl. heffingen	13
netto lasten taakveld	1.886
<i>toe te rekenen lasten</i>	
overhead incl. omslagrente	226
BCF-BTW	-
totale lasten	2.112
<i>- kosten per inwoner in hele euro's</i>	<i>65</i>
opbrengst heffingen	2.215
dekking	105%

Op basis van bovengenoemde uitgangspunten bedroegen de kosten in 2023 € 2.112.000. De opbrengsten waren € 2.215.000. Daardoor bedroeg de kostendekkendheid in 2023 105%. Het verschil tussen de opbrengsten en de kosten bedroeg € 103.000.

In de begroting 2023 was voorzien dat de opbrengsten € 75.000 lager zouden liggen als de kosten. Dit bedrag wordt onttrokken uit de voorziening riolering en is benut als korting op de rioolheffing.

Uiteindelijk hoefde er niks te worden onttrokken maar wordt er € 103.000 toegevoegd aan de voorziening riolering. Dit levert een totaal voordeel op van € 178.000.

De kosten binnen het taakveld riolering zijn per saldo € 148.000 lager. Het is wel een resultaat van meerdere verschillen bij elkaar opgeteld:

- de salariskosten waren hoger doordat de definitieve gemeente CAO hoger uitviel dan in de oorspronkelijke begroting is opgenomen; effect -/-€ 14.000
- er zijn in 2023 weinig SSW plannen opgesteld (Systeem Stedelijk Water) hiervoor minder extern advies; effect + € 45.000
- veel eenmalige maatregelen die net onder de investeringsgrens van € 15.000 liggen; effect -/- € 30.000
- voordeel op de kapitaallasten + € 164.000 vooral door fors lagere rentelasten in 2023. Deze daling is ontstaan door een sterk oplopende rentevergoeding in 2023 voor de tegoeden die de gemeente bij het Rijk aanhoudt voor Schatkistbankieren.

- in het VGRP is uitgegaan van volledige vervanging gemalen; door goed periodiek onderhoud is dit veel minder noodzakelijk. Hierdoor voordeel op kapitaallasten; effect + € 53.000
- meer periodiek onderhoud rioolgemalen; effect -/- € 78.000
- stroomtarief in 2023 fors gestegen t.o.v. de oorspronkelijke begroting; effect -/- 28.000
- Vanuit de rioolinspectie 2023 was het noodzakelijk periodiek onderhoud wat lager als gemiddeld; effect + € 36.000

Daarnaast waren de lasten van de overige taakvelden € 11.000 lager. Door de lagere lasten was de toegerekende overhead ook € 19.000 lager.

Onderstaande tabel geeft de tarieven voor de rioolheffing voor 2023 weer zoals deze zijn vastgesteld door de raad in 2022. De raad heeft toen via een amendement besloten de rioolheffing gelijk te laten.

Tarieven rioolheffing	Begroting 2023	Begroting 2022	Verschil	Verschil %
Niet aangesloten percelen	49,20	49,20	-	0,00%
Eigenaar/bewoner				
Eenpersoonshuishouden	141,60	141,60	-	0,00%
Meerpersoonshuishouden	157,80	157,80	-	0,00%
Huurder				
Eenpersoonshuishouden	89,40	89,40	-	0,00%
Meerpersoonshuishouden	105,60	105,60	-	0,00%
Bedrijven	186,00	186,00	-	0,00%

Reclamebelasting

Tytsjerksteradiel kent een reclamebelasting. De opbrengsten worden gestort in een ondernemersfonds. Daarmee kunnen ondernemers in het centrum promotionele activiteiten organiseren en inspelen op de ontwikkelingen van het Nieuwe Winkelen en de leegstandsproblematiek.

De reclamebelasting rekent een vast bedrag van € 75 per object en een flexibel bedrag van € 1,90 per € 1.000 van de WOZ-waarde (niet-woningen). De WOZ-waarde kan elk jaar veranderen. Om toch een financieel stabiel fonds te houden kan het flexibele bedrag ook elk jaar aangepast worden.

De werkelijke opbrengst reclamebelasting bedroeg in 2023 € 38.671. Dit is gestort in de Voorziening ondernemersfonds. Uit de voorziening is in 2023 een voorschotbijdrage aan de Stichting Ondernemersfonds Burgum uitgekeerd van € 36.000. De voorziening bedraagt op 31 december 2023 € 29.000.

Toeristenbelasting

Wanneer je overnacht in een hotel, pension, vakantiehuisje of camping in de gemeente Tytsjerksteradiel, moet je toeristenbelasting betalen. De eigenaar van het vakantieverblijf draagt deze af aan de gemeente. In 2023 was het tarief voor de toeristenbelasting € 1,50 per persoon, per overnachting. De gemeente verwachtte dat er in 2023 € 432.000 aan toeristenbelasting zou worden opgehaald, maar dit bleek uiteindelijk € 554.000 te zijn.

Kwijtschelding

Mensen met een laag inkomen en weinig vermogen kunnen een verzoek om kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen indienen. Op grond van de landelijke kwijtscheldingsnormen (uitvoeringsregeling), artikel 26 Invorderingswet 1990 wordt het ingediende verzoek getoetst of de belastingschuldige recht heeft op gehele of gedeeltelijke kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing, rioolheffing en/of onroerende zaakbelasting. Het kwijtgescholden bedrag hoeft de belastingschuldige niet te betalen.

Kwijtschelding	2023	2022
Automatische kwijtschelding	314	298
Ambtshalve kwijtschelding	–	–
Toekenning op aanvraag (volledig)	153	163
Toekenning op aanvraag (gedeeltelijk)	2	11
Totaal aantal toegekende kwijtscheldingen	469	472
Totaal aantal afgewezen kwijtscheldingen	129	190
Kwijtgescholden belastingbedragen	152.700	152.500

B – Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen maakt duidelijk in hoeverre de gemeente financieel in staat is om onvoorziene gebeurtenissen op te vangen. Weerstandsvermogen onderscheiden we in twee delen

- weerstandscapaciteit
- risicobeheersing

Met weerstandscapaciteit bedoelen we alle middelen en mogelijkheden waarmee de gemeente onvoorziene kosten op kan vangen. Dat geldt bijvoorbeeld voor alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en maar die gevolgen kunnen hebben op de financiële positie van de gemeente.

Deze paragraaf geeft een beeld van de weerstandscapaciteit en de risico's en het beleid dat daarbij hoort. Ook presenteren we een aantal verplichte kengetallen. Deze vertellen iets over de financiële positie van onze gemeente.

Risicomanagement en het weerstandsvermogen zijn nauw met elkaar verbonden. Het doel van het hebben van weerstandsvermogen is dat er een buffer aanwezig is om de financiële tegenvallers op te vangen zodra risico's werkelijkheid worden.

Verloop reserves en voorzieningen in de begrotingsperiode

Het saldo van de jaarrekening beschouwen we als *incidentele weerstandscapaciteit*. De reserves zien we als *structurele weerstandscapaciteit*.

De raad beslist over de inzet van de Algemene Reserve. De Bestemmingsreserves zijn nadrukkelijk voor specifieke doelen bestemd.

Eigen vermogen (reserves) (x € 1.000)	Boekwaarde per 1-1-2023	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Boekwaarde per 31-12-2023
• Algemene reserve	21.607	16.739	6.282	32.064
• Bestemmingsreserve	9.205	1.048	3.631	6.622
• Resultaat na bestemming	10.593	7.740	10.593	7.740
TOTAAL	41.405	25.527	20.506	46.426

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit laat zien hoe de gemeente eenmalige tegenvallers op kan vangen. Feitelijk is dit de optelsom van het *vrij te gebruiken* deel van de reserves en de *stille* reserves.

- Het vrij te gebruiken deel van de reserves is dat deel waarvan nog geen bestemming is vastgelegd. In onze gemeente is dit de Algemene Reserve.

- De stille reserves zijn bezittingen die op de balans lager zijn gewaardeerd dan de marktwaarde én op korte termijn verkoopbaar zijn. Voor zover op dit moment bekend, heeft onze gemeente geen stille reserves.

Daarnaast hebben we in de exploitatie een aantal stelposten opgenomen voor onvoorziene eenmalige uitgaven.

Structurele weerstandscapaciteit

Met structurele weerstandscapaciteit worden de middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in het jaar op te vangen, zonder dat dit gevolgen heeft voor de uitvoering van bestaande taken.

Bij ons gaat het dan om het *begrotingsoverschot* en de *onbenutte belastingcapaciteit*. De onbenutte belastingcapaciteit geeft aan in hoeverre we de mogelijkheid hebben om vooral de OZB-tarieven te verhogen.

Structurele weerstandscapaciteit (x € 1.000)	prim. begr.	begr. na wijziging	rekening saldo
Begrotingsoverschot	1.260	4.054	39.462
Onbenutte belastingcapaciteit (OZB)	–	–	–
Onbenutte belastingcapaciteit (ASH)	–	–	–
Onbenutte belastingcapaciteit (Rioolrecht)	–	–	–
TOTAAL	1.260	4.054	39.462

Ratio weerstandsvermogen

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt de ratio van het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandsvermogen}}$$

De gemeente streeft naar een minimaal voldoende weerstandsvermogen met een waarderingscijfer voor de ratio tussen 1,0 – 1,4 (klasse C). De ratio voor weerstandsvermogen bedraagt voor 2023 7,12. Dat betekent dat wij voldoende weerstandscapaciteit hadden om de gekwantificeerde risico's op te vangen.

Op basis van de door ons uitgevoerde risico-inventarisatie, de weerstandsratio van 7,12 en het beeld van onze meerjarenbegroting zijn wij als college van mening dat de normale bedrijfsvoering financieel kan worden voortgezet.

Vaststellen omvang en impact risico

Risicoklassen

Risico's worden verdeeld in verschillende groepen, genaamd risicoklassen. Om te bepalen of we een risico wel of niet meenemen in de berekening van ons financiële weerstandsvermogen, gebruiken we deze risicoklassen.

Risicoklassen zijn groepen van risico's die we op basis van hun ernst indelen. We gebruiken hiervoor een tabel waarin de risicoklasse loopt van 1–20 punten.

De hoogte van de risicoklasse bepaalt of de organisatie het risico opneemt voor de bepaling van het weerstandsvermogen of een voorziening vormt. Om de risicoklasse te beoordelen spelen de kans van optreden en de omvang van het totale risico een rol. Het is belangrijk dat deskundigen hun mening geven over de risico's op basis van hun ervaring en kennis 'Professional judgement'. Dit is geen complexe wetenschappelijke analyse.

Het is belangrijk om te weten dat de kans van optreden en de omvang van het risico beide meespelen bij het bepalen van de risicoklasse.

Risicoklasse	Kans 1	Kans 2	Kans3	Kans 4	Kans 5
Bruto omvang * kans	<10%	10%–30%	30%–60%	60%–80%	80%
score 5: > € 2.500.000	5	10	15	20	voorziening vormen
score 4: € 1.250.000 – € 2.500.000	4	8	12	16	
score 3: € 500.000 – € 1.250.000	3	6	9	12	
score 2: € 100.000 – € 500.000	2	4	6	8	
score 1: < € 100.000	1	2	3	4	

Financiële vertaling risico's

Om de risico's te beoordelen, gebruiken we een score. Deze score wordt berekend door twee dingen te vermenigvuldigen: hoe groot de kans is dat iets gebeurt en hoe groot de gevolgen zullen zijn als het gebeurt.

Als de kans 30%–60% is, krijgt het risico een score van 3. Als de gevolgen € 1.000.000 zijn, krijgt het risico ook een score van 3. De totale score is dan $3 \times 3 = 9$.

Er zijn drie verschillende scores: groen, geel en rood.

Groene klasse

Risico's in de groene vlakken worden als laagste ingeschaald. Het risico is wel in beeld, maar er is geen extra aandacht voor nodig is. We bespreken deze risico's elk jaar en lichten ze beperkt toe in de begroting.

Gele klasse

Risico's in de gele vlakken worden opgenomen bij de bepaling van het weerstandsvermogen met een toelichting in de begroting en de jaarrekening. Het risico is iets hoger is. We leggen deze risico's ook uit in de begroting.

Rode klasse

Deze risico's worden als hoog ingeschaald en vragen extra aandacht en sturing. Ook deze risico's worden meegenomen in de bepaling van het weerstandsvermogen met een specifieke toelichting in de begroting en jaarrekening. Ook komen deze risico's in de periodieke overleggen (kwartaalgesprekken) tussen directie en management aan de orde.

Voorziening

Wanneer een risico zich bevindt in risicoklasse 5 wordt altijd een voorziening gevormd.

Bepaling weerstandsvermogen

De gele en rode risico's zijn bepalend voor het weerstandsvermogen van de gemeente. Op deze risico's worden beheersmaatregelen genomen. Door de te nemen beheersmaatregel kan het bruto risico, of de kans van optreden dalen. Hierdoor ontstaat een netto risico wat opgenomen wordt in de paragraaf weerstandsvermogen.

Tijdens de periodieke risicosessie en/of de interne controles worden opzet, bestaan en werking van de beheersmaatregel geëvalueerd.

- a. Opzet: is de beheersmaatregel beschreven in de AO en werkinstructies?
- b. Bestaan: worden beheersmaatregelen in de praktijk uitgevoerd?
- c. Werking: Is er sprake van adequate werking? Dekt de beheersmaatregelen inderdaad juist, tijdig en volledig de risico's af?

Gemeente Brede Risico Analyse (GBRA)

Traditioneel worden veel risico's nog altijd financieel beoordeeld. Dit komt ook terug in de methodiek die gemeenten hebben met de paragraaf weerstandsvermogen.

Als gemeente vinden we het belangrijk om deze integrale benadering als basis te hebben. Daarom streven wij naar een Gemeente Brede Risico Analyse (GBRA), die bovenstaande terreinen dekt. Door risico-inventarisatie plaats te laten vinden door een GBRA is er goed zicht op het totaal aan risico's.

Het beleidskader is vooral opgesteld vanuit de GBRA-gedachte. In deze paragraaf besteden we zowel aandacht aan de risico's met impact op de weerstandscapaciteit en overige risico's. Deze risico's komen uit de GBRA naar voren en zijn beoordeeld als impactvol.

Verzekering van risico's

Een deel van de operationele risico's kan worden afgedekt door het afsluiten van verzekeringen. We maken daarbij een afweging tussen de kans op schade en de kosten daarvan enerzijds en de verzekeringspremie anderzijds. Het bestaande beleid wordt periodiek beoordeeld en indien nodig bijgesteld. Wat betreft het eigen risico is gekozen voor het standaard eigen risico per gebeurtenis.

Specificatie van risico's

Benodigd weerstandsvermogen	Omvang van het risico	Fin. klasse	Kans van optreden		Risico klasse	Benodigd weerstands- vermogen
bedragen in €						
Risico's met effect op het weerstandsvermogen						
Sociaal Domein – Jeugdzorg en Wmo	800.000	3	3	30%–60%	9	800.000
Algemene uitkering uit gemeentefonds	800.000	3	3	30%–60%	9	800.000
Ombuigingen	1.000.000	3	3	30%–60%	9	1.000.000
Ontvlechting Werkmaatschappij 8KTD	1.710.000	4	3	30%–60%	12	1.710.000
Integraal Huisvestings Plan (IHP)	1.280.000	4	3	30%–60%	12	1.280.000
Risico's zonder effect op het weerstandsvermogen						
Borgstelling geldleningen aan woningcorporaties	–	1	1	0%–10%	1	–
Bouwgrondexploitatie	–	1	1	0%–10%	1	–
Omgevingswet	–	1	1	0%–10%	1	–
Duurzaamheid	–	1	1	0%–10%	1	–
Stikstofdossier	–	1	1	0%–10%	1	–
TOTAAL						5.590.000

Onderwerp	Sociaal domein – Jeugdzorg en WMO
Risico	De maatwerkvoorzieningen binnen de Jeugdzorg de Wmo (inclusief Beschermd Wonen) zijn open-einde regelingen. In de afgelopen jaren hebben we steeds meer data en kennis verkregen om de kosten in de Jeugdzorg en de Wmo te voorspellen en te volgen. Deze prognose is ook opgenomen in de meerjarige begroting. Ondanks dat blijft het risico bestaan dat de groei van het aantal cliënten hoger is dan verwacht. Zeker voor de cliënten die hoog-specialistische zorg ontvangen kan een stijging (of een daling) leiden tot een forse financiële bijstelling. In de begroting houden we namelijk rekening met een gemiddeld aantal cliënten die hoog-specialistische zorg ontvangen.
Strategie	Maandelijks worden er prognoses gemaakt van de Jeugd en Wmo maatwerkvoorzieningen. Hierbij wordt de ontwikkeling van het aantal cliënten en de kosten daarvan gemonitord. Indien noodzakelijk zal de raad via de planning- en controlcyclus documenten worden geïnformeerd over de afwijkingen ten opzichte van de begroting.
Financieel gevolg	€ 800.000
Kans van optreden	50%
Benodigd weerstandsvermogen	€ 800.000
Incidenteel/Structureel	Structureel
Status	Ongewijzigd t.o.v. voorgaand jaar

Onderwerp	Algemene uitkering uit het gemeentefonds
Risico	Voor het meerjarenperspectief wordt in de circulaires van het Rijk onvoldoende aangegeven waar de gemeenten rekening mee kunnen houden. In die zin blijft de algemene uitkering als belangrijkste inkomstenbron voor de gemeente een risico. Berichtgeving betreffende ontwikkelingen algemene uitkering uit het gemeentefonds blijven wij nauwlettend volgen. Zodra meer zekerheid wordt geboden zullen wij een nieuwe berekening confronteren met de berekende algemene uitkering in de begroting. Eventuele verschillen inbrengen via reguliere planning- en controlcyclus en daar waar nodig de raad vooraf informeren. Daarnaast wordt nog gewerkt aan de verdere uitwerking van de herijking van het gemeentefonds. Het is nog niet bekend hoe dit voor onze gemeente uitpakt.
Strategie	Berichtgeving betreffende ontwikkelingen algemene uitkering uit het gemeentefonds nauwlettend volgen. Zodra meer zekerheid wordt geboden zullen wij een nieuwe berekening confronteren met de berekende algemene uitkering in de begroting. Eventuele verschillen inbrengen via reguliere planning- en controlcyclus en daar waar nodig de raad vooraf informeren.
Financieel gevolg	€ 800.000
Kans van optreden	50%
Benodigd weerstandsvermogen	€ 800.000
Incidenteel/Structureel	Structureel
Status	Ongewijzigd t.o.v. vorig jaar

Onderwerp	Ombuigingen
Risico	In de Kadernota 2021 en Begroting 2021 zijn ombuigingen meegenomen. Deze ombuigingen schetsen de te realiseren bezuinigingen en benodigde incidentele investeringen om structurele bezuinigingen mogelijk te maken. Het risico is aanwezig dat de begrote bezuinigingsbedragen niet of niet geheel worden gerealiseerd in het betreffende jaar waarin deze bedragen zijn begroot. De meeste ombuigingen zijn nu geëffectueerd, of via deze begroting afgevoerd.
Strategie	Continue monitoring via de P&C cyclus zodat eventueel tijdig kan worden ingespeeld op het niet of niet geheel realiseren van de ombuigingen en/of taakstellingen.
Financieel gevolg	€ 1.000.000
Kans van optreden	50%
Benodigd weerstandsvermogen	€ 1.000.000
Incidenteel/Structureel	Structureel
Status	Gewijzigd t.o.v. van vorig jaar

Onderwerp	Ontvlechting Werkmaatschappij 8KTD
Risico	Op 22 juni 2023 hebben de beide raden aangegeven dat ze kiezen voor ontvlechting van de samenwerking. Naar verwachting gaat dit structureel meer kosten.
Strategie	Proces van ontvlechting van de werkmaatschappij 8KTD en de opbouw van de gemeentelijke organisatie zo goed mogelijk in beeld brengen.
Financieel gevolg	€ 1.710.000
Kans van optreden	50%
Benodigd weerstandsvermogen	€ 1.710.000
Incidenteel/Structureel	Structureel
Status	Gewijzigd t.o.v. van vorig jaar

Onderwerp	Integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP)
Risico	In de nabije toekomst staat de gemeente de nodige investeringen te wachten op onderwijsgebied in diverse dorpen. Afhankelijk van keuzes die gemaakt zullen worden op het gebied van multifunctionaliteit kan dit een substantieel beslag gaan leggen op beschikbare middelen in de exploitatie. Qua investering wordt gedacht aan een bandbreedte tussen de € 16.000.000 en € 32.000.000. Voor de exploitatie betekent dit op basis van afschrijving 40 jaar en rente 1,5% € tussen 640.000 en € 1.280.000.
Strategie	Bij de totstandkoming en uitvoering van de investeringen de ontwikkelingen hierin monitoren zodat in voorkomende gevallen van afwijkingen hierop tijdig geacteerd kan worden in de p. en c. cyclus.
Financieel gevolg	€ 1.280.000
Kans van optreden	50%
Benodigd weerstandsvermogen	€ 1.280.000
Incidenteel/Structureel	Structureel
Status	Nieuw

Risico's zonder effect op het weerstandsvermogen

Onderwerp	Borgstelling geldleningen aan woningbouwcorporaties
Risico	Onze gemeente staat per 1-1-2022 borg voor een bedrag van 93,4 miljoen waarvan 82,1 miljoen betrekking heeft op woningcorporatie WoonFriesland. Het totale bedrag aan borgstellingen is overgedragen aan het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) waarbij de gemeente samen met het rijk als tertiaire achtervanger optreedt. Dit betekent in de praktijk, dat de corporatie in eerste wordt aangesproken (primair), daarna het WSW (secundair) en dan pas de gemeente en het rijk (tertiar, elk voor 50%).
Strategie	WSW is onze waarborg voor het goed volgen van mogelijke risico's. Het WSW stelt eisen aan de kredietwaardigheid van de woningbouwcorporaties.
Financieel gevolg	Verstrekken van een renteloze lening aan het WSW samen met het Rijk als tertiaire achtervang. Lening wordt te zijner tijd weer door het WSW afgelost. Relatief gering rentenadeel voor gemeente en rijk.
Kans van optreden	Heel klein
Benodigd weerstandsvermogen	–
Incidenteel/Structureel	Structureel
Status	Ongewijzigd t.o.v. vorig jaar

Onderwerp	Bouwgrondexploitatie
Risico	Het hebben van een bouwgrondexploitatie brengt financiële risico's met zich mee. In de paragraaf Grondbeleid worden de financiële risico's van de bouwgrondexploitatie toegelicht.
Strategie	Door het jaarlijks opstellen van geactualiseerde berekeningen op basis van de meest recente ontwikkelingen kunnen wij de raad tijdig informeren via de reguliere P&C-cyclus.
Financieel gevolg	Mede afhankelijk van economische ontwikkelingen
Kans van optreden	30%
Benodigd weerstandsvermogen	–
Incidenteel/Structureel	Structureel
Status	Ongewijzigd t.o.v. vorig jaar

Onderwerp	Omgevingswet
Risico	De Omgevingswet bundelt en moderniseert de wetten voor de leefomgeving. Hierbij gaat het onder meer om wet- en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. De Omgevingswet staat voor een goed evenwicht tussen het benutten en beschermen van de leefomgeving. Invoering van de Omgevingswet is per 1 januari 2024 en hier is en wordt dan ook hard aan gewerkt. Het vraagt van de organisatie aanpassingen in o.a. werkprocessen, ICT en dienstverlening. Landelijk zijn hier minimale eisen aan gesteld. De invoering van de Omgevingswet is de grootste stelselwijziging binnen het fysieke domein, waardoor nog niet alle effecten en benodigdheden voor de implementatie zijn te

Onderwerp	Omgevingswet
	overzien. Zo is de datum van invoering al een paar keer uitgesteld en is het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) nog in ontwikkeling.
Strategie	–
Financieel gevolg	–
Kans van optreden	–
Benodigd weerstandsvermogen	–
Incidenteel/Structureel	Structureel
Status	Ongewijzigd t.o.v. vorig jaar

Onderwerp	Duurzaamheid
Risico	In de gemeentelijke Duurzaamheidsagenda is een aantal keuzes opgenomen die in meer of mindere mate van invloed kunnen zijn op het weerstandsvermogen. Met name de energietransitie op basis van het klimaatakkoord zal veel extra inzet, en dus kosten, met zich meebrengen. Uit een eerste ruwe uitkomst van het onderzoek van de Raad voor het openbaar bestuur blijkt dat de benodigde inzet, om invulling te kunnen geven aan het klimaatakkoord, in de periode 2022–2030 fors is. Het is nog niet duidelijk of hier ook structureel Rijksmiddelen tegenover staan.
Strategie	–
Financieel gevolg	–
Kans van optreden	–
Benodigd weerstandsvermogen	–
Incidenteel/Structureel	Structureel
Status	Ongewijzigd t.o.v. vorig jaar

Onderwerp	Stikstofdosier
Risico	De depositie van stikstof (ammoniak en stikstofoxiden) is schadelijk voor de natuur. Het Rijk en de provincies hebben de taak ervoor te zorgen dat de stikstofdepositie wordt teruggedrongen en de natuur herstelt. Op 10 juni 2022 is de Startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied aangeboden aan de Tweede Kamer. In deze Startnotitie zijn richtinggevende emissiereductiedoelen voor stikstof opgenomen. Aan de provincies de taak om deze richtinggevende doelen in 2023 nader uit te werken in gebiedsplannen. In welke vorm dit zal zijn, is nog onzeker. Daarnaast dient de Raad van State nog in een verscheidenheid aan zaken rond het thema stikstof een uitspraak te doen. Deze uitspraken kunnen van grote invloed zijn op de huidige regelgeving. Stikstof blijft een issue en kan belemmerend zijn voor nieuwe plannen van zowel derden als van de gemeente zelf. Het is daarnaast uiterst onzeker in hoeverre de huidige stikstofregels standhouden.
Strategie	–

Onderwerp	Stikstofdosier
Financieel gevolg	–
Kans van optreden	–
Benodigd weerstandsvermogen	–
Incidenteel/Structureel	Structureel
Status	Ongewijzigd t.o.v. vorig jaar

We hebben gekeken naar de risico's in onze financiële verslaglegging en berekend of het weerstandsvermogen voldoende is om problemen op te lossen als die zich voordoen. We hebben geconcludeerd dat we genoeg weerstandsvermogen hebben om deze risico's aan te kunnen.

Kengetallen

Kengetallen zijn verplicht. Ze vertellen iets over de financiële gezondheid van de gemeente. Hieronder staan de cijfers vanaf 2020.

LEGENDA						
ontwikkeling t.o.v. vorige meting			prognose mjb 2024 – 2026			
ongunstig			ongunstig			
neutraal			neutraal			
gunstig			gunstig			
nog geen gegevens			geen/onvoldoende gegevens			
Kengetal	O P	Begroting 2023	Rekening 2023	Rekening 2022	Rekening 2021	Rekening 2020
Belastingcapaciteit		115,88	99,67	98,73	101,53	110,34
t.o.v. begroting 2023						
prognose o.b.v. historie						
toelichting	Minimaal nadelig verschil ten opzichte van 2021.					
Grondexploitatie		0,86	1,30	0,92	1,08	0,69
t.o.v. begroting 2023						
prognose o.b.v. historie						
toelichting						
Netto schuldquote		44,03	0,30	4,84	19,51	26,03
t.o.v. begroting 2023						
prognose o.b.v. historie						
toelichting						
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen		41,56	-1,20	2,56	16,50	22,14
t.o.v. begroting 2023						
prognose o.b.v. historie						
toelichting						
Solvabiliteitsratio		26,04	47,75	48,84	43,12	35,01
t.o.v. begroting 2023						
prognose o.b.v. historie						
toelichting						
Structurele exploitatieruimte		3,34	4,51	4,01	6,53	3,83
t.o.v. begroting 2023						
prognose o.b.v. historie						
toelichting						

Toelichting begrippen

Grondexploitatie	Dit kengetal laat zien hoeveel de waarde van de grond die we gebruiken om te bouwen opbrengt in vergelijking met al het geld dat we hebben verdiend. We rekenen daarbij niet het veranderen van onze reserves mee in het afgelopen jaar.
Netto schuldquote	De netto schuldquote laat zien hoeveel schulden de gemeente heeft in vergelijking met het geld dat ze zelf hebben. Om de schuldquote te verbeteren, kan de gemeente ervoor zorgen dat ze minder schulden hebben, meer bezittingen hebben of meer geld verdienen.
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	De netto schuldquote laat zien hoeveel schuld de gemeente heeft in verhouding tot het geld dat ze zelf hebben. Om de schuldquote te verbeteren kan de gemeente de schulden verlagen, meer bezittingen krijgen of meer geld verdienen. Om te zien of de gemeente geld heeft doorgeleend, wordt de netto schuldquote ook berekend zonder dat geleende geld. Ook dan kan de schuldquote verbeterd worden door minder te lenen, meer bezittingen te krijgen of meer geld te verdienen.
Solvabiliteitsratio	Dit getal laat zien hoe goed de gemeente haar financiële verplichtingen kan nakomen. Een hoger getal betekent dat de gemeente beter in staat is om te gaan met financiële problemen. Het getal hangt af van hoe de gemeente haar bezittingen waardeert. Dit verschilt per gemeente. De solvabiliteit kan verbeterd worden door meer eigen geld te hebben (bijvoorbeeld door aandelen te verkopen) of minder geld te lenen.
Structurele exploitatieruimte	Dit kengetal kijkt naar het geld dat binnenkomt en het geld dat uitgaat, en hoe dit zich verhoudt tot het totale geld dat binnenkomt. Als het getal positief is, betekent dit dat er genoeg geld binnenkomt om alle uitgaven te betalen. Dit cijfer kan verbeteren door meer geld binnen te krijgen of minder geld uit te geven.
Belastingcapaciteit	Dit kengetal geeft aan hoeveel geld de gemeente heeft om financiële tegenvallers op te vangen of om nieuw beleid te maken. Hierbij wordt er rekening gehouden met de kosten voor wonen en de belastingen die de gemeente kan vragen. Dit wordt vergeleken met het gemiddelde van heel Nederland van vorig jaar. Zo kan er gekeken worden hoeveel ruimte er is en of er genoeg geld is.

C – Onderhoud kapitaalgoederen

Tytsjerksteradiel beheert een groot gebied met openbare ruimte waar mensen wonen, werken en recreëren. Om dit mogelijk te maken, zijn er verschillende dingen nodig, zoals wegen, riolering, water, groen, verlichting en gebouwen. Dit noemen we kapitaalgoederen. Het is belangrijk dat deze kapitaalgoederen goed worden onderhouden, omdat dit invloed heeft op de kwaliteit van de voorzieningen en de kosten die hiermee gemoeid zijn.

Om de kapitaalgoederen te kunnen gebruiken, moeten er investeringen worden gedaan. Het is echter net zo belangrijk om bestaande kapitaalgoederen goed te onderhouden, zodat ze blijven werken voor huidige en toekomstige generaties. De gemeente wil dit op een duurzame manier doen, waarbij zowel bovengrondse als ondergrondse voorzieningen worden meegenomen. Het onderhoud moet ervoor zorgen dat de gebouwen en voorzieningen veilig, schoon en heel blijven, met zo min mogelijk kosten. In deze paragraaf wordt hier verder op ingegaan.

Wegen en bruggen

We werken aan wegen (en conservering beweegbare bruggen) vanuit het in 2020 vastgestelde beheerplan. De kwaliteit van het areaal voldoet nu nog aan de vastgestelde normen voor beeldkwaliteit en streefwaardes op basis van de beheersystematiek van het CROW. Door de enorme prijsstijging voor onder meer materialen en levering van diensten zien we dat de beschikbare budgetten steeds verder onder druk komen te staan. In 2023 is begonnen met het opstellen van het nieuwe beheerplan wegen. De basis voor dit nieuwe beheerplan is een nieuw vast te stellen beeldkwaliteitsplan wegen op basis van de CROW-systematiek. Hierin wordt per wegtype vastgelegd wat het na te streven kwaliteitsniveau is. Zodra dit bekend is, kunnen de gevolgen daarvan worden uitgewerkt in het beheerplan. De planning is dat beide plannen in 2024 worden vastgesteld. Verder zijn in 2022 de voorbereidingen gestart voor het uitbreiden van het glasvezelnetwerk in de gemeente. In de periode tot en met 2024 krijgt ons areaal te maken met deze uitbreiding in kabels en leidingen. De gemeenteraad heeft ingestemd met een (tijdelijke) formatie-uitbreiding ten behoeve van het houden van toezicht en directievoering op deze werken.

Gebouwen

De essentie van een beheerplan voor gemeentelijke gebouwen is de instandhouding van het gebouw nadat het gerealiseerd is, tot aan het moment dat het ofwel een kapitaalinjectie behoeft (functioneel niet meer te gebruiken, een andere functie moet krijgen, niet meer aan de geldende eisen voldoet), ofwel wordt afgestoten of gesloopt. Het beheerplan voorziet dus in het in een goede staat houden van de gemeentelijke gebouwen in de gebruiksfase. De werkzaamheden die daaruit voortvloeien worden bepaald door wettelijke eisen waaraan voldaan moet worden, zoals legionella, veiligheid en de normen voor elektrische installaties. De onderhoudssituatie van de gemeentelijke gebouwen is goed op orde en de beschikbare middelen zijn toereikend om hierin te blijven voorzien. Wel is er besloten om meerdere vervangingsinvesteringen in gemeentelijke gebouwen uit te stellen in verband met onzekerheden over het blijven gebruiken van deze gebouwen.

Riolering

Om de gemeentelijke wettelijke zorgplicht inzake de waterhuishouding zo goed mogelijk in te vullen is het vGRP geactualiseerd in 2020. Hierbij is de keuze gemaakt door de gemeenteraad, met het oog op de voorziene klimatologische veranderingen, om het beheer vanuit een “klimaat-robust scenario” vorm te geven. Het nieuwe vGRP biedt daarmee een uitvoeringsinstrument voor de gemeentelijke watertaken. In het vGRP wordt een beleidskader gegeven voor de periode van 2020–2025, en hierin zijn ambities uitgewerkt waarin meer aandacht is voor het klimaat-robust inrichten van de openbare ruimte, meer inzet op advies en voorlichting aan burgers op het gebied van vergroening, afkoppeling, en klimaat-robust handelen. Hiermee is ook tegemoetgekomen aan de accenten die vanuit de gemeenteraad en burgers aan de gemeentelijke beheersorganisatie zijn meegegeven.

Sportaccommodaties

Conform het in 2022 geactualiseerde beheerplan sportvelden wordt invulling gegeven aan de instandhouding van kwalitatief goede sportvelden waarop veilig gesport kan worden.

D – Financiering

Bij het beheer van het geld binnen de gemeente, ook wel financiering of treasury genoemd, is het belangrijk om ervoor te zorgen dat er altijd genoeg geld beschikbaar is om de rekeningen te betalen. Als er niet genoeg geld is, moet de gemeente geld lenen. Als er juist te veel geld is, moet dit tijdelijk worden opgeslagen bij de overheid.

Het Rijk heeft regels opgesteld hoe gemeenten hun geld moeten beheren. Deze regels staan in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). De wet bepaalt ook dat gemeenten een treasurystatuut moeten hebben. Hierin staat hoe de gemeente geld mag lenen of uitlenen.

Treasurybeleid

De wet stelt verplichtingen op het gebied van treasury. We hebben daarnaast ook zelf verplichtingen vastgelegd in het Treasurystatuut. De wet Fido stelt dit verplicht. Er staat in waarvoor we verantwoordelijk zijn:

- de treasuryfunctie
- de uitvoering van de treasury
- het risicobeheer

Het statuut is in 2023 niet gewijzigd en de treasuryfunctie is binnen de regels van het statuut uitgevoerd.

Schatkistbankieren

Vanaf december 2013 moeten gemeenten hun eventuele overtollige tegoeden op een speciale bankrekening bij de overheid bewaren. Dit heet "schatkistbankieren" en het helpt om de schulden van Nederland te verminderen (EMU-schuld). We mogen een klein bedrag nog wel buiten deze bankrekening houden, omdat dat handiger is.

Dit bedrag, het drempelbedrag, is voor onze gemeente in 2023 € 1.918.000. Het gemiddelde tegoed van de gemeente over een kwartaal mag niet hoger zijn dan deze drempel. Onderstaande tabel toont het gemiddelde tegoed over de vier kwartalen.

Benutting drempelbedrag SKB (x € 1.000)	Bedragen 2023
Kwartaal 1	230
Kwartaal 2	299
Kwartaal 3	315
Kwartaal 4	237
Gemiddeld	270

Renterisico

Als de rente voor leningen erg verandert, kan het zijn dat de gemeente ook veel meer of minder rente moet betalen aan de bank. Daarom bepaalt de wet Fido dat gemeenten aan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm moeten voldoen.

Kasgeldlimiet

Om tijdelijke tekorten op de lopende rekening aan te vullen trekt de gemeente kortlopende geldleningen aan. Het voordeel van dit type leningen is dat het rentepercentage zeer laag is. Dit mag tot aan een bepaald maximum, de kasgeldlimiet. Deze limiet beperkt dus het renterisico op financieringen voor de korte termijn.

Kasgeldlimiet (x € 1.000)	2023
• begrotingstotaal per 1 januari	95.888
• het door de minister vastgestelde percentage	8,5%
Kasgeldlimiet	8.151

In 2023 mocht de gemeente maximaal € 8.151 miljoen aan kortlopende geldleningen aantrekken.

Er is in 2023 geen kasgeldlening of kortlopende lening aangetrokken.

In alle vier kwartalen van 2023 heeft de gemeente zich aan de kasgeldlimiet gehouden en deze niet overschreden.

Renterisiconorm

De renterisiconorm zorgt ervoor dat we niet te veel risico nemen met leningen voor de lange termijn. We mogen elk jaar niet meer dan 20% van ons budget besteden aan aflossingen en renteveranderingen. Hieronder staat wat de norm is voor 2023.

Renterisiconorm (x € 1.000)	Begroting 2023
• begrotingstotaal per 1 januari	95.888
• vastgesteld percentage (wet FIDO)	20,0%
• renterisiconorm	19.178
• aflossingen	1.640
• ruimte onder renterisiconorm	17.538

Renteschema

We zijn verplicht om een schema te maken waarin we uitleggen hoeveel rentekosten we hebben en hoe we deze verdelen. Voor 2023 ziet het er als volgt uit.

Renteschema rekeningjaar 2023 (bedragen x € 1.000)		
Externe rentelasten lange financiering	738	
Externe rentelasten korte financiering	-	
Externe rentebaten (WoonFriesland)	-	
Externe rentebaten hypotheek	27-	
Externe rentebaten korte financiering	660-	
Saldo externe rentelasten		51
Rente toe te rekenen aan de bouwgrondexploitatie	16-	
Rente toe te rekenen wegens projectfinanciering	-	
Rentebaten van doorverstrekte leningen projectfinanciering	-	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		16-
TOTAAL aan taakvelden toe te rekenen externe rente		35
Rente eigen vermogen	-	
Rente over voorzieningen (gewaardeerd tegen contante waarde)	-	
Aan taakvelden (incl. taakveld overhead) toe te rekenen rente		35
Boekwaarde vaste activa per 01-01-2023 (excl. bouwgrond)	51.429	
Boekwaarde leningen woningbouw per 01-01-2023	-	
Boekwaarde voor berekening omslagpercentage per 01-01-2023	51.429	
Omslagpercentage	0,068%	
Omslagpercentage afgerond	0,010%	
WERKELIJK aan taakvelden toegerekende rente		55
Renteresultaat op taakveld treasury		20-

Het renteresultaat is een administratief resultaat. Het gaat om het verschil tussen het *saldo van de externe rentelasten* en de *aan de programma's toegerekende rentelasten*. Dit renteresultaat heeft géén invloed op het begrotings- en/of rekeningsaldo.

Leningen

Hieronder staan cijfers over leningen die de gemeente heeft uitgegeven en heeft opgenomen.

Opgenomen langlopende leningen (excl. woningbouw)

Leningnr.	Kredietverstrekker	Schuld in € per		Rente in %
		1-1-2023	31-12-2023	
200001	Ver. Chr. Voortgez. Onderwijs	113.445	113.445	0.00%
200601	BNG	1.080.000	960.000	3.86%
200701	BNG	1.600.000	1.440.000	4.45%
200801	BNG	1.320.000	1.200.000	4.85%
200802	BNG	5.280.000	4.800.000	4.95%
200803	BNG	1.760.000	1.600.000	5.00%
200901	BNG	1.920.000	1.760.000	1.16%
201101	BNG	1.680.000	1.560.000	4.70%
201201	BNG	1.800.000	1.680.000	3.20%
201301	BNG	1.600.000	1.500.000	3.02%
201401	BNG	1.700.000	1.600.000	2.73%
		19.853.445	18.213.445	

Uitgezette leningen gemeenteambtenaren

Het saldo aan uitgezette hypotheke bedraagt op:

- 31-12-2022 : € 1.985.253
- 31-12-2023 : € 1.688.784

E – Bedrijfsvoering

Onze bedrijfsvoering is gericht op de interne dienstverlening, zodat we ons werk goed kunnen doen. Wij willen u graag informeren u over de onderwerpen die in 2023 bij hebben gedragen aan de kwaliteit van ons werk. U kunt hierover lezen in ons Jaarverslag onder het kopje "Overhead" binnen de programma's en "In vogelvlucht" (hoofdstuk 1.3) onder het kopje "Bestuur en Dienstverlening".

Ombuigingen

In het kader van de jaarrekening 2023 is de stand van zaken met betrekking tot de ombuigingen geactualiseerd. Op basis van de motie van het CDA bij de behandeling van de Kadernota 2024–2027 is besloten om het pakket van de nog niet gerealiseerde ombuigingen tegen het licht te houden en de uitkomsten (en verwerking) hiervan mee te nemen in de begroting 2024–2027 en eveneens te verwerken in deze jaarrekening. We hebben dit geregeld in de begrotingswijzigingen van december.

Risicomanagement

In 2022 heeft de Rekenkamer Commissie het rapport 'Managen van risico's' afgerond. Dit rapport is goedgekeurd door de raad op 2 juni 2022. Er zijn aanbevelingen gedaan en er is afgesproken om een beleidskader Risicomanagement op te stellen waar de aanbevelingen zoveel mogelijk worden opgenomen. In 2023 is het beleidskader Risicomanagement voorgelegd aan beide gemeenteraden en het Algemeen Bestuur van de Werkmaatschappij.

We maken gebruik van de Gemeente Brede Risico Analyse (GBRA) als basis voor ons risicomanagement. Dit omvat onder andere

- het opstellen van een Tax Control Framework om fiscale risico's te beheersen,
- het uitvoeren en verder ontwikkelen van Verbijzonderde Interne Controles om de financiële rechtmatigheid te waarborgen,
- het opstellen van een Frauderisico-analyse om risico's op fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik te beheersen en
- het verder professionaliseren van de Verbetermonitor: een monitoringsysteem om te kunnen sturen op de opvolging van aanbevelingen uit auditrapportages.

Vanwege de huidige werkdruk en onderbezetting van de organisatie is besloten om een groeipad van drie jaar vanaf 2023 te volgen. Dit groeipad zal opnieuw worden beoordeeld in het kader van de ontvlechting.

Digitalisering en Informatieveiligheid

Met de toenemende digitalisering neemt het belang van informatieveiligheid ook toe. We merken dat de digitale kwetsbaarheden en dreigingen fors toenemen. Ook de complexiteit en de impact van security-incidenten nemen toe op zowel bestuurlijk als uitvoerend niveau. Betrouwbare (en veilige) informatievoorziening is een absolute randvoorwaarde voor een gemeente.

Er worden daartoe diverse maatregelen ondernomen, zoals het implementeren van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), die geldt als basisnormenkader binnen alle overheidslagen (Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen) voor informatiebeveiliging. Deze is leidend voor onze organisatie. In 2023 heeft onze organisatie niet te maken gehad met grote incidenten.

In 2023 zijn er 44 incidenten door medewerkers gemeld. Hiervan betroffen 39 meldingen phishing e-mails en 5 betroffen beveiligingsincidenten. De meldingen zijn deels via het juiste kanaal (TopDesk) gegaan, bij het merendeel is de CISO direct door de medewerker benaderd. Ongeacht de wijze van de melding, is de stijging van het aantal meldingen een zeer positieve ontwikkeling. Dit duidt erop dat medewerkers beter phishing e-mails herkennen en bij twijfel eerder navraag doen.

In 2023:

- Zijn de jaarlijkse ENSIA en DigiD audits behaald
- Is de Wpg (Wet politiegegevens) –audit afgenomen
- Is Vulnerability Management voor intern onderzoek naar digitale kwetsbaarheden ingericht en ingezet
- Is een meerjarenplanning opgesteld om de technische basis stapsgewijs verder te verhogen en/of te verstevigen.
- Is conditional access (de voorwaarden voor toegang tot gemeentelijke informatie) verder aangescherpt
- Is een project gestart om privé-apparaten te vervangen door apparaten die door organisatie beheerd worden
- Is gewerkt om de digitale weerbaarheid van de organisatie te verhogen en de ICT-infrastructuur nog veiliger maken.

Informatiebeveiliging en privacy

Alle burgers en medewerkers hebben er recht op dat de gemeente zorgvuldig met hun gegevens omgaat. Vanaf mei 2018 geldt de AVG en per januari 2020 is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) van kracht.

Er zijn in 2023 onder meer (vervolg)stappen gezet door:

- Opzoeken betere aansluiting met Concern Control
- Implementatie medewerker awareness met continu karakter
- Opstarten project om toegangsrechten op basis van functie te verbeteren
- Opstarten project voor verbeteren van de In Dienst/Uit Dienst procedure
- Inschrijving VNG/BIZOB aanbesteding voor afname Monitoring & Response
- Het periodiek versturen van interne phishing simulaties
- Het werken met software die interne kwetsbaarheden scant
- Het verder implementeren van een informatiebeveiligings- en privacybeleidsplan
- Het uitvoeren van risicoanalyses en implementeren van informatiebeveiligingsmaatregelen, ook voortkomend uit privacy analyses.

De Functionaris voor de Gegevensbescherming (FG) en de Chief Information Security Officer (CISO) rapporteren elk afzonderlijk over de stand van zaken van Informatiebeveiliging en privacy in hun jaarverslagen.

AVG en datalekken

In 2023 hebben 27 mensen gevraagd om hun gegevens te bekijken. In de eerste helft van dat jaar waren er veel meer verzoeken dan in voorgaande jaren. Maar in de tweede helft van het jaar was het aantal verzoeken weer normaal. Toch was het aantal verzoeken meer dan twee keer zoveel als daarvoor. We weten niet waarom er zoveel verzoeken waren.

In 2023 zijn 25 datalekken geregistreerd, waarbij één datalek is geregistreerd als Wpg-datalek. De datalekken betroffen voornamelijk verkeerd verstuurd informatie (per mail of fysieke post). Na elke melding wordt beoordeeld of er technische of organisatorische aanpassingen gedaan moeten worden om in de toekomst zo veel mogelijk te voorkomen dat eenzelfde soort datalek plaatsvindt.

Voorkomen van fraude en onregelmatigheden

Als college zijn we ons bewust van inherente risico's van fraude die, zowel intern als extern, worden gelopen bij het uitvoeren van de gemeentelijke taken. Hiervoor hebben wij in 2023 een frauderisicoanalyse opgesteld om de risicogebieden te identificeren en bewustwording te creëren. Vanuit de bedrijfsvoering is er verhoogde aandacht voor de inrichting van onze administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) ten aanzien van de geïdentificeerde risicogebieden en tevens worden de relevante geldstromen/processen betrokken in de interne controles die gedurende het jaar worden uitgevoerd.

Stakeholders van de gemeente moeten er op kunnen vertrouwen dat wij op een betrouwbare, eerlijke en zorgvuldige manier zaken doen. De gemeente beschikt over een uitgebreid scala aan zogenaamde soft controls. Iedere medewerker onze gemeente en de werkmaatschappij 8KTD legt bij indiensttreding een ambtseed of ambtsbelofte af en overlegt een verklaring omtrent gedrag. Daarnaast kennen we een vastgestelde regeling en gedragscodes, onder andere op het gebied van nevenwerkzaamheden en financiële belangen, welke openbaar beschikbaar zijn. We beschikken daarnaast over een regeling van melden vermoeden misstanden en in de organisatie is een vertrouwenspersoon en er is een meldpunt ingesteld waar eventuele misstanden vertrouwelijk kunnen worden gemeld.

Onze (financiële) processen en systemen kenmerken zich door de aanwezigheid van functiescheidingen, zogenaamd hard controls. Hiermee voorkomen we dat slechts één persoon ongecontroleerd transacties of verplichtingen kan aangaan, autoriseren, verwerken en afwikkelen en/of zelfstandig toegang heeft tot activa.

Ondanks alle beheersingsmaatregelen resteert het risico dat management of directie maatregelen doorbreekt en het risico van samenspanning tussen medewerkers. Transparante besluitvorming, de governance structuur, een open cultuur waarbij we elkaar durven aan te spreken, de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon om niet-integer handelen (anoniem)

te melden, periodieke interne en externe audits op de naleving van beheersingsmaatregelen dragen er toe bij dat onregelmatigheden worden gesignaleerd.

De afgelopen jaren zijn er regelmatig berichten in de media over cyberaanvallen, gevallen van ransomware en datalekken. Informatiebeveiliging vanuit de perspectieven continuïteit, fraude en privacy heeft een hoge prioriteit.

Tijdens de dagelijkse bedrijfsvoering vinden controles plaats om vast te stellen of gewerkt wordt volgens de daarover gemaakte afspraken, waaronder de diverse protocollen voor informatiebeveiliging. Daarnaast beoordelen de security en privacy officer de kwaliteit en naleving van de getroffen beheersingsmaatregelen. Periodiek wordt de beheersing van informatiebeveiliging getoetst, zowel intern, maar ook extern vanuit de sector. Eventuele verbeterpunten vormen de input voor verdere aanscherping en/of naleving van het informatiebeveiligingsproces.

Conclusie

Wij zijn van mening dat, met alle analyses en getroffen beheersingsmaatregelen, de risico's met betrekking tot een beheerste en integere bedrijfsvoering inzichtelijk zijn en op een adequate wijze aandacht krijgen.

Vanaf 2023 moet het College van B&W verantwoording afleggen over de naleving van regels die belangrijk zijn voor de financiële situatie van de gemeente. Dit wordt de rechtmatigheidsverantwoording genoemd. Het gaat bijvoorbeeld om de regels voor subsidies en Europese bestedingen, en om situaties waarbij er kosten zijn gemaakt waarvoor geen geld was gereserveerd in de begroting. Het College van B&W is al verantwoordelijk voor de naleving van deze regels, maar vanaf 2023 moeten ze hier zelf ook verslag van doen.

Om te bepalen of financiën goed gebruikt zijn, zijn er een paar regels waar we ons aan moeten houden:

- We moeten ons aan de afgesproken budgetten houden (begrotingscriterium);
- Er moet aan bepaalde voorwaarden voldaan zijn om het geld te mogen gebruiken (voorwaardencriterium);
- We mogen het geld niet gebruiken voor andere dingen dan waar het voor bedoeld is en we mogen het niet misbruiken (misbruik en oneigenlijk gebruik).

Het College doet geen accountantscontrole, maar kan wel informatie krijgen over situaties waarover twijfel bestaat of ze wel rechtmatig zijn. Dit gaat niet over het ontbreken van informatie, maar over verschillende interpretaties van feiten en regels. Bijvoorbeeld als er mogelijk sprake is van staatssteun, waarbij juristen verschillende meningen hebben. Als er onduidelijkheden zijn, is het de taak van het college om deze zoveel mogelijk te voorkomen en als ze er toch zijn, ze binnen een redelijke tijd helder te krijgen. Dit zal in de meeste gevallen niet nodig zijn, omdat het college meestal duidelijk kan aangeven wat wel en niet mag. Maar als er niet genoeg informatie is, kan er nog steeds onzekerheid zijn voor de accountant die het controleert.

Voor de jaarrekening van 2023 van Tytsjerksteradiel zijn er grenzen bepaald voor wat er gerapporteerd moet worden. Dit noemen we de verantwoordingsgrens en de rapportagegrens.

De gemeenteraad is met het College van B&W in gesprek gegaan over deze verantwoording. Zij bepalen ook hoeveel informatie ze willen ontvangen. De grens hiervoor moet tussen de 0% en 3% van de kosten liggen. Er is gekozen voor 1%.

De accountant controleert of de jaarrekening klopt en of de verantwoording van het College van B&W juist is.

Het kost minder werk als de naleving van regels al goed geregeld is en er systematisch aantekeningen worden gemaakt. Als dit niet zo is, dan kost het meer tijd en moet de accountant meer controles uitvoeren. Het is belangrijk dat het College van B&W en de accountant vooraf met elkaar afspreken wat er moet gebeuren.

Er zijn een aantal criteria die van belang zijn voor het vaststellen van de rechtmatigheid:

- Calculatiecriterium
- Valueringscriterium
- Adresseringscriterium
- Volledigheidscriterium
- Aanvaardbaarheidscriterium
- Leveringscriterium
- Begrotingscriterium
- Voorwaardencriterium
- Misbruik & oneigenlijk gebruik criterium

De eerste zes regels gaan over het controleren van de financiële gegevens, en worden ook gebruikt bij het maken van de jaarrekening en de controle daarvan door de accountant. Dit betekent dat deze zes regels niet apart worden genoemd in het verantwoordingsrapport over de rechtmatigheid.

Voor het controleren of alles wel rechtmatig is, zijn alleen de laatste drie criteria belangrijk.

Rechtmatigheid

Totale lasten organisatie inclusief dotaties aan reserves	Verantwoordingsgrens t.b.v. rechtmatigheids verantwoording van 1%	Rapportagegrens waarboven onrechtmatigheden worden toegelicht in de bedrijfsvoeringsparagraaf van 5% van de verantwoordingsgrens
€ 113.465.816	€ 1.134.658	€ 56.733

Het College heeft geconstateerd dat sommige zaken niet helemaal goed zijn gegaan. In dit onderdeel beschrijven we ook wat er is gebeurd en welke maatregelen worden genomen om dit in de toekomst te voorkomen.

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

TYTSJERKSTERADIEL		Materialiteit in € aangeven in de tabel bij het betreffende onderdeel					Toelichting
Nr.	Proces	Cluster	Afwijkingen	Fouten	Onduidelijke	Onzekerheden	
1	Inkoop en aanbesteding	Bedrijfsvoering	N.v.t.	€ 137.406	€ -	€ -	Schoonmaakdienstverlening Wetterstins niet EU aanbesteed 2023 € 77.406,37 en 2024 € 60.000 nubbv
2	Lokale heffingen	Bedrijfsvoering	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	Geen onrechtmatigheden.
3	Personeelsmutaties	Bedrijfsvoering	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	Geen onrechtmatigheden.
4	Factuurafhandeling en prestatielevering	Bedrijfsvoering	N.v.t.	€ -	€ -	€ 91.830	Betaalde facturen waarbij niet zonder meer is vast te stellen of de prestatie daadwerkelijk is geleverd.
5	Grondexploitatie	Ruimtelijk domein	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	Geen onrechtmatigheden.
6	Huren & Pachten	Ruimtelijk domein	N.v.t.	€ 12.923	€ -	€ 68.188	Fouten en onzekerheden door ontbreken contracten en niet herleidbare indexeringen
7	Leges Omgevingsvergunningen	Ruimtelijk domein	N.v.t.	€ -	€ -	€ 18.193	Onduidelijkheid over toetsing bouwkosten die basis bieden voor berekening leges.
8	Leges KCC (aansluitcontrole)	Ruimtelijk domein	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	Onderdeel jaarrekeningcontrole accountant
9	Subsidieverstrekingen	Sociaal domein	N.v.t.	€ 81.500	€ -	€ -	Verkeerde verklaring bij subsidievaststelling geaccepteerd zonder afwijkingsbesluit
10	Participatie	Sociaal domein	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	Geen onrechtmatigheden.
11	WMO	Sociaal domein	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	Geen onrechtmatigheden.
12	Jeugdhulp	Sociaal domein	N.v.t.	€ -	€ -	€ 4.804.191	Onzekerheid formele rechtmatigheid geëxtrapoleerd over de gehele populatie
13	Leerlingenvervoer	Sociaal domein	N.v.t.	€ 227	€ -	€ -	Fout bij berekening eigen bijdrage. Niet in RMV ivm rapportagegrens
FINANCIELE RECHTMATIGHEID/GETROUWHEID							
14	Memorialen	Bedrijfsvoering	€ -	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Onderdeel jaarrekeningcontrole accountant
15	Treasury / leningen	Bedrijfsvoering	€ -	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Onderdeel jaarrekeningcontrole accountant
16	Balansmutaties	Bedrijfsvoering	€ -	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Onderdeel jaarrekeningcontrole accountant
17	Reservemutaties	Bedrijfsvoering	€ -	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Onderdeel jaarrekeningcontrole accountant
18	Investeringskredieten	Bedrijfsvoering	€ -	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Separaat opgenomen in jaarrekening
19	Begrotingsrechtmatigheid	Bedrijfsvoering	€ -	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Separaat opgenomen in jaarrekening
20	M&O beleid (opzet en bestaan)	Bedrijfsvoering	€ -	€ -	€ -	€ -	Geen bevindingen met financiële impact
21	SISA verantwoording	Bedrijfsvoering	€ -	€ -	€ -	€ -	Onderdeel jaarrekeningcontrole accountant
Onderwerpen die naast VIC, stapsgewijs word							
22	IT General Controls (ITGC's)	Bedrijfsvoering	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	Onderdeel risicomanagement
23	ENSIA (BRO / BAG / WOZ)	Bedrijfsvoering	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	Onderdeel risicomanagement
24	AVG /Privacy	Bedrijfsvoering	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	Onderdeel risicomanagement
25	Functionaris Gegevensbescherming	Bedrijfsvoering	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	Onderdeel risicomanagement
26	Wet Politiegegevens (WPG)	Bedrijfsvoering	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	Onderdeel risicomanagement
27	Interbestuurlijk Toezicht (IBT)	Bedrijfsvoering	N.v.t.	€ -	€ -	€ -	Onderdeel risicomanagement

Rechtsmatigheidsverantwoording		Bedrag in €
A	Begrotingscriterium	
1A	Overschrijding lasten programma's begroot versus werkelijke	1.568.614
1B	Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	17.471
2	Ongeautoriseerde reservemutaties	–
3	Onderschrijdingen van lasten of investeringsbudgetten en/of hogere of lagere baten dan begroot die niet tijdig met begrotingswijzigingen zijn aangepast.	6.977.793
	<i>Totaal begrotingsonrechtmatigheden</i>	8.563.878
4	Totaal van begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1 t/m 2) dat past binnen het vooraf gestelde beleid en daarmee als acceptabel is geïdentificeerd onder verwijzing naar dit vooraf vastgestelde beleid.	–959.476
5	Resterende saldo aan begrotingsonrechtmatigheden	7.604.402
B	Voorwaardencriterium	
	Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed.	137.406
	<i>Totaal voorwaardencriterium</i>	137.406
C	Misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium	
	Bevindingen	geen

Bevindingen uit Verbijzonderde Interne Controles (VIC)

Programma	–
Nr. en omschrijving	Inkoop en Aanbesteding (voorwaardencriterium)
Proces	Inkoop en Aanbesteding
Proceseigenaar	Manager Organisatie en Ontwikkeling
Details en reden	Inkopen met formele onrechtmatigheid omdat deze ten onrechte niet Europees zijn aanbesteed. Dit betreft in totaal een bedrag van € 137.406 ex btw met betrekking tot Schoonmaakdienstverlening Wetterstins niet EU aanbesteed 2023 (€ 77.406) en 2024 € 60.000 nubbv
Omvang in €	€ 137.406
Indeling: (W), (P), (M) (W = waarschijnlijk) (P = precies) (M= mogelijk)	Precies
Periode	2023
Aanbeveling	De regelgeving ten aanzien van (Europese) aanbesteding nader in de procesgang borgen en zo nodig implementeren.
Te ondernemen actie	In vervolg aanbesteden volgens regelgeving. Aanbesteding wordt thans voorbereid.
Bewuste afwijking? Zo ja, toelichting.	Nee

Programma	–
Nr. en omschrijving	Subsidieverstreking (voorwaardencriterium)
Proces	Subsidieverstrekingen Sociaal domein
Proceseigenaar	Manager Sociaal Domein
Details en reden	Verkeerde verklaring bij subsidievaststelling geaccepteerd zonder afwijkingsbesluit (€ 81.500)
Omvang in €	geen financiële onrechtmatigheid
Indeling: (W), (P), (M)	Precies
Periode	2023
Aanbeveling	Procedures subsidieverstreking strikt volgen.
Te ondernemen actie	Borgen van procedures subsidieverstreking binnen domein.
Bewuste afwijking? Zo ja, toelichting.	Nee

Programma	–
Nr. en omschrijving	Jeugdhulp (voorwaardencriterium)
Proces	Jeugdhulp
Proceseigenaar	Manager Sociaal Domein
Details en reden	Onzekerheden door werkwijze in strijd met beleid. Vanuit de steekproef populatie is een totale onzekerheid geëxtrapoleerd met een totaalbedrag van € 4.804.191,20. Oorzaak is vooral gelegen in onzorgvuldige dossiervorming waarmee het procesverloop en de grondslag voor verstrekking niet

	ordentelijk is gedocumenteerd.
Omvang in €	geen financiële onrechtmatigheid
Indeling: (W), (P), (M)	Precies
Periode	2023
Aanbeveling	Werkproces herzien.
Te ondernemen actie	Vastlegging afspraken omtrent dossiervorming.
Bewuste afwijking? Zo ja, toelichting.	Nee

Onderwerpen die de Financiële rechtmatigheid/getrouwheid raken

1A – Overschrijdingen lasten programma's begroot versus werkelijk

Onderstaand wordt een nadere verantwoording en onderbouwing gegeven van het totaal aan overschrijdingen op taakvelden als onderdeel van de programma's die op totaalniveau een overschrijding hebben (resp. programma 1, 7 en Overhead, tabel onderdeel 1A).

Programma	
Nr. en omschrijving	Programma 0, Bestuur en ondersteuning
Proces	Gebouwen onderhoud en contributie VNG en VFG
Proceseigenaar	Manager Organisatie en Ontwikkeling
Details en reden	Geconstateerd is dat de in dit programma verantwoorden kosten van gebouwenonderhoud zijn overschreden met een bedrag van € 90.000. daarnaast zijn de werkelijke te betalen contributies aan VNG en VFG hoger dan begroting (€ 22.000). Samen met een aantal overige voordelige ontwikkelingen verklaart dit de overschrijding binnen programma 0 van € 75.674 Wij zijn van mening dat deze kosten passen binnen het vooraf gestelde beleid en daarmee als acceptabel geduid onder verwijzing naar het vooraf vastgestelde beleid en de verantwoording en toelichting hierover in tussentijdse (begrotings)wijzigingen.
Omvang in €	€ 75.674
Indeling: (W), (P), (M)	Precies
Periode	2023
Aanbeveling	Tijdig actualiseren van benodigde budgetten.
Te ondernemen actie	Scherpere en tijdige tussentijdse analyses
Bewuste afwijking? Zo ja, toelichting.	Nee

Programma	
Nr. en omschrijving	Overhead
Proces	Personeelskosten
Proceseigenaar	Manager Organisatie en Ontwikkeling
Details en reden	De personeelskosten van zowel de gemeente als de WM die via verrekening van de bijdragen in het programma overhead worden verwerkt laten een overschrijding zien van respectievelijk € 145.189 en € 174.622. Wij zijn van mening dat deze kosten passen binnen het vooraf gestelde beleid en daarmee als acceptabel geduid onder verwijzing naar het vooraf vastgestelde beleid en de verantwoording en toelichting hierover in tussentijdse (begrotings)wijzigingen.
Omvang in €	€ 145.189 (personeelskosten gemeente) € 165.906 (hogere bijdrage WM; grotendeels personeelskosten) € 8.756 (kostprijsverhogende btw WM bijdrage; grotendeels personeelskosten) € 319.811
Indeling: (W), (P), (M)	Precies
Periode	2023
Aanbeveling	Tijdig actualiseren van de personeelskosten
Te ondernemen actie	–
Bewuste afwijking? Zo ja, toelichting.	Nee

Programma	
Nr. en omschrijving	1. Veiligheid
Proces	Oekraïnegelden
Proceseigenaar	Manager Sociaal Domein
Details en reden	In december 2023 is er een bijstelling gedaan op het budget Oekraïnegelden. Op jaarbasis is er uiteindelijk een afwijking ontstaan van € 394.000. Deze afwijking is voornamelijk veroorzaakt doordat er met terugwerkende kracht voor een opvanglocatie een huurverhoging over 2023 heeft plaatsgevonden (€ 222.000). Daarnaast was geen rekening gehouden met de kosten van uitbreiding van Papilio (school AZC) (€ 91.000). Samen met een paar overige kleine verschillen leidt dit tot een overschrijding op het programma van € 382.649. Wij zijn van mening dat deze kosten passen binnen het vooraf gestelde beleid en daarmee als acceptabel.
Omvang in €	€ 382.649
Indeling: (W), (P), (M)	Precies
Periode	2023
Aanbeveling	Tijdig acteren.
Te ondernemen actie	–
Bewuste afwijking? Zo ja, toelichting.	Nee

Programma	
Nr. en omschrijving	3. Economie
Proces	Bouwgrondexploitatie
Proceseigenaar	Manager Fysiek Domein
Details en reden	De overschrijding van dit programma vloeit voort uit de boekingen die betrekking hebben op de bouwgrondexploitatie van de bedrijventerreinen. Deze boekingen kunnen pas na afloop van het jaar worden gemaakt als de doorrekening van de complexen heeft plaatsgevonden. Het betreft een bedrag van € 76.665. Wij zijn van mening dat deze kosten passen binnen het vooraf gestelde beleid en daarmee als acceptabel.
Omvang in €	€ 76.665
Indeling: (W), (P), (M)	precies
Periode	2023
Aanbeveling	–
Te ondernemen actie	–
Bewuste afwijking? Zo ja, toelichting.	Nee

Programma	
Nr. en omschrijving	4. Onderwijs
Proces	Basisonderwijs en leerlingenvervoer
Proceseigenaar	Manager Sociaal Domein
Details en reden	De overschrijding van dit programma vloeit voor een deel voort uit hogere kosten voor leerlingen vervoer (€ 149.000) als gevolg van de toename van het aantal te vervoeren leerlingen met een groter aandeel van anders geïndiceerde ritten. Daarnaast waren de kosten van huur van schoolgebouwen en huur van gymlokalen c.a. voor bewegingsonderwijs € 54.000 hoger. Dit betreft voor een deel kosten van 2022 en voor een deel kosten van 2023. Door miscommunicatie waren roosterwijzigingen en daardoor meerkosten niet verwerkt in de begroting. Tenslotte waren er hogere uitgaven voor de Master Frankesskoalle (€ 87.000), die aan de batenkant met eenzelfde bedrag hoger zijn. Samen met diverse overige voordelen binnen dit programma van € 101.000 leidt dit tot een programmaoverschrijding van de lasten van € 189.000. Wij zijn van mening dat deze kosten passen binnen het vooraf gestelde beleid en daarmee als acceptabel.
Omvang in €	€ 188.858
Indeling: (W), (P), (M)	Precies
Periode	2023
Aanbeveling	Tijdig actualiseren
Te ondernemen actie	–
Bewuste afwijking? Zo ja, toelichting.	Nee

Programma	
Nr. en omschrijving	8. Volkshuisvesting en Ruimtelijk ordening
Proces	Bouwgrondexploitatie, bestemmingsplannen en planschades
Proceseigenaar	Manager Fysiek Domein
Details en reden	De overschrijding van dit programma vloeit voort uit de boekingen die betrekking hebben op de bouwgrondexploitatie van de woningbouw. Deze boekingen kunnen pas na afloop van het jaar worden gemaakt als de doorrekening van de complexen heeft plaatsgevonden. Het betreft een bedrag van € 476.000. Daarnaast is er sprake van een overschrijding van de kosten van externe advisering op bestemmingsplannen (€ 48.000) en een overschrijding van de post planschades (€ 44.000). Samen met diverse overige voordelen binnen dit programma van € 43.000 leidt dit tot een programmaoverschrijding van de lasten van € 524.957. Wij zijn van mening dat deze kosten passen binnen het vooraf gestelde beleid en daarmee als acceptabel.
Omvang in €	€ 524.957
Indeling: (W), (P), (M)	Precies
Periode	2023
Aanbeveling	Tijdig actualiseren
Te ondernemen actie	–
Bewuste afwijking? Zo ja, toelichting.	Nee

1B – Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)

Programma	–
Nr. en omschrijving	Investerings
Proces	Bouwgrondexploitatie
Proceseigenaar	Manager Fysiek Domein
Details en reden	Er zijn meer voorbereidingskosten voor woningbouw Noardburgum en it Maskelyn in Hurdegaryp gemaakt dan op basis van de begroting is voorzien.
Omvang in €	€ 17.471
Indeling: (W), (P), (M)	Precies
Periode	2023
Aanbeveling	Aandacht voor tijdig bij- en aframes van budget middels begrotingswijziging.
Te ondernemen actie	Budget bijstellen (begrotingswijziging).
Bewuste afwijking? Zo ja, toelichting.	Nee

3 – Overige programma's met onderschrijding van lasten en/of onder-/overschrijding van baten

Onderstaand wordt een nadere verantwoording en onderbouwing gegeven van het totaal aan onderschrijdingen van lasten en/of over-/ onderschrijding van baten op taakvelden van de overige programma's:

Programma	
Nr. en omschrijving	Programma's 2, 5, 6 en 7
Proces	Rechtmatigheidsverantwoording
Proceseigenaar	Managers Beheer, Sociaal Domein en Fysiek Domein
Details en reden	Dit betreft onderschrijdingen van lasten of investeringsbudgetten en/of hogere of lagere baten dan begroot die niet tijdig met begrotingswijzigingen zijn aangepast. De diverse toelichtingen op de afwijkingen zijn eveneens verantwoord in de analyses per programma. We geven hier per programma de afwijkingen op de lasten en de baten in totalen weer en benoemen de specifieke afwijkingen per programma boven de rapportage grens van € 57.639. Afwijking boven de rapportagegrens per programma: Programma 2: Uitstel aanleg glasvezelnetwerk; lagere baten € 99.401 Programma 5: Hogere opbrengsten sport (€ 63.000) Hogere kosten sportaccommodaties (€ 103.000) Programma 6: Onderbesteding middelen hoofdpijnenakkoord GGZ (€ 123.000) Lagere kosten Hulp bij het huishouden (€ 503.000) Lagere kosten Wmo begeleiding (€ 180.000) Lagere kosten Wmo dagbesteding (€ 503.000) Hogere kosten WMmo maatwerkvoorzieningen (€ 257.000) Lagere kosten Jeugdhulp Lagere kosten bijstandsuitkeringen (€ 422.000) Afrekening opvang peuters 2022 (€ 91.000) Afrekening reguliere peuteropvang 2022 (€ 59.000) Programma 7: Hogere kosten riolering (€ 252.000) Hogere kosten afvalinzameling (€ 83.000) Lagere bijdrage FUMO (€ 74.000)
Omvang in €	€ 6.961.235
Indeling: (W), (P), (M)	Precies
Periode	2023
Aanbeveling	Aandacht voor tijdig bij- en aframen van budget middels

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

Programma	
Nr. en omschrijving	Programma's 2, 5, 6 en 7
	begrotingswijziging
Te ondernemen actie	Budget bijstellen (begrotingswijziging)
Bewuste afwijking? Zo ja, toelichting.	Nee

F – Verbonden partijen

Soms werken wij samen met andere organisaties om ons werk goed te kunnen doen. Als wij veel invloed hebben op zo'n organisatie en er ook een financieel belang hebben, noemen wij dat een "Verbonden Partij". In dit hoofdstuk vertellen wij hoe wij beleidsmatig en financieel betrokken zijn bij die organisaties.

Wat is een Verbonden Partij

Een Verbonden Partij is een organisatie waarin de gemeente belang heeft. Dit belang kan bestuurlijk zijn, wat betekent dat de gemeente invloed heeft op hoe de organisatie bestuurd wordt. Het kan ook financieel zijn, wat betekent dat de gemeente geld heeft gegeven aan de organisatie en dit niet terugkrijgt als de organisatie failliet gaat. Als de gemeente een onderpand heeft gegeven en de organisatie haar verplichtingen niet nakomt, is er ook sprake van financieel belang.

Hieronder staat de lijst van organisaties waarin wij bestuurlijk en/of financieel belang hebben.

Gemeenschappelijke regeling

Naam	FUMO (Fryske Utfieringsorganisaasje Miljeu en Omjouwing)		
alle bedragen x € 1.000	(zie ook programma Volksgezondheid en milieu)		
vestigingsplaats	Grou		
openbaar belang	Toezicht houden en vergunningverlening.		
visie op de verbonden partij	De Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) is een gemeenschappelijke regeling van provincie, gemeenten en waterschap in Fryslân. De gemeente heeft een deel van haar milieutaken op het gebied van vergunningverlening en toezichthouden verplicht aan deze organisatie uitbesteed. Het betreft de uitvoering van wettelijke taken.		
beleidsvoornemens	De FUMO heeft de financieringssystematiek vanaf 2022 gewijzigd. De bijdrage is nu bepaald op daadwerkelijke afname van de afgenomen diensten van de deelnemer op het gebied van vergunningverlening en toezicht houden. Daarvoor was er een vaste bijdrage die bepaald werd obv het aantal inrichtingen (bedrijven) in het gebied.		
Cijfers opgenomen in onze	rekening 2022	begroting 2023	rekening 2023
financieel belang gemeente €	€ 287	€ 381	€ 386
financieel belang gemeente %	1,7	2,2	1,9
toelichting	Het financieel belang is bepaald op basis van de begrote deelnemersbijdrage van de gemeente te delen op de totale deelnemersbijdragen.		
bestuurlijk belang	1 lid in Algemeen Bestuur		
risicoprofiel	 [Middel]		
<u>Kerncijfers verbonden partij</u>			
Eigen vermogen			
begin	€ 1.422	€ 1.300	€ 1.300
einde	€ 1.207	€ 1.300	€ 1.400
Vreemd vermogen			
begin	€ 5.280	€ 3.850	€ 3.824
einde	€ 3.824	€ 3.850	€ 1.300
Financieel resultaat			
begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ -94	€ 0	€ 71
Bron	Begroting FUMO 2024		

Toelichting	Per 01-01-2024 treed de Omgevingswet in werking. Hierdoor is het takenpakket van de FUMO uitgebreid, dit betekent dat zij meer taken uitvoeren voor de gemeente. Door deze uitbreiding van taken is de deelnemersbijdrage verhoogd.
--------------------	---

Naam	Recreatieschap Marrekrite
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma Sport, cultuur en recreatie)</i>
vestigingsplaats	Grou
openbaar belang	Beheer van de toeristische voorzieningen op water en land in de provincie.
visie op de verbonden partij	Recreatieschap Marrekrite is er om de toeristische basisinfrastructuur op water en land in Fryslân in stand te houden en verder te ontwikkelen. De ontsluiting van toeristische routes is van cruciaal belang voor het faciliteren van recreanten en gasten.
beleidsvoornemens	Recreatieschap Marrekrite onderhoudt en beheert ongeveer 35 kilometer aan vrije ligplaatsen in de Friese natuur, zorgt voor afvoer van recreatieafval en onderhoudt boeien en bakens in recreatievaarten. Tevens beheert en onderhoudt Marrekrite het fietsknooppuntnetwerk en het wandelknooppuntnetwerk. Het in kaart brengen en actueel houden van alle routes in Fryslân behoort ook tot het werk van Marrekrite.

Cijfers opgenomen in onze	rekening 2022	begroting 2023	rekening 2023
financieel belang gemeente €	€ 53	€ 38	€ 38
financieel belang gemeente %	3,6	2,6	2,6
toelichting	Marrekrite zal de komende jaren een deel uitkeren uit de algemene reserve aan de deelnemers.		

Het werkelijke resultaat is hoger dan begroot. Dit is een gevolg van hogere renteopbrengsten als gevolg van de rentestijgingen schatkistbankieren (voordeel €40.000); minder inkomsten uit deelnemersbijdragen (nadeel €90.000) door niet formeel vaststellen 2e begrotingswijziging; minder uitgaven baggeren (voordeel €135.000); minder inkomsten dan verwacht voor de verkoop van gronden (nadeel €70.000) als gevolg van extra procedures i.v.m. Didam-arrest; en hogere toerekening (loon)kosten aan investeringen (voordeel €95.000) en hogere onderhoudskosten vaartuigen (nadeel €30.000).

bestuurlijk belang	1 lid in het algemeen bestuur
risicoprofiel	 [Middel]

Kerncijfers verbonden partij

Eigen vermogen			
begin	€ 4.795	€ 4.795	€ 4.704
einde	€ 4.704	€ 4.795	€ 4.328
Vreemd vermogen			
begin	€ 1.996	€ 1.996	€ 4.813

einde	€ 4.813	€ 1.996	€ 4.894
Financieel resultaat			
begroot	€ 72	€ 5	€ 5
werkelijk	€ 209	onbekend	€ 91

Bron

Concept jaarrekening 2023 Marrekrite

Toelichting Marrekrite zal in overleg met de provincie voor de komende jaren een baggerplan opstellen. Het is moeilijk om de waterdiepte op alle aanlegplaatsen in beeld te brengen in verband met de grote hoeveelheid slibverplaatsing. In eerste instantie zijn de drukbezochte vaarroutes eerst in kaart worden gebracht.

Naam	Veiligheidsregio Fryslân		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma Veiligheid)</i>		
vestigingsplaats	Leeuwarden		
openbaar belang	• Behartigen preventieve taken op het gebied van de volksgezondheid en infectieziekten bestrijding; • Zo doelmatig mogelijk georganiseerde en gecoördineerde brandbestrijding, alsmede hulpverlening bij ongevallen en rampen bewerkstelligen.		
visie op de verbonden partij	Het betreft de wettelijke taken op gebied van gezondheid en brandweer die zijn ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling. Met ingang van 1 januari 2007 zijn de gemeenschappelijke regelingen GGD Fryslân en Brandweer Fryslân opgeheven en zijn beide organisaties ondergebracht in de nieuwe gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân.		
beleidsvoornemens	Gezondheid • Gezondheid krijgt een prominente plek. • De kinderopvang in Friesland voldoet aan de gestelde normen voor kwaliteit en veiligheid. • De huidige vaccinatiegraad blijft op peil. • Bijdragen aan de vermindering van de druk op de specialistische hulp en zorg. Voorkomen antibioticaresistentie en bestrijden het als het zich aandient. • Er valt niemand tussen wal en schip. Brandweer • Samen aantoonbaar paraat. • Samen aantoonbaar vakbekwaam. • Risicobewust en risicogericht samenwerken. • Nieuwbouw kazernes waar vervanging noodzakelijk is. • Vervanging brandweerauto's verspreid over de regio.		
Cijfers opgenomen in onze	rekening 2022	begroting 2023	rekening 2023
financieel belang gemeente €	€ 3.283	€ 3.444	€ 3.444
financieel belang gemeente %	4,7	4,7	4,7

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

toelichting	Wanneer de reguliere werkzaamheden kunnen worden ingehaald is afhankelijk van de verdere inzet bij de corona maatregelen.
bestuurlijk belang	1 lid in het Algemeen Bestuur
risicoprofiel	 [Hoog]

Kerncijfers verbonden partij

Eigen vermogen

begin	€ 9.753	€ 9.753	€ 9.527
einde	€ 9.527	€ 9.753	€ 8.868

Vreemd vermogen

begin	€ 87.724	€ 87.724	€ 81.045
einde	€ 81.045	€ 87.724	€ 82.448

Financieel resultaat

begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	onbekend	onbekend	onbekend

Bron

Begroting 2022 Veiligheidsregio

Toelichting

De huidige economische omstandigheden (hoge inflatie, tekorten aan materiaal en de krappe arbeidsmarkt) hebben ook zijn weerslag op de bedrijfsvoering binnen de Veiligheidsregio.

Naam	Werkmaatschappij Achtkarspelen–Tytsjerksteradiel
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma Bestuur en ondersteuning)</i>
vestigingsplaats	Buitenpost / Burgum
openbaar belang	De Werkmaatschappij 8KTD is een samenwerkingsverband op basis van een gemeenschappelijke regeling tussen de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel, waarbij gezamenlijk taken op het terrein van dienstverlening en bedrijfsvoering worden uitgevoerd, die leiden tot een behoud van de kwaliteit van de dienstverlening aan onze inwoners.
visie op de verbonden partij	N.v.t.
beleidsvoornemens	Hiervoor wordt verwezen naar de begroting 2023 van Werkmaatschappij 8KTD.

Cijfers opgenomen in onze	rekening 2022	begroting 2023	rekening 2023
financieel belang gemeente €	€ 18.774	€ 19.522	€ 19.522
financieel belang gemeente %	50,9	50,3	50,3

toelichting	De begroting van 2023 sluit uiteindelijk met een saldo van € 0, doordat de gemeente Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel volledig bijdragen in de gemaakte kosten in de WM8KTD. Het gerealiseerd totaal van bijdragen van beide gemeenten bedroeg € 38.826. De verdeling in bijdrage voor beide gemeenten is als volgt: • Achtkarspelen 19.304 • Tytsjerksteradiel 19.522
-------------	--

bestuurlijk belang	Het Dagelijks Bestuur bestaat uit de voorzitters van beide colleges en één wethouder per gemeente. Het Algemeen Bestuur bestaat uit de leden van de twee colleges van burgemeester en wethouders van beide gemeenten.
--------------------	---

risicoprofiel	 [Laag]
---------------	--

Kerncijfers verbonden partij

Eigen vermogen			
begin	€ 0	€ 0	€ 0
einde	€ 0	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen			
begin	€ 7.103	€ 3.950	€ 3.950
einde	€ 3.950	€ 3.950	€ 4.450
Financieel resultaat			
begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ 0	€ 0	€ 0

Bron	Begroting 2024 Werkmaatschappij 8KTD
------	--------------------------------------

Toelichting	–
-------------	---

Gemeenschappelijke regeling (licht)

Naam	Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân
alle bedragen x € 1.000	(zie ook programma Sociaal domein)
vestigingsplaats	Dokkum
openbaar belang	Via het mobiliteitsbureau wordt uitvoering gegeven aan gemeentelijke vervoerstaken ; WMO-vervoer, leerlingen-, gym-vervoer (via "JoBinder").

visie op de verbonden partij Achterliggende visie voor oprichting van deze lichte GR is het door samenwerking efficiënt en kostenbesparend regionaal organiseren van vervoerstromen uit WM, leerlingen- en gym vervoer.

beleidsvoornemens Het mobiliteitsbureau werkt met een regiemodel. Gemeenten en provincie zijn verantwoordelijk voor het beleid. Het mobiliteitsbureau is verantwoordelijk voor contractmanagement, doorontwikkeling systeem en planning van de ritten. De uitvoering daarvan ligt bij de vervoerders. De bijdrage betreft zowel de feitelijke vervoerskosten als ook een gemeentelijk aandeel in systeemkosten, beheer, kostenbeheersing en rapportage.

Cijfers opgenomen in onze	rekening 2022	begroting 2023	rekening 2023
financieel belang gemeente €	€ 1.137	€ 1.241	€ 1.528
financieel belang gemeente %	22,0	21,0	22,0

toelichting Op het moment van dit schrijven is er nog geen definitieve jaarrekening ontvangen.

bestuurlijk belang Het bestuur van de GR wordt gevormd door een vertegenwoordiger uit de deelnemende partijen.

risicoprofiel [Middel]

Kerncijfers verbonden partij

Eigen vermogen

begin	€ 0	€ 0	€ 0
einde	€ 0	€ 0	€ 0

Vreemd vermogen

begin	€ 0	€ 0	€ 0
einde	€ 0	€ 0	€ 0

Financieel resultaat

begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ 0	€ 0	€ 0

Bron

Begrotingen en jaarrekeningen GR Jobinder

Toelichting In verband met het aflopen van de contracten zullen in 2023 en 2024 door het Mobiliteitsbureau aanbestedingen voor de regie (nieuwe centrale per 1-1-2025) en het vervoer (per 1-1-2027) worden opgestart en afgerond.

Stichting / Vereniging

Naam	VvE Nije Westermar
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma Sport, cultuur en recreatie)</i>
vestigingsplaats	Burgum

openbaar belang	De sporthal c.a. is van maatschappelijk belang.
visie op de verbonden partij	Samen met de andere eigenaar, FC Burgum, het gebouw beheren.
beleidsvoornemens	Het in goede staat houden van het gebouw en de bijbehorende installaties.

Cijfers opgenomen in onze	rekening 2022	begroting 2023	rekening 2023
financieel belang gemeente €	€ 0	€ 0	€ 0
financieel belang gemeente %	80,0	80,0	80,0
toelichting	Er is geen begroting.		
bestuurlijk belang	Gemeente is bestuurder		
risicoprofiel	 [Laag]		

Kerncijfers verbonden partij

Eigen vermogen

begin	€ 0	onbekend	onbekend
einde	onbekend	onbekend	onbekend

Vreemd vermogen

begin	onbekend	onbekend	onbekend
einde	onbekend	onbekend	onbekend

Financieel resultaat

begroot	onbekend	onbekend	onbekend
werkelijk	onbekend	onbekend	onbekend

Bron *geen gegevens beschikbaar*

Toelichting Er zijn geen speciale ontwikkelingen

Vennootschap / Coöperatie

Naam	Afvalsturing Friesland N.V. (handelsnaam Omrin)
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	<i>(zie ook programma Volksgezondheid en milieu)</i>
vestigingsplaats	Leeuwarden
openbaar belang	Afvalsturing Friesland NV houdt zich binnen het Omrin concern bezig met de verwerking van afval. Belangrijke locaties zijn Ecopark De Wierde nabij Oudehaske waar via nascheiding de afvalstromen zoveel mogelijk worden gescheiden en via vergisting energie wordt opgewekt. De Reststoffen Energie Centrale (REC) te Harlingen is een andere belangrijke locatie waar het overgebleven afval na scheiding wordt verbrand. Hierbij wordt gelijktijdig energie opgewekt.

visie op de verbonden partij

OMRIN is een toonaangevende publieke partij actief in de gehele afvalketen van inzameling tot en met verwerking, inclusief advisering en afzet van deelstromen en het beheer van de openbare ruimte. Hierbij zijn duurzaamheid en zo laag mogelijke maatschappelijke kosten leidende principes. OMRIN is van en voor de overheid; commerciële activiteiten dienen ter ondersteuning van publieke taken.

beleidsvoornemens

Hiervoor wordt verwezen naar het strategiedocument Omrin 2021 – 24.

Cijfers opgenomen in onze

financieel belang gemeente €

rekening 2022

begroting 2023

rekening 2023

€ 54

€ 54

€ 54

financieel belang gemeente %

3,1

3,1

3,1

toelichting

Bedragen gebaseerd op concept jaarrekening.

bestuurlijk belang

De gemeente heeft een belang van 3,08% in Afvalsturing Friesland NV. Daarmee heeft de gemeente naar rato zeggenschap in de Algemene vergadering van Aandeelhouders van Afvalsturing Friesland NV. Het gehele aandelenkapitaal van Afvalsturing Friesland NV is in publieke handen bij Nederlandse gemeenten. Alle Friese gemeenten zijn ook aandeelhouder en tevens oprichter van de NV.

risicoprofiel

 [Laag]

Kerncijfers verbonden partij

Eigen vermogen

begin

€ 64.757

onbekend

€ 70.303

einde

€ 70.303

onbekend

€ 78.528

Vreemd vermogen

begin

€ 128.437

onbekend

€ 119.141

einde

€ 119.141

onbekend

€ 106.366

Financieel resultaat

begroot

€ 4.194

€ 4.360

€ 4.360

werkelijk

€ 7.871

onbekend

€ 10.322

Bron

Jaarverslagen cq begrotingen van Afvalsturing Friesland NV van de betreffende jaren.

Toelichting

N.v.t.

Naam	BNG Bank NV		
alle bedragen x € 1.000	(zie ook programma Bestuur en ondersteuning)		
vestigingsplaats	Den Haag		
openbaar belang	De BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
visie op de verbonden partij	Zakenpartner voor bancaire dienstverlening.		
beleidsvoornemens	De BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
Cijfers opgenomen in onze	rekening 2022	begroting 2023	rekening 2023
financieel belang gemeente €	€ 122	€ 122	€ 122
financieel belang gemeente %	0,1	0,1	0,1
toelichting	BNG Bank beoordeelt het renteresultaat als structureel gezond. Over het verslagjaar 2023 heeft BNG Bank een nettowinst gerealiseerd van EUR 254 miljoen. Een jaar eerder kwam de nettowinst uit op EUR 300 miljoen. Hoewel de nettowinst positief beïnvloed is door het gestegen renteresultaat, is deze EUR 46 miljoen lager dan in 2022 door een lager resultaat financiële transacties uit hoofde van de liquiditeitsportefeuille.		
bestuurlijk belang	De gemeente is aandeelhouder.		
risicoprofiel	 [Laag]		
<u>Kerncijfers verbonden partij</u>			
Eigen vermogen			
begin	€ 5.062	€ 5.062	€ 4.615
einde	€ 4.615	€ 5.062	€ 4.721
Vreemd vermogen			
begin	€ 143.995	€ 143.995	€ 107.459
einde	€ 107.459	€ 143.995	€ 110.819
Financieel resultaat			
begroot	onbekend	onbekend	onbekend
werkelijk	€ 300	onbekend	€ 254
Bron	Jaarstukken 2023		

Toelichting

De hoogte van de nettowinst is met onzekerheden omgeven, omdat de bank geen voorspelling kan doen over de ontwikkeling van de ongerealiseerde marktwaardeveranderingen. Een betrouwbare schatting van de nettowinst voor 2024 kan de bank daarom niet maken.

Naam		Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân, OVEF		
alle bedragen x € 1.000		(zie ook programma Verkeer, vervoer en waterstaat)		
vestigingsplaats		Leeuwarden		
openbaar belang		Het collectief inkopen van energie, gas en elektriciteit, tegen gunstige voorwaarden.		
visie op de verbonden partij		nvt		
beleidsvoornemens		Het opzetten van een zelfleveringsmodel voor elektriciteit, waarbij het mogelijk wordt om direct van de lokale/regionale energieproducenten aan te kopen en niet meer middels een Europese aanbesteding.		
Cijfers opgenomen in onze		rekening 2022	begroting 2023	rekening 2023
financieel belang gemeente €		€ 0	€ 0	€ 0
financieel belang gemeente %		4,2	4,0	4,2
toelichting		Deelneming in % is gerelateerd aan het aantal stemmen in de ALV		
bestuurlijk belang		Gemeente heeft 2 stemmen in de algemene ledenvergadering van de coöperatie (totaal 48 stemmen).		
risicoprofiel		 [Hoog]		
<u>Kerncijfers verbonden partij</u>				
Eigen vermogen				
begin		€ 445	onbekend	€ 426
einde		€ 426	onbekend	onbekend
Vreemd vermogen				
begin		€ 53	onbekend	€ 103
einde		€ 103	onbekend	onbekend
Financieel resultaat				
begroot		€ 0	onbekend	€ 0
werkelijk		€ -19	onbekend	onbekend
Bron		jaarrekening 2022 en begroting 2023		

Toelichting

Het zelfleveringsmodel waarbij OVEF zelf wil optreden als energieleverancier kent hele andere operationele risico's als een collectieve inkoop bij een bestaande energieleverancier. Over dit onderwerp is de OVEF met de verschillende deelnemers volop in gesprek.

Naam		Vitens NV
<i>alle bedragen x € 1.000</i>		<i>(zie ook programma Bestuur en ondersteuning)</i>
vestigingsplaats		Zwolle
openbaar belang		Zakelijke en particuliere klanten voorzien van schoon en veilig drinkwater.

visie op de verbonden partij	Gezien de bijzondere positie van drinkwater via een beperkt aantal aandelen toegang tot de algemene vergadering van aandeelhouders te verwerven (Raadsbesluit 22-2-2007).
beleidsvoornemens	Continueren aandeelhouderschap.

Cijfers opgenomen in onze	rekening 2022	begroting 2023	rekening 2023
financieel belang gemeente €	€ 200	€ 200	€ 200
financieel belang gemeente %	0,0	0,0	0,0

toelichting

- 1.Financieel belang = aantal aandelen in bezit.
- 2.Deelneming in % = 0,003%.
- 3.VV = totaal vermogen minus EV.
- 4.Resultaat begroot = er is geen begroting 2023 beschikbaar.
Resultaat begroot daarom op 0 gesteld
- 5.Resultaat werkelijk = resultaat toe te rekenen aan aandeelhouders Vitens NV. Cijfers 2023 niet bekend.
- 6.Financiële informatie gebaseerd op kerncijfers jaarverslag 2020.
Nog niet bekend EV en VV 2023 gebaseerd op standen begin 2022.

bestuurlijk belang	De gemeente is aandeelhouder.
risicoprofiel	 [Laag]

Kerncijfers verbonden partij

Eigen vermogen

begin	€ 557.100	€ 557.100	€ 557.100
einde	€ 557.100	€ 557.100	€ 557.100

Vreemd vermogen

begin	€ 1.340.100	€ 1.340.100	€ 1.340.100
einde	€ 1.340.100	€ 1.340.100	€ 1.340.100

Financieel resultaat

begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ 0	€ 0	€ 0

Bron *Kerncijfers jaarrekening 2019*

Toelichting	Jaarverslag 2020: rekening houdende met de toekomst investeren in infrastructuur.
-------------	---

Overige samenwerkingsvormen

Daarnaast kennen we nog overige samenwerkingsvormen, zoals de centrumregeling. Deze vorm kent geen eigen rechtspersoonlijkheid en is formeel gezien geen gemeenschappelijke regeling. En dus geen verbonden partij. Maar gelet op het belang van samenwerkingsverbanden kiezen we ervoor om deze, voor zover van toepassing, wel te presenteren.

Centrumregeling

Naam	Sociaal Domein Fryslân		
alle bedragen x € 1.000	(zie ook programma Sociaal domein)		
vestigingsplaats	Leeuwarden		
openbaar belang	In het samenwerkingsverband gaat het om de uitvoering van de wettelijke taken op het gebied van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, Jeugdwet en Participatiewet. Door voor samenwerking te kiezen wordt getracht om de (zorgvragende) inwoners van de provincie op de meest klantvriendelijke en efficiënte wijze te helpen.		
visie op de verbonden partij	Friese gemeenten werken binnen het platform dat Sociaal Domein Friesland (SDF) biedt, samen aan provinciaal beleid voor een krachtig sociaal domein Fryslân. Door de samenwerking is het mogelijk om één uniforme beleidslijn, werkwijze en centrale inkoop te organiseren in het Sociaal Domein.		
beleidsvoornemens	In de begroting zijn geen beleidsvoornemens geformuleerd, omdat gemeenten afgesproken hebben om de scope en de governance te herijken.		
Cijfers opgenomen in onze	rekening 2022	begroting 2023	rekening 2023
financieel belang gemeente €	€ 132	€ 181	€ 181
financieel belang gemeente %	5,0	5,0	5,0
toelichting	In de regeling is opgenomen dat voor- of nadelige resultaten worden verrekend met de deelnemers.		
bestuurlijk belang	N.v.t.		
risicoprofiel	 [Hoog]		
<u>Kerncijfers verbonden partij</u>			
Eigen vermogen			
begin	€ 0	€ 0	€ 0
einde	€ 0	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen			
begin	€ 0	€ 0	€ 0
einde	€ 0	€ 0	€ 0
Financieel resultaat			
begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ 0	€ 0	€ 0
Bron	Begrotingen en jaarrekeningen van Sociaal Domein Fryslân.		
Toelichting	De financiële huishouding van SDF is integraal opgenomen in de financiële huishouding van de gemeente Leeuwarden.		

G – Grondbeleid

In de begroting en jaarrekening van de gemeente moet samenvattende visie over het grondbeleid komen over het grondbeleid. Hierin staat wat de gemeente van plan is met de grond en wat de resultaten en risico's zijn. De gemeenteraad beslist wat de uitgangspunten zijn.

Volgens de regels moet de uitleg over het grondbeleid in ieder geval deze informatie bevatten:

- Wat de gemeente wil bereiken met het grondbeleid;
- Hoe de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- De beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Visie op grondbeleid

De gemeente heeft haar ruimtelijke ambities voor de langere termijn vastgelegd in structuurvisies voor het hele grondgebied en voor delen daarvan. Het gemeentelijk grondbeleid staat in dienst van deze ambities. Het grondbeleid is een middel om maatschappelijke doelen te bereiken, zoals wonen, werken, natuur, sport, cultuur, recreatie, zorg en onderwijs. Het gaat om de totale set aan instrumenten, die de gemeente ter beschikking heeft voor het op een zo economisch verantwoord mogelijke wijze uitvoeren van haar ruimtelijk beleid.

Op 10 december 2020 is door de gemeenteraad de “Nota Grondbeleid 2020 – 2024” vastgesteld, waarin de beleidsuitgangspunten zijn uitgeschreven. De gemeente kiest de komende jaren voor een situationeel grondbeleid. Per ontwikkellocatie of project wordt gezocht naar de gewenste vorm van grondbeleid: actief, facilitair of een van de tussenvormen (samenwerking).

Conform de Nota Grondbeleid 2020–2024 is het uitgangspunt: “marktconforme verkoop (...) tegen getaxeerde waarde en voor iedere mogelijke gegadigde een gelijkwaardige en volledige kans door middel van openbare aanbidding”. Door de waarde te laten taxeren door een onafhankelijke deskundige en op basis van algemeen aanvaardbare marktindicaties en taxatiecriteria voorkomen we dat er sprake van staatssteun kan zijn. Daarnaast blijkt uit dit uitgangspunt dat verkoop plaatsvindt door middel van een openbare aanbidding waarbij iedere mogelijke gegadigde een gelijkwaardige en volledige kans dient te krijgen.

Bij de uitgifte van bedrijventerreinen biedt de Nota Grondbeleid de mogelijkheid om op basis van een geargumenteerde kwalitatieve toewijzing de kavel aan één partij aan te bieden. Daarnaast bevat de nota de mogelijkheid om voorrang te geven aan aangrenzende bedrijven.

Het hiervoor bedoelde uitgangspunt uit de Nota Grondbeleid wordt sinds 26 november 2021 ingekleurd door het Didam-arrest. Op grond van het Didam-arrest dient de gemeente

ruimte te bieden aan (potentiële) gegadigden om mee te dingen naar een onroerende zaak indien er meerdere gegadigden zijn voor de aankoop van de onroerende zaak of redelijkerwijs te verwachten is dat er meerdere gegadigden zullen zijn. De gemeente mag daarom in beginsel kavels niet op één op één verkopen. De gemeente dient de koper te selecteren aan de hand van objectieve, toetsbare en redelijke criteria. Deze criteria bieden de mogelijkheid om bijvoorbeeld extra punten aan bepaalde ondernemers toe te kennen. Het uitgifteprotocol van de gemeente bevat de richtlijnen waaraan de uitgiftes van onroerende zaken dienen te voldoen.

Wat is een bouwgrondexploitatie?

Een bouwgrondexploitatie is een berekening die inzicht geeft in de geldstroom van het verwerven, ontwikkelen en het uitgeven van bouwrijpe grond voor ontwikkeling van de beschikbare ruimte.

De *kosten* in de exploitatie zijn alle kosten die te maken hebben met de omzetting van ruwe grond naar bouwrijpe grond. De *opbrengsten* bestaan uit de verkoop van bouwrijpe grond, subsidies en andere bijdragen. In de berekening houden we rekening met toekomstige kosten- en opbrengstenstijgingen en wat dit betekent voor de rentekosten en -baten.

Resultaat bouwgrondexploitatie

In de begroting is geen resultaat van de bouwgrondexploitatie opgenomen. Het werkelijk gerealiseerde resultaat bedraagt € 642.000, waarvan € 172.000 betrekking heeft op de woningbouwlocaties en € 470.000 betrekking heeft op de bedrijventerreinen.

Lopende complexen

In het onderstaande overzicht is het verloop van de boekwaarde van de in exploitatie zijnde complexen opgenomen. De genomen winsten/verliezen zijn de gerealiseerde winsten/verliezen van een complex tot en met 2023.

Complex/project	Boekwaarde 31 december 2022 voor gerealiseerde winsten / verliezen	Saldo opbrengsten en kosten 2023	Boekwaarde 31 december 2023 voor gerealiseerde winsten / verliezen	Genomen winsten / verliezen	Boekwaarde 31 december 2023	Verlies- voorziening	Balanswaarde 31 december 2023
nr. Woningbouw							
52 Garyp Sanhichte 2e fase	-163.191	-176	-163.367	79.197	-84.170	-	-84.170
53 Hurdegaryp stationsgebied	51.091	-527.422	-476.331	476.331	-	-	-
54 Ryptsjerk dorpsuitbreiding	4.650	4.098	8.748	-	8.748	-	8.748
subtotaal	-107.450	-523.499	-630.949	555.528	-75.422	-	-75.422
nr. Bedrijventerreinen							
63 Oentsjerk Sanjesfjild	905.763	207.497	1.113.260	3.331	1.116.591	-	1.116.591
76 Burgum West Veld 7	3.717	95.907	99.624	5.184	104.808	-	104.808
80 Gytsjerk Centrum	-454.926	3.353	-451.573	531.369	79.796	-	79.796
subtotaal	454.553	306.757	761.310	539.885	1.301.195	-	1.301.195
		-	-	-			
TOTAAL	347.103	-216.742	130.361	1.095.413	1.225.773	-	1.225.773

Afgewikkelde complexen

Per einde boekjaar is de volgende grondexploitatie afgesloten:

- Complex 53 Hurdegaryp Stationskwartier

Financieel overzicht van de diverse complexen

Een specificatie van het financiële verloop in 2023 is opgenomen in § 4.4 Toelichting balans

-> Activa -> Vlottende activa -> Voorraden.

Wat verwachten we?

Vanwege de impact van gebiedsontwikkeling voor een gemeente en haar financiële positie is een jaarlijkse actualisatie nodig. Op basis van de boekwaarde per 31 december 2023 is een actualisatie van de grondexploitaties gemaakt. De boekwaarde is het saldo van de tot en met 31 december 2023 gerealiseerde investeringen, opbrengsten, afwaarderingen en winstnemingen.

Bij de actualisaties is een prognose gemaakt van de nog te realiseren kosten, opbrengsten, risico's en het nog te verwachten resultaat.

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

Prognose bouwgronden in exploitatie	Boekwaarden 31-12-2023	Nog te maken kosten	Verwachte opbrengst	Nog te verwachten winst	Te verkopen		Looptijd	Prognose uitgifte		Verwachting scenario			
					m2	kavels		t/m jaar	t/m 2027	2028 e.v.	1	2	3
nr. Woningbouw													
52 Garyp Sanhichte 2e fase	-84.170	62.052	272.600	-294.719 W	2.575	2	2025	-	-	W	W	W	
53 Hurdegaryp stationsgebied	-	-	-	-	-	-	-	-	-	W	W	W	
54 Ryptsjerk dorpsuitbreiding	8.748	252.995	545.200	-283.457 W	3.760	9	2025	-	-	W	W	W	
subtotaal	-75.422	315.047	817.800	-578.175 W	6.335								
nr. Bedrijventerreinen													
63 Oentsjerk Sanjesfjild	1.116.591	697.125	1.876.304	-62.588 W	29.060	10		-	-	W	V	V	
76 Burgum West Veld 7	104.808	229.863	488.700	-154.029 W	10.375	7		-	-	W	W	W	
80 Gytsjerk Centrum	79.796	300.885	566.600	-185.919 W	1.969	2		-	-	W	V	V	
subtotaal	1.301.195	1.227.872	2.931.604	-402.537 W	41.404			-	-				
TOTAAL	1.225.773	1.542.919	3.749.404	-980.712 W	47.739								
Verliesvoorziening	-												
Boekwaarde balans 31-12-2023	1.225.773												

Legenda

K = kostendekkend

V = verlies

W = winst

Scenario's

Sc 1: huidige verwachting

Sc 2: vertraging verkopen met drie jaar

Sc 3: vertraging verkopen met vijf jaar

Winstneming

Voor het bepalen van de tussentijdse winst is aansluiting gezocht bij een algemeen aanvaardbare methodiek, waarbij rekening is gehouden met de bijzondere kenmerken van gemeentelijke grondexploitaties. De doelstelling van het gemeentelijk grondbeleid is immers niet primair gericht op het behalen van financieel rendement, maar op het bereiken van het gewenste voorzieningenniveau voor inwoners en bedrijven. De BBV schrijft daarom de Percentage of Completion (PoC)–methode voor, die rekening houdt met de fase waarin de grondexploitatie verkeert, zowel voor wat betreft de opbrengsten als de kosten.

Voor het tussentijds verantwoorden van winst is het noodzakelijk dat voldoende zekerheid bestaat over het (verwachte) resultaat van de grondexploitatie, ofwel het resultaat moet op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Uitgangspunt is het hebben van een degelijke onderbouwing van de schattingen voor de te verrichten werkzaamheden, te maken kosten en te realiseren opbrengsten in overeenstemming met de specifieke invulling van het grondexploitatiecomplex. Deze onderbouwing is nodig voor de grondexploitatiebegroting zoals deze ter besluitvorming wordt voorgelegd aan de gemeenteraad. Verder moet deze onderbouwing (grondexploitatiebegroting) jaarlijks worden herzien/geactualiseerd en moeten de specifieke projectrisico's worden benoemd, onderbouwd en gemonitord. Een dergelijke basis geeft voldoende zekerheid over het verwachte resultaat.

De voortgang wordt berekend naar de mate waarin kosten en opbrengsten zijn gerealiseerd per individuele grondexploitatie, waarbij de PoC als volgt wordt berekend:

$$\% \text{ gerealiseerde kosten} \times \% \text{ gerealiseerde opbrengsten} = \% \text{ PoC}$$

Dit betekent dat voor winstgevende grondexploitatie een 'zekere' winst genomen moet worden op basis van de financiële voortgang van het project door het verwachte resultaat te vermenigvuldigen met het % PoC. De in het verleden eventueel reeds genomen winsten worden daarvan afgetrokken. Ook voorziene risico's kunnen van dit resultaat worden afgetrokken, mits deze goed zijn onderbouwd. Het bedrag wat overblijft wordt als winst in het betreffende boekjaar genomen.

Wat zijn de risico's?

Er is sprake van veel onzekerheid en volatiliteit (beweeglijkheid) in de gebiedsontwikkelingsmarkt. De stijgende bouwkosten worden niet langer opgevangen door stijgende (woning)prijzen. Door lange wachttijden bij nutspartijen lopen ontwikkelingen vertraging op. De betaalbaarheid van veel ontwikkelingen staat onder druk door hogere rente en de hoge inflatie. Hierdoor kan er vertraging bij uitgifte optreden. De haalbaarheid van grondexploitaties is onder druk komen te staan.

We willen de risico's inzichtelijk hebben en waar mogelijk kunnen opvangen. Daarvoor hebben we een verliesvoorziening. Daarom hebben wij verschillende scenario's rondom de grondexploitatie beoordeeld. Er is geen sprake van een verliesvoorziening voor verliesgevende grondexploitaties per 31 december 2023.

Soms worden nog kosten gemaakt voor complexen die al afgewikkeld zijn. Het gaat dan bijvoorbeeld om herstraten en herinrichting van het openbaar groen. Daarvoor is een voorziening getroffen. De Voorziening afgewikkelde complexen bedraagt op dit moment €1.217.000. Dat is genoeg om de nog te maken kosten te kunnen opvangen.

Voorziening afgewikkelde complexen boekjaar 2023	Boekwaarde 1 januari 2023	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Boekwaarde 31 december 2023
nr. omschrijving				
62 Sumar bedrijventerrein	22.054	-	-	22.054
5 Burgum West	76.893	-	5.473	71.419
23 Eastermar	51.700	-	-	51.700
73 Jistrum bedrijventerrein	14.520	-	4.074	10.446
22 Garyp Sanhichte	161.745	-	38	161.706
32 Hurdegaryp It Sud	247.562	-	323	247.239
33 Ryptsjerk De Opslach	22.739	-	-	22.739
40 Suwâld	40.604	-	458	40.146
43 Munein 3e fase	39.214	-	1.905	37.310
48 Tytsjerk De Krite	113.414	-	22.146	91.268
51 Hurdegaryp locatie Wijnia	71.869	-	30.975	40.894
75 Burgum bedrijventerrein West	82.262	-	264	81.998
50 Sumar 2e fase	206.476	-	599	205.877
82 Noardburgum Supermarktlocatie	78.905	-	1.566	77.339
53 Hurdegaryp Stationskwartier	-	55.120	-	55.120
TOTAAL	1.229.956	55.120	67.822	1.217.254

H – Wet Open Overheid

In het jaarverslag moet nu verplicht een stukje staan over openbaarheid. Dit komt doordat er afspraken zijn gemaakt om meer informatie openbaar te maken en omdat er regels zijn over hoe de overheid met informatie omgaat (artikel 3.5 van de Wet open overheid (Woo))

In begroting en de jaarstukken gaat het over wat er gedaan is om meer informatie openbaar te maken en hoe de gemeente omgaat met informatie. Het gaat dus niet over details, maar over de grote lijnen van wat er gebeurd is in het jaar 2023 ten aanzien van de informatiehuishouding, actieve openbaarmaking en passieve openbaarmaking.

Om informatie goed te kunnen delen met de maatschappij en politiek is het belangrijk om deze informatie goed op te slaan en de processen en systemen op orde te hebben. Ook is het belangrijk om open en transparant te zijn als professionals. In de uitleg hieronder wordt de verdeling van drie onderwerpen gehanteerd: informatiehuishouding, actieve en passieve openbaarmaking. Het is wel belangrijk om te begrijpen dat deze onderwerpen in de praktijk met elkaar verbonden zijn.

1. Verbetering informatiehuishouding

Voor de verbetering van de informatiehuishouding zijn de volgende activiteiten gerealiseerd:

1.1 Competenties medewerkers

Medewerkers krijgen trainingen over informatieveiligheid binnen een gemeente en digitale risico's. Voor meerdere afdelingen zijn er specifieke trainingen gericht op het veilig omgaan met afdelingsspecifieke informatie. Nieuwe medewerkers krijgen deze veiligheidstrainingen automatisch toebedeeld en deze zijn verplicht te volgen. Periodiek worden medewerkers getest via interne phishing campagnes met automatische opvolging over de resultaten.

1.2 Digitaal loket

De Werkmaatschappij ondersteunt de gemeente Achtkarspelen en de gemeente Tytsjerksteradiel bij het digitaal regelen van zaken voor inwoners en bedrijven. Dit is vormgegeven door middel van een digitaal loket. Hierin kunnen onder andere WOZ-aanslagen, Woo-verzoeken, producten burgerzaken en omgevingsinitiatieven worden aangevraagd. Inwoners en bedrijven kunnen eenvoudig, snel en op een zelfgekozen moment hun zaken regelen. Dit digitaal loket is beveiligd aangevuld met een verplicht jaarlijkse audit.

1.3 Systemen en procedures

Het is belangrijk dat automatisering goed werkt binnen de Werkmaatschappij ten behoeve van de gemeente. Hierbij werken we onder architectuur, verbonden aan de informatiestrategie met een sterke focus op Cloud en "versaasing" van applicaties. Het beheer van dergelijke applicaties wordt momenteel verder geprofessionaliseerd door middel van protocollen, (continuïteit)procedures en specifieke (beheers)functies.

1.4 Cybersecurity

Er is binnen de gemeente aandacht voor informatiebeveiliging en privacy. Naast het overkoepelend “informatiebeveiliging- en privacybeleid”, zijn er aanvullende beleidsstukken opgesteld als wachtwoordbeleid, gebruikerscontrole en camerabeleid. Daarnaast zijn er fysieke en digitale maatregelen om informatie te beschermen. Er zijn korte lijnen met de IBD en de werkmaatschappij ontvangt informatie over actuele of specifieke dreigingen en/of kwetsbaarheden. In 2023 is een applicatie ingezet die de interne ICT-inrichting scant op kwetsbaarheden en hierover alarmeert.

2. Actieve openbaarmaking

Er zijn verschillende activiteiten om informatie uit zichzelf actief openbaar te maken. Dit gaat bijvoorbeeld over de openbaarheid van WOZ-waardes, omgevingsvergunningen en beleidsstukken.

3. Passieve openbaarmaking

Als er een verzoek wordt ingediend om informatie te openbaren, dan wordt hieraan voldaan. In 2023 zijn er 32 voor Tytsjerksteradiel ingediend.

4.1 Balans

Balans per 31 december 2023 (x € 1.000)

ACTIVA	31-12-2023	31-12-2022
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa		
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	-	-
Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief	105	2
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	-	-
Totaal immateriële vaste activa	105	2
Materiële vaste activa		
Investerings met een economisch nut	38.420	37.719
Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	11.549	10.749
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	6.087	5.936
In erfpacht	-	-
Totaal materiële vaste activa	56.056	54.404
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	331	331
- gemeenschappelijke regelingen	-	-
- overige verbonden partijen	-	-
Leningen aan:		
- openbare lichamen	-	-
- woningcorporaties	-	-
- deelnemingen	-	-
- overige verbonden partijen	-	-
Overige langlopende leningen	1.689	1.986
Uitzettingen in Rijks schatkist met een rentetypische looptijd >= 1 jaar	-	-
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd >= 1 jaar	-	-
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd >= 1 jaar	-	-
Totaal financiële vaste activa	2.020	2.317
TOTAAL VASTE ACTIVA	58.181	56.723
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden		

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

Grond- en hulpstoffen	-	-
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	1.440	801
Gereed product en handelsgoederen	-	-
Vooruitbetalingen	-	-
Totaal voorraden	1.440	801
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	8.584	6.441
Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen	-	-
Overige verstrekte kasgeldleningen	-	-
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd < 1 jaar	-	-
Rekening-courantverhouding met het Rijk	-	-
Rekening-courantverhouding met niet-financiële instellingen	-	-
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier met een rentetypische looptijd < 1 jaar	-	-
Overige vorderingen	1.295	942
Overige uitzettingen	24.230	11.905
Totaal uitzettingen rentetypische looptijd < 1 jaar	34.109	19.288
Liquide middelen		
Kas-, bank- en girosaldo	673	534
Totaal liquide middelen	673	534
Overlopende activa		
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen, ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel		-
- Europese overheidslichamen	-	-
- Het Rijk	-	-
- Overige Nederlandse overheidslichamen	-	-
Overige nog te ontvangen bedragen en kosten mbt volgend boekjaar	2.871	6.910
Totaal overlopende activa	2.871	6.910
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	39.093	27.533
TOTAAL	97.274	84.256

PASSIVA	31-12-2023	31-12-2022
VASTE PASSIVA		
Eigen vermogen		
Algemene reserve	32.064	21.607
Bestemmingsreserve	6.622	9.205
Resultaat na bestemming	7.740	10.593
Totaal eigen vermogen	46.426	41.405
Vorzieningen		
Vorzieningen	12.873	11.899
Financiële vaste passiva	12.873	11.899
Vaste schulden met een rentetypische looptijd		
>= 1 jaar		
Obligatieleningen	-	-
Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	-	-
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	18.213	19.853
- binnenlandse bedrijven	-	-
- openbare lichamen	-	-
- overige binnenlandse sectoren	-	-
- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	-	-
- door derden belegde gelden	-	-
- waarborgsommen	14	14
Totaal vaste schulden met een rentetypische looptijd	18.227	19.867
>= 1 jaar		
TOTAAL VASTE PASSIVA	77.526	73.171
VLOTTENDE PASSIVA		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd		
< 1 jaar		
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	-	-
Overige kasgeldleningen	-	-
Banksaldi	-	-
Overige schulden	3.165	2.384
Totaal netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar	3.165	2.384
Overlopende passiva		
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen,	11.062	5.275

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

m.u.v. jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume arbeidskosten		
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren		
– Europese overheidslichamen	–	–
– Het Rijk	5.461	3.319
– Overige Nederlandse overheidslichamen	–	107
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate komen van volgende begrotingsjaren	60	–
Totaal overlopende passiva	16.583	8.701
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	19.748	11.085
TOTAAL	97.274	84.256
Gewaarborgde leningen (specificatie borg- en garantstellingen: zie toelichting op de balans)	83.336	83.378

4.2 Baten en lasten

Programma (x € 1.000)	Begroting voor wijziging			Begroting na wijziging			Rekening		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
0. Bestuur en ondersteuning	4.078	452	- 3.627	4.764	1.000	- 3.763	4.978	1.449	- 3.529
1. Veiligheid	2.732	14	- 2.718	5.705	6.509	804	6.098	6.541	443
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	5.398	595	- 4.803	5.778	1.339	- 4.439	5.470	1.222	- 4.247
3. Economie	900	445	- 454	793	445	- 348	870	970	100
4. Onderwijs	4.888	1.403	- 3.486	5.950	2.416	- 3.534	6.152	2.655	- 3.497
5. Sport, cultuur en recreatie	8.582	1.303	- 7.279	8.855	1.811	- 7.044	8.639	1.780	- 6.860
6. Sociaal domein	42.993	9.890	- 33.103	47.410	11.161	- 36.249	45.097	11.307	- 33.791
7. Volksgezondheid en milieu	9.408	6.600	- 2.808	9.176	6.653	- 2.524	8.600	6.381	- 2.219
8. Vrosh	2.795	487	- 2.308	3.462	533	- 2.930	3.992	1.794	- 2.198
Overhead	10.364	48	- 10.316	12.317	62	- 12.256	12.637	212	- 12.425
Algemene dekkingsmiddelen	3.749	71.756	68.007	3.474	76.589	73.115	3.738	76.803	73.066
AU en overige uitkeringen gemeentefonds	-	63.149	63.149	-	67.982	67.982	-	68.019	68.019
Belastingen overig	51	70	19	51	70	19	36	65	28
Overige baten en lasten	3.313	-	- 3.313	3.045	-	- 3.045	3.316	15	- 3.301
OZB niet-woningen	177	2.500	2.323	187	2.500	2.313	188	2.633	2.445
OZB woningen	208	6.037	5.828	191	6.037	5.845	198	6.072	5.874
Dividend	-	149	149	-	149	149	-	180	180
subtotaal	95.888	93.142	- 2.746	107.685	108.667	982	106.272	111.293	5.021
Mutaties reserves	-	4.006	4.006	7.592	11.603	4.011	7.194	9.913	2.719
TOTAAL	95.888	97.148	1.260	115.277	120.271	4.993	113.466	121.206	7.740

Verdeling taakvelden over de programma's

<i>(bedragen x € 1.000)</i>									
	begroting			rekening			saldo		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Progr. Bestuur en ondersteuning	15.830	89.342	73.512	15.910	88.345	72.435	- 80	- 997	- 1.077
0.1 Bestuur	1.921	-	- 1.921	2.104	259	- 1.845	- 183	259	76
0.10 Mutaties reserves	7.592	11.603	4.011	7.194	9.913	2.719	398	- 1.690	- 1.292
0.2 Burgerzaken	1.496	294	- 1.203	1.557	380	- 1.178	- 61	86	25
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	568	154	- 413	584	116	- 468	- 16	- 39	- 55
0.5 Treasury	779	701	- 77	732	875	142	46	173	220
0.61 OZB woningen	191	6.037	5.845	198	6.072	5.874	- 6	35	29
0.62 OZB niet-woningen	187	2.500	2.313	188	2.633	2.445	- 1	133	131
0.64 Belastingen overig	51	70	19	36	65	28	15	- 6	9
0.7 AU en overige uitkeringen gemeentefonds	-	67.982	67.982	-	68.019	68.019	-	37	37
0.8 Overige baten en lasten	3.045	-	- 3.045	3.316	15	- 3.301	- 271	15	- 256
Progr. Veiligheid	5.705	6.509	804	6.098	6.541	443	- 393	31	- 361
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.082	-	- 2.082	2.075	-	- 2.075	8	-	8
1.2 Openbare orde en veiligheid	3.623	6.509	2.886	4.023	6.541	2.517	- 401	32	- 369
Progr. Verkeer, vervoer en waterstaat	5.778	1.339	- 4.439	5.470	1.222	- 4.247	308	- 117	191
2.1 Verkeer en vervoer	5.245	1.170	- 4.075	4.953	1.068	- 3.886	291	- 102	189
2.3 Recreatieve havens	325	140	- 185	363	128	- 235	- 39	- 12	- 50
2.4 Economische havens en waterwegen	208	30	- 179	153	27	- 127	55	- 3	52
Progr. Economie	793	445	- 348	870	970	100	- 77	524	448
3.1 Economische ontwikkeling	508	-	- 508	487	-	- 487	22	-	22
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	20	-	- 20	149	503	354	- 130	503	373
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	88	13	- 75	71	11	- 61	17	- 2	15
3.4 Economische promotie	177	432	255	163	456	293	15	23	38
Progr. Onderwijs	5.950	2.416	- 3.534	6.152	2.655	- 3.497	- 202	239	37
4.1 Openbaar basisonderwijs	562	551	- 12	648	638	- 10	- 86	87	2
4.2 Onderwijshuisvesting	2.882	765	- 2.117	2.875	759	- 2.116	7	- 6	1
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.506	1.100	- 1.406	2.630	1.258	- 1.371	- 124	158	34

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

Progr. Sport, cultuur en recreatie	8.855	1.811	- 7.044	8.639	1.780	- 6.860	216	- 32	184
5.1 Sportbeleid en activering	407	135	- 272	275	53	- 223	131	- 82	49
5.2 Sportaccommodaties	3.962	1.377	- 2.586	3.942	1.445	- 2.497	21	68	89
5.3 Cultuurpresent., -prod. en participatie	659	59	- 600	640	65	- 575	19	6	25
5.4 Musea	46	-	- 46	49	-	- 49	- 3	-	- 3
5.5 Cultureel erfgoed	86	10	- 76	81	9	- 72	6	- 1	5
5.6 Media	924	32	- 892	924	32	- 892	-	-	-
5.7 Openb. groen en (openlucht)recreatie	2.770	199	- 2.572	2.729	176	- 2.553	42	- 23	19
Progr. Sociaal domein	47.410	11.161	- 36.249	45.097	11.307	- 33.791	2.312	146	2.458
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.741	355	- 2.385	2.682	483	- 2.199	59	127	187
6.2 Wijkteams	2.635	6	- 2.629	2.520	6	- 2.513	115	-	116
6.3 Inkomensregeling	15.298	9.414	- 5.884	14.775	9.458	- 5.317	523	44	567
6.4 Begeleide participatie	3.867	-	- 3.867	3.862	-	- 3.862	5	-	5
6.5 Arbeidsparticipatie	2.319	333	- 1.986	2.057	149	- 1.908	262	- 184	78
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.182	53	- 2.129	2.366	69	- 2.298	- 184	16	- 168
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	4.638	219	- 4.419	4.142	237	- 3.905	496	18	514
6.71B Begeleiding (WMO)	2.550	-	- 2.550	2.367	-	- 2.367	183	-	183
6.71C Dagbesteding (WMO)	1.472	-	- 1.472	969	-	- 969	503	-	503
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.72A Jeugdhulp begeleiding	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.72B Jeugdhulp behandeling	56	-	- 56	51	-	- 51	5	-	5
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	6.341	-	- 6.341	6.537	-	- 6.537	- 196	-	- 196
6.73A Pleegzorg	487	-	- 487	456	-	- 456	31	-	31
6.73B Gezinsgericht	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	1.472	-	- 1.472	1.403	-	- 1.403	68	-	68
6.74A Jeugdhulp behand. GGZ zonder verblijf	133	-	- 133	143	-	- 143	- 10	-	- 10
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	142	-	- 142	221	-	- 221	- 79	-	- 79
6.74C Gesloten plaatsing	-	-	-	- 14	-	14	14	-	14
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	94	781	687	- 30	904	935	125	123	248

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.82A Jeugdbescherming	907	-	- 907	516	-	- 516	391	-	391
6.82B Jeugdreclassering	75	-	- 75	75	-	- 75	-	-	-
Progr. Volksgezondheid en milieu	9.176	6.653	- 2.524	8.600	6.381	- 2.219	577	- 272	304
7.1 Volksgezondheid	1.742	216	- 1.526	1.628	142	- 1.486	114	- 74	40
7.2 Riolering	1.846	2.391	545	1.960	2.253	293	- 114	- 138	- 252
7.3 Afval	3.322	3.945	623	3.233	3.769	536	89	- 176	- 87
7.4 Milieubeheer	2.261	84	- 2.177	1.768	204	- 1.565	492	120	612
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	6	17	11	10	13	2	- 5	- 4	- 9
Progr. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vern	3.462	533	- 2.930	3.992	1.794	- 2.198	- 530	1.261	731
8.1 Ruimtelijke ordening	2.689	174	- 2.515	2.597	211	- 2.386	93	37	130
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	205	-	- 205	824	1.228	404	- 619	1.228	609
8.3 Wonen en bouwen	568	358	- 209	571	355	- 216	- 4	- 3	- 7
Overhead	12.317	62	- 12.256	12.637	212	- 12.425	- 320	150	- 169
0.4 Overhead	12.317	62	- 12.256	12.637	212	- 12.425	- 320	150	- 169
TOTALEN	115.277	120.271	4.993	113.466	121.206	7.740	1.812	935	2.747

4.3 Grondslagen financiële verslaglegging

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

- De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Daarbij geldt dat activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarde.
- De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.
- Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate verantwoord in het jaar waarin zij betaalbaar zijn gesteld.
- Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Sommige lasten worden echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet gedacht worden aan componenten als vakantiegeld.

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigings-prijs. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden hierop in mindering gebracht.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn opgenomen tegen verkrijgingsprijs (= inkoopprijs plus bijkomende kosten minus bijdragen van derden). Het nettobedrag van de investering wordt door middel van afschrijvingen ten laste van de exploitatie gebracht. De afschrijvingen worden op basis van de verwachte levensduur, lineair of annuïtair berekend. Per soort van activa bestaan hiervoor vaste afspraken.

Materiële vaste activa met economisch nut

- De materiële vaste activa met economisch nut zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs dan wel de vervaardigingsprijs, verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. In die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.
- Slijtende investeringen worden vanaf het moment van gereedkomen of ingebruikneming afgeschreven gedurende de verwachte gebruiksduur. Eventuele restwaarden worden buiten beschouwing gelaten. Op grond met economisch nut, dus buiten de openbare ruimte, wordt niet afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten vangt met ingang van 2005 aan op het moment dat het betreffende actief gereed dan wel in gebruik genomen is.
- Op activa die voor 2004 al bestonden zijn in het verleden soms extra afschrijvingen gedaan zonder dat daar een economische noodzaak voor was. Ook zijn in voorkomende gevallen reserves op dergelijke investeringen afgeboekt. Het verkrijgen van lagere toekomstige lasten lag aan deze handelwijze ten grondslag.

- De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs vermeerderd met de vóór 2016 bijgeschreven rente. Als de taxatiewaarde van deze gronden lager is dan de boekwaarde dan worden deze gronden uiterlijk 2023 afgewaardeerd tot die taxatiewaarde.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde.

Vlottende activa

De voorraden op de balans bestaan uit onderhanden werken binnen de grondexploitatie en de magazijnvoorraad van gemeentewerken. De waardering van de magazijnvoorraad van gemeentewerken gebeurt tegen de laatst bekende inkooprijzen.

De voorraad gronden is gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs (= vervaardigingskosten plus exploitatiekosten minus opbrengst verkopen). Het jaarlijkse resultaat op de verkochte gronden wordt bepaald door het gemiddelde resultaat per m² bouwterrein per complex te relateren aan de daadwerkelijk verkochte m² bouwterrein. De jaarlijkse winst op verkochte gronden wordt gestort in de algemene reserve.

Overige activa

De waardering van de overige activa vindt plaats tegen nominale waarde.

Reserves en voorzieningen

De waardering van reserves en voorzieningen wordt gevormd door het wettelijk kader van de Wet op de jaarrekening en het Besluit Begroting en Verantwoording 2004 (BBV). In deze voorschriften wordt een scherp onderscheid gemaakt tussen reserves en voorzieningen. Daarnaast zijn er gemeentelijke kaders, waarvan de hoofdlijnen zijn vastgesteld in de notitie reserves en voorzieningenbeleid. Deze notitie is door de raad op 16 december 2020 vastgesteld.

Reserves zijn vermogensbestanddelen, die als eigen vermogen zijn aan te merken en waar geen verplichting uit het verleden op ligt. De raad is daardoor vrij om aan de reserves een bestemming te geven. Reserves kunnen worden onderverdeeld in:

- a. Algemene reserves (aangehouden t.b.v. de jaarlijkse renteopbrengst);
- b. Bestemmingsreserves die dienen om ongewenste schommelingen op te vangen in de tarieven die aan derden in rekening worden gebracht, maar die niet specifiek besteed hoeven te worden;
- c. Overige bestemmingsreserves (aangehouden t.b.v. een vastgelegde bestemming).

Reserves worden gevormd na de bepaling van het resultaat. Ze worden ingesteld bij de verdeling van het resultaat. De vorming van reserves heeft daardoor geen invloed op de hoogte van het resultaat, tenzij de raad hier afspraken over heeft vastgelegd. Bij de reserves moet ten minste eenmaal per jaar worden aangegeven, welke verplichtingen er al zijn aangegaan ten laste van de reserve en in welk jaar zij waarschijnlijk tot uitgaven zullen leiden.

De belangrijkste uitgangspunten met betrekking tot het vormen van reserves zijn:

- beperking van het aantal reserves;
- structurele uitgaven moeten altijd een structurele dekking hebben;
- incidentele uitgaven kunnen gedurende één of een paar jaren ten laste van de reserve worden gebracht via de exploitatierekening;
- alle rente wordt als bate verantwoord op de gewone dienst.

Voorzieningen worden gevormd voor:

- a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar redelijkerwijs te schatten;
- b. op de balansdatum bestaande risico's van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- c. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden. Voorzieningen worden niet gevormd voor de zogenaamde jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.

Voorzieningen worden gevormd voordat het resultaat wordt bepaald. De instelling van een voorziening verlaagt het resultaat. Het bepalen van de noodzakelijke omvang van de voorzieningen is niet vrijblijvend. De bevoegdheid tot vorming van voorzieningen ligt daarom bij het college van burgemeester en wethouders.

Voorziening APPA pensioenen

De voorziening APPA pensioenen is gebaseerd op een actuariële berekening. Hierbij wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige ontwikkelingen van de verplichting.

Aan de pensioenvoorziening wethouders liggen actuariële berekeningen ten grondslag. Deze zijn gemaakt door een erkend extern bedrijf, waarbij de volgende parameters zijn gehanteerd:

- Berekeningsdatum: 31 december 2023
- Rekenrente: 3,16%
- Sterftetabel: GBM/GBV 2016/2021 met leeftijdsterugstelling.

De berekeningsdatum en gebruikte rekenrente zijn in lijn met de aanwijzingen die het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in haar circulaire d.d. 9 december 2022 heeft voorgeschreven.

De ABP-pensioenen worden met ingang van 1 januari 2024 verhoogd met 3,03%. Bij de bepaling van het indexatiepercentage worden het percentage, de bedragen en de ingangsdatum gehanteerd die het ABP toepast ten aanzien van een overheidswerknemer in

de sector Rijk. Dat betekent dat ook de Appa-pensioenen met ingang van 1 januari 2024 worden verhoogd met 3,03%. De indexatie is opgenomen in de waardeberekeningen. Voor gepensioneerden en niet gepensioneerden zijn dezelfde grondslagen gehanteerd. In de berekeningen zijn de niet ingegane pensioenen herrekend naar de AOW-leeftijd (aan de hand van de huidige uitruilfactoren), zoals vermeld op de site van de Sociale Verzekeringsbank

Overige passiva

De waardering van de overige passiva vindt plaats tegen nominale waarde.

Algemene grondslagen voor de rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid 2023. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties
- De financiële rechtmatigheid waaronder het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
 - Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals op 14 december 2023 door de raad is vastgesteld.
 - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn.
 - Voor over- en onderscheidingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan het algemeen bestuur zijn gemeld.
- Ten aanzien van het M&O criterium is de nota M&O beleid van onze organisatie leidend bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid zijn eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:

- Een verantwoordingsgrens van 1% (zijnde € 1.134.658) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen.
- Een rapporteringstolerantie van € 56.733 is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

Algemeen

Alle bedragen zijn afgerond op duizenden euro's.

Gerealiseerd resultaat

Het gerealiseerd resultaat over het verslagjaar volgt uit de programmarekening en is afzonderlijk als passiefpost op de balans opgenomen. Bestemming van dit saldo vindt plaats nadat de rekening is vastgesteld.

4.4 Toelichting balans

Activa

Vaste activa

Vaste activa zijn bezittingen die *langer dan een jaar* in bezit blijven.

Vaste activa kunnen bestaan uit

- immateriële vaste activa
- materiële vaste activa
- financiële vaste activa

Het verloop van hiervan in het boekjaar is als volgt.

Vaste activa (x € 1.000)	Boek- waarde per 1-1-2023	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen derden	Aflossing/ afwaar- dering	Boek- waarde per 31-12-2023
• Immateriële vaste activa	2	104	-	-	-	-	106
• Materiële vaste activa	54.405	5.387	-	3.147	484	106	56.055
• Financiële vaste activa	2.316	-	-	-	-	296	2.020
Totaal	56.723	5.491	-	3.147	484	402	58.181

Immateriële vaste activa

Immateriële activa zijn vaste activa die *niet tastbaar* zijn. Het gaat om bezittingen die wel een rol spelen in het financiële proces, maar nooit in het fysieke bedrijfsproces. Immateriële activa kunnen alleen dan op de balans opgevoerd worden, wanneer *objectief* bepaald kan worden welke waarde ze hebben.

Zo behoren kosten van onderzoek en ontwikkeling van mogelijke bouwgronden tot de immateriële activa. Deze kosten mogen maximaal vijf jaar lang meegenomen worden bij de immateriële activa. Ná die vijf jaar moet bekend zijn of de bouwgrond in exploitatie wordt genomen of moet worden afgeboekt.

In 2023 is er gewerkt aan de voorbereiding van mogelijke woningbouwlocaties in Earnewâld, Noardburgum, Hurdegaryp en Suwâld.

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

Immateriële vaste activa (x € 1.000)	Boek- waarde per 1-1-2023	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Afwaar- deringen	Bijdragen derden	Boek- waarde per 31-12-2023
• Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	-	-	-	-	-	-	-
• Kosten van onderzoek en ontwikkelingen van een bepaald actief	2	104	-	-	-	-	106
• Bijdragen aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL	2	104	-	-	-	-	106

Materiële vaste activa

Bezittingen die niet in één keer ten laste van het resultaat mogen worden gebracht maar waarop moet worden afgeschreven. Voorbeelden hiervan zijn grond en gebouwen, machines en installaties, transportmiddelen en computers.

Materiële vaste activa (x € 1.000)	Boek- waarde per 1-1-2023	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Afwaar- deringen	Bijdragen derden	Boek- waarde per 31-12-2023
a1 Gronden en terreinen	2.970	-	-	74	106	7	2.783
a2 Strategische gronden	3.460	11-	-	-	-	-	3.449
b Woonruimten	328	-	-	4	-	-	324
c Bedrijfsgebouwen	24.112	2.080	-	1.408	-	-	24.784
d Grond-, weg- en water- bouwkundige werken	17.467	2.404	-	821	-	477	18.573
e Vervoermiddelen	1.076	354	-	222	-	-	1.208
f Machines, apparaten en installaties	3.586	324	-	397	-	-	3.513
g Overige materiële activa	1.406	237	-	221	-	-	1.422
h In erfpacht	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	54.405	5.388	-	3.147	106	484	56.056

In 2023 is er gestart met de bouw van het MFC Tytsjerk. Dit was in 2023 de grootste investering (€ 1.745.000). Andere grote investeringen hebben te maken met de riolering. Zo is gestart met de aanpassing van de riolering in Gytsjerk (€ 706.000), Garyp (€ 187.000) en Hurdegaryp (€ 230.000). Ook is er in 2023 een Scania vrachtwagen aangeschaft (€ 336.000).

Investerings > € 100.000

Omschrijving	€
MFC Tytsjerk	€ 1.745.000
MFC Jistrum	€ 164.000
Reconstructie Quartrebras	€ 165.000
Renovatie beweegbare brug Eastermar	€ 133.000
Afdekking zwembad De Sawn Doarpen	€ 145.000
Scania vrachtauto	€ 336.000
Aanleg RWA riool Gytsjerk	€ 706.000
Riolering Garyp	€ 187.000
Riolering Hurdegaryp	€ 230.000

Economisch en maatschappelijk nut

Investerings hebben een economisch nut als ze verhandelbaar zijn en/of ze bijdragen aan het genereren van middelen. Bijvoorbeeld riolering (rioolheffing) en zwembaden (entreegelden). Investerings met een economisch nut moeten worden geactiveerd, dus op de balans worden geplaatst.

Investerings met een maatschappelijk nut zijn investerings in de openbare ruimte die geen economisch nut maar uitsluitend een maatschappelijk nut hebben. In onze situatie voornamelijk betonwegen, lichtmasten, oeverbescherming en bruggen.

Het verloop hiervan is als volgt.

Economisch en mij. nut (x € 1.000)	Boek- waarde per 1-1-2023	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Afwaar- deringen	Bijdragen derden	Boek- waarde per 31-12-2023
• Economisch nut	37.719	2.957	-	2.143	106	7	38.420
• Economisch nut met tarief	10.750	1.999	-	723	-	477	11.549
• Maatschappelijk nut	5.937	433	-	282	-	-	6.088
Totaal	54.406	5.388	-	3.148	106	484	56.056

In 2023 is het voorbereidingskrediet voor Aldtsjerk Foarût verplaatst naar de Bouwgrondexploitatie. Dat betekent dat de vaste activa wordt verlaagd met € 106.000 en de voorraad (zie vlottende activa) wordt verhoogd met eenzelfde bedrag.

De afschrijvingstermijnen variëren gemiddeld tussen de 10 jaar (auto's) en 40 jaar (betonwegen).

Het afschrijvingsbeleid is in januari 2020 vastgesteld in de raad. Doelstelling van het afschrijvingsbeleid is het realiseren van een gelijkmatig verloop van de kapitaallasten in de administratie. Voor alle investerings geldt dat de afschrijving is gebaseerd op de historische kostprijs. Dit is het bedrag waarvoor het actief is aangeschaft, of waarvoor de investering is gerealiseerd.

Activa kunnen lineair of op annuïteitenbasis worden afgeschreven. Alle vaste activa binnen de gemeente worden lineair afgeschreven zoals ook beschreven staat in de Nota waardering en afschrijvingen vaste activa.

Overzicht investeringskredieten

Op grond van de financiële verordening bevat de jaarrekening een overzicht van de geraamde bedragen voor investeringen en de aanwending daarvan.

Investeringskredieten	Begrote uitgaven	Werkelijke uitgaven	Restant krediet
Aanschaf 20 stemhokjes deel 2021	6.000	–	6.000
Strategische grondverkoop	35.804	10.896	46.700
Meubilair 125 bureaustoelen	3.383	–	3.383
Gemeentehuis: brandwering 2022	81.000	18.952	62.048
Gemeentehuis: vluchtwegen 2022	80.000	–	80.000
Gemeentehuis: venti/brandveiligheid 2022	161.570	21.365	140.205
Publiekshal TD – Verbouwing 2022	69.840	62.807	7.033
Publiekshal TD – Videomuur 2022	22.217	27.446	5.229
Publiekshal TD – Geluidinst. 2022	55.714	55.916	202
Publiekshal TD – Meubilair 2022	70.881	70.881	–0
Meubilair 2023	105.580	16.920	88.660
Bestuursvleugel meubilair 2023	58.068	–	58.068
ICT Vergadersysteem 2023	17.950	15.975	1.975
VRV-systeem gem.huis 2023	190.381	14.740	175.641
Led verlichting gem.huis 2023	116.140	35.000	81.140
Verv. rec./balie-bouwkundig 2023	19.004	–	19.004
Verv. rec./balie-inrichting 2023	7.391	–	7.391
GVVP jaarschijf 2020	20.925	20.923	2
GVVP jaarschijf 2021	70.727	48.406	22.321
Lichtmasten: armaturen 2022	192.643	12.853	179.790
Reconstructie Quartebbras 2022	165.000	165.000	–
Ren. bew. bare brug Eastermar 2022	1.027.212	174.505	852.707
Gladheidsmiddelen Auto 123 2023	75.000	–	75.000
GVVP jaarschijf 2023	75.000	–	75.000

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

Investeringskredieten	Begrote uitgaven	Werkelijke uitgaven	Restant krediet
Vervanging bestelauto 17 2023	100.000	–	100.000
Zoutstrooier voor 13 k.zuiger 2023	50.000	49.900	100
Zoutstrooier verv. auto 17 2023	45.000	–	45.000
Schuifbord gladheidsgroep 2023	50.000	–	50.000
OVL Armaturen 2023	313.750	903	312.848
OVL Lichtmasten 2023	125.403	380	125.023
Minikraan en kar 2023	70.000	–	70.000
Peugeot 1 Kabel 2023	12.500	9.741	2.759
Peugeot 2 Kabel 2023	12.500	8.183	4.317
Verkiezingsframes 2023	15.000	15.000	–
Bruggen 2023	100.000	7.250	92.750
Fietspad Damsingel 2023	125.000	2.279	122.721
Masterplan Earnewâld (Waterfront) 2020	50.598	–	50.598
Wetterwâlden ontsluiting Bútefjild 2021	27.500	27.500	–
Voorber.kosten school Jistrum 2023	6.358.451	163.757	6.194.694
MFC Tytsjerk 2023	7.994.994	1.744.621	6.250.373
Verv ringen sporthal Hurdegaryp	15.000	16.839	1.839
Afdekking bad DSD 2023	230.795	145.247	85.548
Speeltoestellen jaarschijf 2020	88.418	83.378	5.040
Speeltoestellen jaarschijf 2021	142.227	–	142.227
Speeltoestellen 2022	130.000	–	130.000
Auto 123 Scania G460 haak.tuig 2023	340.000	336.073	3.927
Dakbedek. Glinstrast 2022	26.492	14.167	12.325
Brand.installatie Glinstrastate 2023	17.980	–	17.980
Aanp. riolering Quatrebras 2022	300.000	67.489	232.511
Aanleg RWA riool Gytsjerk Sw 2022	2.934.819	705.957	2.228.862
RWA J.D. de Vriesstr. Burgum 2022	60.000	28.260	31.740
Riolering Singel/Inialoane Garyp 2022	255.000	187.275	67.725
Riolering De Tuije Garyp 2022	188.338	88.444	99.894
Riolering Hurdegaryp 2023	510.000	230.200	279.800
Renovatie gemalen 2023			

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

Investeringskredieten	Begrote uitgaven	Werkelijke uitgaven	Restant krediet
	75.000	65.057	9.943
Daf XD Kolkenzuiger 122 2023	410.000	–	410.000
Rio MFC Tytsjerk 2023	10.000	8.730	1.270
Rel Easteromwei Hgaryp 2023	150.000	111.483	38.517
Vervanging bestelauto 30 2023	107.000	–	107.000
Ondergrond containers 2023	30.000	28.935	1.065
Wetter en Willepark Burgum (2017)	267.164	–	267.164
Vorbereiding Aldtsjerk foarút 2021	–	112.788	112.788
TOTAAL	24.466.359	4.785.053	19.681.306

Financiële vaste activa

Hierbij gaat het voornamelijk om deelnemingen in het kapitaal van verbonden partijen, of verstrekte leningen. Het verloop is als volgt:

Financiële vaste activa (x € 1.000)	Boekwaarde per 1-1-2023	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Aflos- singen	Boekwaarde per 31-12-2023
• Kapitaalverstrekingen aan deelnemingen	331	–	–	–	331
• Leningen aan woninbouwcorporaties	–	–	–	–	–
• Overige langlopende leningen	1.985	–	–	296	1.689
• Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd >= 1 jaar	–	–	–	–	–
TOTAAL	2.316	–	–	296	2.020

De term 'uitzetting met een rentetypische looptijd > 1 jaar' sluit aan op de wet Fido. De typering in looptijd van korter dan één jaar en langer dan één jaar heeft te maken met het onderscheid tussen vlottende uitzettingen (korter dan één jaar) en lange uitzettingen.

Kapitaalverstrekingen aan deelnemingen hebben te maken met aandelen van de gemeente in de Bank Nederlandse Gemeenten, Afvalsturing Friesland, Vitens N.V. en het ter beschikking stellen van werkkapitaal aan de Stichting Kredietbank Nederland.

'Overige langlopende leningen' hebben te maken met het verstrekken van hypothecaire geldleningen aan personeel via de gemeente. De wet Fido (financiering decentrale overheden) is gewijzigd, waardoor met ingang van 1 januari 2009 de hypotheekverstrekking aan eigen personeel niet meer is toegestaan. De bestaande verstrekingen van voor 1 januari 2009 blijven bij de gemeente.

Flottende activa

Flottende activa bestaan uit

- Voorraden
- Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar
- Liquide middelen

Voorraden

Voorraden kunnen bestaan 'normale' voorraden maar ook uit onderhanden werk, zoals bouwgronden in exploitatie.

Voorraden <i>(x € 1.000)</i>	Boekwaarde per 1-1-2023	Vermeer- deringen	Verminder- ingen	Boekwaarde per 31-12-2023
• Bouwgronden in exploitatie	801	1.139	714	1.226
• Overige voorraden	-	215	-	215
TOTAAL	801	1.354	714	1.441

De voorraad gronden wordt gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs vermeerderd met vervaardigingskosten inclusief bijgeschreven exploitatiekosten verminderd met de opbrengst verkopen en bijdragen.

De winstafdracht aan de exploitatie voor 2023 bedraagt per saldo € 642.000.

De waardering van de bouwgronden in exploitatie is gebaseerd op geactualiseerde berekeningen. De realisatie van deze berekeningen is sterk afhankelijk van toekomstige gebeurtenissen waaronder het realiseren van begrote verkopen. Hierdoor bestaat een onzekerheid ten aanzien van deze balanspost.

Bouwgronden in exploitatie (x € 1.000)	Mutaties
Boekwaarde per 01-01-2023	801
• Strategische gronden	–
• Kosten bouwrijp maken	418
• Storting in voorziening	55
• Overige vermeerderingen	8
• Winstafdracht	642
• Rentelasten	16
Subtotaal	1.940
• Grondverkopen	713
• Overige verminderingen	1
• Winst/Verliescompensatie	–
• Verliesvoorziening	–
Boekwaarde per 31-12-2023	1.226
<i>Nog te verkopen m2</i>	–

De in exploitatie genomen gronden zijn de complexen binnen de bouwgrondexploitatie waar op dit moment daadwerkelijk woningen en/of bedrijfsvestigingen worden gerealiseerd. Het verloop daarvan in 2023 is als volgt:

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

Bouwgronden in exploitatie	Boekwaarde 1 januari 2023	Vermeerderingen	Verminderingen	Winst / Verlies	Boekwaarde 31 december 2023	Voorz. verlieslatend complex	Balanswaarde 31 december 2023
nr. Woningbouw							
52 Garyp Sanhichte 2e fase	-77.190	1.249	1.425	-6.803 V	-84.169	-	-84.169
53 Hurdegaryp stationsgebied	51.091	56.063	583.485	476.331 W	0	-	0
54 Ryptsjerk dorpsuitbreiding	4.650	4.098	-	-	8.748	-	8.748
subtotaal	-21.449	61.410	584.909	469.528 W	-75.420	-	-75.420
nr. Bedrijventerreinen							
63 Oentsjerk Sanjesfjild	711.412	336.725	129.228	197.681 W	1.116.591	-	1.116.591
76 Burgum West Veld 7	5.617	95.907	-	3.284 W	104.808	-	104.808
80 Gytsjerk Centrum	105.373	3.353	-	-28.931 V	79.795	-	79.795
subtotaal	822.403	435.985	129.228	172.034 W	1.301.194	-	1.301.194
TOTAAL	800.954	497.395	714.137	641.562 W	1.225.774	-	1.225.774
Verliesvoorziening	-				-		
Boekwaarde balans	800.954				1.225.774		

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

Prognose bouwgronden in exploitatie	Boekwaarden 31-12-2023	Nog te maken kosten	Verwachte opbrengst	Nog te verwachten winst	Te verkopen		Looptijd	Prognose uitgifte		Verwachting scenario		
					m2	kavels		t/m Jaar	t/m 2027	2028 e.v.	1	2
nr. Woningbouw												
52 Garyp Sanhichte 2e fase Hurdegaryp	-84.170	62.052	272.600	-294.719 W	2.575	2	2025	-	-	W	W	W
53 stationsgebied Ryptsjerk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	W	W	W
54 dorpsuitbreiding	8.748	252.995	545.200	-283.457 W	3.760	9	2025	-	-			
subtotaal	-75.422	315.047	817.800	-578.175 W	6.335							
nr. Bedrijventerreinen												
63 Oentsjerk Sanjesfjild	1.116.591	697.125	1.876.304	-62.588 W	29.060	10		-	-	W	V	V
76 Burgum West Veld 7	104.808	229.863	488.700	-154.029 W	10.375	7		-	-	W	W	W
80 Gytsjerk Centrum	79.796	300.885	566.600	-185.919 W	1.969	2		-	-	W	V	V
subtotaal	1.301.195	1.227.872	2.931.604	-402.537 W	41.404			-	-			
TOTAAL	1.225.773	1.542.919	3.749.404	-980.712 W	47.739							
Verliesvoorziening	-											
Boekwaarde balans 31-12-2023	1.225.773											

Legenda

K = kostendekkend
V = verlies
W = winst

Scenario's

Sc 1: huidige verwachting
Sc 2: vertraging verkopen met drie jaar
Sc 3: vertraging verkopen met vijf jaar

Vorderingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar

Met uitzettingen worden vorderingen bedoeld, zoals verstrekte leningen, die een looptijd korter dan 1 jaar hebben.

Uitzettingen < 1 jaar	Boekwaarde per	Boekwaarde per
<i>(x € 1.000)</i>	1-1-2023	31-12-2023
• Vorderingen op openbare lichamen	6.441	8.584
• Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen	–	–
• Overige verstrekte kasgeldleningen	–	–
• Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd < 1 jaar	–	–
• Rekening-courantverhouding met het Rijk	–	–
• Rekening-courantverhouding met niet-financiële instellingen	–	–
• Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd < 1 jaar	–	–
• Overige vorderingen	11.905	24.230
• Overige uitzettingen	942	1.295
TOTAAL	19.288	34.109

De term 'uitzetting met een rentetypische looptijd < 1 jaar' sluit aan op de wet Fido. De typering in looptijd van korter dan één jaar en langer dan één jaar heeft te maken met het onderscheid tussen vlottende uitzettingen (korter dan één jaar) en lange uitzettingen. De afwikkeling kent een normaal verloop. De vordering op openbare lichamen gaat om de verrekening van het BTW-compensatiefonds. De overige vorderingen heeft betrekking op het schatkistbankieren.

Liquide middelen

De specificatie hiervan is als volgt:

Liquide middelen	Boekwaarde per	Boekwaarde per
<i>(x € 1.000)</i>	1-1-2023	31-12-2023
• Kas- banksaldi	534	673
TOTAAL	534	673

De bank- en girosaldi bestaan uit een positief/negatief (=debet/credit) saldo van € 968.000 en een negatief/positief (=credit/debet)saldo van € 295.000. Wij hebben, naast onze hoofdrekening bij de BNG, meerdere rekeningen bij diverse banken. Specificaties zijn aanwezig op de financiële administratie.

Schatkistbankieren

De drempel voor 2023 bedraagt 0,02 % van het begrotingstotaal. Dat is 0,02% x € 95.888.000.

Dit bedrag, het drempelbedrag, is voor onze gemeente in 2023 € 1.918.000. Het gemiddelde tegoed van de gemeente over een kwartaal mag niet hoger zijn dan deze drempel. Onderstaande tabel toont het gemiddelde tegoed over de vier kwartalen.

Benutting drempelbedrag SKB (x € 1.000)	Bedragen 2023
Kwartaal 1	230
Kwartaal 2	299
Kwartaal 3	315
Kwartaal 4	237
Gemiddeld	270

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de drempel, € 1.918.000, niet is overschreden.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	1.918	1.918	1.918	1.918
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	230	299	315	237
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	1.688	1.619	1.602	1.681
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	95.888			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	95.888			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van €1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan 500 mln. En als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.					
	Drempelbedrag	1.918			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks					

schatkist aangehouden middelen		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	20.664	27.178	29.015	21.799
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	230	299	315	237

Overlopende activa

De specificatie van de overlopende activa is als volgt:

Overlopende activa (x € 1.000)	Stand per 31-12-2022	Stand per 31-12-2023
- De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van: – Europese overheidslichamen – het Rijk – overige Nederlandse overheidslichamen - Overige nog te ontvangen bedragen - Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen		
TOTAAL	6.910	2.871

Nog te ontvangen bedragen van het Rijk hebben betrekking op bijdragen in het kader van Beschermd Wonen (€ 781.000), Tozo (€ 27.000) en opvang Oekraïners (€ 130.000).

Passiva

Vaste passiva

Met vaste passiva bedoelen we:

- Eigen vermogen
- Voorzieningen
- Vaste schulden met een rentetypische looptijd ≥ 1 jaar

Eigen vermogen

Passiva zijn de bronnen waarmee de gemeente gefinancierd wordt. Het bestaat uit vreemd vermogen (schulden of verplichtingen) plus het eigen vermogen.

We onderscheiden drie soorten:

- Eigen vermogen
- Voorzieningen
- Vaste schulden

Het verloop van hiervan in het boekjaar is als volgt.

Eigen vermogen (reserves) (x € 1.000)	Boekwaarde per 1-1-2023	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Boekwaarde per 31-12-2023
• Algemene reserve	21.607	16.739	6.282	32.064
• Bestemmingsreserve	9.205	1.048	3.631	6.622
• Resultaat na bestemming	10.593	7.740	10.593	7.740
TOTAAL	41.405	25.527	20.506	46.426

Het verloop van de afzonderlijke reserves in 2023 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Verloop reserves	Saldo per 1-1-2023	toevoeging	Resultaat bestemming	vermindering	Saldo per 31-12-2023
• Algemene reserve	21.607	6.146	10.593	6.282	32.064
• Bestemmingsreserve					
Reserve Sociale basis	294	-	-	294	-
Reserve overlopende posten	3.783	1.048	-	2.896	1.935
Reserve Aardgasvrij Garyp	4.927	-	-	385	4.542
Reserve Decentralisatieuitkeringen c.a.	201	-	-	56	145
	9.205	1.048	-	3.631	6.622
• Resultaat 2022	10.593	-	10.593	-	-
• Resultaat 2023	-	7.740	-	-	7.740
Totaal	41.405	14.934	-	9.913	46.426

Resultaat na bestemming

Het resultaat van de jaarrekening 2023 is in de algemene reserve gestort. Het resultaat van de jaarrekening 2023 is € 7.740.000 voordelig.

Voorzieningen

Een voorziening is een 'potje' dat in de toekomst kan worden aangewend voor het doel waarvoor het is bestemd. In de voorziening kunnen, meestal periodiek, bedragen worden gestort voor een bepaald doel. Dit kan bijvoorbeeld groot onderhoud aan een gebouw zijn. Een voorziening mag alleen worden gebruikt voor het doel waarvoor zij oorspronkelijk werd opgezet. Het bepalen van de omvang is niet vrijblijvend omdat dit invloed heeft op het resultaat. Als het doel van de voorziening niet (meer) kan worden bereikt dan moet het saldo alsnog ten gunste van het resultaat worden gebracht.

Voorzieningen <i>(x € 1.000)</i>	Boekwaarde per 1-1-2023	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Boekwaarde per 31-12-2023
• Verplichtingen en verliezen	4.655	274	428	4.501
• Risicovoorzieningen	1.240	57	84	1.213
• Onderhoudsvoorzieningen	3.210	3.400	2.303	4.307
• Bijdragen toekomstige vervangingsinvesteringen	–	–	–	–
• Van derden verkregen middelen	2.363	143	44	2.462
• Voorzieningen Master Frankeskoalle	431	–	41	390
Totaal voorzieningen	11.899	3.874	2.900	12.873

Voorzieningen voor verplichtingen en verliezen

Voorziening APPA

Op basis van de BBV moeten wij de pensioenverplichtingen aan wethouders in een voorziening aanhouden. Dit heeft te maken met de mogelijkheid dat een wethouder in de toekomst een verzoek kan doen tot waardeoverdracht van zijn opgebouwde pensioenrechten naar een nieuwe werkgever. De hoogte van de “Voorziening APPA” is gebaseerd op een actuariële berekening, die door een externe partij wordt verzorgd.

Voorziening schadeloosstelling

Voor de jaarrekening 2023 was nog een bedrag van € 6.000 beschikbaar voor de schadeloosstelling van een aantal ondernemers in het winkelcentrum Gytsjerk. In eerdere jaren is deze situatie afgewikkeld. Het restantbedrag van € 6.000 kan vrijvallen. Voor de jaarrekening is dit een incidenteel voordeel. De voorziening is hiermee afgewikkeld en wordt opgeheven.

Voorziening spaarverlof

In 2022 is de CAO-gemeenten 2021–2022 vastgesteld. Medewerkers kunnen op basis van deze CAO vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijk verlofuren sparen. De uren die zijn gespaard

onder het verlofsparen verjaren niet en hiervoor dient volgens de BBV een voorziening te worden gevormd. De uitgangspunten vanuit het BBV zijn als volgt:

1. Voor het wettelijke verlofsaldo per 31 december wordt geen voorziening getroffen. Doordat dit verlof binnen twee jaar moet worden opgenomen, zal dit saldo niet bovenmatig zijn en geen spaarsaldo betreffen. Hier is sprake van een verplichting van gelijke omvang.
2. Voor het spaarverlof zoals dit vanaf 2022 van toepassing is, moet een voorziening worden opgenomen omdat hier sprake is van een spaarsaldo dat in de tijd, naar verwachting, niet van gelijke omvang zal zijn. In de opbouwjaren zal naar verwachting vooral sprake zijn van toevoegingen en groei van de omvang van het spaarsaldo.
3. Voor het bovenwettelijke verlof waarvan aangetoond kan worden dat dit een gelijke omvang kent en voor zover dat niet het karakter heeft van overmatige verlofsaldi of spaarsaldi mag geen voorziening te worden opgenomen. Voor het bovenwettelijke verlof dat geen gelijke omvang kent en/of bestaat uit overmatige verlofsaldi of spaarsaldi moet een voorziening worden opgenomen.

Voor de jaarrekening 2023 hebben we de verlofsaldi geactualiseerd ten opzicht van de situatie per 31 december 2022. Voor de jaarrekening betekent dit dat er voor een bedrag van € 21.000 aanvullend in de voorziening is gestort ten laste van de exploitatie. Daarnaast is er in verband met opname van opgebouwd verlof € 49.000 uit de voorziening onttrokken.

Voorziening herwaardering functies

De voorziening herwaardering functies is bij de jaarrekening 2022 ontstaan. De herwaarderingen waren per balansdatum 31 december 2022 nog niet definitief vastgesteld en zouden leiden tot salaris nabetalingen over 2022 in het boekjaar 2023. Het verwachte bedrag van € 29.000 werd daarom ten laste van de exploitatie 2022 gebracht en in deze voorziening gestort. In 2023 zijn de herwaardering definitief vastgesteld en zijn de definitieve nabetalingen verrekend met de voorziening. De voorziening is hiermee afgewikkeld en wordt opgeheven.

Risicovoorzieningen

Voorziening afwikkeling schades

Indien wij door derden aansprakelijk worden gesteld voor geleden schade wordt dit in het algemeen door onze verzekeraar (Centraal Beheer) vergoed. Wel is er een eigen risico van € 50.000. Voor schades onder het eigen risico is eerder een voorziening gevormd. Gezien de omvang van de uitgekeerde schadebedragen is de werkwijze redelijk complex in relatie tot het risico. Besloten is om vanaf 2024 dergelijke schades direct ten laste te brengen van het begrotingsresultaat. In 2023 is er € 9.000 uitgekeerd ten laste van de voorziening. Het restant van € 5.000 is vrijgevallen ten gunste van het resultaat. De voorziening is hiermee afgewikkeld en wordt opgeheven.

Voorziening afgewikkelde complexen bouwgrondexploitatie

Binnen deze voorziening gaat het om complexen, die in principe volledig zijn afgewikkeld, maar waar nog kosten zouden kunnen worden gemaakt voortvloeiende uit onder meer een

allerlaatste oplevering, of een laatste aanpassing aan de infrastructuur. De voorziening is toereikend.

Onderhoudsvoorzieningen

Voorziening onderhoud gemeentehuis

Het doel van deze voorziening is het financieren en dekken van planmatig onderhoud aan het gemeentehuis.

Voorziening gebouwen buitendienst

Het doel van deze voorziening is het financieren en dekken van planmatig onderhoud aan de verschillende gebouwen in gebruik bij de buitendienst.

Voorziening woningen en garageboxen

Het doel van deze voorziening is het financieren en dekken van planmatig onderhoud aan woningen en garageboxen.

Voorziening onderhoud wegen

Bij de voorziening onderhoud wegen gaat het om een gelijkmatige verdeling van de kosten van groot onderhoud van wegen over een aantal begrotingsjaren, waarmee een (forse) schommeling van de lasten binnen de verschillende begrotingsjaren van het meerjarenperspectief wordt voorkomen. In 2023 is er in de gemeente volop gewerkt aan de aanleg van glasvezelnetwerk. De gemeente ontvangt hiervoor schadevergoeding van de netwerkprovider om na afloop van de volledige aanleg het straatwerk te herstellen. Vooral hierdoor nam de voorziening onderhoud wegen in 2023 met € 377.000 toe.

Voorziening onderhoud bruggen

Groot onderhoud (van de beweegbare bruggen) mag op grond van het BBV niet geactiveerd worden. Er is gekozen voor een (onderhouds-) voorziening. Daarmee wordt een gelijkmatige verdeling van de kosten over de verschillende begrotingsjaren gerealiseerd.

Voorziening baggeren

Op grond van de BBV-voorschriften mag het reguliere baggerwerk niet meer worden geactiveerd. Daarom is, om een gelijkmatige verdeling van de kosten van het baggeren over een aantal begrotingsjaren te krijgen, een voorziening ingesteld. Hiermee wordt een (forse) schommeling van de lasten binnen de verschillende begrotingsjaren van het meerjarenperspectief voorkomen.

Voorziening havens

Het doel van deze voorziening is het financieren en dekken van planmatig onderhoud aan havens.

Voorziening sportvelden

Het doel van deze voorziening is het financieren en dekken van planmatig onderhoud aan sportvelden.

Voorziening onderhoud sportgebouwen

Het doel van deze voorziening is het financieren en dekken van planmatig onderhoud aan sportgebouwen.

Voorziening onderhoud welzijnsgebouwen

Het doel van deze voorziening is het financieren en dekken van planmatig onderhoud aan welzijnsgebouwen.

Voorzieningen i.v.m. van derden verkregen middelen

Voorziening riolering

Het doel van deze voorziening is om middelen die specifiek voor riolering zijn bestemd beschikbaar te houden voor toekomstige kosten van riolering. Het saldo in de voorziening wordt gebruikt voor een gelijkmatige verdeling van de kosten van riolering over een aantal begrotingsjaren. Hiermee wordt een (forse) schommeling van de rioolheffing binnen de verschillende begrotingsjaren van het meerjarenperspectief voorkomen.

Voorziening reiniging

Het doel van deze voorziening is om middelen die specifiek voor afvalverwerking zijn bestemd beschikbaar te houden voor toekomstige kosten van afvalverwerking. Het saldo in de voorziening wordt gebruikt voor een gelijkmatige verdeling van de kosten van afvalverwerking over een aantal begrotingsjaren. Hiermee wordt een (forse) schommeling van de afvalstoffenheffing binnen de verschillende begrotingsjaren van het meerjarenperspectief voorkomen.

Voorziening ondernemersfonds

De opbrengst van de reclamebelasting wordt jaarlijks in de voorziening ondernemersfonds gestort. Het bedrag wordt ter beschikking gesteld voor door de ondernemers georganiseerde activiteiten in het centrum van Burgum.

Voorzieningen elders belegd

Voorziening bestuurscommissie en voorziening vermogen Mr. Frankesskoalle

Met ingang van 1 januari 2008 zijn de financiële banden tussen Stichting OPO Tytsjerksteradiel en de gemeente vervallen. De bestuurscommissie Frankeskoalle is als zodanig nog steeds werkzaam. De voorziening zal dus wat dat betreft dan ook blijven bestaan in de gemeentelijke boeken.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd ≥ 1 jaar

Vaste schulden zijn schulden op langere termijn, zoals obligatieleningen, onderhandse leningen en waarborgsommen.

De samenstelling en het verloop van de vaste schuld is als volgt:

Vaste schulden looptijd ≥ 1 jaar (x € 1.000)	Boek- waarde per 1-1-2023	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Aflos- singen	Boek- waarde per 31-12-2023
• Obligatieleningen	-	-	-	-	-
• Onderhandse leningen					
– binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	-	-	-	-	-
– binnenlandse banken c.a.	19.740	-	-	1.640	18.100
– binnenlandse bedrijven	-	-	-	-	-
– openbare lichamen	-	-	-	-	-
– overige binnenlandse sectoren	-	-	-	-	-
– buitenlandse instellingen, fondsen, banken en overige sectoren	113	-	-	-	113
• Door derden belegde gelden	-	-	-	-	-
• Waarborgsommen	14	-	-	-	14
TOTAAL	19.867	-	-	1.640	18.227

De vaste schulden met een rentetypische looptijd ≥ 1 jaar betreffen langlopende geldleningen. De term 'vaste schulden met een rentetypische looptijd ≥ 1 jaar' sluit aan op de wet Fido. De typering in looptijd van korter dan één jaar en langer dan één jaar heeft te maken met het onderscheid tussen vlottende schulden (korter dan één jaar) en lange schulden. De looptijd is een goede maatstaf voor het verkrijgen van een indicatie van risico's.

De totale rentelasten van bovenstaande leningen bedragen voor 2023 € 738.000.

Vlottende passiva

Vlottende schulden zijn kortlopende schulden die binnen één jaar betaald zouden moeten worden. Een belangrijke passiva-post is bijvoorbeeld de crediteuren, kasgeldleningen of bankschulden. De samenstelling en het verloop van de vlottende schuld is hieronder weergegeven.

De vlottende passiva bestaan uit de volgende componenten:

Vlottende passiva (x € 1.000)	Saldo per 1-1-2023	Saldo per 31-12-2023
• Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar	2.384	3.165
• Overlopende passiva	8.701	16.535
TOTAAL	11.085	19.700

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar

Deze schulden kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Schulden looptijd < 1 jaar (x € 1.000)	Stand per 31-12-2022	Stand per 31-12-2023
• Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	–	–
• Overige kasgeldleningen	–	–
• Banksaldi	–	–
• Overige schulden	2.384	3.165
TOTAAL	2.384	3.165

Onder de netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar verstaan we kortlopende schulden. De afwikkeling van de schulden kent een normaal verloop. De term 'netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar' sluit aan op de wet Fido. De typering in looptijd van korter dan één jaar en langer dan één jaar heeft te maken met het onderscheid tussen vlottende schulden (korter dan één jaar) en lange schulden. De looptijd is een maatstaf voor het verkrijgen van een indicatie van de risico's.

Overlopende passiva

Overlopende passiva zijn vaak bedragen die pas in een volgend jaar tot betaling komen. Het betreft in ieder geval altijd verplichtingen die in het boekjaar zijn ontstaan. De specificatie van de overlopende passiva is als volgt:

Overlopende passiva (x € 1.000)	Stand per 31-12-2022	Stand per 31-12-2023
• Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, m.u.v. jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume arbeidskosten.	5.275	11.062
• De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.		
– Europese overheidslichamen	–	–
– het Rijk	3.319	5.461
– overige Nederlandse overheidslichamen	107	60
• Overige nog te ontvangen bedragen	–	–
• Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	–	–
TOTAAL	8.701	16.583

Onder de nog te betalen bedragen vallen vooral de nog niet vervallen rente van de geldleningen en diverse overige afrekeningen en verlichtingen welke reeds in 2023 zijn

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

aangegaan maar per de balansdatum nog niet in rekening zijn gebracht. Ook de van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen vallen onder de overlopende passiva.

Van de vooruit ontvangen bedragen overige overheid kan onderstaande opbouw van het eindsaldo worden weergegeven:

Specific. vooruit ontvangen ov. overh. (x € 1.000)	Saldo per 1-1-2023	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen	Terug- betalingen	Saldo per 31-12-2023
Aardgasvrij Garyp	33	-	31	-	2
Achterstandenbeleid	425	804	803	-	426
Stadsregio	70	-	41	-	29
SPUK	170	306	382	28	66
Verkeersmanifest	19	-	6	-	13
Verkeersmaatregelen	164	-	13	-	151
NPO	178	148	224	-	102
RRE regeling	-	-	-	-	-
Energiecoaches	18	-	-	-	18
EAS subsidie Sumar	-	-	-	-	-
Specifieke uitkering naleving controle CTB 2022	114	-	-	114	-
Specifieke uitkering ventilatie in scholen	1	-	-	1	-
Aanpak energie armoede	617	214	119	-	712
Specifieke uitkering tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	178	178	357	-	- 1
Klimaatadaptatie maatregelen gemeente Tytsjerksteradiel	929	-	387	-	542
Specifieke uitkering stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	245	-	77	-	168
Specifieke uitkering Wet Inburgering en Onderwijsroute	159	409	136	-	432
Specifieke uitkering Onderwijsroute	28	157	-	-	185
Regeling Specifieke uitkering Sportakkoord en leefstijlinterventies 2022-2022	77	-	38	39	-
Regeling SPUK voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	-	564	350	-	214
Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	-	32	32	-	-
Regeling Houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	-	1.684	-	-	1.684
Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat-.en energiebeleid (CDOKE)	-	590	-	-	590
Specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	-	302	163	-	139
Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)	-	48	-	-	48
Totaal	3.426	5.436	3.160	181	5.521

Gebeurtenissen na balansdatum

Alle ten tijde van het opmaken van de jaarrekening beschikbare informatie omtrent de feitelijke situatie per balansdatum is bij het opmaken van de jaarrekening in aanmerking genomen en verwerkt.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen en vorderingen

Gewaarborgde leningen en overige garantstellingen

De Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) is in 1983 opgericht met als doel om de toegang tot de kapitaalmarkt voor de deelnemende woningcorporaties te bevorderen. Tegen betaling van een borgstellingsvergoeding door de betreffende woningcorporaties biedt het WSW zekerheid aan geldgevers van die woningcorporaties voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de geborgde geldleningen. Om te voorkomen dat het WSW wordt aangesproken op zijn borgstelling zijn er verschillende vangnetten en buffers. Een corporatie die niet voldoet aan de kredietwaardigheids-eisen van het WSW komt in beginsel voor sanering in aanmerking. Daarbij ontvangt deze corporatie saneringssteun, opgebracht door de sector en geaccordeerd door de minister. Het fondsvermogen van het WSW is daarna de eerste buffer om aanspraken van geldgevers op te kunnen vangen. Deze reserve kan het WSW zo nodig aanvullen door het onderpand van de noodlijdende corporatie uit te winnen. De tweede buffer is de onderlinge waarborg van corporaties (het obligo). Corporaties voldoen op eerste verzoek 3,85% van hun geborgde schuldrestant aan het WSW. De derde en laatste buffer bestaat uit de achtervang van Rijk en gemeenten, die indien nodig het WSW voorzien van renteloze leningen. Deze renteloze leningen worden terugbetaald als het vermogen van het WSW weer op voldoende peil is. De renteloze leningen worden verdeeld volgens de verhouding 50% Rijk, 25% schadegemeenten en 25% alle gemeenten op basis van het relatieve aandeel.

Onze gemeente staat borg voor geldleningen verstrekt aan woningcorporaties ten bedrage van € 83.336.000. Deze borgstellingen zijn overgedragen aan het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) waarbij de gemeente samen met het rijk als tertiaire achtervanger optreedt. Voor de verantwoording hiervan verwijzen wij naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Op basis van de systematiek van tertiaire achtervang betreft dit een relatief gering risico.

Borgstellingen waarborgfonds WSW (x € 1.000)	Stand per	Stand per
	31-12-2022	31-12-2023
• Woningbouwcorporatie Friesland	72.100	72.100
• Woningbouwcorporatie Accolade	11.278	11.236
TOTAAL	83.378	83.336

Niet afgewikkelde investeringen

Tevens willen wij, als niet uit de balans blijkende verplichtingen, de investeringen noemen, waarvan de definitieve afwikkeling in een later jaar plaatsvindt. Voor de lasten, die uit deze lopende projecten voortvloeien, zijn specificaties op de administratie aanwezig. De dekking is voldoende geregeld binnen de toekomstige exploitatiebegrotingen.

4.5 Toelichting baten en lasten

Saldi per programma

Programma (x € 1.000)	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
0. Bestuur en ondersteuning	54.213	57.245	57.291	46
1. Veiligheid	- 2.718	804	443	- 361
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	- 4.803	- 4.439	- 4.247	191
3. Economie	- 454	- 348	100	448
4. Onderwijs	- 3.486	- 3.534	- 3.497	37
5. Sport, cultuur en recreatie	- 7.279	- 7.044	- 6.860	184
6. Sociaal domein	- 33.103	- 36.249	- 33.791	2.458
7. Volksgezondheid en milieu	- 2.808	- 2.524	- 2.219	304
8. Vrosh	- 2.308	- 2.930	- 2.198	731
Onttrekkingen/stortingen reserves	4.006	4.011	2.719	- 1.292
TOTAAL	1.260	4.993	7.740	2.747

Rechtmatigheidsverantwoording van het college

Verantwoordelijkheid college

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium.

In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door het algemeen bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving.

Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de Raad op 14 december 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het algemeen bestuur bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 1.134.658. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023.

Bevinding

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde

grens. De formele onrechtmatigheid bedraagt hierin € 8.563.878, waarvan een bedrag van € 959.476 past binnen het vooraf gestelde beleid en daarmee als acceptabel is geduid onder verwijzing naar dit vooraf vastgestelde beleid.

De geconstateerde afwijkingen betreffen:

Rechtmatigheidsverantwoording		Bedrag in €
A	Begrotingscriterium	
1A	Overschrijding lasten programma's begroot versus werkelijke	1.568.614
1B	Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	17.471
2	Ongeautoriseerde reservemutaties	–
3	Onderschrijdingen van lasten of investeringsbudgetten en/of hogere of lagere baten dan begroot die niet tijdig met begrotingswijzigingen zijn aangepast.	6.977.793
	<i>Totaal begrotingsonrechtmatigheden</i>	8.563.878
4	Totaal van begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1 t/m 2) dat past binnen het vooraf gestelde beleid en daarmee als acceptabel is geduid onder verwijzing naar dit vooraf vastgestelde beleid.	–959.476
5	Resterende saldo aan begrotingsonrechtmatigheden	7.604.402
B	Voorwaardencriterium	
	Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed.	137.406
	<i>Totaal voorwaardencriterium</i>	137.406
C	Misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium	
	Bevindingen	geen

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met het algemeen bestuur aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

4.6 Verantwoording Wet Normering Topinkomens (WNT)

De WNT is van toepassing op de gemeente Tytsjerksteradiel. Het voor de gemeente Tytsjerksteradiel toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000 (2022 € 216.000). Dit betreft het algemeen bezoldigingsmaximum.

Bezoldiging topfunctionarissen

In onderstaande tabellen worden de WNT-gegevens van de leidinggevende topfunctionarissen over 2022 en 2023 vermeld. In Tytsjerksteradiel betreft het de functies van gemeentesecretaris en griffier.

Gegevens 2023 (bedragen x € 1)	H.M. van Gils	A. Dam
Functiegegevens	gem.secr.	griffier
Aanvang en einde functievervulling	1-1 / 31-12	1-1 / 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00	1,00
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 128.292	€ 85.788
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 20.294	€ 14.164
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 148.586</i>	<i>€ 99.952</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 223.000	€ 223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 148.586	€ 99.952
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2022 (bedragen x € 1)	H.M. van Gils	O.E. de Vries	A. Dam
Functiegegevens	gem.secr.	griffier	griffier
Aanvang en einde functievervulling	1-1 / 31/12	1-1 / 28-2	1-3 / 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00	1,00	1,00
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 123.651	€ 16.309	€ 65.669
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.277	€ 2.635	€ 9.763
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 145.928</i>	<i>€ 18.944</i>	<i>€ 75.432</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 216.00	€ 34.915	€ 181.085
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 145.928	€ 34.915	€ 75.432
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Er zijn geen topfunctionarissen in 2023 bij de gemeente Tytsjerksteradiel zonder een vaste dienstbetrekking.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

Niet van toepassing voor de gemeente Tytsjerksteradiel.

1d. Topfunctionarissen met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder. Topfunctionarissen inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog vier jaar als topfunctionaris worden aangemerkt met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder.

Niet van toepassing voor de gemeente Tytsjerksteradiel.

1e. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 1.900. De totale bezoldiging van een topfunctionaris inclusief degene die op grond van zijn/haar voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris wordt aangemerkt, voor als zijn/haar functies bij één WNT-instelling en eventuele aan deze WNT-instelling gelieerde rechtspersonen.

Niet van toepassing voor de gemeente Tytsjerksteradiel.

1f. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 1.900 waarop de anticumulatiebepaling van toepassing is.

Niet van toepassing voor de gemeente Tytsjerksteradiel.

1g. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder waarop de anticumulatiebepaling van toepassing is.

Niet van toepassing voor de gemeente Tytsjerksteradiel.

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog vier jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Niet van toepassing voor de gemeente Tytsjerksteradiel.

4.7 Single Information Single Audit

SISA is de afkorting voor 'Single Information, Single Audit'. Basisidee bij het principe SISA is dat het Rijk bij het vragen van informatie zoveel mogelijk aansluit bij de informatiebehoeften en verantwoordingsmomenten van de medeoverheden zelf. Bij 'Single Information' hoeft de gemeente, provincie of gemeenschappelijke regeling niet speciaal een aparte verantwoording voor het Rijk op te stellen, maar kan het eigen jaarverslag worden gebruikt. In een bijlage bij de jaarrekening wordt de verantwoordingsinformatie opgenomen over specifieke uitkeringen die het Rijk nodig heeft om de specifieke uitkeringen te kunnen beoordelen. Met 'Single Audit' wordt bedoeld dat voor de controle door de accountant gebruik wordt gemaakt van de reguliere controle van de jaarrekening door de accountant.

In de onderstaande tabel zijn de specifieke uitkeringen in 2023, die onder de SISA-werking vallen, opgenomen.

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

Sisa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024						
Verrekenaar	Uitverrekening	Specificatie uitverrekening	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenIV	A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerechtsdeurwaarder gemeente per dag (GOO) (jaar T)	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) - afzonderingsbegroting (GOO)	Vul in eventuele tegengagen bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) - afzonderingsbegroting (GOO)	Besteding (jaar T) t.b.v. de transitie - afzonderend uitvoeringskosten
	Gemeenten		Aard controle R Indicator: A16/01	Aard controle R Indicator: A16/02	Aard controle n.v.t. Indicator: A16/03	Aard controle R Indicator: A16/04
			€ 6.249.368	0	0	€ 0
		Totaal bedrag vorderingen (/ overrekening uitgekende) verstrekingen (jaar T) POO	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per gerechtsdeurwaarder personen waarvan in een maand een verstreking is gedaan (POO) (jaar T)	Berekening totale besteding (jaar T)	Cumulatief besteding (t/m jaar T)	Besteding (jaar T) t.b.v. de transitie uitvoeringskosten t.b.v. de transitie
			Aard controle R Indicator: A16/01	Aard controle R Indicator: A16/02	Aard controle n.v.t. Indicator: A16/03	Aard controle R Indicator: A16/04
			€ 0	€ 3.268.031	€ 10.178.218	€ 0
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T)	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T)	Aantal uitgewerkte plannen van aanspraak (jaar T)	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanspraak (t/m jaar T)
	Gemeenten		Aard controle R Indicator: B2/01	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/02	Aard controle D2 Indicator: B2/03	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/04
		Wijziging keuze per (2023/2024)	2/72	1	3	Ja
		Endverantwoord (Ja/Nee)	Nee	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1
			Aard controle n.v.t. Indicator: B2/07	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/08	Aard controle R Indicator: B2/09	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/10
		N.V.T.	Nee	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1
		Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3)	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3)
		Werkelijke kosten	Aard controle R Indicator: B2/11	Aard controle R Indicator: B2/12	Aard controle R Indicator: B2/13	Aard controle R Indicator: B2/14
		€ 1.009	€ 27.215	€ 24.377	€ 87.377	€ 0
		Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2
		Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanspraak (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanspraak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel d x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)
		Keuze normbedragen	Aard controle R Indicator: B2/17	Keuze normbedragen	Aard controle R Indicator: B2/18	Keuze normbedragen
		€ 760	€ 27.360	€ 3.468	€ 10.404	€ 1.795
		Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2
		Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgenomen (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgenomen (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel f x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel f x aantal (potentieel) gedupeerden cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Totaal
		Keuze normbedragen	Aard controle R Indicator: B2/23	Keuze normbedragen	Aard controle R Indicator: B2/24	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/25
		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 31.406
BZK	C55	Aanspraak energiemodel	Het aantal huishoudens in huurovereenkomsten aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energieverbruik/energiekosten	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemiddelde kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemiddelde kosten	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemiddelde kosten
			Aard controle n.v.t. Indicator: C55/01	Aard controle R Indicator: C55/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/04
		0	0	0	0	€ 0
		Het aantal huishoudens dat ondersteuning -bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energieverbruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemiddelde kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemiddelde kosten		
			Aard controle n.v.t. Indicator: C55/07	Aard controle R Indicator: C55/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/09	
		1.466	€ 106.851	€ 106.851		
		Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(n) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(n) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. verandering koelkasten, warmmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe vermindering energieverbruik/energiekosten tot gevolg.
		Aard controle n.v.t. Indicator: C55/10	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/11	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/12	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/13	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/14
		72	34	0	0	27
BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de huisdistributie van gemeentelijke belastingen	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het huishoudens van gemeentelijke belastingen	Endverantwoord (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: C62/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C62/02		
		0	Nee			
BZK	C82	Regeling specifieke uitkering informatiepunten Digitale Overheid	Besteding (jaar T)	Bedrag doorgeschoven naar 1+1	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de informatiepunten in de gemeente behandeld is
			Aard controle R Indicator: C82/01	Aard controle R Indicator: C82/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C82/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C82/04
		€ 32.114	€ 0	1	219	328

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

BZK	C54	Regeling houdende regie verstreking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Beschikkingnummer	Besteding (jaar T)	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...]	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegelend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van de laatstbedoelde woningen
			Aard controle n.v.t. Indicator: C9401	Aard controle R Indicator: C9402	Aard controle n.v.t. Indicator: C9403	Aard controle R Indicator: C9404	Aard controle R Indicator: C9405	Aard controle R Indicator: C9406
			1 LA/23-03621628	€ 0,0	0	0	0	€ 0
			2 100					
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor de dienst met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan de energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen	Endverantwoording (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: C9407	Aard controle R Indicator: C9408	Aard controle R Indicator: C9409	Aard controle n.v.t. Indicator: C9410		
			1 2	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
			2 100					
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid VPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 VPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met benoemde gezagsorganen van scholen, houders van kindcrèche en buitenspeelzalen (conform artikel 160 VPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgewoende reserve ultimo (jaar T-1)	
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: D801	Aard controle R Indicator: D802	Aard controle R Indicator: D803	Aard controle R Indicator: D804	Aard controle R Indicator: D805	
			€ 670.817	€ 127.275	€ 11.840	€ 0	€ 331.163	
			Hieronder per regel één gemeente(codes) selecteren en in de kolommen daarnaast de verantwoordingsinformatie voor de gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(codes) selecteren en in de kolommen daarnaast de verantwoordingsinformatie voor de gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid		
			Bedrag	Bedrag	Bedrag	Bedrag		
			Aard controle n.v.t. Indicator: D806	Aard controle R Indicator: D807	Aard controle n.v.t. Indicator: D808	Aard controle R Indicator: D809		
			1 2					
			2 100					
OCW	D14	Regeling specifieke uitkering inhaken COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgewoende reserve ultimo (jaar T-1)	
			Aard controle R Indicator: D1401	Aard controle R Indicator: D1402	Aard controle R Indicator: D1403	Aard controle R Indicator: D1404	Aard controle R Indicator: D1405	
			€ 78.496	€ 0	€ 145.000	€ 0	€ 172.205	
			Hieronder per regel één gemeente(codes) selecteren en in de kolommen daarnaast de verantwoordingsinformatie voor de gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering (b.v. het Nationaal Programma Onderwijs)	Hieronder per regel één gemeente(codes) selecteren en in de kolommen daarnaast de verantwoordingsinformatie voor de gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten (b.v. het Nationaal Programma Onderwijs)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: D1406	Aard controle R Indicator: D1407	Aard controle n.v.t. Indicator: D1408	Aard controle R Indicator: D1409		
			1 2					
			2 10					
OCW	D19	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (m/jaar T)	Endverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle R Indicator: D1901	Aard controle n.v.t. Indicator: D1902	Aard controle n.v.t. Indicator: D1903			
			€ 0	Nee	Nee			
knw	E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) (in jaar T) (Ja/Nee)		
		Provincies en Gemeenten	Aard controle R Indicator: E2001	Aard controle n.v.t. Indicator: E2002	Aard controle R Indicator: E2003	Aard controle n.v.t. Indicator: E2004		
			€ 33.795	€ 345.912	€ 177.011	Nee		
			Naamnummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T) (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Gestante toelichting, mits noodzakelijk		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E2005	Aard controle n.v.t. Indicator: E2006	Aard controle n.v.t. Indicator: E2007	Aard controle n.v.t. Indicator: E2008		
			1 105	Ja	1.600			
			2 106	Ja	1			
			3 207	Ja	160			
			4 208	Nee	1	Per abus is in de verantwoordings 2022 het beschikte aantal maatregelen ingevuld bij indicator E2007		
			5 209	Ja	2	Per abus is in de verantwoordings 2022 het beschikte aantal maatregelen ingevuld bij indicator E2007		
			6 219	Ja	2	Per abus is in de verantwoordings 2022 het beschikte aantal maatregelen ingevuld bij indicator E2007		
			7 223	Nee	1	Per abus is in de verantwoordings 2022 het beschikte aantal maatregelen ingevuld bij indicator E2007		
			8 50					

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

lnW	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (Sida tussen medeoverheden)	Hiërarchië per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikkingnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (tm jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (tm jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/02	Aard controle R Indicator: E44B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/04	Aard controle R Indicator: E44B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06
1	030002	Provincie Friesland	PF-2022/244668	€ 352.979	€ 385.434	€ 735.957	€ 771.138	€ 771.138
2	030002	Provincie Friesland	PF-2022/244668	€ 33.745	€ 33.745	€ 67.489	€ 67.489	€ 67.489
20								
			Kopie CBS(code)	Kopie beschikkingnummer	Endverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09			
1	030002	Provincie Friesland	PF-2022/244668	Nee				
2	030002	Provincie Friesland	PF-2022/244668	Nee				
20								
			Kopie CBS(code)	Kopie beschikkingnummer	Naamnummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/10	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/11	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/12	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/13		
1	030002	Provincie Friesland	PF-2022/244668	Gyflertk Zuchwest/20	Nee			
2	030002	Provincie Friesland	PF-2022/244668	Herinrichting Quatrebras/21	Nee			
20								
lnW	E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (tm jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (tm jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)		
		Provincies en Gemeenten	Aard controle R Indicator: E84/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/02	Aard controle R Indicator: E84/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/04		
			€ 153.294	€ 153.294	€ 76.647	Nee		
			Naamnummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (stak, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E84/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/08		
1	321	Aanleg van een vrijliggend fietspad of vrijliggend fiets- (aanwett)pad op 50, 60 en 80 km/h (aantal in Meters)	Nee	0	Per abus is in de verantwoording 2022 het beschikte aantal maatregelen ingevuld bij indicator E84/07	Per abus is in de verantwoording 2022 het beschikte aantal maatregelen ingevuld bij indicator E84/07		
2	330	Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 30km/h (aantal in Stuks)	Nee	5	Per abus is in de verantwoording 2022 het beschikte aantal maatregelen ingevuld bij indicator E84/07	Per abus is in de verantwoording 2022 het beschikte aantal maatregelen ingevuld bij indicator E84/07		
3	336	Inrichten van schoolzone met snelheidsverhogende maatregelen (aantal in Stuks)	Nee	0	Per abus is in de verantwoording 2022 het beschikte aantal maatregelen ingevuld bij indicator E84/07	Per abus is in de verantwoording 2022 het beschikte aantal maatregelen ingevuld bij indicator E84/07		
4	343	Aanleg van rijstrookafsluiting door (arm)strook op as-markering 50 km/h (aantal in Meters)	Nee	0	Per abus is in de verantwoording 2022 het beschikte aantal maatregelen ingevuld bij indicator E84/07	Per abus is in de verantwoording 2022 het beschikte aantal maatregelen ingevuld bij indicator E84/07		
5	360	Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 60 km/h (aantal in Stuks)	Nee	2	Per abus is in de verantwoording 2022 het beschikte aantal maatregelen ingevuld bij indicator E84/07	Per abus is in de verantwoording 2022 het beschikte aantal maatregelen ingevuld bij indicator E84/07		
6	362	Aanleg van één rijstrook met fietsoversteekborden en bermstok (aantal in Meters)	Nee	0	Per abus is in de verantwoording 2022 het beschikte aantal maatregelen ingevuld bij indicator E84/07	Per abus is in de verantwoording 2022 het beschikte aantal maatregelen ingevuld bij indicator E84/07		
7								
50								
EZK	F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatkosten (jaar T) salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel	Besteding apparaatkosten (jaar T) kosten voor ingeleend personeel	Besteding apparaatkosten (jaar T) overige goederen en diensten	Cumulatieve bestedingen (tm jaar T) apparaatkosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatkosten	Cumulatieve bestedingen (tm jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatkosten
			Aard controle R Indicator: F28/01	Aard controle R Indicator: F28/02	Aard controle R Indicator: F28/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F28/04	Aard controle R Indicator: F28/05	Aard controle n.v.t. Indicator: F28/06
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Endverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: F28/07					
			Nee					
BZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet, gemeentedeel 2023	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente (1.1 Participatiewet PW)	Baten (jaar T) algemene bijstand (inclusief Rijk) Gemeente (1.1 Participatiewet PW)	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente (1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicator: G2/02	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente (1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicator: G2/04	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente (1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicator: G2/05	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente (1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicator: G2/06
		Alle gemeenten verantwoord voor het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wv	Aard controle R Indicator: G2/01	Aard controle R Indicator: G2/02	Aard controle R Indicator: G2/03	Aard controle R Indicator: G2/04	Aard controle R Indicator: G2/05	Aard controle R Indicator: G2/06
			€ 8.342.924	€ 288.723	€ 593.854	€ 1.253	€ 71.274	€ 521
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 (levensonderhoud)	Baten (jaar T) Bbz 2004 (levensonderhoud (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Looikostensubsidie o.g.v. art. 108 Participatiewet	Besteding (jaar T) Looikostensubsidie o.g.v. art. 108 Participatiewet (exclusief Rijk)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de herenboeroperatie kinderopvangbeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW)
			Gemeente (1.4 Bestaat bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) Bbz 2004 Aard controle R Indicator: G2/07	Gemeente (1.4 Bestaat bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) Bbz 2004 Aard controle R Indicator: G2/08	Gemeente (1.5 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicator: G2/09	Gemeente (1.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/10	Gemeente (1.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/11	Aard controle R Indicator: G2/12
			€ 65.008	€ 45.601	€ 0	€ 955.728	€ 0	€ 0
			Mutaties (stolten en vrijen) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwij te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de herenboeroperatie kinderopvangbeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) Aard controle D2 Indicator: G2/13	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G2/14				
			€ 0	28				

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_Gemeentedeel 2023	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Bob	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob)	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			Aard controle R Indicator: G3/01	Aard controle R Indicator: G3/02	Aard controle R Indicator: G3/03	Aard controle R Indicator: G3/04	Aard controle R Indicator: G3/05	Aard controle R Indicator: G3/06	
			€ 0	€ 250	€ 1.522	€ 0	€ 0	€ 0	
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekking (BOB)	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Ne)		
			Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achternstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden achternstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire			
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente			
			Aard controle R Indicator: G3/07	Aard controle R Indicator: G3/08	Aard controle R Indicator: G3/09	Aard controle R Indicator: G3/10	Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11		
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozz)_gemeentedeel 2023	Wetse regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) levensonderhoud
Gemeente	Gemeente	Gemeente				Gemeente	Gemeente	Gemeente	
Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01	Aard controle R Indicator: G4/02	Aard controle R Indicator: G4/03				Aard controle R Indicator: G4/04	Aard controle R Indicator: G4/05	Aard controle R Indicator: G4/06	
1 Tozz 1 (1 mei tot 1 juni 2020)	€ 374	€ 0				€ 959	€ 42.031	€ 2.548	
2 Tozz 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 529	€ 0				€ 6.938	€ 4.764	€ 107	
3 Tozz 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 58	€ 0				€ 0	€ 233	€ 127	
4 Tozz 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0				€ 0	€ 0	€ 0	
5 Tozz 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ -88	€ 0				€ 0	€ 0	€ 0	
6 Totaal	€ 1.049	€ 0				€ 7.597	€ 54.078	€ 3.182	
Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)				Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Ne)			
Gemeente	Gemeente	Gemeente				Gemeente			
Aard controle n.v.t. Indicator: G4/07	Aard controle R Indicator: G4/08	Aard controle R Indicator: G4/09				Aard controle n.v.t. Indicator: G4/10			
1 Tozz 1 (1 mei tot 1 juni 2020)	0	0				Ja			
2 Tozz 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0				Ja			
3 Tozz 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0				Ja			
4 Tozz 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0				Ja			
5 Tozz 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0				Ja			
6 Totaal	0	0				N.v.t.			
Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozz buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozz buitenland (gemeente Maastricht), aflossing				Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozz buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozz buitenland (gemeente Maastricht)		
Gemeente	Gemeente	Gemeente				Gemeente	Gemeente		
Aard controle n.v.t. Indicator: G4/11	Aard controle R Indicator: G4/12	Aard controle R Indicator: G4/13				Aard controle R Indicator: G4/14	Aard controle R Indicator: G4/15		
1 Tozz 1 (1 mei tot 1 juni 2020)									
2 Tozz 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)									
3 Tozz 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)									
4 Tozz 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)									
5 Tozz 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)									
6 Totaal	€ 0	€ 0				€ 0	€ 0		
Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozz in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Levensonderhoud - Mutaties (bijdragen en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijl te schulden levensonderhoud Tozz i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire				Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achternstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozz in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire			
Gemeente	Gemeente	Gemeente				Gemeente			
Aard controle n.v.t. Indicator: G4/16	Aard controle R Indicator: G4/17	Aard controle D2 Indicator: G4/18				Aard controle R Indicator: G4/19			
1 Tozz 1 (1 mei tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0				€ 0			
2 Tozz 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0				€ 0			
3 Tozz 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0				€ 0			
4 Tozz 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0				€ 0			
5 Tozz 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0				€ 0			
6 Totaal	0	0				0			
SZW	G10	Wet inburgering 2021_gemeentedeel 2023				Besteding (jaar T)	Baten (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Ne)	
						Gemeente	Gemeente	Gemeente	
						Aard controle R Indicator: G10/01	Aard controle R Indicator: G10/02	Aard controle n.v.t. Indicator: G10/03	
			€ 136.212	€ 0	€ 0				

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

SZW	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023	Gedefinie baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Gedefinie baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
		Alle gemeenten verantwoord voor het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Vgr	Aard controle R Indicator: G12/01	Aard controle R Indicator: G12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: G12/03	
		€ 0	€ 0	Ja		
SZW	G13	Onderwijsroute_ deel gemeente 2023	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)
		Alle gemeenten verantwoord voor het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Vgr	Aard controle R Indicator: G13/01	Aard controle R Indicator: G13/02	Aard controle R Indicator: G13/03	Aard controle n.v.t. Indicator: G13/04
		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja
VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) Gemeenten	Totale werkelijke berekende subsidie		
			Aard controle R Indicator: H4/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/02		
		€ 355.760	€ 344.480			
		Activiteiten	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Overige kosten
			Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03	Aard controle R Indicator: H4/04	Aard controle R Indicator: H4/05	Aard controle R Indicator: H4/06
		1.1 Onroerende zaken - Nieuwbouw	€ 33.968	€ 33.968		n.v.t.
		2.1.2 - Onroerende zaken - Renovatie	€ 21.660	€ 21.660		n.v.t.
		3.1.3 Onroerende zaken - Onderhoud	€ 90.588	€ 90.588		n.v.t.
		4.2.1 Roerende zaken - Aankoop	€ 6.232	€ 6.232		n.v.t.
		5.2.2 Roerende zaken - Oversterving door derden	€ 38.528	€ 38.528		n.v.t.
		6.2.3 Roerende zaken - Beheer en exploitatie	€ 100.227	€ 100.227		n.v.t.
		7.1.1 Overige kosten - Mengpercentage	€ 53.248			n.v.t.
		8				
		100				
VWS	H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Beschikkingnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) Gerealiseerd	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) Gerealiseerd
			Aard controle n.v.t. Indicator: H8/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/02	Aard controle R Indicator: H8/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/04
		1 1041997	€ 37.717	€ 0	€ 37.717	€ 0
		2				
		3				
		4				
		Kopie beschikkingnummer	Endverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: H8/05	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/06		
		1 1041997	Ja			
		2				
		3				
		4				
VWS	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee)	Endverantwoording? (Ja/Nee)
			Aard controle R Indicator: H12/01	Aard controle R Indicator: H12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/04
		€ 22.604	€ 65.232	Ja	Ja	
VWS	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024?
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/02	Aard controle R Indicator: H30/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/04
		1 Lokale Sportakkoord	€ 24.491	€ 16.960	€ 4.896	€ 16.960
		2 Brede regeling combinatiefuncties	€ 168.614	€ 160.517	€ 8.097	€ 160.517
		3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 37.679	€ 28.739	€ 7.536	€ 28.739
		4 Kansrijke Start	€ 26.258	€ 22.588	€ 5.652	€ 22.588
		5 Mentale Gezondheid	€ 13.188	€ 5.319	€ 2.638	€ 5.319
		6 Aanpak overgewicht en obesitas	€ 30.969	€ 28.030	€ 4.939	€ 28.030
		7 Valpreventie	€ 97.024	€ 24.065	€ 19.498	€ 24.065
		8 Leefomgeving	€ 18.840	€ 13.143	€ 3.700	€ 13.143
		9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 4.710	€ 3.665	€ 942	€ 3.665
		10 Versterken sociale basis	€ 66.764	€ 36.300	€ 13.753	€ 36.300
		11 Mantenzorg	€ 18.840	€ 0	€ 3.768	€ 0
		12 Eén tegen eenzaamheid	€ 18.840	€ 0	€ 3.768	€ 0
		13 Wegjes op recept	€ 10.362	€ 6.254	€ 2.072	€ 6.254
		14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 4.710	€ 4.710	€ -	€ 4.710
		15 Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 16.767	€ 0	€ 3.353	€ 0
		Kopie naam onderdeel	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee) n.v.t.?			N.v.t.
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/08		
		1 Lokale Sportakkoord	n.v.t.			
		2 Brede regeling combinatiefuncties	n.v.t.			
		3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	n.v.t.			
		4 Kansrijke Start	n.v.t.			
		5 Mentale Gezondheid	n.v.t.			
		6 Aanpak overgewicht en obesitas	n.v.t.			
		7 Valpreventie	n.v.t.			
		8 Leefomgeving	n.v.t.			
		9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	n.v.t.			
		10 Versterken sociale basis	n.v.t.			
		11 Mantenzorg	n.v.t.			
		12 Eén tegen eenzaamheid	n.v.t.			
		13 Wegjes op recept	n.v.t.			
		14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	n.v.t.			
		15 Coördinatiekosten regionale aanpak	n.v.t.			
		Endverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/09			
		Nee				

Jaarstukken Tytsjerksteradiel 2023

VWS	H31	Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen	Beschikkingnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Cumulatieve besteding (0m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Endverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting	
			Aard controle n.v.t. Indicator: H31001	Aard controle n.v.t. Indicator: H31002	Aard controle R Indicator: H31003	Aard controle n.v.t. Indicator: H31004	Aard controle n.v.t. Indicator: H31005	
			SPUKNEAS230719	€ 5.515	€ 5.515	Ja		
VWS	H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	Beschikkingnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Cumulatieve besteding (0m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen			
			Aard controle n.v.t. Indicator: H32001	Automatisch berekend Aard controle n.v.t. Indicator: H32002	Automatisch berekend Aard controle n.v.t. Indicator: H32003			
			MEC223080	€ 302.066	€ 302.066			
		Naam zwembad	Totale verlening per zwembad (jaar T)		Cumulatieve besteding per zwembad (0m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee)	Toelichting	
			Aard controle n.v.t. Indicator: H32004	Aard controle n.v.t. Indicator: H32005	Aard controle R Indicator: H32006	Aard controle D1 Indicator: H32007	Aard controle n.v.t. Indicator: H32008	
		1 De Saen Oorpen	€ 80.536		€ 80.536	Nee		
		2 De Wkterstra	€ 215.352		€ 215.352	Nee		
		3 f Baagmadel	€ 6.178		€ 6.178	Nee		
		4						
		20						

4.8 Controleverklaring accountant

Wordt separaat toegezonden.